

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἜΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ὉΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«Οἱ φίλοι τῆς ἁγίας Ὁρθῆς»

ΑΡΙΘΜΟΣ 98 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2012

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἔκδοσι ΠΑΓΚΥΠΡῶν ΣΥΛΛΟΓῶν ὉΡΘΟΔΟΞῶν ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ «Οἱ Φίλοι τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

Τ.Κ. 25524 - 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οἱ συνεργάτες ἔχουν τὴν εὐθύνη τῶν ἀποψεῶν τους.

* * *

Ἐπίσημα συνδρομὴ Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμὴ τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐπίσημα συνδρομὴ Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐπίσημα συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ: \$ 10.

Ὁ τραπεζικὸς λογαριασμὸς τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους»,
173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ἀρχιμανδρίτη Γεώργιου, Τὸ παιδίον Ἰησοῦς Κύριος τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας 1
2. Ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸ», Ἡ ἄπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία 3
3. Χρίστου Δημητριάδη, Ἅγιος Ἰωσήφ Σαμάκος 6
4. Μητροπολίτη Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου στὸν Ναό 8
5. Πρωτοπρεσβύτερου Σπυριδῶνος Παπαδόπουλου, Αὐθεντικὸς ἄνθρωπος 10
6. Εὐαγόρα Ἰακώβου, Ἐνθεὸς τῆς ἀφανείας ἔρωσ 14
7. Θεόδωρου Καλμούκου, Τὸ κάλλος τῆς λατρείας μιλά στὴ ψυχὴ τοῦ Μπελσίντο 17
8. Π.Μ. Σωτήρχου, Τὸ «γρηγορεῖτε» μπαίνει πρῶτο 19
9. Βασίλειου Κασκαντάμη, Πρωτοπρεσβύτερος Πῆτερ Γκίλγκουϊστ 22
10. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Ἰωάννου, Ἱερό ναὸς Ἁγίας Μαρίας Κυπερούνας 24

Β' Ἡ ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

11. Γεώργιου Μαντζαρίδη, Ἡ συνάντησι τοῦ Χριστοῦ μέ τὴν Σαμαρείτιδα 30
12. Νικολάου Π. Βασιλείαδη, Ἡ Θεοτόκος στό κατά Λουκάν Εὐαγγέλιο 35
13. Φώτη Σχοινᾶ, Οἱ μυροφόρες στὴν Καινὴ Διαθήκη 39
14. Πρεσβύτερου Ἁγγελου Ἀγγελακόπουλου, Οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου Μάρθα καὶ
Μαρία στὰ Εὐαγγέλια 42
15. Μιχαὴλ Ε. Μιχαηλίδη, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μιλά γιὰ τὴ γυναίκα 55

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στὴν 3η σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου)

16. Ἐλευθέριου Οἰκονομάκου, Ἡ γυναίκα στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων	58
17. Ἀπόστολου Μπουρνέλη, Ἐλεήμονες γυναῖκες	61
18. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Τό πρόσωπο τῆς Σαμαρείτιδος κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ	64
19. Κυριάκου Σαμάρα, Ἡ γυναίκα στίς Ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου	66
20. Μιχάλ Νιβορζάτσεκ, Τό πρόσωπο τῆς Παναγίας στόν Εὐαγγελιστή Ματθαῖο	68
21. Δημήτρη Καππαῖ, Ἡ γυναίκα στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη	72
22. Ἱεροδιάκονου Πολύβιου Λαμπρινίδη, Ἡ γυναίκα στήν Καινή Διαθήκη	76
23. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ἡ γυναίκα στό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιο	79
24. Συμεών Πηγαδουλιώτη, Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μιλά γιά τή γυναίκα	82
25. Παναγιώτη Τελεβάντου, Ἐκκλησιαστικές εἰδήσεις	85
26. Ἐπισκόπηση περιοδικοῦ τύπου	100
27. Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	103

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Τοιχογραφία ἀπεικονίζουσα τόν Ὅσιο Σάββα τόν Ἅγισμένο ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τοῦ Ἄρακα. Λαγουδερά, ἐπαρχία Λευκωσίας. Ἔργο τοῦ 1192.

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Φίλωνος (κατεχόμενο Ριζοκάρπασο, ἐπαρχία Ἀμμοχώστου). Κτίσμα τοῦ 11ου αἰῶνος.

Ἀρχιμανδρίτη Γεώργιου

ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ΙΗΣΟΥΣ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

«Προσκυνοῦμεν σου τὴν Γένναν Χριστέ».

Μέ τους Ὁρθοδόξους Χριστιανούς ὅλου τοῦ κόσμου θά κληθούμε ἀπό τὴν Ἁγία Ἐκκλησία νά προσκυνήσουμε ὡς «*παιδίον*» εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἁγίας Μητρός Του Αὐτόν πού εἶναι «*ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος*» (Ἰ. Αποκ. α' 8), ὁ «*μεγάλης βουλῆς ἄγγελος*», ὁ «*ἐξουσιαστής*», ὁ «*ἄρχων τῆς εἰρήνης*», ὁ «*πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος*» (Ἰ. Ησ. θ' 6).

Ἡ οὐρανός καὶ ἡ γῆ συμμετέχουν εἰς αὐτὴν τὴν προσκύνησιν. Ὁπως ψάλλει ἡ Ἐκκλησία: «Οἱ ἄγγελοι (προσφέρουν) τὸν ὕμνον, οἱ οὐρανοὶ τὸν ἀστέρα, οἱ μάγοι τὰ δῶρα, οἱ ποιμένες τὸ θαῦμα, ἡ γῆ τὸ σπῆλαιον, ἡ ἔρημος τὴν φάτιν» καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων «μητέρα Παρθένον», στὸν νηπιάσαντα Κύριο τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Καί τοῦτο, διότι τὸ βρέφος αὐτό, τὸ φαινομενικὰ ἀδύνατο, εἶναι ὁ Παντοκράτωρ, ὁ Λυτρωτής, ὁ Σωτὴρ, ὁ Θεάνθρωπος.

Θεωροῦντες τὰ πράγματα διὰ τῆς πίστεως γνωρίζομε ὅτι τὸ ἀδύνατο αὐτό βρέφος εἶναι ὁ «πρὸ αἰῶνων Θεός», ὁ Κύριος τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας.

«Μέγα τὸ μυστήριον» Τὸ «μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον», κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό. Δέν ἔχει προηγούμενο, οὔτε μπορεῖ νά ἐπαναληφθῆ.

Βλέποντες τὴν ἱστορία μὲ τὴν προοπτικὴ αὐτή, μπορούμε νά ἐλπίσουμε ὅτι Αὐτός, ὁ σαρκωθείς Θεός, θά βοηθήσῃ τὸν λαόν Του νά υπερβῆ τὴν παρούσα κρίσι.

Εἶναι πολλὰ τὰ κοινὰ σημεῖα τῆς ἐποχῆς μας μὲ τὴν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία ἐγεννήθη ὁ Χριστός ἐπὶ «Καίσαρος Αὐγούστου», «ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας». Καί τότε ὑπῆρχε μία μορφή παγκοσμιοποιήσεως ἀνάλογη μὲ αὐτὴν πού ἐπιχειρεῖται σήμερα. Ἡ φορολογία ἦταν ἀπάνθρωπη. Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο συνειρβέτο, προκειμένου νά ἐπιτευχθῶν οἱ στόχοι τοῦ Καίσαρος. Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἐξανδραποδισμοὶ καὶ τὰ βασανιστήρια πού ὑφίσταντο οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς τότε δυνάστας. Ἀκόμη εἶναι γνωστά τὰ ἔκλυτα ἦθη τῆς τότε κοινωνίας, ἀντίστοιχα πρὸς τὴν φαυλότητα τῶν «θεῶν» πού ἐλάτρευαν οἱ ἄνθρωποι.

Καί σήμερα ἡ κρίσις πού ἀντιμετωπίζομε δέν εἶναι μόνον οἰκονομικὴ ἀλλὰ καὶ ἠθικὴ καὶ θεολογικὴ. Κρίσις οἰκονομικὴ, διότι ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἀνέχεια μαστίζει πολλοὺς ἀδελφούς μας. Κρίσις ἠθικὴ, διότι ὁ πολιτισμὸς μας ὅλο καὶ περισσότερο ἐδράζεται στὴν φιλαυτία καὶ ὄχι στὴν

ἀγάπη. Κρίσις θεολογική, διότι μεταίρονται ὄρια αἰώνια, τὰ ὁποῖα ἔθεσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες (πρβλ. Παροιμ. κβ' 28), καί ἀντικαθίστανται ἀπό ξενόφερτες «θεολογίες». Αὐτές οἱ «θεολογίες» ἄδειασαν τίς ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης καί κινδυνεύουν νά ἀδειάσουν καί τούς δικούς μας ναούς», ὅπως εἶπε Προτεστάντης θεολόγος, διότι καλλιεργοῦν τόν ὀρθολογισμό καί τόν σκεπτικισμό.

Ὅπως στόν εὐρισκόμενο «*ἐν χάρα καί σκιᾷ θανάτου*» κόσμο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «*φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς*» (Μαθι. δ' 16), ὁ Θεάνθρωπος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, προσφέροντάς του τήν λύτρωσι, ἐλπίζουμε ὅτι καί στήν παρούσα κρίσιμη φάση τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους μας ὁ Παντοκράτωρ Κύριος δέν θά μᾶς στερήσῃ τήν Χάρι Του καί τήν εὐλογία Του καί δέν θά ἀφήσῃ νά καθῆ τό πολυπαθές ἔθνος μας. Ὁ ἅγιος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ὡς κριτής τοῦ κόσμου μπορεῖ νά ἐπέμβῃ γιά τή σωτηρία μας. Μπορεῖ νά ἐπέμβῃ καί νά ἐνεργήσῃ. Σεβόμενος ὅμως τήν ἐλευθερία μας περιμένει καί τήν δική μας συνέργεια, πού ἐκφράζεται μέ τήν μετάνοια καί τήν προσευχή μας. Ἐκεῖνος θά ἐνεργήσῃ τήν σωτηρία μας, ἐάν ἐμεῖς συνεργήσουμε.

Εἶναι πάντοτε ἐπίκαιροι οἱ λόγοι τοῦ μεγάλου Σέρβου Ἱεράρχου, ἀγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, ὁ ὁποῖος τό 1929 ἔγραφε: «Μέχρι πότε θά διαρκέσει ἡ κρίσις; Ὅσο τό πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων παραμένει δίχως ἀλλαγῆ. Ὅσπου οἱ ὑπερήφανοι ὑπαίτιοι αὐτῆς τῆς κρίσις νά παραιτηθοῦν μπροστά στόν Παντοδύναμο. Ὅσπου οἱ ἄνθρωποι καί οἱ λαοί νά θυμηθοῦν τήν ἀκαταλαβίστικη λέξη «κρίσις», νά τή μεταφράζουν στή γλώσσα τους, ὥστε μέ ἀναστεναγμό καί μετάνοια νά φωνάξουν: «ἡ Θεία δίκη!» («Δρόμος δίχως Θεοῦ δέν ἀντέχεται...», σελ. 35-36).

Ὅλος ὁ λαός καλούμεθα σέ μετάνοια καί προσευχή, γιά νά ἐπέμβῃ ὁ Θεός, ὅπως ἔγινε στήν Νινευί (Ἰωνᾶ γ' 10).

Ἄλλ' ἐάν δέν μετανοοῦν καί δέν προσευκῶνται οἱ πολλοί, τοῦλάχιστον ἄς μετανοοῦμε καί ἄς προσευκώμεθα οἱ ὀλίγοι πιστοί, καί ὁ Θεός μπορεῖ νά μᾶς σώσῃ, ὅπως θά ἔσωζε τά Σόδομα καί τά Γόμμορα, ἐάν ὑπῆρχαν ἔστω καί δέκα δίκαιοι (Γέν. ιη' 20-32).

Πιστεύουμε ὅτι, ἂν ἔτσι ἐνεργήσουμε, ὁ Φιλάνθρωπος Κύριος, ὅχι μόνο θά μᾶς βοηθήσῃ νά υπερβοῦμε τήν παρούσα κρίσις, ἀλλά θά ἐξαγάγῃ ἀπό τήν πικρίαν τῆς δοκιμασίας αὐτῆς καρπούς γλυκεῖς καί σωτηρίους, ὅπως χαρακτηριστικά λέγει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής: «Καί τοῖς γενομένοις κακοῖς ἀγαθοπρεπῶς κέχρηται πρὸς διόρθωσιν ἡμῶν ὁ Θεός» (PG 4 304 D).

Προσκυνοῦμε τό Θεῖον Βρέφος μέ πίστη καί ἐλπίδα, ὅτι θά ἐπιβλέψῃ εὐμένως εἰς τόν λαόν Του.

Εὐλογημένα καί Ἅγια Χριστοῦγεννα!

Ἱ. Ἀρχιμανδρίτης ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγούμενος Κοινοβιακῆς
Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους

Ἐκ τῆς «Εὐεργετινῆς»

Η ΑΠΕΙΡΗ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑ

Α. ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

νας ἀδελφός κάποτε πολεμήθηκε ἀπό τό δαίμονα τῆς πορνείας. Ἔτυχε λοιπόν κάποτε ὁ ἀδελφός αὐτός νά διαβαίνει ἀπό κάποιο χωριό τῆς Αἰγύπτου καί νά δεῖ μιᾶ ὄμορφη γυναίκα, ἡ ὁποία ἦταν κόρη τοῦ ἱερέα τῶν Ἑλλήνων (δηλ. τῶν εἰδωλολατρῶν). Καί βλέποντάς την, τήν ἐρωτεύτηκε καί ἀφ’οὔ πλησίασε εἶπε στόν πατέρα της.

- Δώσε μού την γιά γυναίκα μου.

Καί ἀποκρινόμενος ὁ πατέρας της τοῦ εἶπε:

- Δέν μπορῶ νά σοῦ τήν δώσω, ἄν δέν ρωτήσω καί πληροφορηθῶ πρῶτα ἀπό τό θεό μου.

Καί ἀφ’οὔ πῆγε πρὸς τό δαίμονα τόν ρώτησε λέγοντας:

- Ἴδού κάποιος μοναχός ἤλθε θέλοντας τήν κόρη μου. Νά τοῦ τήν δώσω;

Καί ἀποκρίθηκε ὁ δαίμονας:

- Ρώτησέ τον ἄν ἀρνεῖται τό Θεό του καί τό βάπτισμά του καί τό μοναχικό του σχῆμα.

Ἐφ’οὔ λοιπόν ἐπανῆλθε πρὸς τόν ἀδελφό, ὁ ἱερέας τῶν δαιμόνων τοῦ εἶπε:

- Ἀρνεῖσαι τό Θεό σου καί τό βάπτισμα καί τό μοναχικό σου σχῆμα;

Καί ὁ μοναχός συμφώνησε. Καί ἀμέσως εἶδε κάτι σάν περιστέρι νά βγαίνει ἀπό τό στόμα του καί νά πετᾷ στόν οὐρανό.

Ἐφυγε λοιπόν ὁ ἱερέας καί πῆγε ξανά πρὸς τό δαίμονα καί εἶπε:

- Ἴδού, συμφώνησε.

Τότε τοῦ λέγει ὁ δαίμονας:

- Μήν τοῦ δώσει τήν κόρη σου γιά γυναίκα, διότι ὁ Θεός του δέν ἔφυγε ἀπό αὐτόν, ἀλλά ἀκόμα τόν βοηθᾷ.

Ἐφ’οὔ λοιπόν ὁ μαρὸς αὐτός ἱερέας ἐπέστρεψε, εἶπε στόν ἀδελφό:

- Δέν μπορῶ νά σοῦ τήν δώσω, γιατί ὁ Θεός σου εἶναι μαζί σου καί ἀκόμα σέ βοηθᾷ.

Ἀκούοντας αὐτά ὁ ἀδελφός ἤλθε σέ κατάνυξη καί ἔλεγε στόν ἑαυτό του: «Ἄν καί ἀξιώθηκα τόσων ἀγαθῶν ἀπό τό Θεό μόνο ἀπό τήν ἀπει-

ρη αγαθότητά Του, ἐγώ ὁ ἄθλιος καί ταλαίπωρος τόν ἀρνήθηκα καί Αὐτόν καί τό βάπτισμα καί τή μοναχική μου ιδιότητα. Αὐτός ὅμως ἐξακολουθεῖ νά μέ βοηθᾷ καί δέν μέ ἐγκατέλειψε παρά τό ὅτι προδόθηκε ἀπό ἐμένα, πῶς ἐγώ δέν ὀφείλω νά τρέξω πρὸς αὐτόν ἐλπίζοντας στήν ἀμετρητή του αγαθότητα;» Καί ἀφοῦ λοιπόν συνῆλθε, βγήκε ἔξω στήν ἔρημο. Ἐφοῦ πῆγε σέ κάποιο γέροντα, τοῦ διηγήθηκε τό γεγονός. Καί τοῦ εἶπεν ὁ γέροντας:

- Κάθισε μαζί μου στό σπήλαιο καί νήστεψε τρεῖς ἐβδομάδες κατά ζευγάρια· δηλαδή νά μὴν τρῶς δυό μέρες καί νά καταλύεις τήν τρίτη καί ἐγώ θά παρακαλῶ τό Θεό γιά σένα.

Ἐφοῦ ὁ γέροντας λυπήθηκε πολύ τόν ἀδελφό καί παρακάλεσε τό Θεό λέγοντας: «Σέ παρακαλῶ, Κύριε, χάρισέ μου αὐτή τή ψυχὴ καί δέξου τή μετάνοιά της». Καί ὁ Θεός τόν ἄκουσε· καί ἀφοῦ συμπληρώθηκε μιὰ ἐβδομάδα ἦλθε ὁ γέροντας πρὸς τόν ἀδελφό καί τόν ρώτησε λέγοντας:

- Μήπως εἶδες τίποτε;

Ἐφοῦ ὁ ἀδελφός ἀποκρίθηκε:

- Naί, εἶδα τό περιστέρι ψηλά στόν οὐρανό, ἀπέναντι ἀπό τό κεφάλι μου.

Καί τοῦ εἶπε ὁ γέροντας:

- Πρόσεχε τόν ἑαυτό σου καί νά παρακαλεῖς συνεχῶς τό Θεό.

Ἐφοῦ λοιπόν ὁ γέροντας τά εἶπε αὐτά ἔφυγε.

- Ὅταν πέρασε καί ἡ δευτέρη ἐβδομάδα ἦλθε πάλι ὁ γέροντας πρὸς τόν ἀδελφό καί τόν ξαναρώτησε λέγοντας:

- Μήπως εἶδες τίποτε;

Ἐφοῦ ὁ ἀδελφός εἶπε:

- Εἶδα τό περιστέρι κοντά στό κεφάλι μου.

Καί τοῦ συνέστησε ὁ γέροντας ἀμέσως νά βρίσκεται σέ νήψη καί νά προσεύχεται. Μετά, ἀφοῦ συμπληρώθηκε καί ἡ τρίτη ἐβδομάδα, ἦλθε ξανά πρὸς αὐτόν ὁ γέροντας καί τοῦ εἶπε:

- Μήπως εἶδες κάτι ἄλλο;

Ἐφοῦ ὁ ἀδελφός ἀπάντησε:

- Εἶδα τό περιστέρι ὅτι ἦλθε καί στάθηκε πάνω στό κεφάλι μου· καί ἄπλωσα τό χέρι μου γιά νά τό πιάσω καί αὐτό μπῆκε στό στόμα μου.

Ἐφοῦ, λοιπόν, τά ἄκουσε αὐτά ὁ γέροντας, εὐχαρίστησε τό Θεό καί εἶπε στόν ἀδελφό:

- Εἶδες, ὁ Θεός δέκτηκε τή μετάνοιά σου. Ἐφ' ὅσον τώρα καί στό ἐξῆς πρόσσεχε τόν ἑαυτό σου

Ἐφοῦ ὁ ἀδελφός τοῦ εἶπε:

- Ἰδού, λοιπόν, ἀπό τώρα θά εἶμαι μαζί σου, γέροντα, καί μέχρι νά

πεθάνω δέν θά φύγω.

Καί ἔμεινε ὁ ἀδελφός μαζί μέ τόν γέροντα καί ἀπό τότε δέν χώρισαν ποτέ.

***

Ἔνας ἀδελφός ρώτησε κάποιο γέροντα λέγοντας:

- Γέροντα, μοῦ λέγει ὁ λογισμός ὅτι ἄν κάποιος μοναχός, ὁ ὁποῖος βρίσκεται χρόνια στό μοναχικό σχῆμα, πέσει στόν πειρασμό, δηλαδή στήν πορνεία, πολύ δύσκολα σηκώνεται καί μετά ἀπό ἀρκετό κόπο, διότι ἀπό τήν προκοπή ξέπεσε στήν ἁμαρτία. Ἀντιθέτως ὁ μοναχός ὁ ὁποῖος εἶναι καινούργιος στήν ἄσκηση, ἐπειδή τώρα ἦλθε ἀπό τόν κόσμο, δέν παθαίνει τόση ζημιά, ἐπειδή βρίσκεται ἀκόμα στήν ἀρχή.

Ἐο γέροντας ἀποκρινόμενος τοῦ εἶπε:

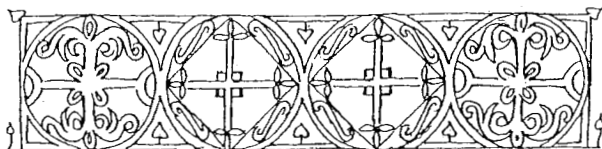
- Ὁ μοναχός ὁ ὁποῖος ἔπεσε στόν πειρασμό, μοιάζει μέ ἓνα σπίτι τό ὁποῖο ἔχει πέσει. Τό σπίτι αὐτό σάν ἀποφασίσει ὁ οἰκοδόμος καί θελήσει νά τό κτίσει ξανά, θά βρεῖ πολύ εὐκόλα πολλές πρῶτες ὕλες: δηλαδή τούς λάκκους τῶν θεμελίων, τίς πέτρες καί τά ξύλα καί μπορεῖ εὐκολότερα καί γρηγορότερα νά τό ξανακτίσει ἐπειδή εἶναι εὐκόλη ἢ εὐρεση τῶν ὑλῶν, σέ ἀντίθεση μέ αὐτόν ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἔσκαψε καί ἔβαλε θεμέλιο καί δέν ἀγόρασε τά χρειάζόμενα ὑλικά, ἀλλά τώρα ἄρχισε νά τά ἀγοράζει μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά τελειώσει.

Αὐτό τό παράδειγμα ἀναλογικά θά τό βρεῖς παρομοίως νά ὑπάρχει τόσο στόν παλαιό μοναχό ὅσο καί στόν ἀρχάριο. Ὁ παλαιός μοναχός ἄν, ἀφοῦ πέσει ἐπιστρέψει, βρίσκει πολλή βοήθεια ἀπό τήν συνήθεια τῶν ἔργων τά ὁποῖα ἀσκούσε, δηλαδή τή μελέτη, τή ψαλμωδία, τό ἐργόχειρο καί τήν ὑπόλοιπη μοναχική ἐργασία, τήν ὁποῖα ἀκόπως ἐκτελοῦσε μέ συνήθεια, λόγω τοῦ χρόνου. Γι' αὐτό καί μπορεῖ σύντομα νά οἰκοδομήσει τήν οἰκία τῆς πεσμένης του ψυχῆς. Ἀντιθέτως ὁ ἀρχάριος, ὁ ὁποῖος τώρα ἐξασκεῖ καί μαθαίνει τά πῶς πάνω, ἄν πέσει, χρειάζεται περισσότερο χρόνο νά σηκωθεῖ, γιατί ταυτόχρονα προμηθεύεται καί τίς ὕλες καί ἐκτελεῖ καί τό κτίσιμο.

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

Χρίστου Δημητριάδη

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΣΗΦ ΣΑΜΑΚΟΣ

Ἅγιος Ἰωσήφ Σαμάκος ἔζησε στό Χάνδακα, τό σημερινό Ἡράκλειο, τήν περίοδο τῆς Ἑνετοκρατίας καί μέ τήν ἅγια βιοτή του στήριξε τόν ὀρθόδοξο λαό τῆς Κρήτης ἐνάντια στήν προσπάθεια τῶν Παπικῶν γιά ἐκλατινισμό του. Οἱ Ἑνετοί κατέλαβαν τήν Κρήτη τό 1211 καί τήν κατεῖχαν μέχρι τό 1669 ὅποτε κατελήφθη ἀπό τούς Τούρκους. Οἱ Ἑνετοί ἐκδίωξαν τούς ὀρθόδοξους ἱεράρχες καί ἀνάθεσαν τή διοίκηση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στους πρωτοπαπάδες πού ἦσαν ἔμμιθοι τῆς Ἑνετίας. Ἡ λατινική ἱεραρχία μέ δόλια καί αὐταρχικά μέσα ἐπεδίωξε τόν ἐκλατινισμό τῶν ὀρθοδόξων. Χρησιμοποίησε τά ἴδια μαρτύρια καί πονηρίες ὅπως καί στήν Κύπρο καί στά νησιά τοῦ Αἰγαίου.

Ἡ ζωή καί ἡ δράση τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ καθώς καί ἡ πεποίθηση τῶν Κρητικῶν ὅτι ἦταν Ἅγιος καί οἱ θεραπείες πού γίνονταν μετά τό θάνατό του μέ τήν προσκύνηση τοῦ ἱεροῦ λειψάνου του, στήριξαν τόν ὀρθόδοξο λαό.

Ὁ Ἅγιος γεννήθηκε γύρω στό 1440 στό χωριό Κεράμων ἀπό εὐσεβεῖς γονεῖς καί ἀπό μικρό τόν ἔστειλαν σέ κάποιο ἱερομόναχο πού λειτουργοῦσε στόν ἱερό ναό τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου στό Δερματά. Ἐκεῖ μελέτησε τά πατερικά κείμενα καί ἄσκησε τό ἐργόχειρο τῆς καλλιγραφίας. Μετά τό θάνατο τῶν γονιῶν του μοίρασε τήν περιουσία του στους φτωχοῦς καί μόνασε στόν ἱερό αὐτό κῶρο.

Ἀπό τό γέροντά του μύθηκε στήν ἀσκητική παράδοση καί χειροτονήθηκε ἱερέας. Ὁ γέροντάς του ἄφησε κληροδοτήματα σέ μονές τοῦ Ἁγίου Ὄρους καί στή μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Ὄρους Σινᾶ τίς ὁποῖες ἐπισκέφτηκε ὁ Ἅγιος Ἰωσήφ γιά παράδοση τοῦ κληροδοτήματος καί παρέμεινε σέ αὐτές κάποιο διάστημα. Ἐγινε, ἔτσι, κοινωνός τῆς νηπτικῆς παράδοσης πού ἄκμαζε στά μοναστικά αὐτά κέντρα.

Ἐπέστρεψε στήν Κρήτη καί μοίρασε στους φτωχοῦς καί τό δικό του μερίδιο ἀπό τό κληροδοτήμα τοῦ γέροντα καί συνέχισε νά λειτουργεῖ στόν Ἅγιο Ἰωάννη. Ἐζησε σέ μεγάλη φτώχεια τήν ὁποία θεράπευσε ἡ Θεία Πρόνοια. Ἐβρισκε στή σφυρίδα του ψωμί ἄρκετό γιά τή διατροφή τῶν φτωχῶν καί τοῦ ἰδίου. Ἄσκησε τίς μοναχικές ἀρετές τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, τῆς ὑπακοῆς καί τῆς παρθενίας. Παράλληλα διακρίθηκε γιά τήν ἐλεημοσύνη του καί τή μέριμνά του γιά τούς φυλακισμένους.

Σέ μία ἑορτή δέν εἶχε πρόσφορα γιά τήν τέλεση τῆς θείας λειτουργίας καί τά ἐξασφάλισε μέ θαυματουργικό τρόπο. Τό γεγονός αὐτό συνέβαινε στό νά ἀποκτήσει φήμη ἁγίου καί ὁ λαός νά στηρίζεται πάνω του. Μία ἡμέρα οἱ Ἑβραῖοι, γιά νά τόν πειράξουν, τοῦ ζήτησαν νά εὐλογήσει ἕνα βαρέλι κρασί. Τό εὐλόγησε χριστιανικά καί τόν κατηγόρησαν στίς ἐνετικές ἀρχές γιά ὕβρη κατά τῆς θρησκείας τους. Οἱ ἐνετικές ἀρχές τόν ἀθώωσαν.

Ἡ Ἁγία Πέτρα πέθανε στίς 22 Ἰανουαρίου τοῦ 1511 σέ ἡλικία πέραν τῶν 70 ἐτῶν καί ἐνταφιάστηκε στό ναό τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη. Τό λείψανό του βρέθηκε ἄφθορο καί κατατέθηκε σέ ξύλινη λάρνακα στήν ἴδια ἐκκλησία. Ἐκεῖ προσέτρεχαν οἱ ὀρθόδοξοι πιστοί γιά θεραπεία ἀπό τίς σωματικές ἀσθένειες καί ἀντλοῦσαν δύναμη καί χάρη στόν ἀγώνα κατά τοῦ παπισμοῦ.

Μετά τήν κατάληψη τοῦ Ἡρακλείου ἀπό τοὺς Τούρκους τό 1669 ὁ Κρητικός πρόσφυγας Ἀντώνιος Ἀρμάκης μετέφερε στίς 29 Αὐγούστου τοῦ 1669 τό ἱερό λείψανο στή Ζάκυνθο καί τό 1670 τό ἀφιέρωσε στό ναό τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου στή Ξεροβούνια Ζακύνθου ὅπως ἀναφέρει μιὰ πηγὴ «... μιὰ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου καί τό ἅγιο λείψανο λεγόμενο μακάριος Ἰωσήφ Σαμάκος, ὅπου τό ἔφερε ἀπό τήν Κρήτη καί ἄλλα εἰκονίσματα διάφορα». Τό λείψανο ἀπό τό 1915 φυλάσσεται στό ναό τοῦ Παντοκράτορα στό χωριό Γαϊτάνι στή Ζάκυνθο.

Ἡ Ἁγία Ἰωσήφ Σαμάκος καί ὁ γέροντάς του ὡς γνήσιοι ἐκφραστὲς τοῦ πατερικοῦ πνεύματος βίωσαν στήν πράξη καί εἶχαν προσωπική ἐμπειρία τῆς ἀλήθειας τῶν δογματικῶν θέσεων πού μέ σθένος ὑποστήριξε ὁ στύλος τῆς ὀρθοδοξίας Ἁγίος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Αὐτό φαίνεται ἀπό τήν πνευματική κληρονομιά τοῦ γέροντα πρὸς τόν Ἁγίο Ἰωσήφ «ἀδιαλείπτως προσεύχου, ἀφιλόνηκον καί ἥσυχον βίον ἔχε σεαυτῷ».

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου τιμᾶται τήν 22α Ἰανουαρίου καί ἡ Κατάθεση τοῦ λειψάνου του στή Ζάκυνθο τήν 29η Αὐγούστου. Οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Κύπρου στοὺς δύσκολους καιροὺς πού διερχόμαστε ζητοῦμε τίς μεσιτείες τοῦ Ἁγίου ψάλλοντας τό ἀπολυτίκιόν του: «Τῶν Κρητῶν τε τόν γόνον καί Ζακύνθου τό καύχημα, τῶν πατέρων κλέος καί δόξα Ἰωσήφ τόν ἀοίδιμον τιμήσωμεν ἐν ὕμνοις οἱ πιστοί, οὗ δόξη ἀρρήτῃ ἡ Τριάς, ἐτιμήσατο τό σκῆνος, διασώσασα ἄφθορον. Δόξα τῷ ἁγιάσαντι αὐτόν, δόξα τῷ στεφανώσαντι, δόξα τῷ ἀναδείξαντι φρουρόν καί ἄμισθον πιστοῖς ἱαίρον τοῖς κάμνουσι».

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Οἰκονομολόγος

Μητροπολίτη Ναυπάκτου Ἱερόθεου

ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΟΝ ΝΑΟ

Κατά τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Θεοτόκος ἀφιερώθηκε τριῶν ἐτῶν στόν Ναό καί μόνον αὐτή εἰσῆλθε στά ἅγια τῶν ἁγίων, ὅπως εἰσερχόταν μία φορά τόν χρόνο ὁ Ἄρχιερεὺς, καί ἐκεῖ παρέμεινε μέχρι τόν χρόνο τῆς μνηστείας τῆς μέ τόν Ἰωσήφ.

Ἡ Παναγία ἐζοῦσε στά ἅγια τῶν ἁγίων σάν σέ Παράδεισο. Καί ὄχι μόνο ἐζοῦσε ἐξωτερικά σάν σέ κῶρο εὐλογημένο, ἀλλά καί ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῆς ἦταν ἐλεύθερος ἀπό κάθε ὑποδούλωση. Γιατί, πραγματικά, δέν ἄρκει νά ζεῖ κανεῖς σέ ἡσυχαστικούς τόπους, ἀλλά πρέπει καί νά ζεῖ τήν ἐσωτερική ἡσυχαστική ζωή.

ἽΟποιος ἔχει ἐπισκεφθεῖ τό ἹΑγιον ἽΟρος, καί κυρίως τούς Πατέρες πού μένουν σέ ἡσυχαστικούς καί ἔρημους τόπους, μπορεί νά ἀντιληφθεῖ ὅτι, περιγράφοντας ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς τήν ζωή τῆς Θεοτόκου στόν Ναό, οὐσιαστικά περιγράφει τήν δική τους ζωή. ἽΑλλωστε, αὐτό εἶναι φυσικό, γιατί οἱ ἡσυχαστές ἽΑγιορεῖτες Πατέρες ἔχουν τήν συνείδηση ὅτι μιμοῦνται τήν Παναγία καί ζοῦν κατά τόν δικό τῆς τρόπο ζωῆς. ἽΥπάρχει κοινή σχέση μεταξύ ὄλων τῶν ἁγίων στόν τρόπο τόν ὁποῖο μετέρχονται γιά νά φθάσουν στήν θέωση, τήν ἔνωση μέ τόν Τριαδικό Θεό.

ἽΗ Παναγία, κατά τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὡς θεόσοφος πού ἦταν, «τάς ψυχικάς διηρευνᾶτο δυνάμεις, εἶ που περιτύχοι δι' οὐ συνουσίας ἐπιτύχοι Θεοῦ». Ζητοῦσε νά ἀποκτήσει τήν συνουσία μέ τόν Θεό. Αὐτή ἡ ἔνωση ὀνομάζεται ἀπό τόν ἅγιο Γρηγόριο ἱερός καί θεῖος ἔρωσ. ἽΗ Θεοτόκος στήν προσπάθειά τῆς αὐτή κατάλαβε ὅτι δέν μπορεί νά ἀποκτήσει τήν ἔνωση μέ τόν Θεό διά τῆς αἰσθήσεως, τῆς φαντασίας, τῆς δόξης καί τῆς διανοίας. Αὐτές ἀποτελοῦν τίς λεγόμενες ἄλογες δυνάμεις τῆς ψυχῆς καί δέν ὀδηγοῦν τόν ἄνθρωπο στόν Θεό. Μόνον διά τοῦ νοῦ ἐπιτυγχάνεται αὐτή ἡ κοινωνία. ἽΑν διά τοῦ νοῦσ στραφῆ ἔξ ὀλοκλήρου στόν Θεό, μπορεί νά ἐπιτύχει τό ποθούμενο.

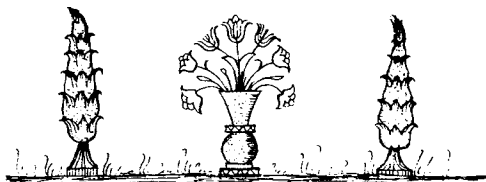
ἽΟ νοῦσ, ὅταν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τόν Θεό καί περιπλακεῖ στήν ἀναζήτηση τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἶναι ἄρρωστος, καί αὐτή, στήν πραγματικότητα, εἶναι ἡ ἀσθένεια τοῦ ἀνθρώπου. Χρειάζεται πρῶτα νά θεραπευθεῖ ὁ νοῦσ· νά ἐλευθερωθεῖ ἀπό ὄλη τήν ὑποδούλωση στά κτιστά καί νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό ὄλεσ τίς αἰσθήσεις τῶν κτιστῶν πραγμάτων. Πρέπει

νά γίνει ἡ λήθη τῶν κάτω, ἡ ἀπόθεση ὅλων τῶν νοημάτων καί στήν συνέχεια ἡ μύση στά ἄνω. Αυτό λέγεται ἡσυχία τοῦ νοῦ καί ἀκόμη λέγεται «καθ' ἡσυχίαν ἀγωγή» καί «ιερά ἡσυχία». Ἀποκτώντας ὁ ἄνθρωπος τήν ψυχική του ὑγεία διά τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας φθάνει στή θεωρία, διά τῆς ὁποίας «θεοποιεῖται». Χρησιμοποιώντας αὐτό τόν τρόπο «ἀπολυόμεθα τῶν κάτω καί συννεύομεν πρὸς τόν Θεόν». Ἀκριβῶς τόν ἴδιο τρόπο χρησιμοποίησε ἡ Παναγία μας, κατὰ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, καί στά ἅγια τῶν ἁγίων ἔφθασε στήν κατὰ χάριν θέωση καί ἔγινε μεθόριον μεταξύ ἀκτίστου καί κτιστοῦ, μετά θεόν Θεός καί ἡ τά δευτερεία τῆς Ἁγίας Τριάδος ἡ ἔχουσα.

Φυσικά, αὐτό δέν συνέβη κατὰ τρόπο ἀφηρημένο. Δέν πρόκειται γιά μιᾶ ἀφηρημένη ἀνάβαση, πού ἔγινε κατὰ τρόπο φιλοσοφικό καί βουδιστικό, ἀλλά μέ τήν μέθοδο πού χρησιμοποίησαν ὅλοι οἱ ἅγιοι, τόσο τῆς Παλαιᾶς ὅσο καί τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ Παναγία ἐλευθερώθηκε πρῶτα ἀπό κάθε ὑλικό δεσμό καί κάθε σχέση, ὑψώθηκε πάνω ἀπό τή συμπάθεια πρὸς τό σῶμα, δηλαδή ἀπηλλάγη ἀπό κάθε ὑλικό ἀντικείμενο καί κάθε ἥδονή καί τότε «συνῆψε τόν νοῦ τῆ πρὸς ἑαυτὸν στροφῆ καί προσοχῆ καί τῆ ἀδιαλείπτῳ θεΐα προσευχῆ». Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ Παναγία ἀξιώθηκε θεΐας θεωρίας καί ἐπομένως, «δόξαν ὄρα Θεοῦ καί θεΐαν ἐποπεύει χάριν». Καί φυσικά, αὐτό δέν ἔγινε ἀπλῶς μέ τόν δικό της μόνο ἀγῶνα, ἀλλά καί μέ τήν ἐνέργεια τῆς θεΐας Χάριτος. Γιατί κανεῖς δέν μπορεῖ νά φθάσει στήν ἔνωση μέ τόν Θεόν μόνον μέ τήν δική του ἀνθρώπινη προσπάθεια. Ἐπομένως, δέν πρόκειται γιά μιᾶ ἀφηρημένη κατάσταση, δέν πρόκειται γιά στοχασμό καί διαλογισμό ἀνατολικοῦ τύπου, ἀλλά γιά ὑγιέστατη κατάσταση, ἀφοῦ ὑπάρχει προσευχή, ἔλευση τῆς θεΐας Χάριτος, ἔνωση μέ τόν προσωπικό Θεό.

Εἶναι φανερό ἀπό αὐτήν τήν ἀνάλυση τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου καί τοῦ τρόπου τόν ὁποῖο ἐχρησιμοποίησε ἡ Παναγία γιά νά φθάσει στήν κατὰ Χάριν θέωση, ὅτι οὐσιαστικά περιγράφεται ὁ ὀρθόδοξος τρόπος ζωῆς πρὸς τήν σωτηρία, ἀλλά καί ὁ ἀγιορείτικος ἡσυχαστικός τρόπος ζωῆς. Καί σήμερα οἱ ἀληθινοί Ἀγιορεῖτες ζοῦν μέ τόν ἴδιο τρόπο καί γι' αὐτό αἰσθάνονται παιδιά τῆς Παναγίας. Δέν πρόκειται μόνο γιά τήν διαμονή τους σέ ἓνα τόπο, ἀλλά γιά τήν χρησιμοποίηση τοῦ ἴδιου τρόπου ζωῆς.

Ο ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνος Παπαδόπουλου
ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

έ περιόδους κρίσης τής κοινωνίας, όπόταν ίσοπεδώνονται τά πάντα καί οί άξίες καί αλήθειες τής ζωής διαστρέφονται καί χάνουν τή σημασία τους, φαίνεται επιτακτική ή ανάγκη νά ύπενθυμίζονται τά αὐτονόητα, δηλαδή οί καθοριστικές καί αιώνιες αλήθειες τής ανθρώπινης ύπαρξης.

Μέσα σ' αὐτά τά πλαίσια διαπιστώνεται στήν εποχή μας ή αναγκαιότητα νά επανέρυει ή ανθρώπινη τήν έννοια τοῦ σωστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ πραγματικοῦ, τοῦ αὐθεντικοῦ ἀνθρώπου. Συχνά ἀκούγεται ἀπό πολλούς σήμερα ή ίδια φράση: «Εἶμαι ἀπογοητευμένος γιατί δέν βρίσκω εὐκόλα σωστούς ἀνθρώπους γύρω μου, ἀνθρώπους πού νά τοῦς ἔχω ἐμπιστοσύνη. Ὁ καθένας κοιτάζει τό συμφέρον του».

Ἐπιπλέον τά αὐξανόμενα κοινωνικά προβλήματα εἶναι ἕνα ἀκόμα δεῖγμα ὅτι χάθηκε ἐν πολλοῖς ή έννοια ἀνθρώπος.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν αὐτή τήν πικρή διαπίστωση ἄς προσπαθήσουμε νά επανέρουμε τήν έννοια τοῦ αὐθεντικοῦ ἀνθρώπου μέσα ἀπό τήν αἰώνια διδασκαλία καί ζωή τής Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Ὁρθόδοξη διδασκαλία περὶ ἀνθρώπου συνοψίζεται στή φράση τής Παλαιᾶς Διαθήκης «καί' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν». Ὁ ἀνθρώπος εἶναι εἰκόνα Θεοῦ, δηλαδή μοιάζει τοῦ Θεοῦ, ἔχει θεϊκά χαρακτηριστικά, μέ ἀπώτερο σκοπό καί προορισμό νά ὁμοιάζει ὄλο καί περισσότερο τοῦ Θεοῦ, νά βρίσκεται σέ μία προσωπική κοινωνία καί ἔνωση μέ τό Θεό καί νά ζήσει αἰώνίως μαζί Του.

Ὁ μακαριστός λόγιος μοναχός Θεόκλητος Διονυσιάτης λέγει χαρακτηριστικά: «Ὁ ἀνθρώπος δέν εἶναι ἕνα ὄν αὐθύπαρκτο, ἄσχετο, ἀνεξάρτητο, αὐτόνομο. Εἶναι ὄν λογικό, πού ἀπό τή φύση του ἀνήκει στόν Θεόν, ἐξαρτᾶται ἀπό τόν Θεόν, σχετίζεται μέ τόν Θεό, συγγενεῦει μέ τόν Θεόν».

Μέ βάση τά ἀνωτέρω βλέπουμε ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι καλεσμένος σέ μία προσωπική κοινωνία μέ τό Θεό - Πατέρα του καί μέσα σ' αὐτή τήν προσωπική κοινωνία καταξιοῦται ὡς ἀνθρώπος καί σώζεται.

Αὐτή εἶναι ή μία πτυχή τοῦ αὐθεντικοῦ ἀνθρώπου. Τήν ἄλλη τήν ξεκαθαρίζει ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος: «Καί' εἰκόνα γάρ Θεοῦ ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἀνθρώπον τοῦτ' ἐστίν ἀθάνατον, αὐτεξούσιον, κεκοσμημένον πάση ἀρετῇ». (Ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἀνθρώπο καί' εἰκόνα Του, δηλαδή

άθνατο, μέ ελεύθερη θέλψη καί στολισμένο μέ κάθε άρετή).

Γί αυτό ή άρετή εΐναι ή γνησιότητα του άνθρώπου, εΐναι ή όμορφιά τής ψυχής, τά «ΐδια τής ψυχής ήμών κάλλη» όπως λέγει ό Άγιος Μακάριος ό Αιγύπτιος, εΐναι ή πνευματική μας ύγεία. «Ή δέ άρετή μόνον ύγείαν έπέχει» τονίζει ό ίερός Χρυσόστομος.

Κατά συνέπεια ό άληθινός άνθρωπος εΐναι αυτός πού ζή ένάρετα, δηλαδή μέ πίστη, ταπεινώση, ύπομονή, έλπίδα, σωφροσύνη, συγχωρητικότητα, προσευχή, μετάνοια, έγκράτεια, σεβασμό αλλά καί ό άνθρωπος πού εΐναι τίμιος, ειλικρινής, δίκαιος (χωρίς άδικίες), άνυπόκριτος (χωρίς ύποκρισία), συνεπής, ευγνώμων, καλοσυνάτος, άπλός, άκακος μέ άποκορύφωμα βέβαια τήν άγάπη καί τή φιλανθρωπία.

Στήν Καινή Διαθήκη τονίζεται ιδιαίτερα ή έννοια του άυθεντικού άνθρώπου: «Έσεσθε ούν ύμεις τέλειοι, όσπερ ό πατήρ ύμών ό έν τοις ουρανοΐς τελείος έστιν» (Μαθ. ε΄ 48). Άυθεντικοί άνθρωποι εΐναι οί «δοκιμάζοντες τί έστιν εύάρεστον τώ Κυρίω» (Έφεσίους ε΄ 10). (Νά έξετάζετε τί άρέσει στον Κύριο καί έτσι νά ζείτε). «Τό λοιπόν, άδελφοί, όσα έστιν άληθή, όσα σεμνά, όσα δίκαια, όσα προσφιλή, όσα εύφημα, εΐ τις άρετή καί εΐ τις έπαινος, ταυτα λογίζεσθε». (Φιλιππισίους δ΄ 8-9). (Τέλος, άδελφοί μου, ό,τι εΐναι άληθινό, σεμνό, δίκαιο, καθαρό, άξιαγάπητο, καλόφημο, ό,τι έχει σχέση μέ τήν άρετή καί εΐναι άξιο έπαίνου, αυτά νά έχετε στό μυαλό σας).

«Διό άποθέμενοι τό ψευδος λαλειτε άλήθειαν έκαστος μετά του πλησίον αυτου... Πās λόγος σαπρός εκ του στόματος ύμών μή εκπορευέσθω, άλλ΄ εΐ τις αγαθός προς οικοδομήν τής χρείας, ίνα δώ χάριν τοις άκούουσιν... Πāσα πικρία καί θυμός καί όργή καί κραυγή καί βλασφημία άρθήτω άφ΄ ύμών σύν πάση κακία· γίνεσθε δε εις άλλήλους χρηστοί, εύσπλαχνοι, χαριζόμενοι έαυτοις καθώς καί ό Θεός έν Χριστῶ έχάρισατο ύμιν» (Έφεσίους δ΄ 25-32). (Πετάξτε άπό πάνω σας τό ψέμα καί ό καθένας άς λέει τήν άλήθεια στό διπλανό του... Κανένας βλαβερός λόγος άς μή βγαίνει άπό τό στόμα σας παρά μόνον ώφέλιμος, πού νά μπορεί νά οικοδομήσει, όταν χρειάζεται, καί νά κάνει καλό σ΄ αυτους πού τόν άκουνε... Διώξτε μακριά σας κάθε δυσαρέσκεια, θυμό, όργή, κραυγή, κατηγορία, καθώς καί κάθε άλλη κακότητα. Νά φέρεστε μεταξύ σας μέ καλοσύνη κι εύσπλαχνία, καί νά συγχωρείτε ό ένας τόν άλλο, όπως κι ό Θεός σās συγχώρησε διά του Χριστου).

Συνεπώς στήν καθημερινή ζωή, στίς άνθρώπινες σχέσεις, κρινόμαστε άκριβώς άπό τό κατά πόσο ζούμε καί συμπεριφερόμαστε ένάρετα καί ιδίως μέ άγάπη.

Δέν μπορείς νά θεωρείς τόν έαυτό σου σωστό άνθρωπο όταν:

- εΐσαι ένωϊστής καί κοιτάζεις πρῶτα τό συμφέρον σου
- προσπαθείς νά βολέψεις τόν έαυτό σου σέ βάρος τῶν άλλων
- άδικείς, εκμεταλλεύεσαι, κλέβεις τούς άλλους

– χρησιμοποιεῖς τό ψέμα εἴτε γιά προβολή σου, εἴτε γιά νά ἐπιβιώσεις ἐσύ σέ βάρος τῶν συνανθρώπων σου, εἴτε γιά νά παραπλανεῖς τούς ἄλλους

– εἶσαι γεμάτος κακίες, ζήλιες, μίσος, ἔχθρα

– εἶσαι ἀχάριστος

– δέν σέβεσαι

– κατηγορεῖς, κουτσομπολεύεις, περιφρονεῖς, ὑποτιμᾷς τούς ἄλλους

– εἶσαι ἰσχυρογνώμων καί παράλογος

– θέλεις νά ζῆς στήν ἡσυχία σου καί ἀδιαφορεῖς γιά τόν πόνο τοῦ διπλανοῦ σου

– δέν ἔχεις πνεῦμα θυσίας, προσφορᾶς, φιλανθρωπίας, ἐλέους

– δέν ἔχεις συνέπεια καί εὐαισθησία.

Ἡ Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος μιᾷ πολύ χαρακτηριστικά καί παραστατικά γι' αὐτό τό θέμα: «Ἄνθρωπος γάρ ἐστίν, οὐκ ὅστις ἀπλῶς χεῖρας καί πόδας ἔχει ἀνθρώπου, οὐδ' ὅστις ἐστί λογικός μόνον, ἀλλ' ὅστις εὐσέβειαν καί ἀρετήν μετά παρρησίας ἀσκεῖ». «Τόν Θεόν φοβοῦ καί τās ἐντολᾶς αὐτοῦ φύλασσε, ὅτι τοῦτο πᾶς ἀνθρώπος» (ΕΠΕ 30, 548). (Ἄνθρωπος δέν εἶναι ἐκεῖνος πού ἔχει ἀπλῶς χέρια καί πόδια ἀνθρώπου, οὔτε ὅποιος εἶναι λογικός μόνον, ἀλλ' ὅποιος ἀσκεῖ μέ παρρησία τήν εὐσέβεια καί τήν ἀρετή). «Νά φοβᾶσαι τό Θεός καί νά τηρεῖς τίς ἐντολές Του, γιατί σ' αὐτό συνίσταται ἡ ἀξία καί ὁ προορισμός κάθε ἀνθρώπου»).

Ἡ Ἄλλοῦ σημειώνει: «Οὐδέ γάρ εἰ ἀνθρώπος εἶ, σαφῶς δύναμαι μαθεῖν. Ὅταν γάρ λακτίσης μέν ὡσπερ ὄνος, σκιρτᾷς δέ ὡσπερ ταῦρος, χρεμιτίζης δέ ἐπί γυναίξιν ὡσπερ ἵππος... πῶς δυνησομαί σε μετά τῶν ἀνθρώπων ἀριθμεῖν οὐκ ὀρῶν ἐν σοί τοιαύτης φύσεως τούς χαρακτῆρας;» (ΕΠΕ 9, 140). (Οὔτε ἂν εἶσαι ἀνθρώπος, μπορῶ μέ βεβαιότητα καί σαφήνεια νά καταλάβω. Ὅταν δηλαδή κλωτσοῦσας σάν ὄνος, πηδᾷς δέ σάν ταῦρος, χρεμιτίζεις γιά τίς γυναῖκες σάν ἵππος, καί εἶσαι λαίμαργος σάν ἀρκούδα, παχαίνεις δέ τή σάρκα σου σάν ἡμίονος, μνησικακεῖς δέ σάν καμήλα καί ἀρπάξεις μέν σάν λύκος, ὀργίζεσαι δέ σάν φίδι, δαγκώνεις σάν σκορπιός, εἶσαι ὑπουλός σάν ἀλεπού, διατηρεῖς δέ μέσα σου τό δηλητήριο τῆς πονηρίας σάν κόμπρα καί ὀκιά, πολεμᾷς καί ἐχθρεύεσαι τά ἀδέλφια σου, ὅπως ἐκεῖνος ὁ πονηρός διάβολος, πῶς θά μπορέσω νά σέ συγκαταριθμήσω μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ δέν βλέπω σέ σένα τά χαρακτηριστικά τῆς ἀνθρώπινης φύσης;)

Ἡ Ὁ κάθε ἀνθρώπος λοιπόν, ὁποιοσδήποτε κι ἂν εἶναι, ὅπουδήποτε κι ἂν βρισκεται, σ' ὁποιαδήποτε θέση τῆς κοινωνίας κι ἂν εἶναι, σώζεται ἐάν εἶναι σωστός καί ἀληθινός μέ τήν ἔννοια πού προαναφέρθηκε. Μέσα στήν καθημερινή βιοπάλη, μέσα στίς ἀπαραίτητες ἀνάγκες γιά ἐπιβίωση, μέσα στήν πίεση καί τό τρέξιμο τῆς σύγχρονης ζωῆς, ὁ καθένας σώζεται, ἐάν ἀναπτύσσει θετικά τίς ψυχικές δυνάμεις πού τοῦ χάρισε ὁ

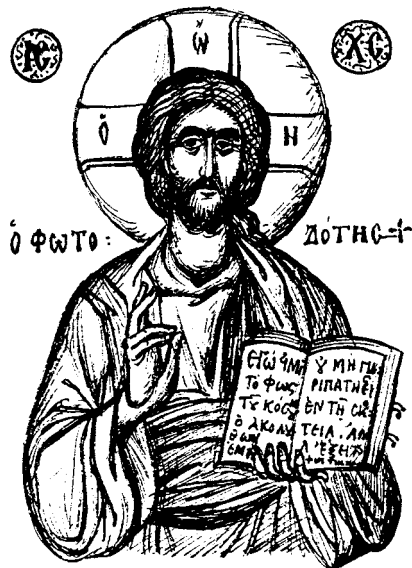
Θεός, εάν αντιμετωπίζει τό καθετί ἐνάρετα καί κατά Θεόν καί ἄν προσπαθεῖ νά εἶναι κοντά στόν οὐράνιο Πατέρα του. Μέ μιά φράση ἄν γίνεται «καινός (καινούριος) ἄνθρωπος Θεοῦ πνεύματι ἀγίῳ μεταπεπλασμένος» (Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς).

Βέβαια, λάθη ὅλοι κάνουμε. Ἐχει ὅμως τεράστια διαφορά ἄν εἶναι λάθη πού προέρχονται ἀπό τήν ἀνθρώπινη ἀδυναμία, παρόλη τήν προσπάθεια καί προσοχή μας ἢ ἄν προέρχονται ἀπό κακή διάθεση.

Μακάρι νά ἐπανεύρουμε καί ὡς Χριστιανοί καί ὡς κοινωνία τήν αὐθεντικότητά μας.

Πρωτοπρεσβύτερος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Θεολόγος

Εὐαγόρα Ἰακώβου

ΕΝΘΕΟΣ ΤΗΣ ΑΦΑΝΕΙΑΣ ΕΡΩΣ

έτος, στις 10 Νοεμβρίου, κλείνουν 23 χρόνια από την κοίμηση του μακαριστού π. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου. Ὅλ' αὐτά τὰ χρόνια ἔχουν πολλά γραφεῖ καί ἔχουν φωτίσει τήν χαρισματική αὐτή προσωπικότητα ἀπό ἀνθρώπους πού τόν γνώρισαν, κυρίως πνευματικά του παιδιά. Μεταξύ τῶν τελευταίων καί ἐγώ, πού σχετικά κείμενά μου φιλοξενήθηκαν, κατά τὰ πρῶτα χρόνια μετά τήν κοίμησή του, στίς φιλόξενες στήλες αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ. Κρίνοντας ὅτι εἶχα πεῖ ὅ,τι ἄξιο λόγου εἶχα νά πῶ, εἶχα ἀποφασίσει νά μή γράψω ἄλλα. «Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τό εὖ», ἀντίθετα, εἶναι συχνά ἐπικίνδυνο: ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἔχουμε τήν τάση, ἴσως ἀσυναίσθητα, νά κάνουμε αὐθαίρετες προεκτάσεις προβάλλοντας, ὡς δῆθεν αὐθεντικές θέσεις ἐκλειπόντων προσώπων, δικές μας θέσεις σέ τρέχοντα προβλήματα. Πολλές ἄγιες μορφές ἔχουν κακοποιηθεῖ ἔτσι, ἐμφανιζόμενες ὡς ἀντιφατικές, ἀπό ἐπιγόνους τους, πού αὐτοπροβάλλονται ὡς οἱ γνήσιοι ἐκφραστῆς τους, ἄν καί ὑποστηρίζουν ριζικά ἀντίθετες μεταξύ τους θέσεις.

Παρά ταῦτα, παραβαίνοντας τήν ἀνωτέρω ἀπόφασή μου, ἐπιθυμῶ νά γράψω κάτι γιά τόν μακαριστό Γέροντά μου. Ὁ λόγος ἀπλός: αὐτό τό Νοέμβριο συμπληρώνονται τόσα χρόνια ἀπό τήν κοίμησή του, ὅσα μοῦ χάρισε ὁ Θεός νά βρισκομαι σέ στενή πνευματική σχέση μαζί του· ἦταν Νοέμβριος τοῦ 1966 ὅταν ἐγώ καί ἡ οἰκογένειά μου μπήκαμε κάτω ἀπό τό πετραχίλι του... .

Βρισκόμενος πιά στό δειλινό τῆς ζωῆς μου, στύβω τό σφουγγάρι τῶν ἐμπειριῶν μου καί κρίνω, (κρίση ἀπόλυτα προσωπική καί ὑποκειμενική), ὅτι ὡς ἀξιολογότερη πλευρά τῆς πολύπλευρης αὐτῆς θεοφιλοῦς μορφῆς, πού ἀξίζει νά τονισθεῖ ἰδιαίτερα, εἶναι ὁ θερμός κατά Θεόν ἔρωσ του πρὸς τήν ἀφάνεια. Ἄκουγεται παράξενα. Ἴσως αὐτό θά ταίριαζε σέ ἕναν μοναχό - ἀναχωρητή καί ὄχι σέ μιά πληθωρική προσωπικότητα, ἕναν ἄγαμο φιλομόναχο κληρικό, πού δέν ἔλαβε ὅμως μοναχική κουρά, ἐπιλέγοντας νά μείνει στόν κόσμον καί νά ὑπηρετήσῃ τό λαό τοῦ Θεοῦ. Προφανῶς, ἀναφέρομαι στό φρόνημα τοῦ ἀνδρός καί ὄχι στή μορφή τῆς διακονίας του στόν ἀγρό τοῦ Κυρίου. Καί θεωρῶ αὐτήν του τήν πλευρά ἄξια νά τονισθεῖ, γιατί ἔχω θρνηήσει πολλά πρόσωπα, πού γνώρισα, κληρικούς καί λαϊκούς, προικισμένα μέ χαρίσματα σπάνια καί προϋποθέσεις πνευματικές, πού ἔλαμπαν στήν ἀρχή τῆς πορείας τους στήν κατά

Χριστό ζωή, νά κρημνίζονται από τόν οὐρανό στή γῆ ἀλλοτριωμένοι, ἐξ αἰτίας τῆς δίψας γιά προβολή καί ἀνάδειξη, τήν ὁποία ἄφησαν ἀνεξέλεγκτη μέσα τους νά θεριέψει... . Καλύτερα ὅμως νά μιλήσουν τά γεγονότα.

Τό χρόνο ἀκριβῶς τῆς χειροτονίας του σέ πρεσβύτερο (1961), ὁ Γέροντας ἐπιμελήθηκε τήν ἔκδοση τιμητικοῦ τόμου γιά μιᾶ ἀγία ἱερατική μορφή, πού ἕνα χρόνο πρὶν εἶχε μεταστεῖ στους οὐρανούς. Μιά μορφή, πού λάμπρυνε πνευματικά τήν τοπική Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν τίς τραγικές δεκαετίες μετά τή Μικρασιατική καταστροφή καί τό Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόκειται γιά τόν μακαριστό Ἀρχιμανδρίτη π. Σπυρίδωνα Σγουρόπουλλο. Ὁ π. Ἐπιφάνιος ἔκρινε ὡς ἀξιολογότερο ἐγκωμιαστικό χαρακτηρισμό τῆς πολυδιάστατης μορφῆς τοῦ ἐκλιπόντος, κάτι, πού, φαίνεται, ἔκρουσε μέσα του εὐαίσθητες χορδές· κάτω ἀπό τό ὄνομα τοῦ τιμώμενου ἔγραψε: «Ὁ ἀφανής Πρεσβύτερος». Στόν πρόλογο δέ τοῦ τόμου γράφει ὅτι ὁ τιμώμενος ἀνῆκε στήν κατηγορία τῶν προσώπων ἐκείνων, πού δέν περιβάλλονται «ἀξιομάτων πορφύραν καί βύσσον, ἀρχιερατικούς μανδύας ἢ ἀκαδημαϊκῶν τηβέννους, ἀλλά τῆς ἀφανείας καί τῆς ἀσημότητος τήν ταπεινήν πλήν θεοῦφαντον στολήν. ... Ἐν τοῖς χαλεποῖς τούτοις καιροῖς, καθ' οὓς ἡ Ἐκκλησία ... πανταχόθεν δέχεται βέλη ἠκονημένα..., ἰδίᾳ δέ παρ' ἀναξίων καί σκανδαλοποιῶν λειτουργῶν τοῦ ἑαυτῆς Θυσιαστηρίου, ἢ προβολῆ ἱερατικῶν ἀναστημάτων, δοξασάντων, εἰ καί ἀφανῶς, τήν ἑαυτῶν διακονίαν, καί καθῆκον ἀποτελεῖ καί ὑπηρεσίαν σημαντικήν πρὸς Αὐτήν συνίστησι». Καί προσθέτει τήν εὐχή: «Εἶθε τό παράδειγμα τοῦ ἀφανοῦς, ἀλλ' ἀληθινοῦ Λευΐτου, νά ἐμπνεύσει πολλές ψυχάς, ἰδίᾳ διακονούσας τό ἱερόν Θυσιαστήριον».

Δέν θά ἔλεγα ὅτι αὐτό τό «παράδειγμα τοῦ ἀφανοῦς, ἀλλ' ἀληθινοῦ Λευΐτου» ἐνέπνευσε τό μακαριστό μας Γέροντα, σίγουρα ὅμως ἀναμόχλευσε καί ὑποδαύλισε τόν φλογερό προϋπάρχοντα ἔρωτά του πρὸς τήν ἀθόρυβη καί ἀφανή διακονία. Στήν ἐποχή ἐκείνη τῆς πρώιμης ἱερατικῆς του σταδιοδρομίας τοποθετεῖται ἕνα γεγονός, πού μᾶς διηγήθηκε πολύ ἀργότερα. Γενικῶς ἀπέφευγε τά πανηγύρια. Ἔτυχε ὅμως μιᾶ φορά νά παρευρεθεῖ στόν ἑσπερινό σέ κεντρικό ναό τῆς Καλαμάτας, πού πανηγύριζε. Ἦταν ἐκεῖ ὁ οἰκείος Ἐπίσκοπος καί πολλοί κληρικοί. Οἱ περισσότεροί λάβαιναν μέρος στήν τελετή. Ὁ Γέροντας δέν ἦταν μεταξύ αὐτῶν. Ἦταν μαζί μέ λίγους ἀκόμα, πού δέν λάβαιναν μέρος, στό Ἱερό καί προσευχόταν. Ἦρθε ἡ ὥρα τῆς περιφορᾶς τῆς εἰκόνας μέ τή συνήθη διάταξη τῆς πομπῆς. Πίσω ἀπό τό Δεσπότη, μεταξύ τῶν ἐπισήμων, πήγαιναν οἱ κληρικοί, πού δέν εἶχαν λάβει μέρος, καί μεταξύ αὐτῶν ὁ νέος τότε π. Ἐπιφάνιος. «Δέν εἶχαμε προχωρήσει πολύ στήν πλατεία», μᾶς εἶχε διηγηθεῖ, «καί ἐνωσα ἀφόρητα. Ἐγώ μεταξύ τῶν ἐπισήμων; Καί ὅλα τά μάτια τοῦ κόσμου πάνω μας! Ἐνωιωθα τό αἷμα μου νά ἀνεβαίνει στό κεφάλι! Πῆρα ἀμέσως τήν ἀπόφαση. Ζέμεινα πίσω, χώθηκα στό πλῆθος καί γύρισα στό Ἱερό περιμένοντας τή λιτανεία νά ἐπιστρέψει».

Ὁ ἔνθεος αὐτός ἔρωσ πρὸς τήν ἀφανή, πλήν ἔμπονη, ποιμαντική διακονία δέν ἦταν γιά τό Γέροντα ἕνας νεανικός ἐνθουσιασμός. Ἀργότε-

ρα, σέ πλήρη ώριμότητα, συντάσσει τήν περίφημη έξομολογητική «ἀπολογία» του, ἀποκρούοντας τίς ἐναντίον του κριτικές, ὅτι εἶχε βλάψει τήν Ἐκκλησία μέ τήν ἄρνησή του νά γίνει Ἐπίσκοπος. (Τό κείμενο αὐτό, ὅσο ζοῦσε ὁ Γέροντας, ἦταν γνωστό σέ μικρό ἀριθμό πνευματικῶν του παιδιῶν, πρὸς χάρη τῶν ὁποίων καί τό εἶχε συντάξει ἀποσκοποῦσε στό νά εἰρηνεύσει κάποιους λογισμούς του, πού οἱ περιρρέουσες κριτικές ἦταν πιθανόν νά εἶχαν προκαλέσει. Εἶχε ἀπαγορεύσει νά γίνει εὐρύτερα γνωστό. Δημοσιεύτηκε 10 χρόνια μετά τήν κοίμησή του. (Βλ. «Ἐξομολόγηση καί Ἐπίσκοπος», Ἐκδ. «Τροχαλία» 1999). Σ' αὐτήν λοιπόν τήν «ἀπολογία» ἀναφέρει κάπου: «... ἔκ χαρακτήρος καί «ψυχοσυνθέσεως» ἠσθανόμην ἀπέχθειαν πρὸς τήν προβολήν καί τήν ἐπίδειξιν, τούς θορύβους καί τās τυμπανοκρουσίας, καί ἔρρεπον πρὸς τήν μόνωσιν καί τήν ἀφάνειαν... Τό περιθώριον, ἡ σκιά, ἡ «γωνία», τό «κάτω κείσθαι», μέ εἰλικον ὡς μαγήτης· ὁ θόρυβος, ἡ προβολή, τά χειροκροτήματα, ἡ «ὀχλοβοή», αἱ ζητωκραυγαί, ἡ ἐπισημότης, τά «μεγαλεῖα», τό «πρωτόκολλον», αἱ ὑψηλαί καθέδραι, ἐπισκοπικαί ἢ ἄλλαι, μέ ἀπόθουν «ἀρρήτω βία» καί μου ἔδμηιούργουν «ψυχικήν ἀλλεργίαν»...».

Σέ κάποια ἀπό τά πνευματικοπαίδια του τό παράδειγμά του εἶχε γίνει ἰδανικό ζωῆς. (Δυστυχῶς ὄχι σέ ὅλους μας). Μεταξύ τῶν πρώτων ἦταν ἕνας ἀγαπητός πνευματικός ἀδελφός. Θά ἀναφερθῶ στή περίπτωση του γιατί ἀποκαλύπτει τή βαθειά συγγένεια τῆς βιωματικῆς διδασκαλίας τοῦ π. Ἐπιφανίου, γιά τό θέμα πού μᾶς ἐπασχολεῖ, μέ ἐκείνη μᾶς ἄλλης μορφῆς, πού ἀγλάισε τήν Ἐκκλησία μας τόν 20 αἰῶνα, τοῦ μακαριστοῦ ἀγιορείτη Γέροντα π. Παΐσιου. Ὁ φίλος μου εἶχε πάει γιά ἀνώτερες σπουδές στό ἐξωτερικό. Ὄταν τίς ὀλοκλήρωσε μέ ἐπιτυχία, τόν εἶχα ρωτήσει: «Τί σκοπεύεις νά κάνεις γυρίζοντας στήν Ἑλλάδα;» Ἡ ἀπάντησή του κοφτή: «Νά θαφτῶ». Τό εἶπε, ἀλλά δέν ἔπαψε νά τόν τιμπάει μέσα του αὐτό, πού λέμε συνήθως «ἀξιοποίηση τῶν σπουδῶν». Τά λέγαμε συχνά. Ταχτοποιήθηκε ἐπαγγελματικά, καί ὅπως ὅλοι μας ἐπιζητοῦσε καί αὐτός νά συναντᾷ Γεροντάδες. Μου εἶχε διηγηθεῖ, λοιπόν, ὅτι σέ μιά συνάντησή του μέ τόν π. Παῖσιο, χωρίς νά θέσει αὐτός θέμα, τοῦ εἶπε ὁ διορατικός Γέροντας: «Ἐσύ νά κρυφτεῖς, καί ἄσε τό Θεό νά σέ προδώσει». Χαριτωμένη μεταφορά ἀπό τό «κρυφτό», τό παιδικό παιχνίδι, ὅπου, καμιά φορά, ὁ μικρός «ζαβολιάρης» τῆς παρέας, ὅταν τοῦ ἔλθει ἡ ὄρεξη νά χαλάσει τό παιχνίδι, «μαρτυράει» σ' αὐτόν, πού τά «φυλάει», πού εἶναι κρυμμένο κάποιο ἀπό τά παιδιά.

Εἶθε ὁ καλός μας Θεός νά «προδώσει» καί νά φανερώσει στήν Ἐκκλησία του, (ἀλλά καί στήν Πολιτεία), κρυμμένες θεοφιλεῖς ψυχές, ἔτοιμες νά ὑπηρετήσουν τό λαό Του, μένοντας στό φρόνημα «μανικοί ἐραστές» τῆς ἀφάνειας, ὅπως οἱ παραπάνω μακαριστοί Γεροντάδες. Τήν εὐχή τους νά ἔχουμε... .

Θεόδωρου Καλμούκου

ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΜΙΛΑ ΣΤΗ ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΜΠΕΛΣΙΝΤΟ

τή διάρκεια του ελληνικού φεστιβάλ της κοινότητας Ἁγίας Τριάδος στήν πόλη Γουώτερμπουργ του Κονέκτικατ, ἕνας ψηλός καί χαμογελαστός κληρικός ἐξηγοῦσε στους Ἀμερικανούς ἐπισκέπτες τόν Ὁρθόδοξο ναό. Τίς εἰκόνες, τίς κανδήλες, τόν ἀρχιερατικό θρόνο, τό ἀναλόγιο τῶν ἱεροσηματιῶν, τό ἱερό βῆμα καί γενικότερα τόν ἐσωτερικό διάκοσμο.

Μιλοῦσε γιά τήν Ὁρθοδοξία μέ ζῆλο καί μεράκι, ἐνῶ συστήθηκε στους ἐπισκέπτες ὡς διάκονος Δημήτριος Μπελσίντο.

Σέ συνέντευξή του στόν «Ἐθνικό Κήρυκα» εἶπε: «εἶμαι μόνιμος Διάκονος ἐδῶ στόν ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος», ἐνῶ ἀποκάλυψε: «ἔχω μεταστραφεῖ στήν Ὁρθοδοξία ἀπό τόν Ρωμαιοκαθολικισμό».

Στήν ἐρώτηση τί τόν προσείλκυσε στήν Ὁρθοδοξία, εἶπε: «πρὶν ἀπό χρόνια εἶχα πάει στήν Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως τή νύχτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου σέ Ὁρθόδοξη ἐκκλησία κι ἔμεινα κυριολεκτικά ἐκστατικός ἀπό τήν ὁμορφιά, τήν ἀτμόσφαιρα, τά κανδήλια, τίς εἰκόνες τήν ψαλμωδία τοῦ «Χριστός Ἀνέστη» στήν ἐλληνική γλῶσσα. Παρατήρησα ὅτι οἱ πιστοί μέσα στό ναό ἔκαναν τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ διαφορετικά ἀπό ἐμένα πού ἔκανα τόν σταυρό μου ὅπως τόν κάνουν οἱ Ρωμαιοκαθολικοί. Ρώτησα ἂν ὑπάρχει κάποιος συμβολισμός γι' αὐτό, κι ἔτσι ἄρχισα σιγά - σιγά νά ἀνακαλύπτω τό κάλλος τῆς Ὁρθοδοξίας».

Ὁ διάκονος Δημήτριος εἶπε ἐπίσης: «ὅταν ἀνακάλυψα ὅτι ἡ θεολογία καί ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας πηγαινοῦν πίσω στήν ἐποχή τῶν Ἀποστόλων καί ὅτι ἀπό τότε παραμένει ἀναλλοίωτη, ἄρχισα νά ἐρευνῶ περισσότερο, κι ὅσο ἐρευνοῦσα τόσο ἀνακάλυπτα ὅτι ἡ ἀλήθεια καί ἡ γνησιότητα βρισκόταν ἐδῶ στήν Ὁρθοδοξία».

Ὁ διάκονος Δημήτριος, ἔκδηλα συγκινημένος, ὑπογράμμισε: «ὅταν ἦλθα ἐδῶ στήν κοινότητα, ὅλοι μέ ὑποδέχθηκαν μέ θερμῆ, μέ ἀγάπη, μέ ἐνδιαφέρον, πράγμα τό ὁποῖο μέ συγκίνησε πολύ».

Ὁ διάκονος Δημήτριος ἔσκυψε καί ἀγκάλιασε τόν Ἡλία Παπουτσή, λέγοντας: «ὁ κ. Ἡλίας μου δίδαξε καί μέ διδάσκει νά ψέλνω στήν ἐλληνική γλῶσσα» ἐνῶ ἄρχισε νά ψέλνει τό «Χριστός Ἀνέστη» στήν Ἑλληνική καί τόνισε: «τοῦ ὀφείλω πολλά, πάντοτε ἀφιερώνει χρόνο καί

μου μαθαίνει τούς ύμνους στα Ἑλληνικά, ὅλα τὰ ἀπολυτίκια».

Ἐπίσης ὁ διάκονος Δημήτριος Μπελσίντο ἦταν 32 ἐτῶν ὅταν ἀνακάλυψε τὴν Ὁρθοδοξία στὴν ὁποία μετεστράφη καὶ ἡ σύζυγός του ἐπίσης. «Μὲ τὴν σύζυγό μου ἀρχίσαμε νὰ ἐκκλησιαζόμαστε ἐδῶ στὴν Ἁγία Τριάδα καὶ οἱ ἄνθρωποι μᾶς ρωτοῦσαν ἀπὸ ποῦ εἶστε, εἶστε Ἑλληνες;», τόνισε.

Κάποια στιγμή ἐκεῖνος καὶ ἡ σύζυγός του πῆραν τὴ μεγάλη ἀπόφαση τῆς μεταστροφῆς στὴν Ὁρθοδοξία τὴν ὁποία ἀγαποῦσε κάθε μέρα καὶ πῶς πολύ, ὅποτε πῆρε καὶ τὴ δεύτερη μεγάλη ἀπόφαση καὶ πῆγε στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ φοίτησε στὸ εἰδικὸ πρόγραμμα ἐκπαίδευσης Μονίμων Διακόνων, κι ἔτσι χειροτονήθηκε διάκονος παίρνοντας τὸ ὄνομα Δημήτριος.

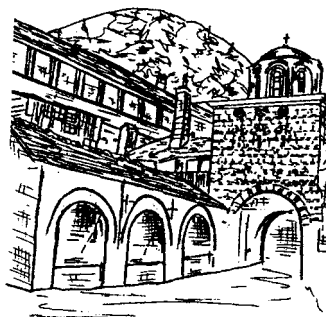
Ἐπίσης ὁ διάκονος Δημήτριος ψέλνει στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα γιὰ τὴν ὁποία εἶπε: «προτιμῶ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, μου ἀρέσει ἡ χρῆση τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας στὴ Λειτουργία, διότι ἔχει μιὰ μελωδικότητα καὶ μιὰ ὁμορφιά πού δὲν ὑπάρχει στὴν Ἀγγλική, γιατί εἶναι ξηρὴ ἢ ἀπόδοση στὴν Ἀγγλική».

Στὴν ἐρώτηση ἂν κατανοεῖ ὅλα αὐτὰ πού ψέλνει στὴν Ἑλληνική, εἶπε: «μάλιστα, τὰ καταλαβαίνω, διότι μελετῶ τὶς λέξεις καὶ τὶς φράσεις καὶ τὸ νόημα τους, τὸ τί σημαίνουν».

Ἐπίσης ὁ διάκονος Δημήτριος δὲν ἐξαρτᾶται μισθολογικά ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἔχει ἐργασία μὲ πλήρη ἀπασχόληση ἔξω στὴν κοινωνία. Ὅπως ἐξήγησε εἶναι «ἐπόπτης στὸ Τμῆμα Παιδιῶν καὶ Οἰκογενειῶν τῆς Πολιτείας. Ὅταν ἔλθει στὴν ἀντίληψή μας θέμα πού ἀφορᾶ παιδιά, κακοποίηση ἢ ἀμέλεια, πρέπει νὰ στείλω κοινωνικούς λειτουργοὺς νὰ ἐλέγξουν γιὰ νὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι τὰ παιδιά εἶναι ἀσφαλῆ».

Στὴν ἐρώτηση ἂν αισθάνεται ἄνετα στὰ φεστιβάλ πού εἶναι ὅλα ἑλληνικά, μουσικὴ, χοροί, τραγούδια, φαγητά, εἶπε: «αἰσθάνομαι πολὺ ἄνετα, μου ἀρέσει».

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΛΜΟΥΚΟΣ

Π. Μ. Σωτήρχου

ΤΟ «ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕ» ΜΠΑΙΝΕΙ ΠΡΩΤΟ

Ἐμεῖς πρέπει νά ἀρχίζουμε τόν ἀγώνα

πολλές φορές διαβάζουμε στό Εὐαγγέλιον τήν φράσιν, πού ἔλεγε ὁ Θεάνθρωπος σέ ὅσους τόν ἄκουγαν: «Γρηγορεῖτε καί προσεύχεσθε ἵνα μή εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν» (Ματθ. κς' 41). Καί πάντοτε ἔβαζε πρῶτα τό «γρηγορεῖτε» καί μετά τό «προσεύχεσθε». Γιατί ὅμως; Ὑπάρχει λόγος; Γιατί στό Εὐαγγέλιον, πού εἶναι λόγος τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τίποτε δέν εἶναι τυχαῖον καί ἀνθρώπινον, ἀλλά ἔχει τήν πολυσήμαντη σημασία του. Μέ τήν ἀπορίαν αὐτήν ἐπισκέφθηκα στό κελλί του τόν σοφόν ἱερομόναχον π. Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος ἐξεδήμησε προσφάτως, καί εἶχα μεγάλην ἐκτίμησιν στά λεγόμενά του, διότι ἦταν πολύ μορφωμένος κατὰ Θεόν καί κατὰ κόσμον. Μέ δέχτηκε, ὅπως πάντα, μέ ἀγάπην στό μικρό μοναστηράκι του, ὅπου ἀσκήτευσε μέ τρεῖς ἄλλους μοναχούς.

- Ἡ σημερινή μου ἀπορία, πού μέ φέρνει κοντά σας, πάτερ μου, εἶναι μιά λέξη πού θά ἤθελα νά μοῦ τήν ἐξηγήσετε, εἶπα.

- Ἐψαξες στό λεξικόν καί δέν βρῆκες τί σημαίνει; εἶπε μειδιῶν.

- Δέν πρόκειται γιά τό νόημά της, ἀλλά γιά τήν θέση ὅπου βρίσκεται. Πρόκειται γιά τήν λέξη «γρηγορεῖτε» καί τήν συναντοῦμε πρῶτη στήν φράσιν τοῦ Θεανθρώπου «γρηγορεῖτε καί προσεύχεσθε ἵνα μή εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν», τήν ὁποῖαν ἔλεγε συχνά ὁ Θεάνθρωπος. Ἐρωτῶ λοιπόν, γιατί μπαίνει πρῶτη ἡ λέξη «γρηγορεῖτε» καί μετά τό «προσεύχεσθε», ἀφοῦ εἶναι «θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς» (Α' Θεσσ. ε' 18), ὅπως μᾶς ἐξηγεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος;

- Πρῶτον ὁ λόγος αὐτός εἶναι κυριακός, ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας, δηλονότι τόν εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, καί δεύτερον τόν ἐξηγεῖ στήν συνέχεια, λέγοντας «ἵνα μή εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν» τό μέν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δέ σὰρξ ἀσθενής». Δηλαδή, σᾶς λέγω νά προσέχετε καί νά ἐπαγρυπνεῖτε καί νά προσεύχεσθε στόν Θεό: γιά νά μή πέσετε στίς παγίδες τοῦ πειρασμοῦ. Γιατί μπορεῖ τό βάθος τῆς ψυχῆς σας νά εἶναι πρόθυμο νά ὑπακούσει στόν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλά τό σαρκικόν φρόνημα μπορεῖ νά σᾶς παρασύρει στήν ἀμαρτία, γιατί εἶναι ἀδύναμη ἡ σάρκα. Θά ἀναφέρω ἓνα παράδειγμα: Βρίσκεισαι ξαφνικά, σέ περίοδον νηστείας μπροστά σέ ἓνα τραπέζι πλούσιο μέ ὀρεκτικά μή νηστήσιμα φαγητά. Τό πνεῦμα σου ἀντιδρᾷ στό ἐλκυστικό θέαμα. Ἡ σάρκα σου ὅμως εἶναι ἀδύναμη καί θέλει νά γευθεῖ τὰ εὐχάριστα φαγητά. Νά, γιατί πρέπει νά ἐπαγρυπνοῦμε συνεχῶς καί νά προσέχουμε τί βλέπουμε καί τί ἀκοῦμε

καί γενικῶς τί αισθανόμαστε, γιατί ἡ σὰρξ εἶναι ἀσθενής. Τά μάτια τῆς ψυχῆς πρέπει νά εἶναι πάντοτε ἀνοιχτά. Νά προσέκουμε τά πάντα. Λόγια καί ἔργα. Τί κάνουμε καί τί δέν κάνουμε. Αὐτό σημαίνει τό «*γρηγορεῖτε*» καί γι' αὐτό μπαίνει πρῶτο στήν φράση τοῦ Θεανθρώπου.

- Μά, εἶναι πιά ἰσχυρό ἀπό τήν προσευχή, π. Ἰωάννη;

- Δέν εἶναι πιά ἰσχυρό, φίλε μου, ἀλλά φανερώνει τήν δική μας θέληση, τήν θέληση τῆς ὑπακοῆς στό θεῖον θέλημα. Αὐτή εἶναι ἡ δική μας εὐθύνη, νά προσέκουμε καί νά ἀποφεύγουμε τό κακόν. Ἐάν ἀπό ἀδυναμία ὑποκύπτουμε στόν πειρασμό, καί μᾶλλον πρῖν ἀπό τήν ἁμαρτία, νά ζητοῦμε τήν ἄνωθεν βοήθεια μέ τήν προσευχή. Ὁ Θεός γνωρίζει καλά, κατά τόν Ψαλμῶδόν: «*Αὐτός ἔγνω τό πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι κοῦς ἐσμεν*» (Ψαλμ. ρβ' 14), ἀλλά θέλει νά προσπαθήσουμε, ὅσον μπορούμε, γιατί ἔτσι ἐκδηλώνουμε τήν θέλησή μας νά κάνουμε ὑπακοή στό θέλημά του. Γιατί χωρίς τήν θέλησή μας δέν ἁμαρτάνουμε. Πρῶτα ἡ θέληση τῆς ψυχῆς καί μετά ἡ πράξη τῆς ἁμαρτίας.

- Δηλαδή, προϋπόθεση τῆς σωτηρίας μας εἶναι ἡ δική μας θέληση;

- Ἐπιβεβαιωτικά καί χρειάζεται ἡ θέλησή μας, ἀνάλογα μέ τήν πίστη μας, ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας, διότι ὁ Θεός δέν καταργεῖ τήν ἐλευθερία πού μᾶς χαρίζει. Δέν θέλει κοντά του δούλους, ἀλλά τά ἐλεύθερα τέκνα του. «*Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν*» (Μαρκ. ν' 34) μᾶς λέγει ὁ Χριστός. Δέν μᾶς διατάζει νά τόν ἀκολουθήσουμε, μολονότι θά μπορούσε καί μάλιστα ὡς ἀληθινός Πατέρας μας. Θέλει ὅμως νά εἴμαστε ἀπολύτως ἐλεύθεροι ἄνθρωποι τῆς ἀγάπης. Καί χωρίς ἐλευθερία δέν ὑπάρχει ἀγάπη. Ὁ κορυφαῖος ἐρμηνευτής τῆς πίστεώς μας ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς ἐξηγεῖ: «*Ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μή τήν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλά διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις*» (Γαλ. ε' 13). Ἐλεύθεροι γεννιόμαστε καί ἐλεύθεροι πεθαίνουμε. Καί μπροστά στήν σωτηρία μας πάλι ἐλεύθεροι εἴμαστε, νά τήν δεχθοῦμε ἢ ὄχι, ὅ μὴ γένοιτο, γιά κανένα ἄνθρωπον. Πρέπει νά θέλουμε καί νά ἀναζητοῦμε συνεχῶς τήν σωτηρία μας. Αὐτό εἶναι τό πρῶτον καί κύριον ζητούμενον. Καί αὐτή ἡ ἀποδοχή τῆς σωτηρίας μας, πού προσφέρει σέ ὅλους μας ὁ Χριστός, γίνεται μέ τήν μετάνοιαν. Γι' αὐτό καί μέ τό «*Μετανοεῖτε*» ἄρχισε ὁ Θεάνθρωπος τήν δημόσια ζωή του. Καί θά ξαναθυμηθῶ τόν θεοκίνητον καί θεοφώτιστον Ἀπόστολον Παῦλον, πού γράφει στούς Φιλιππησίους: «*Μετά φόβου καί τρόμου τήν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· ὁ Θεός γάρ ἐστίν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καί τό θέλειν καί τό ἐνεργεῖν ὑπέρ τῆς εὐδοκίας*» (Φιλ. β' 12-13). Ὁ Θεός ἐνεργεῖ μέσα μας τήν σωτηρία μας, ὅταν μετανοήσουμε.

- Ἄρα, ἡ μετάνοια εἶναι τό ζητούμενον, πάτερ μου, εἶπα. Τώρα τό πῶς συνδέεται ἡ μετάνοια μέ τό «*γρηγορεῖτε*» θά ἤθελα νά μοῦ ἐξηγήσετε.

- Μά, εἶναι εὐκόλον νά τό ἀντιληφθεῖ κανείς, φίλε μου, καί ἀπορῶ γιά τήν ἐρώτησιν, ἀφοῦ τό ἕνα βρίσκεται μέσα στό ἄλλο.

- Πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ σκέψη μου βρίσκεται στόν ἴδιον δρόμον μέ τόν

δικόν σας, π. Ἰωάννη. Θέλω ὅμως νά μήν ἐμπιστεύομαι μόνο στήν δική μου σκέψη, γι' αὐτό ἀναζητῶ καί μίαν ἄλλην ἐπιβεβαίωσιν ἀπό τίς ἐκκλησιαστικές πηγές. Ἐσεῖς ἔχετε μεγάλην ἐξοικείωσιν καί ἄνεσιν μέ τίς πηγές αὐτές καί γι' αὐτό σᾶς ρώτησα.

- Μόνον ἔτσι πρέπει νά προχωροῦμε στά πνευματικά ζητήματα, φίλτατε, μέ τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τήν διατύπωσαν οἱ Ἄποστολοι καί οἱ Ἅγ. Πατέρες, πού τούς διαδέχτηκαν. Ἔτσι τό «γρηγορεῖτε» ἀναλογεῖ πρὸς τήν ὑπακοή μας στό θεῖον θέλημα, γιατί μετάνοια χωρίς τήν ὑπακοήν στόν λόγον τοῦ Θεοῦ δέν γίνεται. Μέ τό «γρηγορεῖτε», πού χρειάζομαστε γιά νά ἀποφύγουμε τήν ἁμαρτία, δείχνουμε ὅτι κάνουμε τό θεῖον θέλημα καί ἀποφεύγουμε τήν ἁμαρτία καί ἐξωτερικά καί κυρίως ἐσωτερικά, γιατί μέσα μας γεννιέται ἡ ἁμαρτία καί μετὰ ἐκδηλώνεται πρὸς τά ἔξω καί γίνεται πράξη. Θά λέγαμε ἀκόμα ὅτι τό «γρηγορεῖτε» εἶναι ἡ ἔντονη προσοχή μας, πού φανερώνει τήν κατάθεση τῆς ἐλευθερίας μας, γιά νά ἐπιτύχουμε τήν σωτηρία μας. Καί ἐπειδή, ὡς ἀδύνατοι ἄνθρωποι παρασυρόμαστε, λίγο ἢ πολύ, ἀπό τά γήϊνα, πρέπει νά ζητοῦμε ὅλοι τήν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας μέχρι ἐσχάτων. Αὐτό μᾶς διδάσκουν οἱ Ἅγ. Πατέρες. «Καί ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματά ἡμῶν...» Μέχρις ἐσχάτων...

Ἐκανε τόν σταυρόν του ὁ Γέροντας, σάν νά ἔλεγε νοερά τήν εὐχὴν καί ἤρεμα πρόσθεσε:

- Τό «γρηγορεῖτε», ἂν τό συνδέσουμε νοερά μέ τήν «εὐχὴν», τότε ἡ ἐξ ὕψους βοήθεια εἶναι ἄμεση καί πλούσια. Διότι πράττει αὐτό πού μπορεῖς καί ταυτόχρονα ζητᾶς τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Τά πάθη πού μᾶς τριγυρίζουν ἐξωτερικά εἶναι ὁ πλοῦτος, ἡ δόξα καί ἡ ἡδονή. Ὑπάρχουν ὅμως καί τά ἐσωτερικά πάθη, ὅπως ἡ ὑπερηφάνια, ἡ ἀμφιβολία πού πολιορκεῖ καί πολεμᾷ τήν πίστη καί ἡ ἀδιαφορία, δηλαδή ἡ ἀμέλεια στά θέματα τά πνευματικά. Καί σ' αὐτά τά ἐσωτερικά πάθη τό «γρηγορεῖτε» χρειάζεται πιό πολύ καί ἔχει πολλή δουλειά νά κάνει. Στά ἐξωτερικά πάθη ἡ ἀποφυγή εἶναι πιό εὐκόλη. Στά ἐσωτερικά πάθη ὅμως χρειάζεται πιό μεγάλη προσοχή καί ἐγρήγορση καί κυρίως ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό ταπεινοφροσύνη, ἀπό πίστη καί ἀδιάκοπη προσευχή καί μελέτη τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου, γιά νά πολεμοῦμε τήν ἀμέλεια, πού εἶναι ὁ χειρότερος ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς. Εἶναι σάν νά γυρίζουμε τήν πλάτη στόν Θεό, πού ἔρχεται νά μᾶς ἀγκαλιάσει.

- Συμπέρασμα, λοιπόν, πρῶτα τό «γρηγορεῖτε» καί μετὰ τό «προσεύχεσθε», εἶπα.

- Καλύτερα νά λέμε, τό πρῶτο βῆμα τό κάνουμε ἔμεῖς καί τά ὑπόλοιπα βήματα ἔρχονται ἀπό τόν Θεό, ἀφοῦ ἐκεῖνος εἶναι «ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καί τό θέλειν καί τό ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας». Καί εὐδοκία εἶναι ἡ σωτηρία μας.

Π.Μ. ΣΩΤΗΡΧΟΣ

Δημοσιογράφος, Συγγραφέας

Βασιλείου Κασκαντάμη

ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΠΗΤΕΡ ΓΚΙΛΚΟΥΪΣΤ

H

έλληνική έκδοση «Ὁρθόδοξες προσεγγίσεις»⁽¹⁾ δημοσιεύει ὅτι κυκλοφόρησε τό βιβλίό τοῦ π. Πῆτερ Γκίλκουϊστ (εἰς τήν Ἑγγλική γλώσσα), μέ τίτλο: «Ἐπιστρέφοντας στό σπίτι σας» καί ὑπότιτλο: «Γιατί οἱ προτεστάντες κληρικοί γίνονται ὀρθόδοξοι» (Ben Lomond, California U.S.A. 1992)⁽²⁾.

Ὁ π. Πῆτερ Γκίλκουϊστ πρόν προτεστάντης, μετά ἀπό κατήκηση χειροτονήθηκε ἱερέας στήν Ὁρθόδοξη Ἀρχιεπισκοπή τῆς Ἀντιοχείας Βορείου Ἀμερικῆς. Δραστήρια προσωπικότης, γνώριμος ἀπό τίς θεολογικές καί μεταπτυχιακές σπουδές στήν Ἀμερική. Ἐπιμελητής ἐκδοτικοῦ οἴκου, συγγραφέας πολλῶν βιβλίων κτλ. ἀπό τή δεκαετία τοῦ '60 ὑπῆρξε διευθυντής τῆς ὀργανώσεως «Σταυροφορία γιά τόν Χριστό στίς πανεπιστημιούπολεις» τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἱεραποστολική αὐτή κίνηση εἶναι εὐαγγελική διομολογιακή χριστιανική ὀργάνωση γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν νέων τῶν πανεπιστημίων (ἔτος ἰδρύσεως 1951, Καλιφόρνια. ἔχει παραρτήματα σέ 190 χώρες). Πρόσφατα τό βιβλίό τοῦ π. Π. Γκίλκουϊστ μεταφράστηκε καί στήν ἑλληνική⁽³⁾.

Στόν πρόλογο ἀναφέρεται ὅτι τό περιεχόμενο ἐνδιαφέρει τούς Προτεστάντες ἀλλά καί τούς πιστούς τῶν παραδοσιακῶν Ὁρθόδοξων χωρῶν, ὅπως τούς Ἑλληνες κτλ. Ἡ ὠφέλεια πολλαπλή: Ἀφ' ἐνός, ἡ ἐμπειρία τοῦ ἀγωνιώδους ὀδοιπορικοῦ ἀναζητήσεως τῆς ἀλήθειας πού εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός καί ἀφ' ἑτέρου, πῶς ἡ κοινότητα τῶν Προτεσταντῶν ἀγκυροβόλησε στόν «εὐδίο» λιμένα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί «ἐπέστρεψαν στό σπίτι τους».

Ἐς παρακολουθήσουμε περιληπτικά τό ὀδοιπορικό τους: Στήν Ἀμερική, τό Φεβρουάριο τοῦ 1987, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί οἱ πιστοί εἶχαν πανηγύρι ἑβδομάδων. Μετά ἀπό κατήκηση ἐπέστρεψαν στήν Ὁρθοδοξία καί χειροτονήθηκαν ἐξήντα νέοι διάκονοι καί ἱερεῖς, καθώς καί διακόσιοι λαϊκοί, πρόν εὐαγγελικοί Προτεστάντες. «Πολλοί ἀπό αὐτούς τούς Ὁρθόδοξους ἱεραποστόλους κληρικούς ἦταν στό παρελθόν ἠγέτες καί ἀστέρες τῆς ὀργανώσεως «Σταυροφορία γιά τόν Χριστό στίς πανεπιστημιούπολεις», ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἐπίσκοπος Πίτσιμπουργκ Μάξιμος.

Γιά τόν ὀρθόδοξο προσανατολισμό τους βοήθησε ἡ ἀπόφαση τῶν ὑπευθύνων τῆς ἱεραποστολικῆς ὀμάδος νά μελετήσουν ἀνεξάρτητα ὅξνας ἀπό τόν ἄλλο τά ἀρχαῖα κείμενα. Σέ κοινές συναντήσεις ἀνταλλα-

γῆς ἀπόψεων καί συμπερασμάτων συμφωνοῦσαν ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἦταν εὐχαριστιακή, ἱεραποστολική. Οἱ ἐπίσκοποι ἐκπροσωποῦν τὸ Χριστό καί τούς Ἀποστόλους. Μελέτησαν τίς ἐπτά Οἰκουμενικές Συνόδους, τὸ σχίσμα, τὸ Filioque κτλ.

Οἱ μελετητές ἱκανοποιήθηκαν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πού προέκυψαν καί ἀποδέχθηκαν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἡ ὁποία «ταυτίζεται μέ τή σημερινή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ». Τελικά εἰσηλθαν σέ πλήρη κοινωνία μέ τὴν κανονική «Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ» μέ ζῆλο καί φιλοδοξία «νά κάνουν τὴν Ἀμερικὴ Ὁρθόδοξη».

Οἱ παριστάμενοι Μητροπολίτες στή χειροτονία τους ἦσαν ἀπόλυτα βέβαιοι γιὰ τὴν εἰλικρινή τους μεταστροφή, ὥστε ἕνας ἐξ αὐτῶν δήλωσε: «Τὴν προηγούμενη ἐβδομάδα εἶχα πεῖ στοὺς Εὐαγγελικούς, καλῶς ἦρθατε στό σπίτι σας. Σήμερα λέω, «γύρισε στό σπίτι σου Ἀμερικὴ! Γύρισε στήν πίστη τοῦ Πέτρου καί τοῦ Παύλου».

Ὁ π. Π. Γκίλκουϊστ σημειώνει στό βιβλίο του: «Προσηλθα (στήν Ὁρθοδοξία) ἐπειδὴ ἤμουν πεπεισμένος μέ βάση τὴν Ἁγία Γραφή καί τὴν ἱστορία, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἦταν σωστή, ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ ἀληθινή πίστη. Στὴν πορεία ἀνακάλυψα τὸ ἀληθινὸ πνευματικὸ βάθος τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως... Ζώντας στό καινούργιο Ὁρθόδοξο σπίτι μας ἀπὸ τὸ 1987, αἰσθανόμαστε ὅλο καί πιὸ εὐγνώμονες πού εἴμαστε ἐδῶ... Γιὰ μᾶς ἡ Ὁρθοδοξία δέν ἦταν ἓνα «ἄλλα στήν πίστη»... ἦταν ἐπιστροφή στό σπίτι μας». Τὸ 1986 ὁ Μητροπολίτης Φίλιππος μᾶς εἶπε: «Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (σᾶς) ἔχει ὁδηγήσει «ἐν γῆ εὐθεία». Οἱ σκέψεις του ἐνθάρρυναν τὴν προσπάθεια καί συνεχίζουμε μέ τίς εὐλογίες του νά ἐρευνοῦμε. Ὁ π. Πῆτερ Γκίλκουϊστ κλείνει τὸ βιβλίο του ὡς ἐξῆς: «Εὐελπιστοῦμε ὅτι θά συνεχίσουμε νά ἐργαζόμαστε γιὰ νά εἰσαγάγουμε τὴ Βόρεια Ἀμερικὴ στὰ πλούτη αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς πίστεως»⁽⁴⁾.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1) π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος «Ὁρθόδοξες προσεγγίσεις», Ἐκδοση Γρηγόρη, Ἀθήνα 1996 (Κεφ. Ε', 2).

2) Τὴν ἔκδοση τοῦ βιβλίου Peter Gillquist, δημοσίευσσε καί ἡ «ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΑΣΤΡΑΠΗ» Μάρτιος - Ἀπρίλιος 1997, 7.

3) Πρωτ. Πῆτερ Γκίλκουϊστ «Καλῶς ἦρθατε στό σπίτι σας...», Μετάφραση: Ἰωσήφ Ρονλίδη, πρόλογος π. Βασίλειος Θερμός. Ἐκδόσεις ΑΚΡΙΤΑΣ, 2008.

4) Σχόλιο ὑπὸ Α.Ω. στό περιοδικό «Ἀνάπλασις» τ. 442, Ἰουλ. - Αὐγ. 2009.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΣΚΑΝΤΑΜΗΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

άν κάποιος βρεθεί στο ιστορικό κέντρο της Κυπερούντας, θά αντικρύσει στο βόρειο μέρος της πλατείας του χωριού, κάτω από τα ψηλά βουνά της Μαδαρής, νά δεσπόζει του χώρου ἡ ἀρχαία ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Μαρίας. Ἡ Ἁγία Μαρίνα, πού εἶναι ἡ πολιούχος ἀγία τῆς κοινότητάς μας καί ἡ προστάτιδά της, πανηγυρίζει στίς 17 Ἰουλίου, ἐνῶ τελοῦνται στό ναό αὐτό θεῖες λειτουργίες σέ μνημέες ἑορταζόμενων ἀγίων καί ἄλλες ἀκολουθίες, ἀφοῦ τίς Κυριακές καί τίς μεγάλες ἑορτές τοῦ ἔτους τελεῖται ἡ θεία λειτουργία στή μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καπαδόκου.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Μαρίας, στή σημερινή της μορφή (18ος αἰώνας) διαστάσεων 22x11 μέτρα, ἀκολουθεῖ τό ρυθμό τῶν ξυλόστεγων ἐκκλησιῶν τοῦ Τροόδους, χαρακτηρίζεται ὡς τρίκλιτη βασιλική, ξυλόστεγη. Εἶναι μάλιστα ἡ μοναδική ἐκκλησία στό εἶδος της, ὅπου μιά τέτοια μεγάλη στέγη, στηρίζεται σέ ξύλινους πεσσούς, ἐνῶ στήν κορυφή τῶν πεσσῶν, δημιουργεῖται ἕνα τριγωνικό κενό, μεταξύ τῆς ἐσωτερικῆς καί τῆς ἐξωτερικῆς στέγης, ἱκανό γιά νά περπατᾶ ὀρθίος ἕνας ἄνθρωπος. Μάλιστα ἡ «κρύπτη» αὐτή χρησιμοποιοῦθηκε πολλές φορές, εἴτε γιά ἀγωνιστές εἴτε γιά ὄπλα, κατά τόν ἀπελευθερωτικό ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ἀγγλοκρατίας. Οἱ δώδεκα αὐτοί ξύλινοι πεσσοί, ὀρθογωνικῆς διατομῆς, ὑποβαστάζουν ὀριζόντια δοκό, ἐνῶ ἰσοπλατῆ ξύλινα ὑποστηρίγματα βοηθοῦν στόν σχηματισμό ἐντύπωσης τόξου. Ἡ στέγη εἶναι δίρηκη καί πολύ ἐπικλινής, λόγω τῶν χειμερινῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Μάλιστα δέ, τά ἐπίπεδα ἀγκιστρωτά κεραμίδια τοποθετοῦνται πολύ πυκνά (50 ἀνά τετρ. μετρο) γιά νά προσφέρουν ἀποτελεσματική προστασία ἀπό τή βροχή καί τό χιόνι. Ἡ κλίση τῆς στέγης ἐπιτυγχάνεται μέ τήν τοποθέτηση ζευκτῶν πού καταλήγουν στό πάνω μέρος σέ ὀριζόντια δοκό (καρίνα). Ἡ ὄλη κατασκευή, μοιάζει μέ ἀνεστραμμένο καράβι μέ τήν καρίνα πρὸς τά πάνω. Τό ὁμοιομορφο αὐτό θέαμα καί ἡ ὑπέροχη καί ἀρμονική σύνθεση πεσσῶν, δοκῶν καί μορίνων, καταλήγει στή ἀνατολικά σέ ἀψίδα στό ἱερό βῆμα, πού εἶναι ἐγγεγραμμένη σέ εὐθύ τοῖχο.

Ἐκτός ἀπό τήν ξύλινη στέγη, ἐντύπωση προκαλεῖ στόν ἐπισκέπτη τό περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο τῆς ἐκκλησίας. Μέ τά βαθιά ἦ καί διάτρητα σκαλισμάτα του, παλαιοχριστιανικές παραστάσεις καί σύμβολα, εἰσάγει στόν μυστηριακό χαρακτήρα τῶν ἀκολουθιῶν καί τῆς θείας χά-

ριτος πού πηγάζει από τό ιερό βήμα. Ένα ἔργο σχετικά νεότερο, (1904) ἀπαραίτητο μετά τήν ἐπέκταση τοῦ ναοῦ ἀπό μικρότερος πού ἦταν, στή σημερινή του μορφή. Στό σημερινό τέμπλο, διασώζονται κομμάτια ἀπό τό παλαιότερο, (ὅλο τό βόρειο κλίτος, ἡ Σταύρωση καί τό ἐπιστήλιο) πού εἶναι μάλιστα στιλβωτό χρυσωμένο, ἀλλά ἐπικαλυμμένο στά νεότερα χρόνια μέ βερνίκι.

Τό ὠραιότατο αὐτό τέμπλο φιλοξενεῖ στό πάνω μέρος μεταβυζαντινές εἰκόνες, τήν Σταύρωση στήν κορυφή καί τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στό ἐπιστήλιο, πού προέρχονται ἀπό τό παλαιότερο τέμπλο τοῦ 17ου αἰῶνος, δεσποτικές καί θεομυθικές παραστάσεις τοῦ 18ου αἰῶνος καί μορφές ἁγίων, τούς ὁποίους οἱ πιστοί τιμοῦσαν κατά καιροῦς. Στό κάτω μέρος, οἱ μεγάλες δεσποτικές εἰκόνες φιλοτεχνήθηκαν κατά τό 1904 ἀπό τόν γνωστό ζωγράφο τῆς ἐποχῆς Ὅθωνα Γιαβόπουλο. Πρόκειται γιά ἀναγεννησιακοῦ τύπου εἰκόνες, πού ὥστόσο εἶναι σπάνιες στό εἶδος τους, ἀφοῦ ὁ Ὅθων Γιαβόπουλος δέν ἦταν ἀγιογράφος ἀλλά ζωγράφος καί ἄφησε περισσότερες τοιχογραφίες παρά φορητές εἰκόνες.

Τό ἴδιο περίτεχνα εἶναι καί τά ἄλλα ξυλόγλυπτα τοῦ ναοῦ, ὁ δεσποτικός θρόνος, ὁ ἄμβωνας καί τό προσκυνητάρι στό κέντρο τῆς ἐκκλησίας. Κατά τήν ἐπέκταση τοῦ ναοῦ (18ος αἰ.) κατασκευάστηκε μεγάλος ὠραιότατος ξύλινος γυναικωνίτης πού ἀπλώνεται σέ ὅλο τό πλάτος τοῦ ναοῦ στό δυτικό μέρος.

Τό δάπεδο τῆς ἐκκλησίας, εἶναι σήμερα καλυμμένο ἀπό ὀπτόπλινθους, ἐνῶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὑποδαπέδια θέρμανση χώρου. Τό δάπεδο αὐτό, ὅπως καί τό κεραμίδι, χρησιμοποιήθηκε πολύ στούς ναούς τῆς περιοχῆς Τροόδους, λόγω τῆς εὐκόλης χρήσης καμινιῶν καί τῆς ἀφθονῆς ξυλείας πού χρησιμοποιεῖτο γιά ἐκκαμίνευση.

Σύμφωνα μέ μαρτυρίες, ἀρχικά χρησιμοποιήθηκαν γυψομάρμαρα μεγάλου μεγέθους, σχήματος ὀρθογώνιου. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι κατά τίς ἐργασίες ἀποκατάστασης τοῦ δαπέδου, ἀποκαλύφθηκαν σειρά ὀρθίων ἀμφορέων ἑνός μέτρου ὕψους, μέ τό στόμιο κάτω ἀκριβῶς ἀπό τά μάρμαρα, σέ ὅλο τό μήκος μπροστά ἀπό τό εἰκονοστάσι. Μέ τόν ἴδιο τρόπο εἶναι τοποθετημένα, μεγάλα πιθάρια, στό κέντρο τοῦ ναοῦ, ὅπου γίνονταν τά μυστήρια τοῦ γάμου, τῆς βάφτισης κτλ.

Τά πιθάρια καί οἱ ἀμφορεῖς κάτω ἀπό τό δάπεδο τῆς ἐκκλησίας ἐνίσχυαν τόν ἦχο, προσδίδοντας ὄγκο στήν φωνή, λειτουργοῦσαν δηλαδή σάν τά σύγχρονα μεγάφωνα, ἐνῶ οἱ ἐντοιχισμένοι ἀμφορεῖς τῆς ἀψίδας, σέ συνδυασμό μέ τήν ξύλινη στέγη, προσφέρουν στό ναό τέλεια ἦχομόνωση. Τά στοιχεῖα αὐτά προσδίδουν τήν καλύτερη ἀκουστική, κάτι ἀπαραίτητο γιά τήν δημιουργία κατάλληλου κλίματος κατάνυξης καί προσευχῆς.

Στόν ιερό ναό ἀνευρέθηκαν καί συντηρήθηκαν ἀρχαῖα βιβλία, δισκοπότηρα, ἔξαπτέρυγα καί ἄλλα λειτουργικά ιερά σκευή, μερικά ἀπό τά ὁποῖα ἐκτίθενται στό ἐκκλησιαστικό μουσεῖο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐπί-

σης, συντηρήθηκαν και αποκαταστάθηκαν παλαιές εικόνες, όπως εκείνη του Ἰησοῦ Χριστοῦ (17ος αἰ.), τοῦ Ἁγίου Νικολάου (16ος αἰ.), τῆς προσωποποίησης τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς (16ος αἰ.) ἀλλά καί ἡ ἀρχαιότερη εἰκόνα στήν κοινότητά μας, ἐκείνη τῆς Ἁγίας Μαρίας, τοῦ 13ου αἰ. Πρόκειται γιά μικρῶν διαστάσεων εἰκόνα, μέ ζωγραφισμένο τό μαρτύριο τῆς Ἁγίας περιμετρικά. Φέρει μάλιστα καί ἐπιγραφή μέ δωρητή τόν Μάρκο τόν μοναχό, ἔνδειξη ὅτι στό κῶρο λειτούργησε, σέ κάποια ἐποχή, μοναστήρι. Αὐτό ἐνισχύει καί ἡ ἐπιγραφή στίς τοιχογραφίες τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὅπου καί πάλιν ὁ δωρητής εἶναι μοναχός, ὁ Ἄκάκιος.

Ἡ ναός, σύμφωνα μέ ἐπιγραφή πού ὑπάρχει στόν βόρειο τοῖχο, «*ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΘΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ κ.κ. ΚΥΡΙΑΛΟΥ Β΄, ΤΗ 19Η ΙΟΥΛΙΟΥ 1910, ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥ Χ΄ ἌΝΤΩΝΗ ΚΑΙ ΤΗΣ Χ΄ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΣ, ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ*» ἐνῶ σύμφωνα μέ ὅλες τίς ἐνδείξεις, στό κῶρο ὑπῆρξε μικρότερος ἀρχαῖος ναός, πού σχετίζεται μέ τήν συγκρότηση μικρότερου οικισμού σέ κοινότητα, ἀφοῦ ἡ Ἁγία Μαρίνα εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἡ πολιούχος ἁγία καί προστάτιδα τῆς κοινότητος τῆς Κυπερούντας.

Ὅσον ἀφορᾷ τό ἐξωτερικό μέρος θαυμάζει κανεῖς τήν τοιχοδομία τοῦ ναοῦ, μέ τούς μεγάλους ἠφαιστιογενεῖς λίθους τῆς περιοχῆς, διακοσμημένους μέ κομμάτια ἀπό κεραμίδια, ἀντί γιά χαλίκια, πού προκαλοῦν εὐχάριστη ἐντύπωση. Μάλιστα στόν νότιο τοῖχο φαίνονται καθαρά, σχηματισμένα τόξα, πού ὑποδεικνύουν κάποιο εἶδος στοᾶς ἢ νάρθηκα, ἐνῶ ἀργότερα ἔχουν κτιστεῖ καί ἐντοιχιστεῖ παράθυρα, κατά τήν ἐπέκταση τῆς ἐκκλησίας.

Ξύλινοι δοκοί, τοποθετημένοι σέ ὀριζόντια διάταξη στούς τοίχους, εἰδικά πάνω ἀπό τά παράθυρα ὡς προέκταση τῶν ἀνωφλιῶν, (μαντωσιές) στηρίζουν καί ἐνισχύουν τήν τοιχοδομία. Ἐντύπωση ἐπίσης προκαλεῖ ἡ ἐξωτερική διακόσμηση τῆς δυτικῆς εἰσόδου. Χρησιμοποιήθηκαν μαλακοί λευκοί ἀσβεστόλιθοι, ἔντεχνα λαξευμένοι, πού κάνουν τήν θύρα ἐπιβλητική. Ἐπίσης ὑπάρχει δέ καί ἡμερομηνία κατασκευῆς 1889. Κατά παρόμοιο τρόπο, ἀλλά σέ πῖο ἀπλή μορφή εἶναι καί ἡ κατασκευή τῆς νότιας εἰσόδου τοῦ ναοῦ.

Ἐκεῖνο ὅμως πού προκαλεῖ πραγματικά δέος, εἶναι τό ἐντυπωσιακό καί ἐπιβλητικό καμπαναριό πού ἐφάπτεται τῆς νοτιοδυτικῆς γωνίας τῆς ἐκκλησίας. Ἡ πέτρινη βάση του, φτάνει μέχρι τήν στέγη τῆς ἐκκλησίας, ἐνῶ ἀπό ἐκεῖ καί πάνω, ὑψώνονται δύο διαζώματα κατασκευασμένα ἀπό λευκοῦς λαξευμένους ἀσβεστόλιθους. Περιμετρικά ξεχωρίζουν ἔντονες οἱ παραστάσεις τῆς ἀμπέλου καί ἄλλων συμβόλων. Στήν κορυφή εἶναι κατασκευασμένο κουβούκλιο, στή θέση παλαιότερου πού καταστράφηκε ἀπό κεραυνό μαζί μέ τό σιδερένιο σταυρό πού στηριζόταν σ' αὐτό. Τά καμπαναριά αὐτά ἀνεγείρονται μετά ἀπό τό 1856 ὅταν ἐπιτρέπεται πλέον ἡ ἀνοικοδόμησή τους, μέ τήν συνθήκη *Χαττί Χουμαγιούν*.

Τέλος, παραθέτουμε ἕνα παράδοξο γεγονός, πού μᾶς ἔκανε ἐντύπω-

ση όταν κάναμε διάφορες μετρήσεις στο ναό. Όλες οι αποστάσεις μεταξύ τους, είναι διαφορετικές. Οί αποστάσεις μεταξύ όλων τών πασσάλων, είναι διαφορετικές. Τά διάφορα ύψη τό ίδιο. Όλα τά μεγέθη παρόμοιων κατασκευών είναι διαφορετικά. Αυτό όμως δέν είναι ούτε τυχαίο, ούτε οφείλεται σέ κακοτεχνίες τών μαστόρων. Ο λόγος είναι ότι τά μέλη τής Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, είναι όλα διαφορετικά μεταξύ τους, ό κάθε ένας είναι διαφορετική προσωπικότητα, μέ όλα τά προτερήματα ἢ τά ἐλαττώματα, ἀλλά όλοι μαζί ἀποτελοῦμε τό σῶμα τής Ἐκκλησίας. Ἔτσι καί στό ναό. Όλα τά μέσα στό ναό είναι διαφορετικά καί όλα μαζί οἰκοδομοῦν τό κτίριο τής ἐκκλησίας.

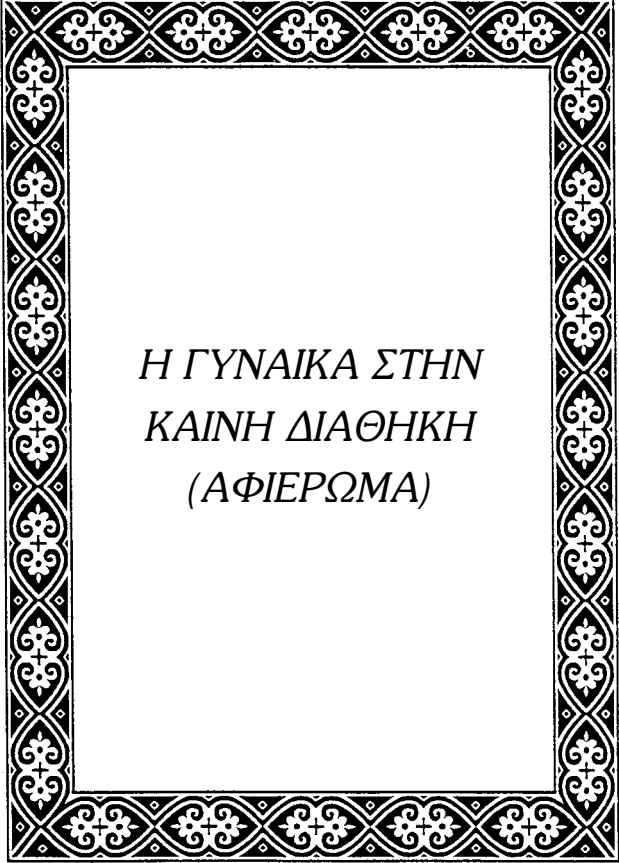
Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ

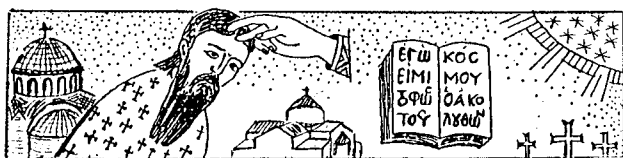
Προορατικό χάρισμα

Ἐνῶ καθόταν στό Ἄρχονταρίκι στήν «Παναγούδα» μέ τά πνευματικά του τέκνα ὁ Γέροντας, ἀκούγοντας νά χτυπᾶ τό καμπανάκι, χωρίς νά βλέπει, ἔλεγε: «Ἄνοιξε τήν πόρτα, ἔρχεται ἕνα παιδί ἀπό Λάρισα», ἢ «ἔρχεται ὁ π. Νικόδημος», καί δέν ἔκανε λάθος. Ὅχι γιά ἐπίδειξη γιά νά τόν θαυμάσουν, ἀλλά ἢ μιλοῦσε αὐθόρμητα, ἢ ἤθελε νά τονώσει τήν πίστη καί τήν ἐμπιστοσύνη τους στίς πνευματικές του συμβουλές, ἢ γιά κάποιο ἄλλο λόγο.

Ἱερομόναχου Ἰσαάκ, Βίος Γέροντος Παϊσίου
τοῦ Ἁγιορείτου, σελ. 616.

*Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ
ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ
(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)*

Γεώργιου Μαντζαρίδη

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΑ

Η συνάντηση με τόν Χριστό έκπλησσει τόν άνθρωπο. Καί όταν ὁ ἄνθρωπος δέν έκπλησσεταί, πρέπει νά διερωτηθεῖ, ἄν πράγματι συνάντησε τόν Χριστό, ἄν αἰσθάνθηκε τήν ἀληθινή παρουσία του. Ἡ έκπληξη αὐτή δέν εἶναι ἀνεξήγητη, οὔτε παράλογη, ἀλλά κατανοητή καί λογική. Εἶναι κάτι πού δημιουργεῖται ἀπό τήν συνάντηση τοῦ φυσικοῦ μέ τό ὑπερφυσικό, τοῦ σχετικοῦ μέ τό ἀπόλυτο, τοῦ πρόσκαιρου μέ τό αἰώνιο.

Όταν ὁ ἄνθρωπος πού κυριαρχεῖται ἀπό τόν φόβο τοῦ θανάτου συναντιέται μέ τόν Κύριο τῆς ζωῆς όταν τό κτίσμα ἀντικρῦζει τόν κτίστη του, ἀναδύονται ἀσύμμετρες σχέσεις, δημιουργοῦνται ἀπροσδόκητες έκπληξεις. Καί οἱ έκπληξεις αὐτές γίνονται συγλονιστικότερες, όταν ὁ Κύριος ταπεινῶνεται μπροστά στό κτίσμα, γιά νά τό ὑπηρετήσῃ. Οἱ έκπληξεις μάλιστα ἐδῶ δέν περιορίζονται στήν φύση τῶν πραγμάτων, ἀλλά ἐπεκτείνονται καί σέ λεπτομερειακές μορφές τους.

Στήν συνάντηση τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Σαμαρείτιδα πρώτη έκπληξη εἶναι ὁ ἴδιος ὁ διάλογος πού συνάπτεται μεταξύ τους. Ὁ Χριστός ἀπευθύνεται στήν Σαμαρείτιδα καί ζητάει νερό γιά νά πιεῖ. Αὐτή έκπλησσεταί καί ρωτᾷ: «Πῶς σύ Ἰουδαῖος ἄν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικός Σαμαρείτιδος; Οὐ γάρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις»¹.

Ἡ έκπληξη εἶναι διπλή ἢ μᾶλλον πολλαπλή: Πῶς ἕνας Ἰουδαῖος, ὁ Ἰησοῦς, ἀπευθύνεται σέ ἄνθρωπο ἀπό τήν Σαμάρεια; Ἀλλά καί ἀκόμα περισσότερο, πῶς συνομιλεῖ μέ μιά γυναίκα, καί μάλιστα διαβεβλημένη, ὅπως καλῶς ὁ ἴδιος γνωρίζει; Καί τέλος, πῶς στήν γυναίκα αὐτήν ἀποκαλύπτει τήν ὑψηλότερη καί βαθύτερη ἀλήθεια τοῦ μεσσιανικοῦ του κηρύγματος;

Κάθε έκπληξη πού δοκιμάζουμε ὀφείλεται στήν συνάντηση μέ κάτι καινούργιο· στήν φανέρωση κάποιας πραγματικότητας, κάποιου προσώπου, κάποιας ἀλήθειας πού ὡς τότε ἀγνοοῦσαμε. Ὁφείλεται δηλαδή σέ κάποια ἀποκάλυψη. Αὐτό παρατηροῦμε καί στήν περίπτωση τῆς συναντήσεως πού ἐξετάζουμε.

Ἡ Σαμαρείτιδα έκπλησσεταί ἀπό τήν παρουσία ἑνός Ἰουδαίου, πού σπάζει τούς φραγμούς τῆς ἀκοινωνησίας μέ τήν φυλή τῆς καί συνδιαλέγεται μαζί τῆς· ζητάει νερό γιά νά πιεῖ. Καί πρῖν συνέλθει ἀπό τήν

1. Ἰω. 8' 9.

ἐκπληξή αὐτή, δοκιμάζει μιά ἀκόμα μεγαλύτερη. Ἐκπληξή αὐτή εἶναι σέ θέση νά τῆς προσφέρει ὁ ἴδιος «*ὔδωρ ζωῶν*». Ἡ ἐκπληξή ὅμως αὐτή δέν προκλήθηκε ἀπό κάποια νέα ἀποκάλυψη, ἀλλά ἀπό τήν ἀπορία πού τῆς δημιουργήθηκε. -Κύριε, λέει ἡ γυναίκα, ἐσύ δέν ἔχεις οὔτε κουβά, καί τό πηγάδι εἶναι βαθύ. Ἀπό πού ἔχεις τό *ὔδωρ* τό *ζωῶν*;

«*ὔδωρ ζωῶν*» εἶναι τό τρεχούμενο νερό. Τό νερό τοῦ πηγαδιοῦ δέν εἶναι τρεχούμενο. Δέν εἶναι ἐπομένως «*ὔδωρ ζωῶν*». Παραταῦτα ἡ Σαμαρείτιδα δέν ἀπορεῖ γι' αὐτό· σκέφτεται ἀκόμα τό νερό τοῦ πηγαδιοῦ. Δέν πάει ὁ νοῦς τῆς σέ κάποιο τρεχούμενο νερό. Ἀλλά καί ἂν σκεφτόταν τέτοιο νερό, δέν θά εἶχε καταλάβει τί ἐννοοῦσε ὁ Χριστός. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὁ Χριστός λέγοντας «*ὔδωρ ζωῶν*» δέν ἐννοοῦσε κάποιο τρεχούμενο νερό πού σβήνει προσωρινά τήν σωματική δίψα, ἀλλά νερό πού δημιουργεῖ στόν ἄνθρωπο ἀστείρευτη πηγὴ αἰώνιας ζωῆς. Νερό πού ἀφανίζει τόν θάνατο.

Ἡ Σαμαρείτιδα, νομίζοντας ὅτι κατάλαβε τά λόγια τοῦ Χριστοῦ, ζήτησε νά τῆς δώσει τό μαγικό αὐτό νερό, γιά νά λύσει τό κοπιαστικό ἔργο τῆς ὑδρεύσεως τῆς. «Κυριε, λει, δώσε μου τό νερό αὐτό, γιά νά μή διψῶ καί νά μὴ ἔρχομαι ἐδῶ γιά νά κουβαλῶ νερό». Ἡ γυναίκα πίστεψε πὼς βρῆκε μιά εὐκόλη λύση γιά τό πρόβλημά τῆς. Ὁ Χριστός τῆς μίλησε γιά νερό πού ἀναβλύζει μέσα ἀπὸ τόν ἄνθρωπο καί γίνεται πηγὴ αἰώνιας ζωῆς. Ἐκεῖνη φαντάστηκε νερό φυσικό, πού θά τό πιεῖ μιά φορά καί δέν θά ξαναδιψήσει οὔτε θά χρειάζεται νά πηγαίνει στό πηγάδι γιά νερό.

Ὅσο ὁ ἄνθρωπος περιορίζεται στήν ἐγκοσμιότητα, δέν μπορεῖ νά συλλάβει αἰώνιες ὑπερβατικές ἀλήθειες. Μπορεῖ νά ἐκπλήσσει, νά ἀπορεῖ, νά θαυμάζει. Μπορεῖ ἀκόμα νά περιμένει μαγικές λύσεις. Ἀλλά παραμένει ἐγκλωβισμένος στόν αἰσθητό κόσμο, δεσμευμένος ἀπὸ τήν φυσική ἀμεσότητα. Ἀσχολεῖται μέ τά προβλήματα τῆς καθημερινότητας. Ὁ νοῦς του δέν πηγαίνει πέρα ἀπὸ αὐτά. Δέν λειτουργοῦν οἱ πνευματικές του αἰσθήσεις. Ἀκόμα καί ἂν ἀκούσει κάτι πού ὑπερβαίνει τήν αἰσθητὴ ἀμεσότητα, κάτι πού βρίσκεται πέρα ἀπὸ τήν ἐγκοσμιότητα, τό ἀντιλαμβάνεται αἰσθητικά καί κοσμικά. Ἐχει ἀναζητήσεις, δοκιμάζει ἐκπλήξεις, δέχεται ἀποκαλύψεις, ἀλλά κινεῖται πάντοτε μέσα στόν κῶρο καί τόν χρόνο. Σκέφτεται, ἀντιλαμβάνεται καί ζεῖ ὑποταγμένος στόν νόμο τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου.

Τό φράγμα, στό ὁποῖο προσκρούει καί σταματᾷ κάθε σκέψη καί ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου, κάθε ἐκπληξή πού δοκιμάζει ἢ ἀποκάλυψη πού γνωρίζει, εἶναι τό φράγμα τοῦ θανάτου. Καμιά ἀνακάλυψη, καμιά ἐφεύρεση, καμιά τέχνη ἢ φιλοσοφία δέν μπορεῖ νά σπάσει τό φράγμα αὐτό. Ὅλα, ὅσα τοῦ γίνονται γνωστά ἢ προσιτά, βρίσκονται «ἐντεῦθεν» τῶν ὁρίων τοῦ θανάτου.

Ἡ ὑπέρβαση τοῦ θανάτου δέν γίνεται μέ τήν λογική ἢ τήν διαλεκτική, μέ τήν ἐπίσημη ἢ τήν μαγεῖα. Ὅλα αὐτά ἐξυπηρετοῦν ἐνδοκόσμιες

υποθέσεις. Ἡ ὑπέρβαση τοῦ θανάτου γίνεται μέ τό θαῦμα μέ τό κατεξοχίν θαῦμα πού εἶναι ἡ ἀνάστασις. Γι' αὐτό ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ κατεξοχίν ἀποκάλυψη, ἡ ἀκριβέστερα ἡ μόνη ἀληθινή ἀποκάλυψη, γιατί ἀνοίγει στόν ἄνθρωπο μιά ἐντελῶς καινούργια πραγματικότητα. Γι' αὐτό καί κάθε θαῦμα τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ «σημεῖον», δηλαδή δείκτη πού παραπέμπει τόν ἄνθρωπο «ἐκεῖθεν» τῶν ὁρίων τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου, στήν ἀνάστασις, στήν αἰωνιότητα.

Ὅσο ἡ Σαμαρείτιδα συζητοῦσε μέ τόν Χριστό, δέν καταλάβαινε οὐσιαστικά τά λόγια του. Ἐκεῖνος μιλοῦσε στό ἐπίπεδο τῆς αἰώνιας ζωῆς. Αὐτή μετάφερε αὐτόματα ὅσα ἄκουε στό ἐπίπεδο τῆς πρόσκαιρης ζωῆς. Δέν ὑπῆρχε σημεῖο συναντήσεως. Τό σημεῖο αὐτό δημιουργήθηκε μέ τό «σημεῖον» – θαῦμα, πού τῆς ἀποκάλυψε ὁ Χριστός. Τῆς εἶπε: «Πήγαινε, φώναξε τόν ἄνδρα σου καί ἔλα ἐδῶ». Ἐκείνη ἀπάντησε: «Δέν ἔχω ἄνδρα». Τότε τῆς εἶπε ὁ Ἰησοῦς: «Καλά εἶπες πῶς δέν ἔχεις ἄνδρα. Γιατί εἶχες πέντε ἄνδρες, καί αὐτός πού ἔχεις τώρα δέν εἶναι ἄνδρας σου. Ἀληθινὸ ἦταν αὐτό πού εἶπες».

Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ μετακίνησε τήν Σαμαρείτιδα σέ ἄλλο ἐπίπεδο. Φανέρωσε μπροστά της μιά νέα δυνατότητα, πού δέν προσδιορίζεται ἀπό τήν λογική ἀναγκαιότητα. Τῆς ἀνοίξε τήν προοπτική κατακόρυφης θέασης καί ἀναφορᾶς. Τότε ἡ γυναίκα ἄφησε τό βιοτικό πρόβλημα τοῦ νεροῦ, ἡ ἀκριβέστερα τό ξέχασε τελείως, ὅπως φαίνεται ἀπό τήν συνέχεια τῆς ἀφηγήσεως, καί ζήτησε νά λύσει ἓνα ἄλλο πρόβλημα, νά κορέσει μιάν ἄλλη δίψα, τήν μεταφυσική δίψα της.

Λέει: «Κύριε, βλέπω ὅτι εἶσαι προφήτης. Οἱ πατέρες μας λάτρεψαν τόν Θεό στό βουνό αὐτό, ἐνῶ ἐσεῖς λέτε ὅτι τά Ἱεροσόλυμα εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πρέπει νά λατρεύεται ὁ Θεός». Καί τότε δέχεται τήν μεγάλη ἀποκάλυψη: «*Ἔρχεται ὥρα, καί ἤδη ἦρθε, πού οἱ ἀληθινοὶ προσκυνητές θά λατρεύσουν τόν Πατέρα ἐν Πνεύματι καί Ἀληθείᾳ... Πνεῦμα ὁ Θεός, καί τούς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν Πνεύματι καί Ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν*»². Ὁ ἄνθρωπος γίνεται αὐτό πού πιστεύει καί λατρεύει. Ὅταν πιστεύει καί λατρεύει «ἐν Πνεύματι καί Ἀληθείᾳ» τόν Θεό, γίνεται καί αὐτός ὡς ἓνα βαθμὸ ὁμοίος του· γίνεται πνευματικός καί ἀληθινός.

Τότε ξεπηδᾷ ἡ θρησκευτική πίστις τῆς γυναίκας καί λέει: «Ξέρω ὅτι θά ἔρθει ὁ Μεσσίας, δηλαδή ὁ Χριστός. Ὅταν ἔρθει ἐκεῖνος, θά μᾶς τά ἐξηγήσει ὅλα». Καί ὁ Ἰησοῦς τῆς λέει: «*Ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σου*»³.

Ἡ ἀποκάλυψη πού δέχθηκε ἡ Σαμαρείτιδα συνέπεσε με μιά ἐκπληξη πού δοκίμασαν οἱ μαθητές τοῦ Χριστοῦ, πού ἔφτασαν τότε ἐκεῖ. Αὐτοὶ ἀπόρρησαν, πῶς ὁ Διδάσκαλός τους μιλοῦσε μέ τήν γυναίκα ἐκεῖ-

2. Βλ. Ἰω. 8' 21-24.

3. Ἰω. 8' 26.

νη. Καί ἡ ἔκπληξή τους αὐτή ἦταν ἓνα χρήσιμο «σημεῖο». Ἦταν μιά προετοιμασία, πού θά τούς βοηθοῦσε νά καταλάβουν ὅτι τό Εὐαγγέλιο πού θά κηρύξουν ὑπερβαίνει καί τά πιό αὐστηρά φυλετικά, κοινωνικά καί θρησκευτικά ὄρια.

Ὅσο ὁ ἄνθρωπος ἐπιδίδεται στίς βιοτικές του μέριμνες, μένει προσπλωμένος στά ἐγκόσμια καί λησμονεῖ τίς βαθύτερες ἀνάγκες του. Ὅταν ὅμως ἀπό κάποια αἰτία ξυπνᾷ ἡ βαθύτερη πνευματική ἀνησυχία του καί διαπιστώνει ὅτι βρίσκει τήν ἀπάντηση στό λησμονημένο καί συχνά ἀπωθημένο ὑπαρξιακό ἐρώτημα τῆς καρδιάς του, τότε λησμονεῖ τίς καθημερινές ἀνάγκες του καί ἀποθεῖ τίς βιοτικές του μέριμνες.

«Ἐφῆσε ἡ γυναίκα τήν στάμνα τῆς ἐκεῖ, πῆγε στήν πόλη καί εἶπε στούς ἀνθρώπους. Ἐλάτε νά δεῖτε ἓναν ἄνθρωπο πού μοῦ εἶπε ὅλα ὅσα ἔκανα στήν ζωή μου. Μήπως αὐτός εἶναι ὁ Μεσσίας;» Προφανῶς ἡ Σαμαρείτιδα εἶχε πεισθεῖ ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Μεσσίας. Αὐτό ἄλλωστε ἤθελε νά ἀναγγεῖλει στούς συμπολίτες τῆς. Ἦθελε νά τούς καταστήσει κοινωνούς τῆς μεγάλης χαρᾶς τῆς. Ἀλλά καί ὡς ἄνθρωπος θά ἤθελε ἴσως νά ἐπιβεβαιωθεῖ καί ἀπό τούς ἄλλους γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς κοινῆς προσδοκίας τους. Καί ἡ ἐπιβεβαίωσή της αὐτή ἔγινε μέ τήν ἐμπειρία πού ἀπεκόμισαν οἱ συμπολίτες της ἀπό τήν συνάντησή τους μέ τόν Ἰησοῦ. Μοιρασμένη χαρά, διπλή χαρά. Χαρά πού ἀνήκει σέ ὅλους καί στόν καθένα. *«Οὐκέτι διά τήν σὴν λαλίαν πιστεύομεν· αὐτοί γαρ ἀκκκόαμεν, καί οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστὶν ἀληθῶς ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός»*⁴.

Ἡ πραγματική πίστη δέν στηρίζεται στήν ἀκοή ἢ τήν πληροφορία ἀλλά στήν προσωπική ἐμπειρία. *«Γεύσασθε καί ἴδετε ὅτι χρηστός ὁ Κύριος»*, λέει ὁ Ψαλμωδός⁵. *«Ἐρχου καί ἴδε»*, εἶπε ὁ Φίλιππος στόν Ναθαναήλ⁶. Ἄν δέν δεῖς τόν Θεό μέσα στήν ζωή σου, λένε οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μὴν περιμένεις νά τόν δεῖς μετά τόν θάνατό σου. Ἐδῶ ἐτοιμάζονται τά πνευματικά αἰσθητήρια, μέ τά ὁποῖα γίνεται αἰσθητός ὁ Θεός καί ὁ πλοῦτος τῆς Βασιλείας του.

Ἰδιαίτερα ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἔχασε τά πνευματικά αἰσθητήριά του καί παραμένει ἄσχετος πρὸς τήν πνευματική πραγματικότητα. Ἐχασε ἐν πολλοῖς καί τήν αἴσθηση τῆς ἐκπλήξεως, τῆς καθημερινῆς ἐκπλήξεως, γιατί μηχανοποίησε τήν ζωή του καί τήν μετέτρεψε σέ ἀνιαρή ρουτίνα. Ὅπως εἶναι ὀλέθριο γιά τόν ἱερέα νά συνηθίσει τήν θεία Λειτουργία καί τίς λατρευτικές τελετές πού τελεῖ, ἔτσι εἶναι ὀλέθριο γιά τόν κάθε ἄνθρωπο νά συνηθίσει τήν καθημερινή ζωή του καί νά ἀδιαφορεῖ γιά τίς εὐκαιρίες καί τίς ἐκπλήξεις τῆς.

Ἡ ἀνθρώπινη ζωή εἶναι μιά ἰσόβια λειτουργία. Καί εἶναι γεμάτη μέ

4. Ἰω. δ' 42.

5. Ψαλμ. λγ' 9.

6. Ἰω. α' 47.

μικρότερες ἢ μεγαλύτερες ἐκπλήξεις, θετικές καί ἀρνητικές· θετικές, πού τίς βλέπουμε πολλές φορές ἀρνητικά, ἀλλά καί ἀρνητικές, πού θά μπορούσαμε νά τίς δοῦμε καί νά τίς ζήσουμε θετικά. Ὅποιος διατηρεῖ κάπως τό «ὔδωρ ζωῶν», πού ἐνσταλάχθηκε μέσα του κατά τό Βάπτισμα, μπορεῖ νά ζεῖ τήν καθημερινότητά του δημιουργικά μέ ὅλες τίς θετικές καί τίς ἀρνητικές ἐκπλήξεις της, ξεδιψώντας μέ τό «ὔδωρ ζωῶν» ἀφομοιώνοντας τήν ἀλήθεια τῆς αἰώνιας ζωῆς καί δίνοντας νόημα καί περιεχόμενο στήν προσκαιρότητα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς

Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ἐπιφάνεια τοῦ Θεοῦ

Νικολάου Π. Βασιλειάδη

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΣΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

τόν Εὐαγγελιστή Λουκᾶ ἔχουμε τή θεμελιώδη διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περί τῆς Παναγίας ὡς Θεοτόκου καί τήν κατανόησή της ὡς τῆς νέας Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης. Ὁ Λουκᾶς, ὁ μόνος μὴ Ἑβραῖος ἀπό τούς τέσσερις Εὐαγγελιστές, μᾶς χειραγωγεῖ νά κατανοήσουμε πῶς ὁ ἅγιος Θεός προετοιμάζει τίς μεγάλες ψυχές γιά τά μεγάλα ἔργα. Ὑπῆρξε στενότατος συνεργάτης, συνοδός καί ἀγαπητός ἰατρός τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ξεχωριστή προσωπικότης τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, διέθετε ἀνώτατη ἑλληνική μόρφωση καί ἦταν ὁ πρῶτος μαρτυρούμενος χριστιανός ἐπιστήμονας.

Ἀπό τίς περικοπές τοῦ Εὐαγγελίου του σχετικά μέ τόν Εὐαγγελισμό, τή συνάντηση τῆς Θεοτόκου μέ τήν Ἐλισάβετ, τή Γέννηση καί τήν Ὑπαπαντή τοῦ Κυρίου, ἀντιλοῦμε τίς αὐθεντικότερες πληροφορίες γιά τό πρόσωπο τῆς Κόρης τῆς Ναζαρέτ. Ὁ Εὐαγγελιστής γλυκύς, ἀμερόληπτός, σαφής, ἀκριβής στίς περιγραφές, ἀπαράμιλλος ὡς ἱστορικός, μᾶς ἀποκαλύπτει τόν μοναδικό ἐσωτερικό πλοῦτο τῆς ψυχῆς τῆς Θεοτόκου: τήν ἀγνότητα, τή σύνεση, τήν ταπείνωση, τήν πίστη, τήν ἀγία σιωπή της. Παράλληλα τά περιστατικά τοῦ Β΄ κεφ. τοῦ Εὐαγγελίου του, τά ἀσύλληπτα μέ τόν ἀνθρώπινο νοῦ, τά ἐκθέτει μέ ἀπαράμιλλη λιτότητα καί ἀπλότητα, χωρίς ὑπερβολές καί ἐξουχιστικές περιγραφές. Ἡ ὅλη δομή, ἡ ἡρεμία, ἡ πλαστικότης τῶν διηγήσεων βεβαιώνουν ὅτι προέρχονται ἀπό ἀρχαία καί αὐθεντική παράδοση.

Ὁ Λουκᾶς περιγράφει τή νεαρή Μαρία ὡς εὐσεβῆ Ἰουδαία καί μᾶς βεβαιώνει γιά τήν καταγωγή της ἀπό τόν Δαβίδ, πιστοποιώντας ἔτσι τά λόγια τοῦ Ἡσαΐα ὅτι ὁ Κύριος θά προέλθει ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί. Ὁ Λουκᾶς φωτίζει πλήρως τό πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στό γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀλλά καί ἄλλου (Πράξ. α΄ 14). Αὐτός μᾶς δίνει καί τό ἀπαραίτητο πλαίσιο γιά τίς βάσεις αὐθεντικῆς μελέτης τοῦ προσώπου τῆς Θεομήτορος. Μέσα ἀπό τή δική του θεολογία προβάλλει ἡ Παναγία ὡς γυναίκα πίστεως, πού μιλάει, προσεύχεται καί ἀκούει ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ἐξάλλου τό Εὐαγγέλιό του προβάλλοντας τό πρόσωπο τῆς Κυρίας Θεοτόκου γίνεται ἕνα Εὐαγγέλιο ὕμνων πρὸς τήν Παρθένο. Μᾶς παρουσιάζει τά μυστήρια τῆς χαρᾶς καί τῆς λύπης τῆς Θεόπαιδος. Εἶναι ὁ Εὐαγγελιστής τῆς Παναγίας, διότι περιγράφει λεπτομέρειες καί παρέχει πολύτιμες πληροφορίες γιά τήν Κόρη τῆς

Ναζαρέτ και περιστατικά από την παιδική ζωή του Κυρίου. Ἄλλωστε τή διήγηση τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τή γνωρίζουμε μόνο ἀπό τόν Λουκά. Εἰς δέ τούς στίχ. α΄ 26-27 ἔχουμε καί κάτι πολύ σημαντικό. Μιά ἱεραρχική σειρά: Θεός, ἄγγελος, Γαλιλαία, Ναζαρέτ, Παρθένο! Ἔχουμε δηλαδή ἐν περιλήψει τό μέγα γεγονός τῆς συμφιλίωσης Θεοῦ καί ἀνθρώπου!

Ἡ ἱερός Εὐαγγελιστής μέ τρόπο καθ' ὅλα ἱεροπρεπῆ ἐκθέτει τήν ἐπίσκεψη τοῦ Γαβριήλ στήν ἄκραντον Παρθένο καί τόν μεταξύ τους διάλογο, ὑπογραμμίζοντας σημαντικά σημεῖα. Ἐνῶ ὁ ἄγγελος προσφωνεῖ τήν Παρθένο μέ τά κατεξοχόν ὑπέροχα «*καίρει Κεχαριτωμένη*» καί «*εὐλογημένη σύ ἐν γυναιξίν*», ἡ νεαρή Κόρη δέν δέχεται ἀμέσως τήν ἀπροσδόκητη φιλοφροσύνη. Παρουσιάζει συναισθηματική ἰσορροπία καί θαυμαστή ὠριμότητα. «*Διεταράχθη*» μέν, ἀλλά ἠρεμεῖ ἀκούγοντας τό «*μή φοβοῦ*» τοῦ ἀγγέλου καί τήν πληροφορία γιά τό γεγονός τῆς συλλήψεως ἀπό τή συγγενή της Ἑλισάβετ. Διερωτᾶται μέν «*πῶς ἔσται μοι τοῦτο*;», ὁμολογοῦσα τήν ἀγνότητά της, ζητεῖ ἐξηγήσει μέ μία παιδική ἀφέλεια, ἀλλά δέν ἀπιστεῖ οὔτε ἀρνεῖται. Δέχεται τήν κλήση μέ τρόπο ἀπλό καί ὑπέροχο ὡς ὑπερφυσική, ἐκ Πνεύματος Ἁγίου μέ τό «*ἰδοῦ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου*». Ἔτσι ἔθεσε ἐλεύθερα τήν ὑπογραφή της στό συμβόλαιο μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου. Ὁ πόλεμος σταμάτησε καί ἐπικράτησε ἡ πιό σημαντική εἰρήνη στόν κόσμον. Μετά τό «*ἰδοῦ*», ὅ,τι ἀκολουθεῖ δέν εἶναι παρά περίληψη τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὅπως ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου ἔγινε ἀπό τήν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καί ἡ ἀναδημιουργία θά γινόταν ἀπό τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πού ἐπρόκειτο νά τήν ἐπισκιάσει. Ὅπως στή δημιουργία τοῦ κόσμου συνεργάσθηκε ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς, ἔτσι καί στήν ἀναγέννησή του ἐνεργεῖ ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς: Ἡ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πατρός, ἡ σὺνέργεια τοῦ σαρκουμένου Υἱοῦ καί ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Παράλληλα ὁ Λουκάς ἐξαγγέλλει τή μεγάλη θεολογική ἀλήθεια ὅτι ὁ μέλλων νά γεννηθεῖ ἐκ Παρθένου εἶναι «*υἱός Ἁγίου*», ὁ Ἰησοῦς, ὁ αἰώνιος βασιλεὺς. Καί ὅτι ἡ Παρθένο ἔγινε, ἀπό τή στιγμή τῆς συλλήψεως τοῦ Κυρίου, ἡ βασίλισσα τοῦ κόσμου!

Ἡ Πάναγος Κόρη δέχθηκε τόν Εὐαγγελισμό καί ἄρα συνέλαβε μέ τά τή μνηστεία της μέ τόν Ἰωσήφ. Μέ τόν πέπλο τῆς μνηστείας ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ σκέπασε τήν ἐγκυμοσύνη της γιά τούς πολλούς, ἀλλά καί γιά νά μή γίνει γνωστή στό διάβολο ἡ σύλληψη τοῦ Κυρίου ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Δέν ἀφέθηκε ὅμως καί ὁ Ἰωσήφ στό πέλαγος τῆς καχυποψίας. Ἐλαβε πληροφορία γιά τό γεγονός, ἀπό τόν ἄγγελον τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι θά ἦταν βοηθός καί στήριγμά της. Ἐξάλλου ὁ Λουκάς τονίζει ὅτι ὁ Γαβριήλ «*ἀπεστάλη πρὸς Παρθένον*» διότι ὁ Χριστός ἔπρεπε νά γεννηθεῖ ὑπερφυσικῶς. Ὁ ἄγγελος δέν ἀπεστάλη πρὸς τόν Ἰωσήφ, διότι «*οὐδέν ἦν κοινόν τῷ Ἰωσήφ πρὸς τήν τοῦ Κυρίου γέννησιν*» (Ὠριγένης).

Στή συνάντηση τῆς Μαρίας μέ τήν Ἑλισάβετ ὑπογραμμίζεται ὁ σεβασμός τῆς δεύτερης πρός τήν Κόρη τῆς Ναζαρέτ, πού εἶναι νεότερη, διότι ἡ Ἑλισάβετ τήν ἀσπάζεται πρώτη. Ἡ Ἑλισάβετ τήν ὀνομάζει «*εὐλογημένην ἐν γυναιξίν*», ἀποδίδοντάς της ἔτσι πρωτεῖα τιμῆς καί σεβασμοῦ καί τήν μακαρίζει γιά τήν πίστη της. Ἡ Παναγία ἀποκαλεῖται ἀπό τήν Ἑλισάβετ «*μήτηρ Κυρίου*», διότι ὁ Χριστός δέν γεννήθηκε διά τῆς Παρθένου ἢ ἐν τῇ Παρθένῳ, ἀλλά ἐκ τῆς Παρθένου. Κατά τόν ἀσπασμό τῆς Ἑλισάβετ ἐπλήσθη πρώτα Πνεύματος Ἁγίου τό βρέφος Ἰωάννης, τόν ὁποῖο κυοφοροῦσε καί στή συνέχεια ἡ Ἑλισάβετ πού ἀναβόησε τά ἀνωτέρω προφητικά γιά τήν Παρθενομήτορα.

Στήν ὑπέροχη ὠδή της ἡ Θεοτόκος ἐκφράζεται ποιητικά, ὁ δέ Λουκᾶς μετέφρασε τά λόγια της στά ἑλληνικά χωρίς νά ἀλλοιώσει οὔτε τό νόημα οὔτε τή χάρη. Τό αὐθόρμητο αὐτό ποίημα, πού τό ἔχουμε καί σέ λειτουργική χρήση, εἶναι δοξολογία, ὕμνος καί προφητεία. Ἡ νεαρή Κόρη μιλάει ὡς Μαρία (α' 46-50) καί ὡς Ἰσραήλ (α' 51-55). Ἐξομολογεῖται στόν παντοδύναμο Σωτήρα της τή βαθεῖα της ἀγαλλίαση, διότι ἡ σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου ἦταν καί γι' αὐτήν ἀναγκαῖα, ἀφοῦ δι' αὐτῆς σώθηκε καί ἐκείνη, ὅπως καί ὄλο τό ἀνθρώπινο γένος. Ὀνομάζει δέ τόν ἑαυτό της «*δούλην*», παρόλη τή μοναδική καί ἀνεπανάληπτη τιμή πού τῆς ἔγινε καί προφητεύει ὅτι θά τή μακαρίζουν ὅλες οἱ γενεές τῶν ἀνθρώπων.

Στό κοσμοϊστορικό γεγονός τῆς Γεννήσεως ὁ Λουκᾶς τονίζει ὅτι ἡ Γέννηση κάλυψε ὄλο τό εἶναι τῆς Παρθένου. Σπαργανώνει τό θεῖο Βρέφος μέ τά δικά της ρούχα καί τοποθετεῖ αὐτόν πού εἶναι «ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς», «ἡ τροφή τοῦ παντός κόσμου», στή φάτνη, ὅπου ἡ τροφή τῶν ζώων. Ὁ Λουκᾶς τονίζει ἱεραρχικά ὅτι οἱ Ποιμένες «*ἀνεῦρον τήν τε Μαριάμ καί τόν Ἰωσήφ καί τό βρέφος...*». Στό μήνυμα τοῦ ἀγγέλου, πού δέχθηκαν οἱ Ποιμένες, διακρίνουμε τό τρίπτυχο: Σωτηρία, χαρά, εἰρήνη μέ τούς ἀνθρώπους.

Ὅλα αὐτά τά γεγονότα, μάλιστα τά τῆς Γεννήσεως, ὅπως καί τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ παιδίου Ἰησοῦ, ἡ Θεόνυμφος τά διατηροῦσε ἐν σιωπῇ στήν καρδιά καί στή μνήμη της, προσπαθώντας νά ἐμβαθύνει ὅσο τό δυνατόν περισσότερο στό ὄλο μυστήριο. Ὅταν ὅμως συναντήθηκε μέ τόν Λουκᾶ τοῦ τά διηγήθηκε μέσα σέ μιά ἀτμόσφαιρα ἀγνότητος καί ἀθωότητος.

Ἡ συνάντηση τοῦ δικαίου Συμεών στό Ναό μέ τό Βρέφος καί ἡ ὠδή του εἶναι μιά ἄλλη ὑπέροχη σελίδα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ. Ἡ ὠδή αὐτή ἐξισοῦται πρός τούς ὀρειότερους τῶν Ψαλμῶν, καί εἶναι ἡ πιό γλυκειά καί πιό πανηγυρική ὠδή. Ὁ Συμεών, ὁ τελευταῖος δίκαιος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου καί ὁ πρῶτος τῆς θείας Χάριτος, προβάλλεται ὡς ὁ πρῶτος προφήτης πού διεκήρυξεν ὅτι ὁ Χριστός ἦλθε καί ὡς ὁ προφήτης διά τοῦ ὁποίου γιά πρώτη φορά γίνεται λόγος περί τοῦ παθήματος τοῦ Σωτήρος. Ἐξαγγέλλει δέ ὅτι τό Νήπιον Ἰησοῦς θά εἶναι «*σήμεριον ἀντι-*

λεγόμενον» καί ὅτι «κεῖται εἰς πῶσιν καί ἀνάστασιν πολλῶν», τήν δέ καρδιά τῆς Μαρίας θά διαπεράσει μεγάλη καί ὀδυνηρή μάχαιρα θλίψεως.

ἜΟλα αὐτά καί τήν ἀπάντησι τοῦ ἥδη 12ετοῦς Ἰησοῦ στό ἀγωνιώδες μητρικό ἐρώτημα «τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως;...», «οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναι με;» ἡ Μαρία καί ὁ Ἰωσήφ δέν μπόρεσαν νά τά καταλάβουν. Ἀσφαλῶς δέ «ὁ Λουκάς δέν θά εἶχε γράψει τήν φράσιν «Οὐ συνῆκαν τό ρῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς», ἐάν δέν εἶχε ἀκούσει αὐτήν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς τῆς Μαρίας» (Π. Ν. Τρεμπέλας). Διηγούμενη ἡ Παρθένοσ σιούς πρώτοσ Χριστιανούσ τό προσωπικό τῆς ἡμερολόγιο καί καθώσ θεολογοῦσε λύοντασ τή σιωπή τῆσ, μπορούσε νά πεῖ «ὅτι ὅταν εἶχε πλησίον τῆσ τόν Ἰησοῦν ὡσ παιδίον καί ὡσ ἔφηβον, δέν εἶχεν ἀντιληφθεῖ τί ἐμπεριέκλειεν ἡ φύσισ καί ἡ ἀποστολή τοῦ Υἱοῦ τῆσ» (Π. Ν. Τρεμπέλασ).

ἜΟσον ἀφορᾶ δέ γενικῶσ τή σιωπή τῆσ Παρθένοσ γιά τό μυστήριο πού ἐβίωνε, εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι μέσα στά τέσσερα Εὐαγγέλια ὑπάρχουν μόνον 70 λέξεισ τῆσ Θεοτόκοσ!

ἜΗ Παρθένοσ ἐπρόκειτο νά γνωρίσει τόν Υἱό τῆσ μετά τήν Ἀνάστασι, τή Πεντηκοστή καί μέσα σιούς κόλπουσ τῆσ Ἐκκλησίασ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Θεολόγοσ

Φώτη Σχοινᾶ

ΟΙ ΜΥΡΟΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἡ Μυροφόρες (μυροφόρες ἐκ τοῦ φέρω + μύρα = ὁ φέρων, ὁ κομίζων μύρα) ἦσαν οἱ γυναῖκες «αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ (τῷ Ἰησοῦ) ἀπό τῆς Γαλιλαίας» (Λουκ. κγ' 49) μέχρι τοῦ τάφου καί προσῆλθαν μετά τήν ταφή νά ἀλείψουν μέ μύρα (=ἀρώματα) τό νεκρό σῶμα τοῦ Σταυρωθέντος. Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ «Μυροφόροι τοίνυν εἰσὶν αἱ συνακολουθήσασαι μετά τῆς τοῦ Κυρίου Μητρός καί τῷ καιρῷ τοῦ σωτηρίου πάθους συμπαραμείνασαι καί τό τοῦ Κυρίου σῶμα μυρίσαι σπουδάσασαι (=ἐφρόντισαν νά ἀλείψουν)» (Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία ΙΗ' 4, ΕΠΕ, τόμος 9ος, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 522). Ἦσαν παρούσες στήν Σταύρωση τοῦ Κυρίου, δέν ἀπομακρύνθηκαν οὔτε ἀπό τόν Σταυρό οὔτε ἀπό τό μνημεῖο, ἀκόμη καί ὅταν ὄλοι οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι εἶχαν κλεισθεῖ στό ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ «διά τόν φόβον τῶν Ἰουδαίων» (Ἰω. κ' 19). Κατά τό Πεντηκοστάριον (ἐκδ. Φῶς, Ἀθῆναι 1974, σελ. 58) «Αἱ μέν γυναῖκες αὐταί εἰσὶ μάρτυρες ἀψευδεῖς καί πρῶται τῆς Ἀναστάσεως».

Οἱ Μυροφόρες ἦσαν πολλές. Ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος γράφει: «Ἦσαν δέ ἐκεῖ (ἐνν. στόν Γολγοθᾶ) καί γυναῖκες πολλαί ἀπό μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθουν τῷ Ἰησοῦ ἀπό τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ, ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καί Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καί Ἰωσῆ μήτηρ, καί ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου» (Ματθ. κζ' 55-56). Ὁ δέ εὐαγγελιστής Μᾶρκος γράφει: «Ἦσαν δέ καί γυναῖκες ἀπό μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν καί Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καί Ἰωσῆ μήτηρ, καί Σαλώμη, αἱ καί ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καί διηκόνουν αὐτῷ καί ἄλλαι πολλαί αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα» (Μαρκ. ιε' 40-41). Στό Πεντηκοστάριον διαβάζουμε: «Πολλαί μέν οὖν ἦσαν αἱ Μυροφόροι, ἀλλ' οἱ Εὐαγγελισταί, τῶν ἐπισήμων μόνων ποιησάμενοι μνεῖαν».

Οἱ κυριότερες Μυροφόρες, ὅπως διαβάζουμε στό Πεντηκοστάριον, ἦσαν: «Πρώτη πασῶν ἡ Μαγδαληνή Μαρία». «Δευτέρα δέ ἡ Σαλώμη ἥτις θυγάτηρ γενομένη Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος, τόν Ζεβεδαῖον ἔσχεν ἄνδρα, ἀφ' ἧς ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης καί ὁ Ἰάκωβος ἐγεννήθησαν». «Τρίτη ἡ Ἰωάννα ἡ γυνή τοῦ Χουζᾶ». «Τετάρτη δέ καί πέμπτη Μαρία καί Μάρθα ἀδελφαί τοῦ Λαζάρου». «Ἑκτη ἡ τοῦ Κλωπᾶ Μαρία». «Ἐβδόμη ἡ Σωσάννα». «Καί ἄλλαι πλεῖσται ἦσαν...». Σημειωτέον ὅτι ἡ ἱστορούμενη «Μαρία τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καί Ἰωσῆ μήτηρ» εἶναι ἡ ἴδια ἡ Θεοτόκος: «Τέσσαρας γάρ υἱούς ἄρρενας ἐγέννησεν ὁ Ἰωσήφ Ἰάκω-

βον, τόν λεγόμενον μικρόν, καί Ἰωσήν καί Σίμωνα καί Ἰούδαν θυγατέρας δέ τρεῖς· τήν Ἐσθήρ, τήν Θάμαρ καί τήν Σαλώμην, τήν τοῦ Ζεβεδαιού. Ὡστε, ὅταν ἀκούσης ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, Μαρίαν, Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καί Ἰωσήφ μητέρα τήν Θεοτόκον νόμιζε εἶναι ὅτι ὡς μήτηρ τῶν τοῦ Ἰωσήφ παίδων ἡ Θεοτόκος κατελογίζετο» (Πεντηκοστάριον). Ὡσαύτως στό χωρίο τοῦ Ματθαίου κη' 1 «Ὁπέ τοῦ Σαββάτου (=ἀργά κατά τή νύκτα τοῦ Σαββάτου), τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων (=ὅταν ἐξημέρωνε ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας), ἦλθεν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τόν τάφον», ἡ ἄλλη Μαρία εἶναι ἡ Θεοτόκος. Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ «διά τοῦ εἰπεῖν, καί ἡ ἄλλη Μαρία, τήν Θεοτόκον πάντως ὑποφαίνων» (Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἔνθ. ἀν., σελ. 524).

Οἱ Μυροφόρες, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Θεοτόκου, πρῶτες ἐδέχθησαν τήν εἰδῆση τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὡπως βλέπουμε στό Πεντηκοστάριον: «Αἱ γυναῖκες γοῦν αὗται πρῶται τήν Ἀνάστασιν εἶδον καί τοῖς μαθηταῖς ταύτην εὐηγγελίσαντο· ἐχρῆν (=ἔπρεπε) καί γάρ τό πρῶτον πεσόν φύλον ὑπό τήν ἁμαρτίαν καί τήν ἁράν κληρωσάμενον, αὐτό τοῦτο πρῶτον καί τήν Ἀνάστασιν κατιδεῖν καί τήν χαράν ἐνωτίσασθαι (=νά ἀκούσει), τό πρῶτον ἀκούσαν “Ἐν λύπαις τέξη τέκνα”». Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ πρώτη ἡ Θεοτόκος (πρό τῆς Μαρίας Μαγδαληνῆς καί τῶν λοιπῶν Μυροφόρων) ἀξιώθηκε νά δεῖ τόν Ἀναστάνα (βλ. ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ὁμιλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ).

Καί οἱ τέσσερις εὐαγγελιστές ἐξιστοροῦν τήν ἐπίσκεψη τῶν Μυροφόρων στόν τάφο τοῦ Χριστοῦ καί τήν ἀναγγελία σέ αὐτές τῆς Ἀναστάσεως ἀπό τούς ἀγγέλους. Ἐκ τούτων οἱ διηγήσεις τῶν λεγομένων Συνοπτικῶν συμπίπτουν στά κεντρικά σημεῖα, μολονότι ὄντως ὑφίστανται μερικές μικροδιαφορές, οἱ ὁποῖες βέβαια φανερώνουν τήν ἄκρα φιλαλήθεια τῶν θεοπνεύστων συγγραφέων (βλ. Ἀρχιμ. Γεωργίου Ἱ. Δημοπούλου, Ὁ νικητής τοῦ θανάτου, ἔκδοσις ὀγδόη, ἔκδ. Σωτήρ, Ἀθῆναι 2003, σελ. 6). Ἡ διήγηση τοῦ Ἰωάννη παρουσιάζεται διαφορετική ἀπό τίς διηγήσεις τῶν τριῶν ἄλλων. Εἶναι περισσότερο λεπτομερῆς ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐμφάνιση τοῦ Ἀναστάνα στή Μαρία Μαγδαληνή, ἡ ὁποία δέν τόν ἀναγνώρισε ὅταν τόν εἶδε, νομίζοντας ὅτι εἶναι κηπουρός, ἀλλά τόν ἀναγνώρισε ὅταν ὁ Χριστός τήν προσφώνησε μέ τό ὄνομά της, Μαρία (Ἰω. κ' 11-18).

Οἱ μικροδιαφορές τῶν Εὐαγγελιστῶν ἔγκεινται στή διαφορά τῆς ὥρας πού πραγματοποιήθηκαν οἱ ἐπισκέψεις τῶν Μυροφόρων στόν Τάφο. Ὁ Ματθαῖος (κη' 1) γράφει: «Ὁπέ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων» (=ἀργά τήν νύκτα τοῦ Σαββάτου, τήν ὥρα πού ξημέρωνε ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας). Ὁ Λουκᾶς (κδ' 1) σημειώνει: «τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθύς» (=κατά τήν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη ὄρθρος βαθύς). Ὁ Ἰωάννης (κ' 1) γράφει: «τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων... πρωῖ σκοτίας ἔτι οὔσης» (=κατά τήν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας, τό πρωῖ ἐνῶ ἀκόμη ὑπῆρχε τό σκοτάδι τῆς νύκτας). Ἡ ἐξή-

γηση κατά τόν π. Γεώργιο Δημόπουλο εἶναι ὅτι πραγματοποιήθηκαν διαφορετικές ἐπισκέψεις ἀπό διαφορετικές μυροφόρες (οἱ ἐπισκέψεις ἔγιναν καθ' ὁμάδας μυροφόρων) καί κάθε Εὐαγγελιστής εἶχε ὑπ' ὄψιν του κάθε μία διαφορετική ὁμάδα μυροφόρων: «Πῶς δέ συμβιβάζεται ἡ διαφορά πού παρουσιάζουν οἱ ἱεροί Εὐαγγελισταί ὡς πρὸς τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποῖαν αἱ μυροφόροι ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον; Πολλὰ γινώμαι διευπλώθησαν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ πράγματος. Ἡ πιθανωτέρα φαίνεται ὅτι εἶναι αὕτη: Δηλαδή διάφοροι ὁμάδες μυροφόρων ἔκαμαν τὴν πρωτὴν ἐκείνην ἐπίσκεψιν εἰς τὸν τάφον, τὴν ὁποῖαν καί κατὰ διαφόρους ὥρας ἐπραγματοποίησαν, οἱ δέ ἱεροί Εὐαγγελισταί εἰς τὰς διηγήσεις των εἶχον ὑπ' ὄψιν των ἀπὸ μίαν τοιαύτην ὁμάδα καί ἐτοποθέτησαν τὴν ἐπίσκεψιν τὴν ὠρισμένην ὥραν πού ἔγινε. Διότι εἶναι πολὺ ἀπίθανον ἀπὸ τὰς ἱκανὰς μυροφόρους πού ὀνομαστικῶς ἢ καί γενικῶς ἀναφέρουν οἱ ἱεροί Εὐαγγελισταί, νά φαντασθῶμεν, ὅτι μόνον τρεῖς ἀπεφάσισαν νά ἐπισκεφθοῦν τὸν τάφον» (Ἱ. Αρχιμ. Γεωργίου Ἱ. Δημοπούλου, ἔνθ. ἀν., σελ. 11).

Οἱ ἀρετές πού χαρακτηρίζουν τὶς Μυροφόρες εἶναι ἡ θερμὴ ἀγάπη καί ἡ ἄκρα ἀφοσίωση πρὸς τὸν πεφιλημένο Διδάσκαλο, ὥστε δέν τὸν ἐγκαταλείπουν οὔτε τὴν ὥρα τῆς ἄκρας ἀδυναμίας Του, ὅταν οἱ μαθητές Του εἶχαν διασκορπισθεῖ. Ἡ ἀρετὴ ὅμως πού κατ' ἐξοχὴν τὶς διακρίνει, ὅσο καί ἂν φαίνεται ἀντιτιθέμενη στὴ γυναικεία φύση τους, εἶναι ἡ ἀνδρεία καί ἡ ἀψήφηση τοῦ κινδύνου ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων καί Ρωμαίων. Ἀκόμη δέ δέν δειλιοῦν καί δέν ὑποχωροῦν μπροστά σέ ἀντικειμενικῶς ἀνυπερβλήτα ἐμπόδια, ὅπως ἦταν ἡ σφράγιση τοῦ τάφου μέ «λίθον μέγαν σφόδρα» (Μαρκ. κς' 4). «Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου» (Μαρκ. κς' 1) διερωτῶντο λίαν εὐλόγως καί ὅμως δέν ματαίωσαν τὴν ἐπίσκεψιν στὸν τάφο, ἀλλὰ προχώρησαν μέ πίστη καί ἀνδρεία πρὸς τὸ καθῆκον ἔναντι τοῦ ἄπνου σώματος τοῦ ἡγαπημένου Νεκροῦ. Γι' αὐτὴ τους τὴν ἀφοσίωση καί ἀνδρεία ἀξιώθηκαν τῆς ἀγγελιοφάνειας καί τῆς χαρμόσουνης ἀγγελίας τῆς Ἀναστάσεως ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους. Μάλιστα ἀξιώθηκαν νά δοῦν τὸν Ἀναστάντα καί νά ἀκούσουν τὸ χαιρετε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κυρίου: «Ὡς δέ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καί ἰδοὺ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαιρετε. Αἱ δέ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καί προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται» (Ματθ. κη' 9-10). Πρῶτες οἱ Μυροφόρες εἶδαν τὸν ἀναστάντα. Πρῶτες ἄκουσαν τὸν ἀναστάσιμο χαιρετισμό, πρῶτες ἔγιναν εὐαγγελίστριες τῆς Ἀναστάσεως. Πρῶτες ὀρίστηκαν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἀναστάντα «ἀπόστολοι τῶν Ἀποστόλων καί εὐαγγελίστριαι τῶν Εὐαγγελιστῶν».

ΦΩΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

Φιλολόγος, Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Πρεσβύτερου Ἀγγελου Ἀγγελακόπουλου
ΟΙ ΑΔΕΛΦΕΣ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΜΑΡΘΑ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ
ΣΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Ἡ Δ΄ τοῦ μηνός Ἰουνίου, μνήμη τῶν Ἁγίων καί Δικαίων
Γυναικῶν καί Μυροφόρων Μάρθας καί Μαρίας, ἀδελφῶν τοῦ
τετραπήμερου φίλου τοῦ Χριστοῦ Ἁγίου Λαζάρου.

«Στίχοι: Ἐκ Βηθανίας τάς ἀδελφάς Λαζάρου,
σῶζειν δύνασθαι καί νεκρός πιστευτέον.

Τετάρτη Μάρθα ἠδέ Μαρίη ἔβησαν πόλῳ λαμπρῶ.

Ὁ Χριστός τίμησε ἰδιαίτερος τίς γυναῖκες, τό γυναικεῖο φύλο. Ὅχι μόνο στό πρόσωπο τῆς μητρός Του, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὅχι μόνο διότι ἀξίωσε τίς γυναῖκες πρῶτες νά μάθουν τήν Ἀνάσταση, γιατί πρῶτα σ' αὐτές ἐνεφανίσθη, ἀλλά καί διότι μέ τίς πράξεις καί τά ἔργα Του ἔδειξε ὅτι οἱ γυναῖκες ἔχουν μεγάλο ἠθικό καί πνευματικό μεγαλεῖο. Μερικές φορές, ξεπερνοῦν καί τούς ἄνδρες. Πολλές φορές, μέσα στά συναξάρια τῆς ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἅγιες γυναῖκες, μάρτυρες, ὁσίες, ἀσκήτριες, οἱ ὁποῖες ξεπέρασαν σέ ἀφοσίωση στό Θεό τούς θεωρουμένους δυνατούς ἄνδρες. Οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀρκετές φορές, ἀναφερόμενοι σέ εὐθραστες, λεπτές καί εὐαίσθητες γυναικεῖες μορφές, ἀποροῦν πῶς αὐτές οἱ γυναῖκες μέ αὐτή τή γυναικεία φύση καί τήν εὐαισθησία, πού θά νόμιζε κανεῖς πῶς στήν πρώτη δυσκολία θά κατέρρεαν, πῶς αὐτές οἱ γυναῖκες ἔδειξαν τέτοια ἀντοχή στά μαρτύρια, ἀλλά καί στή μοναχική ἀσκηση καί ἀποδείχθηκαν ἀνώτερες ἀπό τούς ἄνδρες.

Στήν εὐαγγελική περικοπή τῆς *Κυριακῆς τῆς Σαμαρείτιδος* (Ἰω. δ΄ 5-42) διαβάζουμε γιά τήν ἀπορία τῶν μαθητῶν, πού «ἐθαύμασαν ὅτι μετά γυναικός ἐλάλει». Ἀπαγορευόταν ἀπό τόν μωσαϊκό νόμο νά δίνουν οἱ ἄνδρες τιμή καί ἀξία στίς γυναῖκες, ἀκόμη καί νά τίς θεωροῦν ἰσάξιες νά συνομιλήσουν μαζί τους. Ὑπάρχει μάλιστα στήν ἰουδαϊκή παράδοση, στό βιβλίο «*Λόγοι Πατέρων*», ἕνα λόγιο, τό ὁποῖο λέει ὅτι εἶναι καλύτερα οἱ λόγοι τοῦ Νόμου νά καίγονται καί νά ἀφανίζονται, παρά νά τούς ἀκοῦν γυναῖκες. Καί ὑπάρχουν καί πολλά ἄλλα στοιχεῖα ὑποτιμήσεως τοῦ γυναικεῖου φύλου. Ὅχι μόνο στόν Ἰουδαϊσμό, ἀλλά καί στήν ἀρχαία ἑλληνική σκέψη. Ὁ Ὀρθόδοξος Χριστιανισμός, ὅμως, εἶναι ἐκείνος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο ἐξίσωσε ἄνδρες καί γυναῖκες – «οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καί θήλυ» πάντες γάρ ἡμεῖς εἰς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ΄ 28), – ἀλλά, ὅπως προηγουμένως εἶπαμε, πολλές φορές ἀνέβασε τίς γυναῖ-

κες σέ πολύ ύψηλά βάρθρα αγιότητος.

Κι ἄς σημειώσουμε στό σημείο αὐτό ὅτι ἡ ἰσότητα ἀνδρῶν καί γυναικῶν δέν κρίνεται στό ποιά ἐπαγγέλματα ἀσκεῖ ὁ καθένας, ὅπως ἰσχυρίζεται τό φεμινιστικό κίνημα, τό ὁποῖο δημιουργεῖ ἀναταραχή καί ἀναστατώνει τίς κοινωνίες. Διότι, ὅπως ἡ ἀνδρική φύση εἶναι φτιαγμένη ἀπό τόν τριαδικό Θεό νά μετέρχεται ὀρισμένα ἐπαγγέλματα καί ὀρισμένες ἐργασίες λόγῳ τῆς φυσικῆς τῆς κατασκευῆς, ἔτσι καί ἡ λεπτή καί εὐαίσθητη γυναικεία φύση εἶναι κατάλληλη καί φτιαγμένη ἀπό τόν Θεό νά ἀκολουθεῖ καί νά μετέρχεται ὀρισμένα ἐπαγγέλματα καί ἰδίως τό μεγάλο λειτούργημα τῆς μητρότητας. Δέν ὑπάρχει ἱερότερος θεσμός καί ἱερότερο λειτούργημα ἀπό τό λειτούργημα τῆς μητρότητας. Ἡ ἰσότητα, λοιπόν, δέν ἔγκειται στό ποιά ἐπαγγέλματα μετέρχεται κανεῖς σ' αὐτή ἐδῶ τῆ ζωῆ. Ἡ ἰσότητα ἔγκειται στό ἄν ἡ γυναίκα μπορεῖ πνευματικά νά ἐπιτύχει τά ἴδια πράγματα πού ἐπιτυγχάνουν οἱ ἄνδρες· ἄν ὑπάρχει ἰσότητα στήν αγιότητα καί τήν ἀρετή· ἄν μποροῦν οἱ γυναῖκες νά κατακτήσουν τῆ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἄν μποροῦν νά κατανοήσουν τό κήρυγμα καί νά ἀφοσιωθοῦν στόν Θεό. Τί εἶναι αὐτή ἐδῶ ἡ ζωή μέ τίς ποικίλες διαφοροποιήσεις καί ἀνισότητες; Μήπως καί ἀνάμεσα στους ἄνδρες δέν ὑπάρχουν τοῦ κόσμου οἱ ἀνισότητες; Δέν ὑπάρχουν ἀνισότητες μεταξύ τῶν δύο φύλων, παρά μόνο φυσικές καί λειτουργικές διαφοροποιήσεις. Μποροῦν οἱ γυναῖκες ἐξ ἴσου νά κατακτήσουν τήν αγιότητα. Καί ἐδῶ εἶναι ὁ μέγας στίβος τῆς αγιότητος. Ὅποια γυναίκα θέλει νά ξεπεράσει τοὺς ἄνδρες, ἀνοίγεται μπροστά τῆς ὁ δρόμος τῆς αγιότητος καί τῆς ἀρετῆς. Ἀντίθετα, ὅμως, σήμερα, φωνές διαβολικές, φωνές τοῦ κακοῦ ἐξωθοῦν τίς γυναῖκες σέ ἄλλου εἶδους ἐξίσωση πρὸς τοὺς ἄνδρες. Σέ ἐξίσωση στή διαφθορά καί τήν ἁμαρτία καί ἔχουν κατεξουτελίσει τό γυναικεῖο φύλο.

Αὐτόν, λοιπόν, τόν δρόμο τῆς αγιότητος καί τῆς ἀρετῆς, ἐπέλεξαν οἱ Μάρθα καί ἡ Μαρία, οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου, καί ἐπέτυχαν, Χάριτι Θεοῦ, τόν σκοπό τοῦ ἀνθρώπου, δηλ. τό καθ' ὁμοίωσιν, τήν τελείωση, τόν ἐξαγιασμό, τήν αγιότητα, τήν κατά Χάριν θέωση.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ¹

Τό πῶς γνωστό ἴσως γεγονός, στό ὁποῖο ἀναφέρονται οἱ ἅγιες Μάρθα καί Μαρία, εἶναι ἡ ἀνάσταση τοῦ ἀδελφοῦ τους Λαζάρου. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης εἶναι ὁ ὀμόνος πού ἀναφέρει τό παράδοξο θαῦμα τῆς ἐγέρσεως τοῦ Λαζάρου, ἐνῶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστές τό παραλείπουν, ἴσως ἐπειδή ὁ Λάζαρος ἦταν ἀκόμη τότε ζωντανός καί τόν ἔβλεπαν οἱ ἄνθρωποι. Λέγεται μάλιστα ὅτι γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης συνέγραψε τό Εὐαγγέλιό του (γιά νά μήν ξεχασθεῖ αὐτό τό θαῦμα) καί φυσικά, γιά νά γράψει καί γιά τήν ἀναρχή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀπό τόν Πατέρα (Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος... (Ἰω. α' 1), ἀφοῦ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστές δέν ἔγραψαν τίποτα σχετικό μ' αὐτήν. Γιατί πραγματικά αὐτό

κυρίως ἦταν πού ἔπρεπε νά γίνει πιστευτό, ὅτι δηλ. ὁ Χριστός εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καί Θεός, ὅτι ἀναστήθηκε καί ὅτι θά ὑπάρξει ἀνάστασι τῶν νεκρῶν.

Ἐπίσης ὁ ἅγιος Λάζαρος ἦταν Ἑβραῖος στήν καταγωγή, ἀπό τήν τάξη τῶν Φαρισαίων, υἱός τοῦ Φαρισαίου Σίμωνα καί καταγόταν ἀπό τό μικρό χωριό Βηθανία. Συνδέθηκε μέ στενή φιλία μέ τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Πολύ συχνά ὁ Χριστός ἐρχόταν στό σπίτι τοῦ Σίμωνα καί συνομιλοῦσε μαζί του, ἐπειδή κι ἐκεῖνος πίστευε βαθειά στήν ἀνάστασι τῶν ἀνθρώπων ἐκ νεκρῶν. Μ' αὐτή τήν ἀφορμή γνώρισε καί ὁ ἅγιος Λάζαρος τόν Χριστό καί δέχθηκε μέ χαρά τήν ἀλήθεια. Κι ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλά καί οἱ δύο ἀδελφές του, ἡ Μάρθα καί ἡ Μαρία. Καθώς, λοιπόν, πλησίαζε τό σωτήριο Πάθος καί ἐπειδή ἔπρεπε νά ἐπιβεβαιωθεῖ ἀκριβέστερα τό μυστήριο τῆς Ἀναστάσεως, ὁ Ἰησοῦς βρισκόταν πέρα ἀπ' τόν Ἰορδάνη, ἀφοῦ πρῶτα εἶχε ἀναστήσει ἐκ νεκρῶν τήν κόρη τοῦ Ἰαείρου καί τόν υἱό τῆς χήρας στή Ναϊν. Τότε ὁ φίλος του ὁ Λάζαρος ἀρρώστησε βαρειά καί πέθανε. Ὁ Ἰησοῦς, λοιπόν, παρ' ὄλο πού ἦταν ἀπών, εἶπε στούς μαθητές του: «Ὁ Λάζαρος, ὁ φίλος μας κοιμήθηκε» (Ἰω. 11). Κι ὕστερα ἀπό λίγο εἶπε πάλι: «Ὁ Λάζαρος πέθανε» (Ἰω. 14). Ἀφήνοντας τότε τόν Ἰορδάνη, ἦλθε στή Βηθανία, ὕστερα ἀπό τήν εἰδοποίηση πού τοῦ ἔστειλαν οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου Μάρθα καί Μαρία. «Ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαί πρὸς αὐτόν, λέγουσαι· Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ» (Ἰω. 11). Ἡ Βηθανία ἀπέχει ἀπό τά Ἱεροσόλυμα περίπου δεκαπέντε στάδια (δηλ. δύομισι χιλιόμετρα) (Ἰω. 11). Ἐκεῖ οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου τόν ὑποδέχθηκαν λέγοντας: «Κύριε, ἄν βρισκόσουν ἐδῶ, δέν θά πέθαινε ὁ ἀδελφός μας. Ἀλλά καί τώρα ἄν θέλεις μπορείς νά τόν ἀναστήσεις, γιατί ἔχεις αὐτή τή δύναμη» (Ἰω. 11). Ὁ Ἰησοῦς τότε ρώτησε τό πλῆθος: «Ποῦ τόν ἔχετε θάψει» (Ἰω. 11); Ἀμέσως ὄλοι τόν ὀδήγησαν στό μνήμα. Μόλις σήκωσαν τόν λίθο, ἡ Μάρθα εἶπε: «Κύριε, ἤδη μυρίζει ἄσχημα, γιατί εἶναι θαμμένος ἐδῶ καί τέσσερις μέρες» (Ἰω. 11). Τότε, ἀφοῦ προσευχήθηκε ὁ Ἰησοῦς καί ἔχυσε δάκρυα πάνω στόν τάφο τοῦ νεκροῦ, φώναξε δυνατά: «Λάζαρε ἔλα ἔξω» (Ἰω. 11). Καί ἀμέσως ὁ νεκρός βρῆκε καί ἀφοῦ τόν ἔλυσαν (ἀπό τό σάβανο), πῆγε στό σπίτι του².

Ἐπίσης ὁ Λάζαρος, ὅπως φαίνεται στήν εὐαγγελική διήγησι, ἦταν φίλος τοῦ Χριστοῦ. Ὅχι μόνο ὁ ἴδιος, ἀλλά καί οἱ ἀδελφές του Μαρία καί Μάρθα, ἦταν πολύ γνώριμοι στόν Χριστό. Ἡ ἐπικοινωνία καί ἡ σχέση τῆς Μαρίας καί τῆς Μάρθας μέ τόν Χριστό, ἡ παρρησία πού εἶχαν μαζί Του, δείχνουν τήν οικειότητα. Οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου ἔστειλαν μήνυμα στόν Χριστό: «Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ» (Ἰω. 11). Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ σέ ὀλόκληρη τήν οἰκογένεια φαίνεται ἀπό τήν φράσι: «ἠγάπα δέ ὁ Ἰησοῦς τήν Μάρθαν καί τήν ἀδελφήν αὐτῆς καί τόν Λαζαρον» (Ἰω. 11). Ὅταν ὁ Χριστός ἀνακοινώνει τόν θάνατο τοῦ Λαζάρου, τόν χαρακτηρίζει φίλο, καί ὄχι μόνο δικό Του, ἀλλά φίλο ὄλων τῶν Μαθητῶν: «Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμῃται» (Ἰω. 11). Ὅταν

ἡ Μαρία συνάντησε κλαίγοντας τόν Χριστό, Ἐκεῖνος στόν πόνο της καί στά λόγια πού τοῦ εἶπε, ἔκλαυσε. Καί τότε οἱ Ἰουδαῖοι εἶπαν: «*Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν*» (Ἰω. 1α΄ 36). Μετά δέ τήν ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου ὁ Χριστός παρευρίσκεται στό σπίτι του σέ δεῖπνο πού τοῦ ἐτοίμασαν (Ἰω. 1β΄ 1-3).

Ἀπό ὅλα αὐτά τά χωρία φαίνεται ὅτι ὁ Χριστός ἀγαποῦσε τόν Λάζαρο καί τίς ἀδελφές του πάρα πολύ. Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης χαρακτηρίζει τόν Λάζαρο μακάριο, γιατί ἀγαπήθηκε ἀπό τόν Χριστό, πού εἶναι ἡ αὐτογάπη. Καί στή συνέχεια λέει ὅτι δέν εἶναι καθόλου θαυμαστό πῶς καί οἱ γυναῖκες, δηλ. ἡ Μάρθα καί ἡ Μαρία, ἀγαπήθηκαν ἀπό τόν Χριστό, ὁ ὁποῖος ἤλθε στόν κόσμο γιά νά καλέσει ὅλους τούς ἀνθρώπους πρὸς τόν Ἐαυτό Του, καί μάλιστα ἀγαπήθηκαν αὐτές πού εἶχαν ἀρρενωθεῖ ὡς πρὸς τό φρόνημα. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Μάρθα καί ἡ Μαρία, πού ἐκφράζουν τήν πράξη καί τήν θεωρία, εἶχαν ὑπερβεῖ τό συναισθηματικό στοιχεῖο καί ἀγαποῦσαν ὀλοκληρωμένα καί ἀληθινά. Ἐπόμενο ἦταν νά ἀγαπηθοῦν πολύ ἀπό τόν Χριστό.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἔδωσαν καί μία ἀλληγορική ἐρμηνεία στό γεγονός τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου καί σ' ἐκεῖνα πού συνδέονται μ' αὐτό. Σύμφωνα μέ τήν ἐρμηνεία αὐτή, ὁ Λάζαρος εἶναι ὁ νοῦς, πού νεκρώνεται ἀπό τήν ἁμαρτία. Οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου, ἡ Μάρθα καί ἡ Μαρία, εἶναι ἡ πράξη καί ἡ θεωρία ἀντίστοιχα. Ὄταν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου νεκρωθεῖ, τότε προηγείται ἡ πράξη (Μάρθα) μέ διάφορες ἐνέργειες, γιά νά συναντήσει τόν Χριστό καί νά τόν παρακαλέσει νά ἔλθει νά ἀναστήσει τόν νεκρό νοῦ, καί ἀκολουθεῖ ἡ θεωρία (Μαρία), πού προηγούμενως καθόταν μέσα στό σπίτι, καί ἔτσι ἔρχεται στόν Χριστό καί κλαίει ἐνώπιόν Του. Ὁ Χριστός ἀνασταίνει τόν νεκρό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί τότε γίνεται μεγάλο δεῖπνο, ὅπου ὁ πρῶν νεκρός Λάζαρος (νοῦς) εἶναι ἕνας ἀπό τούς συνανακειμένους μέ τόν Χριστό, ἐνῶ ἡ μέν Μάρθα (πράξη) διακονεῖ στό δεῖπνο αὐτό, ἡ δέ Μαρία (θεωρία) ἀλείφει τά πόδια τοῦ Χριστοῦ μέ πολύτιμο μύρο (Ἰω. 1α΄ 17-33, 1β΄ 1-3).

Σέ μία ἐρμηνευτική παρουσίαση ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας λέει ὅτι ἡ Μάρθα εἶναι ἡ πρακτική ἀρετή, ἐνῶ ἡ Μαρία εἶναι ἡ θεωρία, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ μετά ἀπό τήν πράξη. Μέ τήν πράξη καί τήν θεωρία ἐπιδεικνύουμε πληρέστερα τήν ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό. Ὑπάρχουν, ἐπίσης μερικοί πού ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ δύο αὐτές ἀδελφές ὑποδηλώνουν τήν Ἁγία Γραφή, ἀφοῦ ἡ Μάρθα εἶναι τύπος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ὑπηρετεῖ τόν Χριστό, ἐνῶ ἡ Μαρία εἶναι τύπος τῆς εὐαγγελικῆς παιδεύσεως. Ἐπίσης, ὑπάρχουν καί μερικοί ἄλλοι πού ἰσχυρίζονται ὅτι μέ τήν Μάρθα ὑπονοεῖται ἡ συναγωγή τῶν Ἰουδαίων, πού θέλει νά θεραπεύσει τόν Χριστό μέ τίς σωματικές σαρκικές πράξεις, ἐνῶ ἡ Μαρία εἶναι τύπος τῆς ἐξ ἔθνων Ἐκκλησίας, πού προσάγει στόν Θεό τίς πνευματικές θυσίες καί τήν εὐώδη πίστη καί ἀγιάζεται ἀπό τήν εὐλογία τῆς σάρκας διὰ τῆς μυστικῆς μεταλήψεως.

Σέ ἕνα τροπάριο πού ψάλλεται στόν Ἑσπερινό τῆς Τετάρτης πρό τῶν

Βαΐων, λέγεται ὅτι ἡ Μάρθα καί ἡ Μαρία εἶναι οἱ πρέσβεις πού πρέπει νά ἀποστείλουμε στόν Χριστό, γιά νά ἔλθει καί νά ἀναστήσει τόν νεκρό καί ἀναίσθητο νοῦ, πού βρίσκεται στό μνήμα τῆς ἀμελείας καί δέν αἰσθάνεται τόν θεῖο φόβο, οὔτε ἔχει καμμιά ζωτική ἐνέργεια. «*Μάρθαν καί τήν Μαρίαν πιστοί, ἐκμνησάμενοι πρός Κύριον πέμψωμεν, ἐνθέους, ὡς πρέσβεις πράξεις, ὅπως ἐλθῶν τόν ἡμῶν, νοῦν ἐξαναστήσῃ νεκρόν κείμενον, δεινῶς ἐν τῷ μνήματι, ἀμελείας ἀναίσθητον, φόβου τοῦ θεοῦ μηδαμῶς αἰσθανόμενον, καί ἐνέργειαν, ζωτικήν νῦν μή ἔχοντα, κράζοντες· ἴδε Κύριε, καί ὡσπερ τόν φίλον σου, Λάζαρον πάλαι Οἰκτίρμον, ἐπιστάσις ἐξήγειρας, φρικτῆ, οὕτω πάντας, ζωοποίησον παρέχων, τό μέγα ἔλεος*»³.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ⁴

Τήν ἄλλη ἡμέρα, «*τῇ ἐπαύριον*», μετά τό μέγιστο θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, τό ὁποῖον ξεσήκωσε τά Ἱεροσόλυμα καί τόν ἀπλό, πιστό λαό, καί ἐξαιτίας τοῦ ὁποίου πίστευσαν στόν Χριστό, ὅταν «*πρό ἐξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν*», στό σπίτι τοῦ Λαζάρου, δέχθηκε ὁ Χριστός τήν ἔκφραση τῆς ἀγάπης τῆς Μαρίας, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Λαζάρου, ἡ ὁποία τοῦ ἄλειψε τά πόδια μέ πολύτιμο μύρο καί τά σκούπισε μέ τά μαλλιά τῆς κεφαλῆς τῆς.

Ἐρμηνεύουν οἱ ἅγιοι Πατέρες τό σημεῖο αὐτό καί λένε ὅτι, ὅταν πρόκειται γιά ἐκδηλώσεις λατρείας, δέν χρειάζεται προσοχή στήν ἀξιοπρέπειά μας. Τό νά λύσει μιά γυναίκα τά μαλλιά τῆς καί νά σκουπίσει τά πόδια ἑνός ἀνδρα, θεωροῦνταν τήν ἐποχή ἐκείνη ἐξευτελιστικό καί θά γινόταν βούκινο εἰς βάρος τῆς Μαρίας. Ἡ Μαρία, ὅμως, εὐγνωμονώντας γιά τήν ἀνάσταση τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἀλλά καί ἐκφράζοντας ἔτσι τήν ἀγάπη τῆς πρός τόν Χριστό, δέν ὑπολόγισε τά σχόλια τοῦ κόσμου, ὅπως τά ὑπολογίζουμε ὅλοι ἐμεῖς, ὅταν πρόκειται νά προσφέρουμε λατρεία καί τιμή πρός τόν Θεό. Ἄς πάει νά λέει ὁ κόσμος ὅ,τι θέλει, ἄς μᾶς θεωροῦν τρελούς, μωρούς καί ἀνοήτους. Τό θρησκευτικό μας καθῆκον πρέπει νά τό ἐπιτελέσουμε μέ ὁποιαδήποτε θυσία καί μέ ὁποιοδήποτε ἐξευτελισμό. Ἐκεῖ, λοιπόν, στήν οἰκία τοῦ Λαζάρου, στή Βηθανία, «*πρό ἐξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα*», στό δεῖπνο πού ἔγινε, ἡ Μαρία, ἡ ἀδελφή τοῦ Λαζάρου, ἔκανε αὐτή τήν ὡραία πράξη, ἡ ὁποία, στή συνέχεια, ἔγινε αἰτία νά ἀποκαλυφθεῖ ὁ χαρακτήρας τοῦ Ἰούδα.

Στό σημεῖο αὐτό θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά παράσχουμε μερικές πολύ σημαντικές διευκρινίσεις σχετικά μέ τή σύγκυση πού, δυστυχῶς, ἐπικρατεῖ μεταξύ τῆς ἁγίας Μαρίας, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Λαζάρου, καί ἄλλων γυναικείων προσώπων.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΠΟΡΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

«*Ἦν δέ Μαρία ἡ ἀλείψασα τόν Κύριον μύρω καί ἐκμάσασα τούς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφός Λάζαρος ἠσθένη*» (Ἰω. 1α΄ 2).

Ἡ πόρνη γυναίκα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ. Τετάρτης εἶναι διαφορετική ἀπό τὴν ἀδελφή τοῦ Λαζάρου, τῆς Μαρίας. Ἡ Μαρία ἄλειψε μέ μύρο τὰ πόδια τοῦ Κυρίου *«πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα»*. Τώρα αὐτὴ εἶναι ἄλλη, εἶναι πόρνη γυναίκα, ἡ ὁποία δύο ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου ἀγόρασε κι αὐτὴ πολύτιμο μύρο καὶ τὸ ἐξέχεε ὄχι μόνο στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἡ Μαρία τοῦ Λαζάρου, ἀλλὰ καὶ *«εἰς τὴν κεφαλὴν Αὐτοῦ»*.

Καὶ ἄς δοῦμε ἐδῶ τὴ διάκριση τοῦ Κυρίου μας! Ἦς φαντασθοῦμε ἓνα δάσκαλο, ἓνα πρόσωπο ἐπίσημο, νὰ κάθεται κάτω καὶ ξαφνικά νὰ ἔρχε-τε μιά γυναίκα καὶ νὰ τὸν ραντίζει, νὰ τὸν λούζει μέ μύρο. Δέν ταραχθῆκε ὁ Χριστός. Κανονικά θὰ ἔπρεπε νὰ πεῖ: «Τί εἶναι αὐτὸ πού κά-νεις»; Ἐμᾶς μιά στάλα νὰ μᾶς πειράζει κάποιος, διαμαρτυρόμαστε. Πῆγε ἡ πόρνη γυναίκα καὶ Τὸν ἔλουσε μέ πολύτιμο μύρο. Κι Ἐκεῖνος, βλέποντας μέ διάκριση, γιὰ ποιὸ λόγο τὸ ἔκανε αὐτὴ ἡ γυναίκα, τί γινόταν μέσα στὸν ἐσωτερικὸ τῆς κόσμου, τί συντριβή, τί μετάνοια, τί ἀπόφαση ἀλλαγῆς ζωῆς, δέχθηκε τὴν ἐκδήλωση αὐτῆς τῆς ἁμαρτωλῆς, τῆς πόρνης γυναίκος.

Καὶ ὅταν διαμαρτυρήθηκαν οἱ μαθητές, ἰδιαίτερα πρωτοστατοῦντος τοῦ Ἰούδα, «τί εἶναι αὐτό; Γιατί τὰ χρήματα ἀπὸ αὐτὸ τὸ μύρο δέν δόθηκαν στοὺς πτωχοὺς»; τότε ὁ Χριστὸς ἐπανέλαβε αὐτὸ πού εἶπε καὶ στὴν περίπτωση τῆς Μαρίας: *«Ἀφῆστε τὴν», «εἰς τὴν ἡμέρα τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκε, εἰς τὸ ἐνταφιαῖσαι με τετήρηκεν»* (Ἰω. ιβ' 7). Εἶναι μιά μυροφόρος. Αὐτὴ ἡ ἁμαρτωλὴ γυναίκα, οὐσιαστικῶς, τώρα, προλαμβάνει τίς μυροφόρες γυναῖκες. Καὶ ὅπως οἱ μυροφόρες σέ μερικές ἡμέρες θὰ Τὸν ἀλείψουν πρὶν τεθεῖ στό μνήμα μέ μύρα, ἔτσι ἔρχεται κι αὐτὴ τώρα καὶ φαντάζεται πὼς εἶναι κεκοιμημένος ἤδη, καὶ ζώντα τὸν ἀλείφει μέ τὸ μύρο. Προλαμβάνει ἔργο μυροφόρου αὐτὴ ἡ γυναίκα. Καὶ εἶπε τότε ὁ Χριστὸς τὴν καταπληκτικὴ προφητεία ὅτι *«ὅπου ἐάν κηρυχθῆ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτὴ εἰς μνημόσυνον αὐτῆς»* (Ἰω. ις' 13). Ὅπου κι ἂν πάει τὸ Εὐαγγέλιο – ἤδη ἔχει πάει σ' ὅλο τὸν κόσμο – θὰ μείνει καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς πόρνης, τῆς ἁμαρτωλῆς γυναίκας, μέσα στό Εὐαγγέλιο *«εἰς μνημόσυνον αὐτῆς»*.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΣ ΙΑΚΩΒΟΥ ΚΑΙ ΙΩΣΗ

Ἐπίσης, ἡ ἅγια Μαρία, ἡ ἀδελφή τοῦ Λαζάρου, δέν θὰ πρέπει νὰ συγ-χέεται μέ τὴν Μαρία Ἰακώβου καὶ Ἰωσή, ἡ ὁποία εἶναι ἡ Ὑπεραγία Θεο-τόκος. Ὡς γνωστόν ὁ ἅγιος Ἰωσήφ ὁ Μνήστηρ τῆς Θεοτόκου, ἀπὸ τὸν πρῶτο του γάμο ἀπέκτησε ἑπτὰ παιδιά. Τέσσερα ἀγόρια: τὸν Ἰάκωβο τὸν μικρό, τὸν Ἰωσή, τὸν Σίμωνα καὶ τὸν Ἰούδα. Καὶ τρία κορίτσια: τὴν Ἐσθήρ, τὴ Θάμαρ καὶ τὴ Σαλώμν. Ἔτσι, ὅταν ἀκοῦμε στό Εὐαγγέλιο τὴ φράση: *«Ἡ Μαρία, ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ Ἰωσή»* (Ματθ. κζ' 55-56, Μάρκ. ιε' 40-41) πρέπει νὰ ἐνθυμούμαστε ὅτι εἶναι ἡ Θεοτόκος, γιατί ἡ Θεοτόκος στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων ἦταν σάν μητέ-

ρα τῶν παιδιῶν πού εἶχε ὁ Ἰωσήφ ἀπό τήν ἀποθανοῦσα σύζυγό του.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΛΩΠΑ

«*Στάθηκαν δέν πλησίον εἰς τόν Σταυρόν τοῦ Ἰησοῦ ἡ μητέρα Του καί ἡ ἀδελφή τῆς μητέρας Του, Μαρία τοῦ Κλωπᾶ, καί ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή*» (Ἰω. 19' 35). Ἐπιπροσθέτως, δέν πρέπει νά συγχέεται ἡ ἅγια Μαρία, ἡ ἀδελφή τοῦ Λαζάρου, μέ τήν Μαρία τοῦ Κλωπᾶ. Κλωπᾶς, λένε μερικοί ὅτι εἶναι ὁ Ἀπόστολος Κλεώπας, ἕνας ἀπό τούς ἑβδομήκοντα ἀποστόλους, ὁ ὁποῖος πήγαινε στήν κώμη Ἐμμαούς μαζί μέ τόν ἅγιο Ἀπόστολο καί Εὐαγγελιστή Λουκᾶ καί τούς ἐμφανίσθηκε ὁ ἀναστημένος Χριστός, σύμφωνα μέ τό πέμπτο ἑωθινό Εὐαγγέλιο⁵.

Οἱ ἅγιοι Εὐαγγελιστές, οἱ ὁποῖοι διηγοῦνται τά Πάθη τοῦ Κυρίου μας, κατ' ἀρχήν συμπεριλαμβάνουν τίς ἁγίες Μάρθα καί Μαρία ἀνάμεσα στόν ὄμιλο τῶν γυναικῶν, οἱ ὁποῖες συνόδευαν τόν Κύριό μας. Ἦταν ἕνας ὄμιλος γυναικῶν, τῶν μυροφόρων γυναικῶν, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐγκαταλείψει τήν πατρίδα τους, τήν Γαλιλαία, καί εἶχαν κατεβεῖ μαζί μέ τόν Χριστό, «*αἱ ἀκολουθοῦσαι καί διακονοῦσαι*» τόν Χριστόν (Μάρκ. 15' 43 - 15' 8). Εἶχαν κατεβεῖ κάτω στά Ἱεροσόλυμα, γιά νά ἑορτάσουν μαζί Του τό τελευταῖο Πάσχα, πού δέν πίστευαν, βεβαίως, πῶς ἦταν τό τελευταῖο Πάσχα. Καί ὅταν οἱ Εὐαγγελιστές διηγοῦνται τήν προδοσία τοῦ Ἰούδα, τήν σύλληψη τοῦ Κυρίου, τούς ἐμπυσμους, τάς μάστιγες, τούς κολαφισμούς, τά Πάθη, τήν δίκη, τήν Σταύρωση, παρατηροῦν ὅλοι: «*καί γυναῖκες*», «*εἰστήκεισαν ἀπό μακρόθεν ὁρᾶσαι ταῦτα ἀπό μακρόθεν θεωροῦσαι*» (Λουκ. κγ' 49). Καί φαντασθεῖτε αὐτή τή θλίψη κι αὐτόν τόν πόνο τῶν γυναικῶν. Αὐτόν τόν ἀγαπημένο διδάσκαλο, ἀπό τά χεῖλη τοῦ ὁποῖου ἐκρέμονταν ἐπί τρία χρόνια, Αὐτόν, ὁ ὁποῖος μόνο εὐεργεσίες ἔκανε στή ζωή του, θεραπείες ἀσθενῶν, ἰάσεις δαιμονιζομένων, τοῦ κόσμου τά θαύματα, τόν κατεξοκίη Ἅγιο, γιά τόν ὁποῖο ἡ λέξη «ἀγιότης» βρίσκει τήν πλήρη ἐφαρμογή της, Πανάγιο Θεό, ὁ ὁποῖος κανένα δέν ἔβλαψε, Αὐτόν, λοιπόν, τόν Πανάγιο καί Ἀναμάρτητο Κύριο τόν ἔβλεπαν νά ὀδηγεῖται «*ὡς πρόβατον ἐπί σφαγῆν*», «*θεωροῦσαι ἀπό μακρόθεν ταῦτα*». Ἀκόμη καί γιά τήν Ταφή του, λένε οἱ Εὐαγγελιστές, «*καί Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καί Κλωπᾶ θεώρουν πού τίθεται*» (Μάρκ. 15' 49), ἔβλεπαν τούς δύο ἄνδρες, τόν ἅγιο Νικόδημο καί τόν ἅγιο Ἰωσήφ τόν ἀπό Ἀριμαθαίας, νά θάπτουν τόν Χριστό. Κι αὐτές ἔβλεπαν «*πού τίθεται*». Προφανῶς, γιατί προγραμματίζαν, μετά ἀπό τήν Ταφή, νά πάνε νά ἐκτελέσουν τό καθήκον τους τῆς διά μύρων ἀλείψεως τοῦ Σώματος τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως συνηθίζοταν. Γί' αὐτό καί ὀνομάσθηκαν «Μυροφόροι». Αὐτή τήν τόλμη τῶν γυναικῶν βράβευσε ὁ Θεός καί τίς ἀξίωσε νά γίνουν οἱ πρῶτες κήρυκες τῆς Ἀναστάσεως νά γίνουν οἱ γυναῖκες Ἀπόστολοι τῶν Ἀποστόλων νά γίνουν Εὐαγγελίστριες τῶν Ἀποστόλων, νά εὐαγγελισθοῦν στούς Ἀποστόλους τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας.

Στό σημείο αυτό ἐγείρεται τό ἐξῆς ἐρώτημα: Ἐφ' ὧν προηγουμένως οἱ ἄνδρες, οἱ ἅγιοι Ἰωσήφ καί Νικόδημος, περιποίηθηκαν τό Σῶμα τοῦ Κυρίου καί τό ἄλειψαν μέ ἀρώματα, τί ἤρθαν νά κάνουν καί οἱ γυναῖκες «*λίαν πρωῖ τῆ μιᾶ τῶν Σαββάτων φέρουσαι ἀρώματα*»; Ἡ γυναῖκα δέν μπορεῖ νά παραιτηθεῖ ἀπό τή φύση της καί τήν ἀποστολή της. Τό ἔργο αὐτό τῆς περιποίησεως τῶν κεκοιμημένων, ὅπως καί γενικῶς τῆς περιποίησεως καί τῆς φροντίδος, τό ἔργο τοῦ νοικοκυριοῦ, εἶναι ἀποστολή τῶν γυναικῶν. «*Γυναῖκες μύρα φέρουσαι*». Οἱ γυναῖκες αὐτές, οἱ μυροφόρες, ἀκολούθησαν τόν Χριστό ἀπό τή Γαλιλαία μέχρι κάτω στήν Ἰουδαία, στήν Ἱερουσαλήμ. «*Ἀκολουθοῦσαι αὐτόν καί ἐξοδεύουσαι ἀπό τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν*». Ὅλη τους ἡ ζωὴ ἦταν μιά ἀφιέρωση. Καί τώρα προσφέρουν μύρα εὐωδιαστά.

Πολλές σημερινές γυναῖκες «*φέρουν μύρα*». Ὅχι, ὅμως, γιά νά ραντίσουν τόν Χριστό καί νά τὰ προσφέρουν στό Θεό· ὄχι γιά νά εὐωδιάσουν ἀπό τὰ μύρα τῆς ἀρετῆς. Οἱ σημερινές γυναῖκες προσφέρουν ἄλλοῦ μύρα. Προσφέρουν μύρα στή δική τους ματαιοδοξία καί στή ματαιοδοξία τῶν ἄλλων καί ἐλάχιστα συγκινοῦνται. Ἀρώματα, ρούχα, κοσμήματα καί βαψίματα. Βεβαίως, ὄχι ὅλες οἱ γυναῖκες, ἀλλά οἱ περισσότερες. Ὑπάρχουν καί σήμερα εὐλαβεῖς γυναῖκες. Καί βλέπουμε αὐτόν τόν βόρβορο καί ὄχι τὰ μύρα καθημερινά στίς τηλεοράσεις καί στίς ἐφημερίδες, πού ἔχει φθάσει ἡ γυναικεία φύση. Ἐντὶ ἡ γυναικεία φύση νά μυρίζει καί νά εὐωδιάζει ἀρετὴ καί ἀντὶ νά ἀσχολεῖται μέ αὐτά πού εἶναι ἔργο τῆς γυναικείας φύσεως, ἔχει παρεκτραπεῖ τελείως καί ἔχει γίνεи σκευὸς ἡδονῆς καί ἀπωλείας καί προσφέρει μύρα στόν διάβολο καί τούς δαίμονες.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗΣ

Δέν θά πρέπει νά συγχέεται ἡ ἁγία Μαρία, ἡ ἀδελφή τοῦ Λαζάρου, μέ τήν ἁγία Μαρία τῆ Μαγδαληνῆ. Ἡ ἁγία ἔνδοξος καί πανεύφημος Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ ὑπῆρξε ἡ πιστή καί ἀφοσιωμένη Μαθήτρια τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀκόλουθος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἡ Διακόνισσα τοῦ Κυρίου καί τῶν Ἀποστόλων, ἡ ἐκλεκτή Μυροφόρος, ἡ Εὐαγγελίστρια τῆς Ἀναστάσεως, ἡ Ἰσαπόστολος καί κήρυκας τῆς πίστεως. Σ' αὐτήν δόθηκε ἡ χάρις νά δεῖ πρώτη μετά τήν Ἀνάσταση, μαζί μέ τήν Θεοτόκο, τόν Ἀναστάντα Ἰησοῦ. Αὐτή εὐαγγελίσθηκε στους Ἀποστόλους τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Μέσα στά ἱερά Εὐαγγέλια δοξάζεται ἀπό τούς ἁγίους τέσσερις Εὐαγγελιστές, ὡς πρώτη μετά τήν Θεοτόκον, Μαθήτρια καί Μυροφόρος. Οἱ ἅγιοι Πατέρες τήν χαρακτηρίζουν σεμνή καί σοφὴ παρθένον μέ ψυχικὴ ὠραιότητα. Ἡ ἁγία Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ εἶναι «ὠραῖο καί εὐγενικό παράδειγμα γυναικείας ἀφοσιώσεως, πού φθάνει στήν αὐταπάρνηση καί τόν ἥρωισμό». Ἡ ἁγία Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ ἦταν ἄρρωστη, κατεχόταν ἀπό ἑπτὰ δαιμόνια, δηλ. ἑπτὰ πάθη, ἀπό τὰ ὁποῖα τήν ἐλευθέρωσε ὁ Κύριος, ἀλλά ὄχι ἀμαρτωλῆ!

Εἶναι κατασκευοφάντηση καί βλάσφημος λόγος ἐναντίον τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἡ ταύτιση τῆς μέ τὴν ἁμαρτωλὴ γυναίκα τοῦ Εὐ-αγγελίου, ἡ ὁποία στό σπίτι τοῦ Φαρισαίου ἄλειψε τὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ μέ μύρα. Ἔχει γίνει δυστυχῶς μεγάλη παρερμηνεία τῶν περικοπῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀπό ὀρισμένους συγγραφεῖς, ἀκόμη καί ἐκκλησιαστικούς, διότι ταύτισαν τὴν ἁγία Μαρία τὴν Μαγδαληνὴ μέ τὴν ἁμαρτωλὴ γυναίκα, ἡ ὁποία ἔπλυνε τὰ πόδια τοῦ Κυρίου μέ τὰ δάκρυά τῆς καί τὰ ἄλειψε μέ μύρο, δείχνοντας τὴν συντριβὴ τῆς, τὸν σπαραγμὸ τῆς καρδιᾶς τῆς, καί τὴν μετάνοιά τῆς γιὰ τίς ἁμαρτίες τῆς (Λουκ. ζ' 36-50). Γι' αὐτὴν μιλά ὁ ἱερός Λουκᾶς ἀνώνυμα: «*Καὶ γυνὴ ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς ἐν τῇ πόλει*». Στὸ ἀμέσως ἐπόμενο κεφάλαιο (Λουκ. η' 1-3) ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἁγία Μαρία τὴν Μαγδαληνὴ καί ἀναφέρεται στὴν θεραπεία τῆς ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ. Ἄν ἡ ἁγία Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἦταν ἡ ἁμαρτωλὸς γυνή, ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστὴς θά ἀπέκρυπτε τὸ ὄνομά τῆς, ἐνῶ ἀμέσως παρακάτω μιλάει συγκεκριμένα καί ὀνομαστικά γι' αὐτὴν καί γιὰ τὴν θεραπεία τῆς ἀπὸ τὰ ἑπτὰ δαιμόνια. Τὸ ὄνομα τῆς ἁμαρτωλῆς καί πόρνης γυναικὸς δέν ἀναγράφεται πουθενά μέσα στὰ ἱερά Εὐαγγέλια. Ἡ ἁγία Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ὅμως ἀναφέρεται συγκεκριμένα καί ὀνομαστικά μετὰ τὴν θεραπεία τῆς, ὡς μαθήτρια καί ἀκόλουθος τοῦ Κυρίου καί τῆς Θεοτόκου Μητρὸς Του, ὡς Διακόνισσα τῶν Ἀποστόλων καί ὡς πρώτη τῶν Μυροφόρων.

Στὴν Ὁρθόδοξη Ἑυμολογία μας τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος, γίνεται πολὺ καθαρὰ ἡ διάκριση μεταξὺ τῶν γυναικείων αὐτῶν προσώπων: Τῆς πόρνης γυναικὸς, πού ἄλειψε μέ μύρο τὸν Κύριο, τῆς ὁποίας «*μνειάν ποι-εῖσθαι οἱ θεϊότατοι, Πατέρες ἐθέσπισαν*» τῇ Ἁγίᾳ καί Μεγάλῃ Τετάρτῃ, καί τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ὡς Μυροφόρου καί Εὐαγγελιστρίας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας τὰ ἅγια Εὐαγγέλια, ἐρευνᾷ καί διευκρινίζει ποιῆς καί πόσες ἦταν οἱ γυναῖκες πού ἄλειψαν μέ μύρα τὴν κεφαλὴν καί τὰ πόδια τοῦ Κυρίου καί οὐδεμία σχέση ἔχουν μέ τὴν ἁγία Μαρία τὴν Μαγδαληνὴ. Ὁ ἴδιος ἱερός πατὴρ ἔχει γράψει καί λόγους μέ θέμα τὴν πόρνη γυναίκα πού μετενόησε καί ἡ ὁποία εἶναι ἓνα πρόσωπο ἄγνωστο καί ἀνώνυμο.

Πὼς δημιουργήθηκε αὐτὴ ἡ πλάνη καί αὐτὴ ἡ σύγχυση γύρω ἀπὸ τὸ ἱερό πρόσωπο τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς; Ἡ σύγχυση αὐτὴ προῆλθε ἀπὸ τὴν Δύση καί εἶναι αὐτὴ ἄλλη μία παπικὴ πλάνη. «*Συγχέεται συνήθως, μάλιστα δέ εἰς τὴν Δύσιν, καὶ κακῶς ταυτίζεται ἡ Μαγδαληνὴ μετὰ τῆς ἁμαρτωλοῦ γυναικὸς, ἡ ὁποία στὴν οἰκία τοῦ Φαρισαίου Σίμωνος ἄλειψε τὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ μέ μύρα*».

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ⁶.

Πολὺ γνωστὴ σέ ὅλους εἶναι ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ πού ἐμμελῶς ἀπαγγέλλεται στὴ Μεγάλῃ Παράκληση τῆς Ἑπεραγίας Θεοτόκου. Σύμ-

φωνα μ' αὐτή, σέ ἕνα πολύ φιλικό καί πολύ ἀγαπημένο σπίτι βρίσκεται ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός στήν κώμη τῆς Βηθανίας, στό οἰκεῖο περιβάλλον τοῦ σπιτιοῦ τοῦ φίλου Του Λαζάρου. Καί ἤλθε κι αὐτή τή φορά συνοδευόμενος, ὅπως συνήθως, ἀπό τούς Μαθητές Του, τή Μπτέρα Του, τή συνοδεία Του ὀλόκληρη, ἀλλά καί ἀπό πλῆθος ἄλλων ἀνθρώπων, πού ἔτρεχαν πίσω Του, προκειμένου νά δοῦν τόν θαυματουργό Διδάσκαλο καί ν' ἀκούσουν τίς σωτήριες διδασχές, πού κρυστάλλινες καί διαυγεῖς, σάν τό καθάριο νερό τῆς πηγῆς ἔβγαιναν ἀπό τά ἅγια χεῖλη Του.

Φιλική λοιπόν, ἡ εὐλογημένη οἰκία τοῦ Λαζάρου, ἔδωσε κατάλυμα στήν ἁγία αὐτή πομπή, πού κυριολεκτικά κρεμόταν ἀπό τά χεῖλη τοῦ Ἰησοῦ, προκειμένου ν' ἀκούσει τά ζωηρά Του λόγια. Καί γίνεται αὐτή ἡ οἰκία μέ τήν παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τῆς ἁγίας συνοδείας Του, τῆς ἀγαπημένης Μπτέρας Του, πού πάντοτε Τόν ἀκολουθοῦσε, τῶν μακαρίων Μαθητῶν Του καί τοῦ πλῆθους τῶν ἀκρατῶν Του, ἀλλά καί μέ τήν ὑπαρξη τῆς Μάρθας, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Λαζάρου, γίνεται τό σπίτι αὐτό μία μικρογραφία τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας.

Μέ τόν ἐρχομό τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στό σπίτι τοῦ Λαζάρου δημιουργήθηκαν δύο παρατάξεις ἀνθρώπων. Αὐτοί, πού περικύκλωσαν τήν πηγὴ τῆς συγγνώμης καί τῆς ζωῆς, τόν Κύριο, καί ἀπετέλεσαν, μέ κέντρο Αὐτόν, τόν Σωτήρα, τόν τύπον τῆς Ἐκκλησίας Του πάνω στή γῆ, δίνοντας συνάμα καί τό βάρος ἐκεῖ πού πρέπει, δηλ. στόν Χριστό καί στή σωτηρία τους καί σέ τίποτε ἄλλο. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ Μάρθα, κοσμικά σκεπτόμενη καί ἔχοντας δεχθεῖ στό σπίτι της, ἕνα ὑψηλό φιλοξενούμενο, νοιαζόταν γιά τήν καλύτερη καί ἀνετότερη περιποίηση καί φιλοξενία του. Μέ θολωμένη τή σκέψη ἀπό τή μέριμνα τῆς κατ' ἀνθρώπον φιλοξενίας, σκεπτόμενη πῶς καλύτερα θά φιλοξενήσει καί θά περιποιηθεῖ τήν ἱερή πομπή, δέν βλέπει, δέν ἀκούει, δέν ἀσχολεῖται μέ τίποτε ἄλλο ἀπό αὐτή τή διακονία. Καί ἐκτελώντας αὐτή τήν ὑποχρέωση γίνεται ὑπερβολική, μέχρι σημείου νά διακόψει τόν Διδάσκαλο, πού ἀσχολεῖται μέ τήν σωτηρία τοῦ κόσμου καί νά τοῦ ζητήσει μέ παράπονο: *«Κύριε οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; εἶπέ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται»*. Κύριε, μόλις ἤλθες στό σπίτι μας μέ τή συνοδεία Σου, παρά τούς πόδας Σου, κοντά Σου παρεκάθησαν καί οἱ οἰκεῖοι μου, μάλιστα ἡ Μαρία ἡ ἀδελφή μου, χωρίς νά ἀσχολεῖται μέ τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά ἀκούει τούς λόγους Σου. Ἐμένα, Κύριε, δέν μέ σκέπτεσαι, πού ἔπεσε πάνω μου ὅλο τό βάρος τῆς διακονίας τῶν φιλοξενουμένων μας; Βλέπεις, Κύριε, τήν εὐθύνη μου καί δέν μέ λυπᾶσαι; Πές ἐσύ, Κύριε, στήν ἀδελφή μου Μαρία, πού σέ ἀκούει, νά μέ βοηθήσει. Ζητάει δηλ. ἀπερίσκεπτα ἡ Μάρθα ἀπό τόν Κύριο νά ὀδηγήσει τά βήματα τῆς ἀδελφῆς τῆς Μαρίας στήν ἀντίπερα ὄχθη, στό ἄλλο στρατόπεδο, στήν κοινωνία τοῦ κόσμου καί νά τήν ἀπομακρύνει μέ ἀνθρώπινες δικαιολογίες ἀπό τή σωτήρια κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας.

Γι' αὐτό μέ πολλή ἀγάπη ὁ Κύριος ἀπευθύνεται στή Μάρθα, γνωρίζοντάς της τήν ἀκαταλληλότητά της γιά τήν ἀποστολή.

ζοντας τήν αγαθή της προαίρεση, καί τῆς ἐξηγεῖ ὅτι μᾶλλον καί ἡ δική της θέση εἶναι νά βρῆσκειται κοντά Του. «*Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾶς καί τυρβάζῃ περί πολλά· ἑνός δέ ἐστι χρεία*». Μάρθα, ἀσκολεῖσαι καί φροντίζεις γιά πολλά καί κουράζεσαι μέ πολλές προετοιμασίες. Ἐνα πράγμα, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, εἶναι χρήσιμο καί ἀναγκαῖο γιά τόν ἄνθρωπο. Ὅλα τά ἄλλα εἶναι δευτερευούσης σημασίας, δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν μέ τήν ἀξία πού ἔχει γιά τόν ἄνθρωπο ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοῦ, πού σκοπός της εἶναι ὄχι ἡ πρόσκαιρη καλοπέραση καί φιλοξενία, ἀλλά ἡ ἀπόλαυση τῆς τρυφῆς τοῦ Παραδείσου στήν αἰωνιότητα. Ἐδῶ ὁ Χριστός, ὅταν λέει ὅτι «*ἑνός ἐστὶ χρεία*», διδάσκει ὅτι ὑπάρχει κάτι ἄλλο ἀκόμα πιά ἀναγκαῖο καί πιά ἀπαραίτητο, διότι αὐτό ἔχει νά κάνει μέ τήν αἰώνιο πλέον ζωή μας. Ποιό εἶναι αὐτό; Εἶναι ὁ λόγος του, ἢ μᾶλλον εἶναι ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Τήν ἀλήθεια αὐτή δείχνουν διάφοροι χαρακτηρισμοί πού ἔδωσε ὁ Χριστός γιά τόν ἑαυτό του. Εἶπε ὅτι Αὐτός εἶναι «*τό φῶς τοῦ κόσμου*» (Ἰω. ν' 12). Καί εἶναι ὄντως «*ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης*», ὅπως τοῦ ψάλλουμε γιά τούς μάγους τά Χριστούγεννα: «*...οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο σέ προσκυνεῖν τόν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης*»⁷. Μπορεῖ νά ζήσει τό σύμπαν καί ἡ γῆ χωρίς τόν ἥλιο; Ὁχι. Ἐάν, λοιπόν, τό φῶς τοῦ φυσικοῦ ἡλίου – πού ἀπό τώρα παρουσιάζει κηλίδες καί μιά μέρα θά σβήσει, ὅπως βεβαιώνει καί ἡ ἐπιστήμη – εἶναι ἀναγκαῖο γιά τήν ὑλική ζωή μας, πόσο μᾶλλον ἀναγκαῖος εἶναι ὁ ἥλιος Χριστός, πού οὐδέποτε θά σβήσει, ἀλλά θά φωτίζει αἰώνιως τήν ἀνθρωπότητα! Ὁ Χριστός ὀνομάζεται ἀκόμη «*ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς*» (Ἰω. ε' 35), ἡ πιά ἀναγκαῖα πνευματική τροφή. Ὁ Χριστός ὀνομάζεται «*ὔδωρ ζωῆς*», ὅπως ἀπεκάλυψε στή Σαμαρείτιδα, στήν ὁποία εἶπε: Τό νερό αὐτό, πού πίνεις, εἶναι χρήσιμο προσωρινῶς, ἀλλά Ἐγώ εἶμαι «*τό ὔδωρ τό ζωῆς*» εἰς τούς αἰῶνας (Ἰω. δ' 10-11). Ὁ Χριστός εἶναι «*ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή*» (Ἰω. ιε' 1). Ὁ Χριστός εἶναι ὅλα τά ὠραῖα καί ἀναγκαῖα πράγματα. Γι' αὐτό ὁ ἄνθρωπος περισσότερο ἀπό ὅτιδήποτε ἄλλο ἔχει ἀνάγκη τόν Χριστό.

Οἱ πολλοί, ὅμως, δυστυχῶς, δέν τό καταλαβαίνουν αὐτό. Καί θά μπορούσε νά ἐπαναληφθεῖ γιά τόν καθένα ἀπ' αὐτούς καί γιά ὄλο τόν κόσμο αὐτό πού εἶπε τότε ὁ Χριστός γιά τή Μάρθα: Κόσμε, κόσμε, «*μεριμνᾶς καί τυρβάζῃ περί πολλά· ἑνός δέ ἐστι χρεία*». Ἀλλά, καί γιά τήν πατρίδα μας μπορούμε νά πούμε ὅτι ἀκοῦμε τόν Χριστό νά τῆς λέει: «*Μεριμνᾶς καί τυρβάζῃ περί πολλά· ἑνός δέ ἐστι χρεία*». Τί χρειάζεται ἡ πατρίδα μας; Ἐνα πράγμα ἢ μᾶλλον ἕνα Πρόσωπο ἔχει ἀνάγκη νά εἶναι σ' αὐτήν παρών ὁ Χριστός. Ποῦ νά εἶναι παρών;

Παντοῦ. Ἰδίως νά εἶναι παρών μέσα στό σπίτι. Ὅπως τότε ἐπισκέφθηκε τό σπίτι τοῦ Λαζάρου, ἔτσι νά εἶναι παρών μέσα στήν οἰκογένεια. Παρών, γιά νά τήν τροφοδοτεῖ μέ τήν οὐράνια διδασκαλία του. Τώρα δυστυχῶς ὁ Χριστός ἀπουσιάζει ἀπό τά σπίτια τῶν Ἑλλήνων. Ποῦ εἶναι ἡ προσευχή τους; Ποῦ εἶναι τό Εὐαγγέλιο; Ποῦ εἶναι ἡ θεία κοινωνία;

Πού είναι ή εξομολόγησις; Πού είναι ό εκκλησιασμός; Δέν έχουμε πλέον εκείνη τήν ὄρεξη γιά τά θεϊά καί ἱερά. Τυπικῶς μόνο θρησκευόμε⁸.

Γιά τή Μαρία δέ, τήν ἀδελφή σου, πού μου ζητᾶς νά ἀπολύσω ἀπό κοντά Μου, σοῦ λέω ὅτι, ἀντίθετα ἀπό σένα, αὐτή σήμερα «*τήν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς*». Ἡ Μαρία, ἡ ἀδελφή σου, ἔκανε τήν ἐπιλογή της. Καθόρισε τή θέση της. Διάλεξε τήν ἀγαθὴ μερίδα, τήν καλή καί ὠφέλιμη πραγματικά γιά τούς ἀνθρώπους. Αὐτήν, πού ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπολαύσει, δέν ἔχει ἄλλο τήν αἴσθησι τῆς πείνας. Διάλεξε τήν οὐράνια τροφή ἡ Μαρία, ἐνῶ αὐτή, πού ἐσύ ἐτοιμάζεις, εἶναι ἀνθρώπινη, τοῦ κόσμου τούτου, χωρίς τή δυναμὴ τοῦ αἰωνίου χορτασμοῦ. Καί αὐτήν τή μερίδα πού ἡ Μαρία ἐπέλεξε, δέν θά βρεθεῖ ἀνθρώπινη δύναμη νά τῆς τήν στερήσει. Εἶναι ἡ μερίδα τῆς αἰωνιότητος, πού καλεῖ ὁ Θεός ὅλους τούς ἀνθρώπους νά λάβουν μέσα ἀπό τήν Ἐκκλησία Του, μέσα ἀπό τό φρικτὸ μυστήριό τῆς θείας εὐχαριστίας⁹.

*ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΓΙΩΝ ΜΑΡΘΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΣ ΑΔΕΛΦΩΝ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΩΝ ΜΑΡΘΑΣ
ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ*

Ἐπάρχουν, τέλος, καί οἱ ἅγιες μάρτυρες Μάρθα καί Μαρία, ἡ μνήμη τῶν ὁποίων τελεῖται ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας στίς 8 Φεβρουαρίου. Δέν πρόκειται, βέβαια, γιά τίς ὁμώνυμες ἀδελφές τοῦ Λαζάρου. Πρόκειται γιά ἄλλες χριστιανές ἀδελφές τῆς χρονικῆς περιόδου πού οἱ χριστιανοί καταδιώκονταν ἀπό τούς εἰδωλολάτρεις γιά τήν πίστη τους στόν Χριστό. Οἱ ἀδελφές, λοιπόν, Μάρθα καί Μαρία κρίθηκαν ἔνοχες, διότι εἶχαν ἀφιερῶσει τή ζωή τους στή διάδοσι τῆς χριστιανικῆς πίστεως μεταξύ τοῦ γυναικείου κοσμοῦ. Ὁ ἑπαρχος προσποιήθηκε ὅτι τίς εὐσπλαχνίζεται κατὰ τήν δίκη τους καί τίς ἐξόρκιζε νά λυπηθοῦν τή νεότητά τους. Ἐκεῖνες τοῦ ἀπάντησαν ὅτι τή ζωή τους θά τήν χάσουν ὅλοι, ἀλοῖμονον ὅμως, σ' ὅποιον χάσει τήν ψυχή του. Διότι, κατὰ τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη «*ὁ πιστεύων εἰς τόν υἱόν ἔχει ζωήν αἰώνιον. Ὁ δέ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν*» (Ἰω. γ' 36). Καί οἱ δύο παρθένες, μαρτυρικές ἡρώιδες τῆς πίστεως, ἐπεσφράγισαν τήν ὁμολογία τους μέ τό αἷμα τους. (Σέ μερικούς Συναξαριστές ἀναφέρεται τήν ἡμέρα αὐτή, μαζί μέ τίς δύο προαναφερθεῖσες παρθένες καί ὁ ἅγιος Λυκαρίων. Ὁ ἅγιος αὐτός, φέρεται ὅτι ἦταν παιδί πού μόναζε μαζί μέ τίς ἀδελφές Μαρία καί Μάρθα. Σταυρώθηκε μαζί μ' αὐτές καί κατόπιν ἀποκεφαλίστηκε). Σέ ἀντίθεσι, βεβαίως, μέ τίς ἀδελφές τοῦ Λαζάρου, Μάρθα καί Μαρία, οἱ ὁποῖες ἀξιώθηκαν νά κοιμηθοῦν ἐν Κυρίῳ ὀσιακά καί εἰρηνικά καί ὄχι ἐν διωγμῷ. Διότι ὁ Κύριος δέν θέλησε νά ἀφήσει νά πονέσουν οἱ καρδιές, τῶν ὁποίων κάτω ἀπό τή στέγη τοῦ σπιτιοῦ τους, εἶχε ἀπολαύσει τόση γαλήνη τίς παραμονές τῶν παθῶν Του.

*Ἀπολυτίκιον.**Ἦχος πλ. α΄. Τό συνάναρχον Λόγον.*

Τῷ Σωτήρι ἀμέμπτως διακονήσασαι, αἱ τοῦ ἁγίου Λαζάρου θεῖαι ἀδελφοί, σύν τῇ Μάρθᾳ τῇ κλεινῇ Μαρία πάνσεμνε, καί τήν ἀνάστασιν αὐτοῦ σύν Μυροφόροις Γυναιξί, μαθοῦσαι ἐκ τοῦ Ἀγγέλου, φωτός ἐπλήσθητε θείου, ἡμῖν αἰτοῦσαι τά σωτήρια.

*Κοντάκιον.**Ἦχος β΄. Τοῖς τῶν αἱμάτων σου.*

Τῶν ἀδελφῶν τήν δυάδα τήν πάντιμον, τάς τοῦ Λαζάρου συγγόνους τιμήσωμεν, Μαρίαν καί Μάρθαν ἐν ἄσμασιν, ὡς ἄν αὐτῶν ἰκεσίαις πρὸς Κύριον, πταισμάτων συγκώρησιν λάβωμεν.

Μεγαλυνάριον.

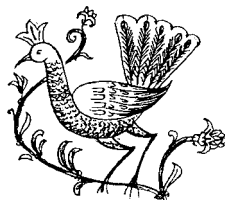
Χαίρετε ἀδελφοί ἱεραί, Μάρθα καί Μαρία, σεμναί ἦθεσι καί ζωῇ, χαίρετε Λάзарου, αἱ σύγγονοι αἱ θεῖαι, μεθ' οὗ ἡμῖν αἰτεῖσθε, τό θεῖον ἔλεος.

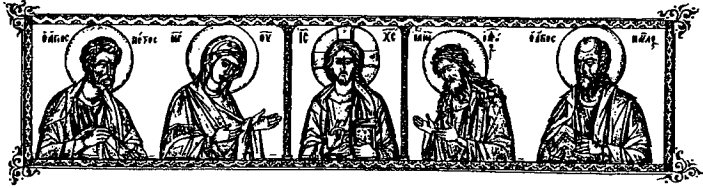
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἰω. ια΄ 1-45.
2. Ἱερομ. Ἱερώνυμος Δελήμαρης, *Τί γιορτάζουμε ἀπό τό Τριώδιο ἕως τίν Πεντηκοστή; Ναύπακτος 2001, σσ. 101-105.*
3. Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεος Βλάχος, Οἱ Δεσποτικές Ἑορτές· Εἰσοδικό στό Δωδεκάορτο καί τήν Ὁρθόδοξη Χριστολογία, ἐκδ. Β΄, Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), Λειβαδιά 1998, σσ. 189-190, 200-201.
4. Ἰω. ιβ΄ 1-19.
5. Λουκ. κδ΄ 13 κ. ἐξ. Σχ. βλ. Ἱερομ. Ἱερώνυμος Δελήμαρης, *Τί γιορτάζουμε ἀπό τό Τριώδιο ἕως τίν Πεντηκοστή; Ναύπακτος 2001, σ. 175.*
6. Λουκ. ι΄ 40-42.
7. Ἀπολυτίκιον Χριστουγέννων.
8. Ἐπίσκοπος Αὐγουστίνος Καντιώτης, *Ἡ μεγαλύτερη ἀνάγκη ὁ Χριστός*, Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου 21-11-2010. <http://anavaseis.blogspot.gr/2011/11/blog-post-8864.html>
9. Ἱερεύς Μιχαήλ Φωκάς, *Ἀγιοδρόμιον· θεομητορικά κηρύγματα ἀπό τίν διακονίαν τοῦ θείου λόγου*, τ. Α΄, Ἀργοστόλιον 1989.

Πρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Θεολόγος

Μιχαήλ Ε. Μιχαηλίδης

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ

(Σύμφωνα με τις επιστολές του)

πόψεις και σκέψεις και κρίσεις για τη θέση της γυναίκας στην ανθρώπινη κοινότητα έχουν εκφράσει πολλοί άνθρωποι. Και άλλες μέν απόψεις συμπίπτουν με τις θεόπνευστες της Καινής Διαθήκης, άλλες δέ, όχι μόνο βρίσκονται σε αντίθεση, αλλά και φοβερά συγκρούονται και χωρίζονται, όσο ο ουρανός από τη γη.

Δέ χρειάζεται να αναφέρει κανείς και να περιγράψει την απύθμενη φυλετική και κοινωνική θέση της γυναίκας στον αρχαίο πρωτόγονο, ή και ειδωλολατρικό κόσμο. Άρκει και μία λέξη μονάχα. Ἡ λέξη *res* - (πράμα, αντικείμενο). Ἡ γυναίκα, δηλαδή, δέν ἦτανε, παρά ἓνα ἄψυχο αντικείμενο στά χέρια τῶν ἀντρῶν. Καί αὐτή ἀκόμα ἡ ζωή της ἐξαρτιόταν ἀπ' τῆς διαθέσεις τοῦ ἀντρα.

Ἄλλ' «ὅτε ἦλθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου», μέ τήν ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου, «τά ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδού γέγονε καινά τά πάντα» (Β΄ Κορ. ε' 17). Καί ὁ κόσμος ἀνακαινίστηκε καί ἀναγεννήθηκε μέ τό νέο καί θεόπνευστο εὐαγγελικό κήρυγμα τῆς σωτηρίας. Ὁ Ἰησοῦς ἀνακαινίζει τοὺς πάντες καί τά πάντα. Τό πρωτάκουστο καί πρωτόγνωρο κήρυγμα τῆς ἀγάπης, ἄλλαξε τήν ὄψη τοῦ κόσμου. Καταργήθηκαν πιά οἱ κοινωνικές καί φυλετικές διακρίσεις.

Ὁ μέγας καί θεῖος ἀπόστολος, ὁ Παῦλος - τό «στόμα Χριστοῦ», ὅπως ἔχει ὀνομαστεῖ- μᾶς ἄφησε 14 θεόπνευστες Ἐπιστολές στήν Καινή Διαθήκη, σέ μερικές ἀπ' τῆς ὁποῖες ἀναφέρεται καί ἐκθέτει τή θεόπνευστη διδασκαλία του γιά τή θέση τῆς γυναίκας στόν κόσμο, καί τῆς διαanthρώπινες καί διαπροσωπικές της σχέσεις. Μιά σύντομη ματιά στίς Ἐπιστολές του, εἶναι ἀρκετή γι' αὐτή τή διαπίστωση.

Κεντρικό πρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας, τῆς σωτηρίας καί τῆς ἐνότητας τῶν χριστιανῶν, εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Καί κατά τόν Παῦλο, «τά πάντα καί ἐν πᾶσι Χριστός». Δέν ὑπάρχουν χωρισμοί καί διακρίσεις. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τήν προσωπικότητα καί τήν ἰδιαιτερότητά του, ἀλλά ὅλοι, «ἐν ἐνί πνεύματι καί μιᾷ καρδίᾳ» πολιτεύονται «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Ὁ συνδετικός κρίκος τῶν συζυγικῶν, οἰκογενειακῶν, κοινωνικῶν καί λοιπῶν σχέσεων, ρυθμίζονται μέ κριτήριο τή χριστιανική πίστη.

Ὁ κορυφαῖος ἀπόστολος ὀρίζει κάποιες ἀρχές καί λέγει: «Θέλω δέ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντός ἀνδρός ἡ κεφαλή ὁ Χριστός ἐστι, κεφαλή δέ

γυναϊκός ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ ὁ Θεός» (Α΄ Κορ. 1α΄ 3). Καὶ ὁ ἄντρας καὶ ἡ γυναίκα, σάν ἰσοτίμα μέλη ἀπέναντι στό Χριστό, ἀλληλοὑποτάσσονται, ἀφοῦ καί ὁ Υἱός καί Λόγος ὑποτάσσεται στόν Θεό καί Πατέρα, σέ μιά ἐνότητα καί μιά θεότητα. Ἐλλωστε, ὅταν λέγει ὁ Παῦλος ὅτι, «ἡ κεφαλὴ τῆς γυναίκας εἶναι ὁ ἄντρας», δέν πρόκειται γιά δουλική ὑποταγή, ἀλλά γιά ὑποταγή ἀλληλοσεβασμοῦ.

Καταργήθηκε πιά ἡ πολυγαμία. Στό Χριστιανισμό κι αὐτός ὁ δεύτερος γάμος ἐπιτρέπεται κατ' οἰκονομίαν. Ἡ γυναίκα, καί μάλιστα ἡ χήρα – γιά νά καταγράφεται στόν κατάλογο τῆς Ἐκκλησίας – «καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνός ἀνδρός γυνή» (Α΄ Τιμ. ε΄ 9). Πολύ περισσότερο πρέπει, κατὰ τόν ἀπόστολο τοῦ Χριστοῦ, νά προσέξουν τό θέμα τῆς μονογαμίας καί τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν, οἱ διάκονοι καί πρεσβύτεροι: «Εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικός ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα» (Τιτ. α΄ 6).

Ἡ ἀπελευθερωμένη μέ τῆ χάρις τοῦ Χριστιανισμοῦ γυναίκα, νά προσέξει ὅμως, νά μὴ κάμει ὑπερβολές στήν ὄλη ἐμφάνισή της, καί ν' ἀποφεύγει τούς καλλωπισμούς, ὥστε νά δίνει περισσότερη σημασία στόν πνευματικό στολισμό τῆς ψυχῆς. «Τὰς γυναίκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καί σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὅ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελιομέναις θεοσεβείαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν» (Α΄ Τιμ. β΄ 9-10).

Ἐπέροχα ὅμως, καί καταπληκτικά εἶναι, τὰ καινούργια θεμέλια τοῦ χριστιανικοῦ γάμου, πού δέν εἶναι ἄλλα ἀπ' τὴν ἀγάπη. Τὴν ἀμοιβαία ἀγάπη: τῆς γυναίκας πρὸς τόν ἄντρα, ἀλλά καί τοῦ ἄντρα πρὸς τὴ γυναίκα. Ὁ προτρεπτικός λόγος τοῦ μεγάλου ἀποστόλου, ἰδιαίτερα στοὺς ἄντρας, ἔχει ἐξαιρετικὴ σημασία, ἐάν φέρουμε στὴ μνήμη μας τὴν ἄδικη καὶ σκληρὴ καί βάνουση συμπεριφορὰ τῶν εἰδωλολατρῶν πρὸς τὶς γυναῖκες τους. Τούς λέει λοιπόν: «Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναίκας ἑαυτῶν, καθὼς καί ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς» (Ἐφ. ε΄ 25). Ἡ ἀγάπη τοῦ ἄντρα πρὸς τὴ γυναίκα του, νά εἶναι τόσο μεγάλη καί εἰλικρινής, ὥστε νά μιμεῖται τὴν ἀπειρὴ ἀγάπη τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ καί σ' ἄλλη περίπτωση, προσθέτει καί συμπληρώνει: «Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναίκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς» (Κολασ. γ΄ 19). Τόσο πολὺ νά τὶς ἀγαπᾶτε, ὥστε νά μὴ προκαλεῖτε οὔτε τὸ παραμικρὸ ἴχνος πικρίας στήν ψυχὴ τους.

Θαυμάζει κανεὶς τό πρότυπο καί τό μεγαλεῖο τῆς ἀληθινῆς, τῆς Χριστιανῆς γυναίκας, ὅπως κάποτε καί αὐτός ἀκόμα, ὁ φανατικός καθηγητὴς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου Λιβάνιος, ἔλεγε: «Οἱ παρὰ χριστιανοῖς γυναῖκες εἰσιν!» Πόσο θαυμαστές εἶναι οἱ γυναῖκες τῶν χριστιανῶν!

Τό πῶς ὑπέροχο, καινοτόμο, οἰκουμενικὸ καί λαμπρὸ κήρυγμα γιά τὴν ἰσοτιμία τοῦ ἄντρα καί τῆς γυναίκας, τό ἔχει διακηρύξει ὁ μέγας τῶν ἔθνῶν ἀπόστολος καί θεμελιωτὴς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὁ Παῦ-

λος. Ποιός δέν ἔχει μελετήσει ἢ ἀκούσει τούτη τήν οἰκουμενική διακήρυξη; Περιέχεται μάλιστα, δύο φορές στίς ἐπιστολές του. Ἡ πρώτη – καί πιά συμπληρωμένη – ἀναγράφεται στήν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή: γ' 28:

«Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

Τούτη ἡ διεθνής διακήρυξη ἀποτελεῖ τόν μεγαλειωδέστερο καί περιφανέστερο χάρτη δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ γυναίκα ἐπανακτᾷ τή θέση καί τήν τιμή πού τῆς χάρισε ὁ Δημιουργός. Δέν τήν κατακτᾷ μόνη τῆς. Τῆς τή χαρίζει ὁ Χριστός μέ τήν ἐνσάρκωση καί τήν παρουσία Του στή γῆ μας. Δέν τῆς τή χάρισε κανένας φεμινισμός ἀπ' αὐτούς, πού μᾶλλον γελοιοποιοῦν τή γυναίκα!...

Ἡ δεύτερη, παρόμοια διακήρυξη, ἀναγράφεται στήν πρὸς Κολασσαεῖς Ἐπιστολή τοῦ μεγάλου ἀποστόλου καί εὐαγγελιστῆ τῆς οἰκουμένης: γ' 11: «Οὐκ ἔνι Ἕλλην καί Ἰουδαῖος, περιτομή καί ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλά τά πάντα καί ἐν πᾶσι Χριστός».

Πόσα ὀφείλει ἡ μεταχριστιανική γυναίκα στόν ἀπόστολο Παῦλο! Τουλάχιστο ἄς δέεται καί ἄς εὐχαριστεῖ καί δοξολογεῖ τόν Κύριο γιά τούτη τή λευτεριά τῆς. Καί ἄς ἔχει ὑπόψη πώς ἄλλες γυναῖκες, ὅπως ἡ σύγχρονη γυναίκα τοῦ Ἰσλαμισμού, παραμένει σκλάβη τοῦ ἄντρα.

«Καί ἐνῶ ἡ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων εἶναι βασική διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, στό Κοράνιο τονίζεται καθαρά καί ἀπερίφραστα ἡ ὑπεροχή τοῦ ἀνδρα ἔναντι τῆς γυναίκας, τήν ὁποία ὑποτιμᾷ ἀφάνταστα» (Νικ. Π. Βασιλειάδη: «Ὁρθοδοξία, Ἰσλάμ καί Πολιτισμός»).

Ἄν εἶναι δυνατό νά συγκριθεῖ ὁ Μουσουλμανισμός μέ τό Χριστιανισμό, ἄλλο τόσο, νά συγκριθεῖ τό πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, μέ τό πνεῦμα τῆς δουλικῆς ὑποταγῆς τῆς γυναίκας τοῦ Ἰσλάμ.

Τέλος, νά σημειώσουμε, ὅτι πρὶν κλείσει τῆς Ἐπιστολές του ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στέλλει τούς ἀσπασμούς του, δηλαδή τούς χαιρετισμούς του, ὄχι μόνο σέ ἄντρες, ἀλλά καί σέ ἀρκετές ἐπώνυμες γυναῖκες, γνωστές γιά τήν προφορά τους πρὸς τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Γι' αὐτές, ὁ μέγας ἱεράρχης καί οἰκουμενικός διδάσκαλος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁμολογεῖ καί λέγει: «Σεμνυνόμεθα μέν γάρ, ὅτι τοιαῦτα παρ' ἡμῖν γυναῖκες, αἰσχυνόμεθα δέ, ὅτι σφόδρα αὐτῶν ἀπολιμπανόμεθα οἱ ἄνδρες». Ὑπερηφανευόμαστε λοιπόν, γιατί τέτοιες εἶναι οἱ δικές μας γυναῖκες, ντροπιαζόμαστε ὅμως, γιατί παρά πολύ μειονεκτοῦμε ἀπέναντί τους ἡμεῖς οἱ ἄντρες.

Ναί. Μαζί μέ τόν Παῦλο καί τόν ἱερό Χρυσόστομο καί ὅλη τήν Ἐκκλησία, «σεμνυνόμεθα» καί ὑποκλινόμαστε στίς ἀληθινά Χριστιανές γυναῖκες.

ΜΙΧΑΗΛ Ε. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Θεολόγος

Ἐλευθέριου Χ. Οἰκονομάκου

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

παρουσία τῆς γυναίκας στὶς Πράξεις, ὅπως καὶ σ' ὅλη τὴν Ἁγία Γραφή, ἦταν συχνά σημαντική, ἀλλὰ διακριτική. Παράδειγμα ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Πόσο λίγα ἀναφέρονται στὴ Γραφή γιὰ τὴν ἀσύλληπτη μεγαλοσύνη αὐτοῦ τοῦ προσώπου! Γιὰ τὴ γυναίκα πού εἴλκυσε τὸ θεῖον ἔλεος μέ τὴν «ταπεινώσιν» τῆς, στήν ὁποῖαν ὁ Θεός «ἐπέβλεψεν» (Λουκ. α' 41). Τὸν ἄνθρωπο, πού ἔγινε ὁ κύριος συνεργός τοῦ Θεοῦ γιὰ νά φανερωθεῖ στὴ γῆ «τό ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον, καὶ Ἄγγελοι ἄγνωστον μυστήριον» (Θεοτοκίο ἦχος δ'): ἡ σάρκωση τοῦ Κυρίου. Ἦταν θέλημα Θεοῦ, τὸ ἔργο τῆς συνεργείας τῆς Θεοτόκου νά καταγραφῆ στὶς Γραφές ὡς μυστήριο ἄξιο ἰαχῶν θριάμβου, πού ὅμως ἔλαβε χώρα μέσα σέ θεία σιωπή (πρβλ. Ἱγνάτιος Θεοφόρος, Ἐφεσ. ΧΙΧ 1). Πόσο ἀλλόκοτα ὄλ' αὐτά γιὰ τὴν ἐποχή μας, πού ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ πρόσωπα μέ ἔντονη προβολή στήν κοινωνία καὶ αἴγλη! Μέ αὐτά στό νοῦ μας, θά ἀνικνεύσουμε τὴν παρουσία τῶν γυναικῶν στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Κατὰ τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, κάποιες γυναῖκες ὑπῆρξαν αὐτόπτες μάρτυρες, «αἰτίνες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ» (Ματθ. κζ' 55). Παρούσες ἦταν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προσμονῆς καὶ τῶν διεργασιῶν πού προηγήθηκαν, τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λένε οἱ Πράξεις ὅτι μετὰ τὴν Ἀνάληψη, πολλοὶ μαθητές, μαζί μέ τούς 11 Ἀποστόλους, πῆγαν στό ὑπερῶο τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου «ἦσαν προσκατεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευκῇ καὶ τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίας τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ ... ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτό (πρόσωπα παρόντα) ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν» (α' 14, 15). Ἡ προσφώνηση «ἄνδρες ἀδελφοί» (α' 16) τοῦ Πέτρου, δέν σημαίνει ὅτι ἀπευθυνόταν μόνο σέ ἄνδρες. Ἦταν μιά ρητορική προσφώνηση, πού ἀπευθυνόταν μέ ἐπισημότητα στό ἀκροατήριό του. Ἐπισημαίνει σχετικὰ μέ τὸ χωρίο ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Οὐδεὶς ἦν ἐκεῖ διερρηγμένος (ξεχωρισμένος), οὐκ ἄρσεν, οὐ θῆλυ».

Σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν κατέβηκε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸ πλῆθος συγκρότησε τὴν ἀπαρχή τῆς «Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας», πού ἔλαβε τὴν ἐντολή νά σπεῖρει τὸ μήνυμά Της σ' ὅλο τὸν κόσμο. Κατὰ τὴν ἀφήγηση τῶν Πράξεων: «Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλωσσαι ὡσεὶ πυρός,

ἐκάθησέ τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, καί ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καί ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τό Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι» (β' 4). Στή συνέχεια, μέ τά κηρύγματα τῶν Ἀποστόλων στά Ἱεροσόλυμα, τά θαύματα, καί παρά τούς διωγμούς ἐκ μέρους τοῦ ἱερατείου τῶν Ἰουδαίων, ἡ προσέλευση τοῦ κόσμου στή νέα πίστη ὑπῆρξε ἀθρόα σύντομα ξεπέρασαν τίς 5000 (δ' 4). Σέ μεγάλο πλῆθος τότε, μετά ἀπό προσευχή, (βλ. «ἤραν φωνήν πρός τόν Θεόν», δ' 24), κατήλθε τό Πνεῦμα καί «ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καί ἐλάλουν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ μετά παρρησίας». Τό «ἅπαντες» περιλαμβάνει καί ἄνδρες καί γυναῖκες. Τοῦτο εἶναι φανερό ἀπό τό ὅτι, τίς μέρες ἐκεῖνες, ὁ Σαῦλος, πού ἀργότερα μεταστράφηκε καί ἔγινε ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος, συνελάμβανε καί ἔσερνε στίς φυλακές «ἄνδρας τε καί γυναῖκας» (ν' 3, θ' 2). Ἄλλωστε, ἡ παλαιά προφητεία ἦταν σαφής: «ἐπί τούς δούλους μου καί ἐπί τάς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέρας ἐκείναις ἐκκεῶ ἀπό τοῦ πνεύματός μου» (*Ἰωήλ γ' 2).

Πίσω ἀπό τό πέπλο τῆς ἔνθεης διακριτικῆς ἀφάνειας διαβλέπει κανεῖς ἔντονη τήν καλή γυναικεία παρουσία στήν ἀνάπτυξη τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος θά πλέξει τό ἐγκώμιο τῶν γυναικῶν, πού, μέσα στά πλαίσια τῆς δράσης τῶν Ἀποστόλων, συνέβαλαν στήν ἱεραποστολή. Λέγει: «λεόντων θερμότεραι αἱ τότε γυναῖκες ἦσαν διανεμόμεναι πρός τούς ἀποστόλους τούς ὑπέρ τοῦ κηρύγματος πόνους (πίο ψυχωμένες κι ἀπό λιοντάρια, συμμερίζονταν μέ τούς Ἀποστόλους τούς κόπους τῆς διάδοσης τοῦ Εὐαγγελίου)». Ὁ παλαιός ἐξ ἄλλου ἐρμηνευτής τῆς Γραφῆς Ἀμμώνιος ἐπαινεῖ τόν γνωστό ἀπό τίς Πράξεις ἀπόστολο Ἀπολλῶ, σοφό γνώστη τῆς Π. Διαθήκης, διότι «καίπερ λόγιος ὢν ... οὐκ ἀπηξίωσε τό ἀκριβές τῆς πίστεως παρά γυναικός μαθεῖν». Δηλαδή ἀπό τήν Πρίσκιλλα (ιν' 26). Ἄλλος δέ ἐρμηνευτής, ὁ Οἰκουμένιος, λέγει γιά τήν συνεργάτιδα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Μαριάμ, «ἦτις πολλὰ ἐκοπίασεν» (Ρωμ. 1στ' 6), ὅτι «οὐ μόνον εἰς ἑαυτήν ἐκοπίασεν, ἵνα σωθῆ, ... ἀλλά καί ἀποστόλου τάξιν πληροῦσα καί εὐαγγελιστοῦ».

Ἐκτός τῆς ἱεραποστολῆς, βλέπουμε τή γυναῖκα ἐνεργή σέ ποικίλες πτυχές τῆς ζωῆς τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Στή διήγηση τοῦ θαύματος τῆς ἀνάστασης ἀπό τόν Πέτρο τῆς Ταβιθάς, σπκῶνεται τό πέπλο καί φωτίζεται ἡ δράση τῆς εὐλογημένης αὐτῆς γυναῖκας: «καί παρέστησαν αὐτῶ (στόν Πέτρο, πρὶν ἀπό τό θαῦμα) πᾶσαι αἱ κῆραι κλαίουσαι καί ἐπιδικνύμεναι χιτῶνας καί ἱμάτια ὅσα ἐποίησεν αὐτῶν οὔσα ἡ Δορκάς (Ταβιθά)» (θ' 39). Κατά δέ τίς ἱεραποστολικές πορεῖες τοῦ Παύλου στήν εὐρωπαϊκή ἡπειρο συχνά βλέπουμε γυναῖκες στήν πρώτη γραμμή τῶν νέων πιστῶν, ὅπως ἡ Λυδία στούς Φιλίππους (1στ' 14) καί ἡ Δάμαρις τήν Ἀθήνα (ιν' 34). Ἄλλά καί εἰδικά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔλαβαν γυναῖκες, ὅπως αὐτό τῆς προφητείας, δηλαδή, τῆς ὀρθῆς γνώσης, μεταφορᾶς καί ἐρμηνείας στό λαό τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. «Προφητεύουσαι» ἦταν οἱ μοναχές, («παρθένοι»), θυγατέρες τοῦ Φιλίππου, ἐνός τῶν ἐπτά διακόνων καί «εὐαγγελιστοῦ» (κα' 8, 9). Δέν μπορεῖ δέ νά πα-

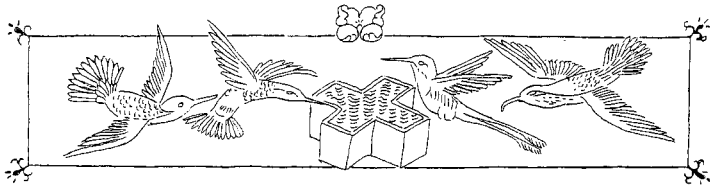
ραβλεφθεῖ τό ἔργο ἀνατροφῆς παιδιῶν καί καταρτισμοῦ ἀγίων, ἔργο κατ' ἐξοχήν τῆς γυναίκας. Γιά τήν περίπτωση τοῦ Ἀποστόλου Τιμοθέου (1οτ' 1), ὁ Παῦλος θά ἀναφέρει εὐφρόμως τή γιαγιά του Λωΐδα καί τή μητέρα του Εὐνίκη (Β' Τιμ. α' 5). Βέβαια, δυστυχῶς ἀναπόφευκτο γιά τόν πεπρωκότα κόσμο μας, ὑπῆρξε καί κακή παρουσία: ἡ Σαπφείρα καί ὁ ἄντρας τῆς Ἀνανίας, θέλησαν νά καρπωθοῦν δόξα μεγάλων εὐεργετῶν μέ ψεῦδος καί ἀπάτη (ε' 1-11)!

Ὁ Λουκάς, ὁ συγγραφέας τῶν Πράξεων, ἀρχίζει κανονικά τήν ἐπιλεκτική ἐξιστόρηση γεγονότων ἀπό τή δράση κυρίως τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί γενικά ἀπό τή ζωή τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἀλλά τελειώνει ἀπότομα· εἶναι σά νά λείπει στό τέλος ἕνα τμήμα τῶν ἀφηγήσεων. Προφανῶς τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού ἐνέπνευσε τή συγγραφή τοῦ βιβλίου, ἔτσι οἰκονόμησε τά πράγματα, ἀνεξάρτητα τοῦ ἄν ὑπῆρξε ἢ ὄχι χαμένο τμήμα. Ἐμεῖς πάντως εἰσπράτουμε μιά αἴσθησι συνέχειας: οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων συνεχίζονται μέσα στήν Ἐκκλησία μέχρι τό τέλος τῶν αἰώνων. Μήπως ἡ Ἐκκλησία δέν ἐδράζεται στήν Ἀποστολική Παράδοσι; Ἡ παρουσία λοιπόν τῆς γυναίκας στίς Πράξεις θά προδιαγράψει τή συμβολή τῆς στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο ὑπάρχει αὐτός ὁ κόσμος: σπουδαία, διακριτική, ἀλλά καί, κάποτε, μοιραία...

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ

ὁ ἁγ ἰωάννης τῶν ἐν γκλίμασων

Ἐπίτομον Ἄποστολου Μπουρνέλη

ΕΛΕΗΜΟΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Ἐπίτομος Ἁγίου Ἰωάννου ὁ Χρυσόστομος σχολιάζει

TABIΘΑ

τὴν Ἰόππην ὑπῆρχε μίᾳ μαθήτριά τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦταν Ταβιθά, ὄνομα πού στά Ἑλληνικά ἐρμηνεύεται Δορκάς. Αὐτή ἡ γυναίκα διακρινόταν γιά τίς ἀγαθοεργίες καί τίς ἐλεημοσύνες της. Κάποια φορά συνέβη βαριά νά ἀσθενήσει καί νά πεθάνει. Ὁ Ἄποστολος Πέτρος βρισκόταν τότε στή Λύδδα, μίᾳ περιοχῇ κοντά στήν Ἰόππην. Ἡ ἀγάπη τῶν εὐργετηθέντων γίνεται κινητήρια δύναμη, ἡ ὁποία τοὺς ὠθεῖ νά προσκαλέσουν τόν Ἄποστολο Πέτρο, νά τόν ἀνεβάσουν στό ὑπερῶο ὅπου ὑπῆρχε τὸ νεκρὸ σῶμα τῆς εὐεργέτιδος καί μέ δάκρυα στά μάτια, μέ τὴν ἐπίδειξη ἐνδυμάτων ἢ πραγμάτων τὰ ὁποία τοὺς εἶχε προσφέρει, νά ἱκετεύουν τόν Ἄποστολο νά φέρει στή ζωὴ τὴν ἐλεήμονα τροφὸν τους¹. Ὁ Πέτρος ἀφοῦ παρεκάλεσε νά ἀποσυρθοῦν ὅλοι ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῆς κεκοιμημένης Ταβιθά, γονάτισε, προσευχήθηκε, ἀνέστησε² τὴν εὐεργέτιδα καί τὴν παρουσίασε μπροστά στό συγκεντρωμένο πλῆθος τῶν πιστῶν.

Ὁ Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος προσεγγίζοντας τὴν αἰτία τῆς ἀναστάσεως τῆς Ταβιθά, ἀποδίδει μεγάλη βαρύτητα στό θησαυρὸν τὸν ὁποῖο κατεῖχε, ὁ ὁποῖος δέν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνη. Τὰ χρήματά της λέγει, τὰ εἶχε μεταθέσει στὸν οὐρανὸν μέσῳ τῶν πτωχῶν συνανθρώπων της. Τὴν παρουσία της διαλαλοῦσαν τὰ ντυμένα ἀπὸ αὐτὴ σώματα τῶν κληρῶν καί τὰ δάκρυα τῶν ἀδύνατων χριστιανῶν. Οἱ πάμπολλες λοιπὸν ἀγαθοεργίες της, καί οἱ ὀλοχρόνιες προσφορές της, ἔγιναν αἰτία νά ἐπιστρέψει πάλι ἡ ψυχὴ τῆς Ταβιθά στό σῶμα καί ἀναστημένη πλέον νά συνεχίσει τὸ πολυμερές ἔργον τῆς φιλανθρωπίας³.

Ἡ πράξη τοῦ Ἀποστόλου Πέτρον νά ἐκκενώσει τὸ ἀνώγειο πρὶν γονάτισε καί νά προσευχηθεῖ, ἐρμηνεύεται ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ θεῖο Πατέρα. Ὑπῆρχε λέγει, τόση συγκίνηση, τόσος σπαραγμὸς γιά τὸ θάνατο τῆς Δορκάδος, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Ἄποστολος ἐκινδύνευε νά ταραχθεῖ ἀπὸ τὰ δάκρυα καί ἡ προσευχή του νά μὴν εἶναι θερμὴ⁴. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἐνεργεῖ ἔτσι, ἀποβλέποντας στό συμφέρον τῶν συγκεντρωμένων, εὐεργετηθέντων χριστιανῶν.

Ἡ ἐποχὴ μας, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ὡς πρωτοπόρα καί ἐξελιγμένη, ἔχει ἄραγε νά ἐπιδείξει τέτοιες γυναῖκες; Πάντως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο

σίγουρα διαθέτει, είναι να παγιδεύει τις ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Ἡ προβολή τῆς ἡδονῆς, τῆς ὑλοφροσύνης, τοῦ καταναλωτισμοῦ γίνονται ἐπισημοσύνη, οὕτως ὥστε να ἐπιστρατεύονται καθημερινά νέοι ὀπαδοὶ στά ὀργανωμένα κυκλώματα τοῦ θανάτου. Ἡ σημερινή νεότητα ἐντελῶς ἀνυποψίαστη, κωφεύει στά συνεχῆ προσκλητήρια τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἀνθρώποι ἀχαριῶτοι πλανῶνται ἀδιάκοπα ἀναζητώντας τή λύτρωση σέ ἀνθρώπινα μέτρα. Ἐγκλωβισμένοι σπὴν τεχνολογία τους, βυθίζονται ὄλο καὶ περισσότερο στό ὑπαρξιακό τους ἀδιέξοδο. Ἡ ἅγια Ταβιθά δείχνει σέ μᾶς τὴν ἀσφαλὴ διέξοδο. Μαθητεία στό Χριστό καὶ ἀποκάλυψη τοῦ πλησίον. Ὅσα καὶ ἐάν ἀποκτήσουμε, ὅσα κι ἂν γευθοῦμε, ὅσα κι ἂν δημιουργήσουμε χωρὶς τὸ Χριστό καὶ τὸν πλησίον, ἡ πνευματικὴ φτώχεια θά συνοδεύει πάντα τὴν ὑπαρξή μας. Μόνο ὁ Χριστὸς θέλει καὶ μπορεῖ νὰ ἐξαγιάσει τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μας καὶ νὰ μᾶς ἀναδείξει πολίτες τῆς βασιλείας του⁵.

ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΦΡΟΝΙΜΕΣ ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ἐκτός ἀπὸ τὴν Ταβιθά ὡς κατεξοχὴν ἐλεήμονες χαρακτηρίζονται καὶ οἱ πέντε φρόνιμες παρθένες τῆς παραβολῆς⁶ ἂν καὶ ἡ πρώτη εἶναι ἱστορικό πρόσωπο, οἱ δευτέρες πρόσωπα μᾶς διηγήσεως, γεγονός πού δέν ἐπιτρέπει τὴ συσχέτιση αὐτή. Ὅμως ἐπιχειροῦμε αὐτὴ τὴν παράθεση, γιὰ νὰ προβάσουμε τὰ μηνύματα πού συναντοῦμε στά κείμενα τοῦ διακεκριμένου παιδαγωγοῦ. Κατὰ τὴν ἐρμηνεῖα τῆς παραβολῆς ὁ θεῖος Πατὴρ παρατηρεῖ ὅτι ἡ φωτιά στίς λαμπάδες τους εἶναι ἡ παρθενία καὶ τὸ λάδι ἡ ἐλεημοσύνη. Ὅπως ἀκριβῶς χωρὶς λάδι ἡ φωτιά σβήνει ἔτσι καὶ ἡ παρθενία χωρὶς τὴν ἐλεημοσύνη δέν ἔχει ἀξία· «Ὅτι παρθενία, κἂν τὰ ἄλλα πάντα ἔχη, τῶν ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης καλῶν ἔρημος οὐσα, μετὰ τῶν πορνῶν ἐκβάλλεται»⁷. Οἱ πέντε φρόνιμες παρθένες παρουσιάζονται ὡς πρότυπα εὐσπλαχνίας καὶ ἀγαθότητος, ὡς ὑποδείγματα φιλανθρωπίας καὶ φιλαδελφίας⁸. Οἱ πέντε μωρές εἶναι κενές ἀπὸ ἔργα καὶ χαρακτηρίζονται σκληρές, ἀφιλάνθρωπες, μισάνθρωπες⁹. Πῶς ὅμως ὀδηγούμαστε σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα;

Ὁ μέγας Ἱεραρχης θά δώσει ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό, ἐξετάζοντας καὶ ἀναλύοντας τὴν ἄρνηση τῶν φρονίμων παρθένων νὰ δώσουν λάδι ἀπὸ τὸ δικό τους στίς μωρές. Ἐφόσον, λέγει, τὸ ἔλαιον συμβολίζει τὴν ἐλεημοσύνη, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον οἱ πέντε φρόνιμες παρθένες ἀρνοῦνται νὰ δώσουν ἔλαιον, εἶναι γιατί οἱ ἀγαθοεργίες, ἡ πνευματικὴ ὀριμότητα δέν μεταβιβάζονται ἀλλὰ ἀποκτιοῦνται. Ἡ θεία χάρις στέλνεται ἀδιάκοπα πρὸς ὄλους, ἀλλὰ δέν προσλαμβάνεται ἀπὸ ὄλους. Τὸ σβήσιμο τῶν λαμπάδων σηματοδοτεῖ τὴν ἄρνηση τῶν μωρῶν παρθένων νὰ οἰκειοποιηθοῦν τὴν οὐρανόσταλη Χάρη, τὸ λίγο ἔλαιον συμβολίζει ὅτι ἡ ἀρετὴ τους εἶναι ἐλάχιστη καὶ δέν ἐπαρκεῖ γιὰ τὴ σωτηρία τους γι' αὐτὸ καὶ ἀποκλείονται ἀπὸ τὸ νυμφώνα¹⁰. Εὐλογα ὅμως θά ἀναρωτηθεῖ κανεὶς· τότε ποιοὶ εἶναι οἱ πωλητὲς τοῦ λα-

διοῦ στοὺς ὁποίους ἀποστέλλουν οἱ φρόνιμες τίς μωρές παρθένες γιὰ νὰ ἀγοράσουν ἔλαιον; Σύμφωνα μέ τὴν ἄποψη τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, οἱ ἔμποροι τοῦ λαδιοῦ δὲν εἶναι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς, οἱ ὅποιοι κάθονται μπροστά στὴν ἐκκλησία ζητώντας τὴν ἐλεημοσύνη μας ἢ χτυποῦν τίς πόρτες τῶν σπιτιῶν περιμένοντας τὴ βοήθειά μας γιὰ νὰ ἀνακουφισθοῦν ἀπὸ τὴ φτώχεια τους. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποσότητα τοῦ λαδιοῦ ὁ θεῖος Πατὴρ δὲ βάζει κάποιο ὄριο. Ἀνάλογα μέ τίς δυνατότητες πού ἔχει καθένας μπορεῖ νὰ ὑπολογίζει καί τὴν ποσότητα. Ὅσοι πάλι δὲν μποροῦν νὰ δώσουν σέ χρήματα, εἰσπνεῖται ὁ Ἅγιος Ἰωάννης νὰ δώσουν σέ εἶδος, ξεκινώντας ἀπὸ τὸ πῶς μικρὸ πού εἶναι ἓνα ποτήρι νερό μέχρι τὸ πῶς μεγάλο. Εἶναι ἀδικαιολόγητο, ὑποστηρίζει, νὰ πλένουμε τὰ χέρια τοῦ σώματός μας στοὺς λουτήρες πού ὑπάρχουν ἔξω ἀπὸ τίς θύρες τῶν ἐκκλησιῶν καί νὰ μὴν καθαρίζουμε ἀντίστοιχα τίς ψυχές μας μέ τὴν ἐλεημοσύνη¹¹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Πράξ. θ' 36-39. Εἰς Γένεσιν Ὅμιλ. 55, 4, PG 53, 484. Εἰς τὰς Πράξεις ὄμιλ. 21, 2, PG 60, 166. Γαλανοῦ Μ., «Ἡ γυναικεία φιλανθρωπία στὸ Βυζάντιο», ἐν Ἀκτίνες 14 (1949) 64. Θεοδώρου Ε., «Ταβιθά», ἐν Ἐφημέριος 39 (1990) 1.
2. Πράξ. θ' 40-41. Εἰς τὸν μὴ Ψαλμὸν 5, PG 52, 229. Εἰς Ἐφεσίους Ὅμιλ. 3, 1, PG 62, 24-25. Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις 5, PG 51, 95.
3. Κατὰ Ἰουδαίων Λόγ. 7, 5, PG 48, 926. Εἰς Ρωμαίους Ὅμιλ. 14, 11, PG 60, 539. Εἰς Ἰωάννην Ὅμιλ. 83, 6, PG 59, 467-468.
4. Εἰς τὰς Πράξεις, Ὅμιλ. 21, 3, PG 60, 168.
5. Μπουρνέλη Ἀ., «Ἡ κατὰ Χριστὸν Ἀθλήτρια Ταβιθά», ἐν Λυχνάρι 3 (1989) 1.
6. Ματθ. κε' 1-13. Εἰς τὸ «κῆρα καταλεγέσθω...», 15, PG 51, 336. Περί Μετανοίας Λόγ. 3, 2, PG 49, 293.
7. Εἰς Ματθαῖον Ὅμιλ. 78, 1, PG 58, 711.
8. Ὅτι ἐκ ραθυμίας ἢ κακία 3, PG 49, 267-286.
9. Περί Μετανοίας Λόγ. 4, 3, PG 49, 3030. Εἰς τὰς Πράξεις, Ὅμιλ. 30, 3, PG 60, 225. Πρὸς τοὺς πολεμοῦντας... Λόγ. 1, 6, PG 47, 328. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ὅμιλ. εἰς τὸ Ἅγιον Σάββατον 35, PG 96, 640.
10. Εἰς Ἰωάννην Ὅμιλ. 50, 4, PG 59, 282. Αὐτόθι, Ὅμιλ. 60, 4, PG 59, 332. Εἰς Β' Κορινθίους Ὅμιλ. 10, 4, PG 61, 472. Εἰς Ἑβραίους Ὅμιλ. 31, 4, PG 63, 217. Εἰς Ἀνδριάντας Ὅμιλ. 6, 6, PG 49, 90. Εἰς τὸ «κῆρα καταλεγέσθω...» 6, 15, PG 51, 326, 336. Εἰς τὸ «οὐ θέλω ἡμᾶς ἀγνοεῖν...» 2. PG 51, 246. Πρβλ. καί Ζηση Θ., Τέχνη Παρθενίας, AB 15, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 40.
11. Περί Μετανοίας Λόγ. 3, 2, PG 49, 294.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΠΟΥΡΝΕΛΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑ

Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὅπως καί ὄλοι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀντιμετωπίζει γενικά τή γυναίκα μέ σεβασμό καί ἐκτίμησι. Ἰδιαίτερα ὁ μέγας αὐτός Πατέρας θεωρεῖ πώς τό πρότυπο κάθε γυναίκας πρέπει νά εἶναι ἡ Θεοτόκος. Κατά τόν μέγας αὐτό Θεολόγο: «Αὕτη ἐστίν θεός μετά Θεόν τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔκουσα, ἡ ἀμέσως δεχομένη τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρεῶν».

Ἀξιόλογες εἶναι οἱ παρατηρήσεις του γιά τή Σαμαρείτιδα, μιά γυναίκα πού οὐσιαστικά δέν ἦταν Ἰουδαία στήν ἐθνικότητα, ἀλλά ἦταν ἀπόγονος τῶν εἰδωλολατρῶν πού ἐγκατέστησαν οἱ Ἀσσύριοι τό 721 π.Χ. κατά τήν καταστροφή τῆς Σαμάρειας, ἐξατίας τῶν ἀμαρτιῶν τῶν κατοίκων της: «Προσκρούσαντες δε τῷ Θεῷ ὑστερον παγγενή γεγόνασιν αἰχμάλωτοι ὡς ἀντί αὐτῶν ἔθνη διάφορα συμφορήσαντα τόν ἄρχοντα τῶν Ἀσσυρίων ἐγκατοικεῖσαι τῷ τόπῳ καί Σαμαρίτας τούς ἀπό τοῦ ὄρους Σεμόρ καλεῖσθαι».

Κατ' ἀρχάς ὁ Ἅγιος Γρηγόριος χαρακτηρίζει τή Σαμαρείτιδα ὡς: «Καρδίαν διψῶσαν ὕδατος σωτηρίου». Δηλαδή ὡς ψυχή πού οὐσιαστικά ποθοῦσε τό σωτήριο νερό, τήν Ἀλήθεια, πού εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου Λόγου. Ὁ Χριστός λοιπόν τήν βλέπει ὡς ἄνθρωπο ἀγαθῆς προαιρέσεως, γι' αὐτό καί ὡς πρόσωπο ἀξιο νά ἀποκαλύψει σ' αὐτή τόν ἑαυτό Του. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τό λόγο τῆς μιλά γιά τή δωρεά τοῦ Θεοῦ. Κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ ἡ δωρεά τοῦ Θεοῦ οὐσιαστικά ἦταν τό γεγονός ὅτι ὁ Ἐνανθρωπήσας Λόγος δέν βδελύσσεται τούς θεωρούμενους ἀπό τούς Ἰουδαίους βδελυκτούς. Θά πεῖ χαρακτηριστικά: «Ἀλλά τίς ἡ δωρεά τοῦ Θεοῦ; τούς ὑπό τῶν Ἰουδαίων βδελυκτούς εἶναι νομιζομένους, τόν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν μή βδελύσσεσθαι». Ἐπίσης, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο ἡ Σαμαρείτιδα προβάλλει ὡς ἕνας ἄνθρωπος μέ ἠθικά μέν ἀτοπήματα, πού ὁμως παρόλα αὐτά εἶχε ταπείνωσι. Γιατί; Διότι ὅταν ὁ Κύριος τῆς ἀποκαλύπτει τό βίον της «πέντε γάρ ἄνδρας ἔσχεσες καί νῦν ὄν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ», δέ θίγεται, δέ θυμώνει. Ἀλλά ἡ ἀγαθή σπιθα πού ἔχει μέσα της δι' αὐτοῦ τοῦ ἐλέγχου τή βοηθᾶ νά ἀντιληφθεῖ ὅτι δέ μιλά μέ ἕνα τυχαῖο πρόσωπο ἀλλά μέ ἕναν προφήτη καί αὐτό γίνεται ἔναυσμα γιά νά συζητήσει ὑψηλότερα θεολογικά θέματα: «Πρός μέν τόν ἔλεγχον οὐ δυσχεραίνειν πάραυτα προφήτην ὄντα γνοῦσα, ἄπεται μείζονων ζητημάτων». Ἐπίσης, κατά τόν Ἅγιο, ἡ Σαμαρείτιδα πέρα ἀπό τήν ταπείνωσι καί τήν ἀγαθή της προαίρεσι ἦταν

καί ἄνθρωπος φιλομαθής περί τά πνευματικά. Μελετοῦσε τή Γραφή ὑπό τήν ἔννοια τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού ἐδέχονταν οἱ Σαμαρεῖτες δηλαδή τήν Πεντάτευχο. Γι' αὐτό θά πει: «Ὁρᾶτε τό φιλομαθές τῆς γυναικός ὅσον; Ὁρᾶτε οἷαν εἶχε ἐν τῇ διανοίᾳ καί πόσῃν ἔσχεν τῆς Γραφῆς εἰδήσιν»; Τό γεγονός ὅτι ὑποβάλλει στό Χριστό ἐρωτήματα θεολογικοῦ περιεχομένου καί τό ὅτι γνωρίζει πολλά ἀπό τή Γραφή ὠθοῦν τόν Κύριο νά συζητᾷ μαζί της εὐχάριστα. Λέει ὁ ἱερός Πατήρ: «διό καί ὁ Κύριος τήν ταύτης γνῶσιν καί μελέτην τῆς Γραφῆς ὡς ὁσμήν εὐωδίας προσιέμενος, διά τοῦτο προσεκαρτέρει συντυγχάνων αὐτῇ ἡδέως». Ὅπως ἀναφέρθηκε πιά πάνω ἡ Σαμαρείτιδα ἀποτελεῖ πρότυπο ἀνθρώπου πού μελετᾷ, πού ἀσχολεῖται μέ τήν κατά Θεόν μελέτη. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τό λόγο ἀφορμώμενος ἀπό τό φιλομαθές της καί ἀπευθυνόμενος στόν κάθε πιστό θά πει: «Εἰ καί σύ ἔχεις ἐν σεαυτῷ τήν ἱεράν σπουδήν καί μελέτην, ποιεῖς σεαυτόν ἄξιον ἐπισκοπῆς θείας». Πρόσωπο λοιπόν ταπεινώσεως, ἀγαθῆς προαιρέσεως καί ἰδίως πρόσωπο πού ἐντυφεῖ στήν κατά Θεόν μελέτην καθίσταται ἀπό τό Χριστό ὡς τό πρόσωπο ἐκεῖνο πού μέ ἄλλες ἐκλεκτές ψυχές θά προσκυνήσουν τό Θεό «ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ». «Ὁρᾶτε ὅτι καί περί αὐτῆς διατείνεται ὅτι τοιαύτη ἔσται οἷαν ὁ Θεός ζητεῖ καί ὅτι προσκυνήσει τῷ ἀνωτάτῳ Πατρί μή τοπικῶς, ἀλλά εὐαγγελικῶς». Ἐξάλλου, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, εἶναι τόσο σπουδαῖο ἀπό θεολογική ἄποψη τό πρόσωπο τῆς Σαμαρείτιδος, ὥστε σέ αὐτή νά βρίσκει πλήρη ἐφαρμογή τό χωρίο ἐκεῖνο ἀπό τό Ἕσμη Ἀσμάτων πού λέει: *«Τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, ἡ καλή ὡς σελήνη καί ἐκλεκτή ὡς ὁ ἥλιος»;* Ἡ Σαμαρείτιδα εἶναι κατά τή θεολογία τοῦ ἱεροῦ Πατρός τῆς Ἐκκλησίας μας ὡραία σάν τή σελήνη, ἐπειδή φέγγει, ἄν καί ἐπικρατεῖ ἀκόμα ἡ νύκτα τῆς ἀσέβειας, εἶναι ἀκόμα ἐκλεκτή σάν τόν ἥλιο, γι' αὐτό καί «φωτεινή παρά τοῦ Σωτῆρος ὠνομασμένη» καί καταγράφηκε καί αὐτή στόν κατάλογο τῶν μελλόντων νά λάμπουν σάν τόν ἥλιο κατά τό Εὐαγγέλιο.

Ὁ θεοφόρος Πατέρας ἐξάλλου τήν ἀποκαλεῖ ἐκλεκτή εὐαγγελίστρια. Ὅταν ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Μεσσίας πῶς ἀντιδρᾷ; «Ἡ δέ εὐθέως ὡς ἐκλεκτή ὄντως εὐαγγελίστρια γίνεται καί τήν ὕδριαν ἀφείσα καί πρὸς τήν πόλιν δραμοῦσα καί πάντας ἐπιστρέφει πρὸς πίστιν τοῦ ὀφθέντος».

Τέλος, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ἡ Σαμαρείτιδα μᾶς διδάσκει ὅτι τό Θεόν πλησιάζομε διά τῆς ἀφαιρέσεως. Μόνον ὅταν λειτουργοῦμε ἀφαιρετικά ὡς πρὸς τά ὑλικά πράγματα, τότε ἔχουμε ἐμπειρική ὑπαρξιακή σχέση μαζί του. Λέει χαρακτηριστικά: «Διά τοῦ καταλιπεῖν τήν οἰκίαν καί τήν ὕδριαν, διδάσκει ἡμᾶς προτιμωτέραν ἡγεῖσθαι καί τῶν ἀναγκαίων χρειῶν τήν ἐκ τῆς διδασκαλίας ὠφέλειαν».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Κυριάκου Σαμάρα

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπίτολος Πέτρος στήν πρώτη Καθολική Ἐπίτολή του ἀναφέρεται στίς ἀρετές, οἱ ὁποῖες πρέπει νά κοσμοῦν τή χριστιανή γυναῖκα.

«Ὅμοῖως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καί εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διά τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἀνευ λόγου κερδηθήσονται, ἐποπιεύσαντες τήν ἐν φόβῳ ἀγνήν ἀναστροφήν ὑμῶν. Ὡν ἔστω οὐκ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καί περιθέσεως χρυσίου ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἀνθρώπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καί ἡσυχίου πνεύματος, ὁ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής. Οὕτω γάρ ποτέ καί αἱ ἅγιοι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπί τόν Θεόν ἐκόσμου ἐαυτάς ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτόν καλοῦσα ἧς ἐγενήθητε τέκνα - ἀγαθοποιοῦσαι καί μή φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. Οἱ ἄνδρες ὁμοῖως συνοικούντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκευεῖ τῷ γυναικεῖῳ ἀπονέμοντες τιμῆν, ὡς καί συγκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τό μή ἐγκόπτεσθαι τάς προσευκάς ἡμῶν» (Α΄ Πε γ΄ 1-7).

Ἄς σταθοῦμε πρῶτα στό γεγονός, ὅτι ὁ Ἐπίτολος Πέτρος ὀνομάζει τίς γυναῖκες «συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς», δηλαδή, τονίζει ὁ Πέτρος, ὁ Θεός ἔκανε καί τίς γυναῖκες κληρονόμοις τῆς νέας ζωῆς. Αὐτό σημαίνει, ὅτι ἡ γυναῖκα εἶναι ἰσότιμη μέ τόν ἄνδρα, ἔχοντας στόν ἴδιο βαθμό τό «καί εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν».

Θά θέλαμε στό σημεῖο αὐτό νά ἀντιδιαστείλουμε τίς νοηματικές ἀποχρώσεις τῶν ἐννοιῶν ἰσοτιμία καί ἰσότητα. Στήν Ὀρθόδοξη Θεολογία προτιμοῦμε τόν ὄρο ἰσοτιμία, γι' αὐτό λέμε, ὅτι ἡ γυναῖκα εἶναι ἰσότιμη μέ τόν ἄνδρα. Στόχος ἐδῶ εἶναι ἡ ἐνότητα τοῦ ἄνδρα καί τῆς γυναῖκας στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ: «Οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ οὐδέ Ἑλλήν, οὐκ ἐνὶ δούλῳ οὐδέ ἐλεύθερο, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καί θήλῃ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ΄ 28-29).

Ἡ ἐννοια τῆς ἰσότητας τῶν δύο φύλων ἔχει περισσότερο τή νοηματική ἀπόχρωση πού τῆς προσέδωσε τό κίνημα τοῦ Διαφωτισμοῦ στήν Εὐρώπη. Εἶναι, δηλαδή, ὁ ἄντρας καί ἡ γυναῖκα δύο ἄτομα ξέχωρα, χωρίς τήν προοπτική τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητας, ἀλλ' ὁποσδήποτε ἴσα μεταξύ τους ὡς πρὸς τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις. Ἡ ἀντίληψη αὐτή ἰσοπεδώνει τά ἰδιαίτερα ἰδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά τῶν δύο φύ-

λων καί δημιουργεῖ ὑπαρξιακές στρεβλώσεις, ὅσον ἀφορᾷ τίς σχέσεις τους μέσα στήν οικογένεια. Ἡ γυναίκα σήμερα δέν μπορεῖ νά ἀποδεχθεῖ τήν παραίνεση τοῦ Ἁποστόλου Πέτρου. «*Ὁμοίως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν...*» (Α΄ Πέτρ. γ΄ 1). Θεωρεῖ, ὅτι, σύμφωνα μέ τά προστάγματα τοῦ οὐμανιστικοῦ Διαφωτισμοῦ, θά πρέπει, ὡς ἴση μέ τόν ἄνδρα, νά ἔχει τά ἴδια «δικαιώματα» ἀρχῆς καί δύναμης μέσα στήν οικογένεια. Ἔτσι δέν ἀποδέχεται τό γεγονός, ὅτι ὁ ἄνδρας εἶναι «*ἡ κεφαλή τῆς γυναικός*», σύμφωνα μέ τόν Ἁπόστολο Παῦλο, ὁ ὁποῖος συμβουλεῖ τίς γυναῖκες: «*Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθαι ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλή τῆς γυναικός ὡς καί ὁ Χριστός κεφαλή τῆς ἐκκλησίας...*» (Ἐφεσ. ε΄ 22-23).

Τό χειρότερο βεβαίως εἶναι, ὅτι, ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἀντιπαλότητας ποιός θά ἄρχει στήν οικογένεια, ἡ γυναίκα ἀπεμπολεῖ τίς πολύτιμες ἀρετές τῆς ἰδιαίτερης ἰδιοσυγκρασίας της, πού εἶναι, σύμφωνα μέ τόν Ἁπόστολο Πέτρο: «*ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφάρτῳ τοῦ πραέος καί ἡσυχίου πνεύματος...*» (Α΄ Πέτρ. ε΄ 4) δηλαδή, ἡ καθαρότητα τῆς καρδιάς, ἡ πραότητα καί ἡ ἡρεμία, πού χορηγεῖ τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ὅπως, ἐπίσης καί «*ἡ ἐν φόβῳ ἀγνή ἀναστροφή*», δηλαδή, ἡ ἀμεμπτη διαγωγή καί ὁ σεβασμός.

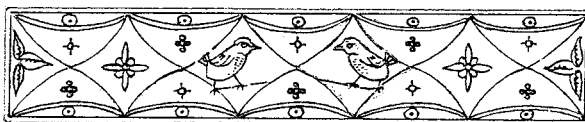
Μ' αὐτές τίς ἀρετές της ἡ γυναίκα κρατᾷ τήν ἰσορροπία αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Εἶναι ἀφάνταστα σημαντικός ὁ ρόλος της στή λειτουργία τοῦ σύμπαντος κόσμου. Εἶναι ἡ ζωή (Εὔα = ζωή), ἡ ἁρμονία, ἡ ἰσορροπία καί ἡ ἀγνή ὁμορφιά αὐτοῦ τοῦ κόσμου καί ἀσφαλῶς δέν θά πρέπει νά ἐξαντλεῖται στή σεξουαλική ἔλξη τοῦ ἄρρενος φύλου διά τῆς «*ἐξωθεν ἐμπλοκῆς τρικῶν καί περιθέσεως χρυσίου ἢ ἐνδύσεως ἱματίων*» (Α΄ Πέτρ. γ΄ 3).

Μετά τίς πύο πάνω παραινέσεις του πρὸς τίς γυναῖκες, ὁ Ἁπόστολος Πέτρος καλεῖ τούς ἄνδρες νά συμπεριφέρονται μέ φρόνηση καί ἀγάπη στίς γυναῖκες τους, γιατί εἶναι τό ἀσθενέστερο φύλο καί νά τίς τιμοῦν, γιατί ὁ Θεός τίς ἔκανε καί αὐτές κληρονόμους τῆς νέας ζωῆς τῆς Βασιλείας Του. Τελειώνοντας αὐτές τίς παραινέσεις πρὸς τίς γυναῖκες καί τούς ἄνδρες, τούς καλεῖ νά ἔχουν τέτοια κοινή ζωή, ὥστε νά μή ἐμποδίζονται οἱ προσευχές τους. Αὐτό σημαίνει ὅτι τούς ζητᾷ νά ἔχουν ἀλληλοσεβασμό καί ἐν Χριστῷ ἀγάπη, ἡ ὁποία τούς ἐνώνει ψυχοσωματικά μεταξύ τους, ἀλλά καί μέ τόν ἴδιο τόν Θεάνθρωπο Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό!

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

Θεολόγος, Φιλολόγος

Μιχάη Ντβορζάτσεκ

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟ

Ἅγιος Ἀπόστολος Ματθαῖος, διαφορετικά ἀπό τούς ἄλλους ἀποστόλους (λ.χ. τό Μάρκο) ἔγραψε ἕνα συστηματικό ἔργο, ὅπου παρέθεσε συνεχῶς τά λόγια τοῦ Ἰησοῦ καί πρόσθεσε τά γεγονότα τῆς ζωῆς του, τό κήρυγμά του, τόν εὐαγγελισμό τῶν Ἰουδαίων καί τά Πάθη του στό σταυρό καί τήν ἐπακολουθήσασα ἀνάστασή του. Οἱ μαρτυρίες τοῦ Ἱερώνυμου, τοῦ Εἰρηναίου καί τοῦ Ὠριγένους συμφωνοῦν ὅτι ἦταν ὁ Ματθαῖος πού ἔγραψε πρῶτος τό Εὐαγγέλιό του (μετά τό 70 μ.Χ.). Ὁ Ματθαῖος ἀρχίζει τό Εὐαγγέλιό του μέ τή γενεαλογία τῶν προγόνων τοῦ Σωτῆρος. Ὁ σκοπός του εἶναι νά ἀποκαλύψει στούς Ἰουδαίους (κι ἀργότερα ἐπίσης στούς Ἐθνικούς) ὅτι ἡ σωτηρία πού ἀναμενόταν ἀπό τούς Ἰουδαίους θά ἐπραγματοποιεῖτο ἀπό τόν Ἐμμανουήλ, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε ἀπό τήν Παρθένο «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου». Ἰησοῦς (Γιησοῦα, Γιηχοσοῦα) σημαίνει «ὁ Θεός εἶναι ἡ σωτηρία». Οἱ Ἰουδαῖοι μέσῳ τοῦ Μωϋσέως ἔλαβαν τό Νόμο ἀλλά μέσῳ τοῦ Ἰησοῦ τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐσωτερική ἐλευθερία καί τήν πνευματική ἀναγέννηση. Ἡ γενεαλογία τελειώνει μέ τά ἐξῆς λόγια: «*Ἰακώβ δέ ἐγέννησε τόν Ἰωσήφ τόν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός*» (Ματθ. α' 16). Ὁ Ματθαῖος ἔγραψε τό Εὐαγγέλιό του γιά τούς ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανούς κι ἔτσι δίνει ἔμφαση στούς ἄρρενες προγόνους τοῦ Ἰησοῦ. (Ὁ Λουκᾶς ἀντιθέτως δείχνει τόν Χριστό ὡς τόν σωτήρα τῆς ἀνθρωπότητος καί παρουσιάζει τούς πραγματικούς προγόνους τῆς Μαρίας). Ὁ Ἰησοῦς καί ἡ Μαρία ἐντάχθηκαν μέσῳ τοῦ Ἰωσήφ στή βασιλική οἰκογένεια καί στό ἔθνος τοῦ ὁποίου πατέρας ἦταν ὁ Ἀβραάμ. Ἡ Παρθένος Μαρία προέρχεται ἐπίσης ἀπό τήν οἰκογένεια τοῦ Δαυΐδ (οἱ Ἰουδαῖες σύζυγοι ἔπρεπε πάντοτε νά προέρχονται ἀπό τήν οἰκογένεια πού προέρχονταν οἱ σύζυγοί τους) κι ἔτσι ἐμφανίζεται στίς ἅγιες εἰκόνες νά κάθεται σέ θρόνο. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός λέγει: «αὐτή εἶναι ἀληθῶς ἡ Θεοτόκος καί ἄξια ἀποκαλεῖται ἔτσι». Τό γεγονός ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωσήφ προῆλθε ἀπό τήν οἰκογένεια τοῦ Δαυΐδ (βλέπε Ἡσαΐα ια' 1) «*ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰησοῦ καί ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται...*» φαίνεται καθαρά ἀπό τούς εὐαγγελιστές Ματθαῖο καί Λουκᾶ. Ὁ Ματθαῖος, ἐν τούτοις, παρουσιάζει τήν καταγωγή τοῦ Ἰωσήφ ἀπό τό Σολομώντα ἐνῶ ὁ Λουκᾶς ἀπό τόν Νάθαν. Καί οἱ δύο τους σιωποῦν γιά τήν καταγωγή τῆς Ἁγίας Παρθένου. Ἀπό τήν ἱερά Παράδοση γνωρίζουμε ὅτι οἱ γονεῖς τῆς Θεοτόκου ἦσαν

ὁ Ἰωακείμ καί ἡ Ἄννα (βλέπε ἀπόκρυφο εὐαγγέλιο τοῦ Ἰακώβου τοῦ β' αἰῶνος). Ὁ Ματθαῖος δέν λέει τίποτε, εἴτε ἐσκεμμένα ἢ, τό πιθανότερο, διότι δέν γνώριζε γι' αὐτά τά γεγονότα (ἀφοῦ δέν ἦταν, ἀντίθετα μέ τόν Ἰάκωβο, στενός συγγενής τῆς οἰκογένειας τοῦ Χριστοῦ). Αὐτές οἱ ἰδιαίτερες πληροφορίες γιά τήν καταγωγή τῆς Θεοτόκου δέν ἦσαν, ἐν τούτοις, ὁ βασικός σκοπός τοῦ Εὐαγγελίου του. Χάρις στους ἄλλους Εὐαγγελιστές (βλέπε Λουκά καί Ἰωάννη) ἀντιθέτως μπορούμε νά μάθουμε πολύ περισσότερα. Ὡς γεγονός περισσότερα γεγονότα γιά τή Θεοτόκο συμπληρώνονται ἀργότερα ἀπό ἐπόμενες ἀποκαλύψεις καί θαυμαστά γεγονότα στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἦδη πρῖν νά γραφεῖ τό Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου παίρνουμε τίς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιά τήν ἐκ Παρθένου γέννηση τοῦ Σωτήρος, ὅπως ἀναφέρεται ἀπό τόν προφήτη Ἡσαΐα (ζ' 14): «...διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτός ὑμῖν σημεῖον· ἰδοῦ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καί τέξεται υἱόν καί καλέσει τό ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ». Ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος ἐπίσης δίνει ἔμφαση στό γεγονός ὅτι ἡ σύλληψη τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἐκ Παρθένου: «Τοῦ δέ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθείσης τῆς μητρός αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρῖν ἢ συνελθεῖν αὐτούς εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» (α' 18) «καί οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν ἕως οὗ ἔτεκεν τόν υἱόν αὐτῆς τόν πρωτότοκον καί ἐκάλεσε τό ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν» (α' 25). Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στό ἔργο του «Περὶ ἀληθοῦς πίστεως» δηλώνει ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος τά ἀκόλουθα: «ἀκόμη καί μετὰ τή γέννηση ἡ Παρθένος Μαρία παρέμεινε ἀειπαρθενος, διότι μέχρι τό θάνατό της δέν ἦταν σέ φυσική σχέση μέ ὅποιονδήποτε ἄνδρα... Πῶς μπορούσε νά συμβεῖ αὐτό, νά ἦταν δυνατό γι' αὐτήν πού γέννησε τόν Θεό καί ἐπὶ τῆ βάσει τῆς σχετικῆς ἐμπειρίας γνώριζε ὅτι ἦταν θαυμαστό συμβάν, νά εὗρεθῆ σέ φυσική σχέση μέ ὅποιονδήποτε ἄνδρα; Ἀνοσιεί! Μιά ἀγνή ψυχὴ εἶναι ἀνίκανη ἀκόμη καί νά τό σκεφθεῖ». Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία γιατί ἐπίσης ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἐπαινεῖ τή Θεοτόκο σάν «Νύμφην ἀνύμφευτον».

Εἶναι ἐπίσης ὁ Ματθαῖος αὐτός πού ἐξηγεῖ τή σχέση τοῦ Ἰωσήφ μέ τή Μαρία πῶς ἐκτεταμένα. Ἡ Παναγία ἐμνηστεύθη τόν Ἰωσήφ, ἐθεωρεῖτο ἡ νόμιμη σύζυγός του. Ἡ πραγματικὴ ἔγγαμη ζωὴ ἐν τούτοις μπορούσε νά ξεκινήσει μόνο μετὰ τήν εἴσοδο τῆς νύμφης στήν οἰκία τοῦ συζύγου της. Στήν πραγματικότητα πρῖν νά γίνει δεκτὴ στήν οἰκία τοῦ Ἰωσήφ, ἔλαβε χώραν τό γεγονός τῆς συλλήψεως «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου». Μετὰ πού ἡ Παναγία εὗρέθη ξαφνικά στήν εὐλογημένη κατάσταση (ἔγγυος μέ βρέφος στήν κοιλία της), κάτι τό ὁποῖο προβλημάτισε τόν Ἰωσήφ καί τό θεώρησε μυστήριο. Ὁ Ἰωσήφ ἦταν ἐν τούτοις δίκαιος καί εὐσεβής ἄνδρας. Ἄν ἐνεργούσε μέ αὐστηρότητα, θά ὀδηγοῦσε τή γυναῖκα του σέ λιθοβολισμό (βλέπε Δευτερονόμιο κβ' 20-24) ἀλλά μπορούσε νά δώσει «βιβλίον ἀποστασίου» καί νά τήν ἀπολύσει δημοσίως. Ἀλλά δέν ἤθελε νά διαπομπεύσει τή Μαρία καί ἦταν ἔτοιμος νά τήν ἀπολύσει στά κρυφά. Τή στιγμή ἐκείνη ἕνας ἄγγελος τοῦ ἐμφανί-

στηκε: «ταῦτα αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοῦ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων...» ἐνθαρρύνοντάς τον «μη φοβηθῆς» μέ σκοπό να δεκτεῖ τή Μαρία: «*παραλαβεῖν Μαριάμ τήν γυναῖκα σου· τό γάρ ἐν αὐτῇ γεννηθέν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἅγίου*» (Ματθ. α' 20). Ὁ Ὅσιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας γράφει: «Ὁ γάρ Θεός ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐκυοφορήθη ὑπό Μαρίας κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ἐκ σπέρματος Δαυΐδ, Πνεύματος δέ Ἅγίου» (Ἐπιστολή πρὸς Ἐφεσίους XVIII 2). Καμμία ἄλλη μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας δέν δείχνει ὅτι ἡ Παναγία εἶχε ὅποιαδήποτε ἄλλα παιδιά καί ὅτι ἔζησε μέ τόν Ἰωσήφ συνηθισμένη ἔγγαμη ζωή. Ἐτσι ἀπό τή δογματική προοπτική τῆς Ὁρθόδοξης θεολογίας γιορτάζουμε τήν αἰώνια παρθενία τῆς Παναγίας. Ἡ δυνατότητα νά δεκτεῖ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο εἶναι ἀπόδειξη ὑψηλῆς πνευματικῆς ὠριμότητος. Ἄλλο θέμα μεγάλου ἐνδιαφέροντος εἶναι ἡ ἄφιξη τῶν μάγων ἐξ ἀνατολῶν, τῶν ὁποίων τήν ἄφιξη στή Βηθλεέμ ἀναφέρει ὁ Ματθαῖος: «*καί ἐλθόντες (οἱ μάγοι) εἰς τήν οἰκίαν εἶδον τό παιδίον μετά Μαρίας τῆς μητρός αὐτοῦ, καί πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καί ἀνοίξαντες τοὺς θησαυρούς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσόν καί λίβανον καί σμύρναν...*». Πίστευαν ὅτι ἡ ἀνακάλυψη τοῦ νέου ἀστέρος σχετίζεται μέ τή γέννηση κάποιου μεγάλης σπουδαιότητος. Ἄλλα ἔθνη ἐπίσης ἀνέμεναν τότε τόν ἐρχομό τοῦ δικοῦ τους «μεσσία». Ὁ Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἦταν τῆς γνώμης ὅτι τό ἀστέρι ἦταν στήν πραγματικότητα ἕνας ἄγγελος (καί ὄχι ἀναγκαστικά ἕνα οὐράνιο σῶμα). Στή συνάφεια αὐτή ἄλλη ἀναφορά στή Θεοτόκο μπορεί νά εὑρεθεῖ στό Εὐαγγέλιο. Συγκεκριμένα τό γεγονός τῆς φυγῆς στήν Αἴγυπτο τῆς Ἁγίας οἰκογένειας. Ὅφειλουμε νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι ὁ Χριστός ὑπόκειται στοὺς νόμους τοῦ κόσμου τούτου. Γι' αὐτό εἶχε ἐκτεθεῖ σέ κίνδυνο τήν ἐποχή αὐτή μαζί μέ τή μητέρα του καί τόν κατὰ νόμο πατέρα του νά φύγει στήν Αἴγυπτο, στήν πόλη Ματαρέα (10 χλμ. ἀπό τό Κάιρο) κι ἀργότερα στό Ἄμπού Σέρζ⁵. «*Ἀναχωρησάντων δέ αὐτῶν ἰδοῦ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· ἐγερθεῖς παράλαβε τό παιδίον καί τήν μητέρα αὐτοῦ καί φεῦγε εἰς Αἴγυπτον καί ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἄν εἶπω σοι. Μέλλει γάρ ὁ Ἡρώδης ζητεῖν τό παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό*» (Ματθ. β' 13). Ἐπιπλέον ἡ ἐπιστροφή του στήν πατρίδα του εἶχε προφητευθεῖ ἤδη ἀπό τόν προφήτη Ὡση: «*ἀπερρίφη βασιλεύς Ἰσραήλ ὅτι νήπιον Ἰσραήλ καί ἐγώ ἠγάπησα αὐτόν καί ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα τά ἔργα αὐτοῦ...*» (1α' 1).

Ἄλλο βασικό σημεῖο στό εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου ἀναφέρει τή σχέση τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἀδελφῶν του: «*εἶπε δέ τις αὐτῷ· ἰδοῦ ἡ μήτηρ σου καί οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντες λαλῆσαι σοι*» (ιβ' 47) περαιτέρω συγκρίνεται μέ τό ιγ' 55 «*οὐκ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ καί οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ Ἰακώβος καί Ἰωσήφ καί Σίμων καί Ἰούδας*» Ἄλλά ἡ ἑλληνική λέξη «ἀδελφός» δέν σημαίνει αὐτό πού σημαίνει σήμερα ἀλλά ἐπίσης ἄλλους συγγενεῖς σέ διάφορες γενεές. Ἐτσι ἡ ὀρθόδοξη βιβλική ἐξήγηση συμπεραίνει ὅτι οἱ «ἀδελφοί» τοῦ Ἰησοῦ ἦταν

παιδιά του Ἰωσήφ ἀπό τόν πρῶτο του γάμο. Σύμφωνα μέ τόν Χριστό ὑπάρχει πιά σπουδαία συγγένεια ἀπό τήν ἐξ αἵματος. Τοιοῦτοτρόπως ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά γίνει μέλος τῆς οἰκογένειας τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά ἐκπληρώνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἅγιος Θεοφύλακτος Βουλγαρίας προσθέτει στούς πιά κάτω στίχους τοῦ Εὐαγγελίου: «ὁ δέ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ. Τί ἐστὶ μήτηρ μου καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;...» καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν: ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ ἰδοὺ οἱ ἀδελφοί μου: ὅστις γάρ ἂν ποιήσῃ τό θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς αὐτός μου ἀδελφός καὶ ἀδελφή καὶ μήτηρ ἐστίν» αὐτὰ τὰ λόγια: «Ὁ Σωτήρας δέν εἶπε. Αὐτὴ δέν εἶναι ἡ μητέρα μου ἀλλὰ ἂν αὐτὴ δέν ἐνεργεῖ σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ τό γεγονός ὅτι μέ γέννησε δέν θά τὴν βοηθήσει καθόλου»⁶.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σέ σύγκριση μέ τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστὲς ὁ Ματθαῖος δέν ἀναφέρει κάποιες ἄλλες λεπτομέρειες καὶ συγκεκριμένα γεγονότα ἐν σχέσει μέ τὴ Θεοτόκο, στήν ὁποία ἐκεῖνοι ἐξ ἀντιθέτου ἀφιέρωσαν τὴν ἀναφορά τους σ' αὐτήν. Ἄς ἀναφέρουμε γιὰ παράδειγμα τὴν ἐπίσκεψη τῆς Παναγίας στήν Ἑλισάβετ, τὴν ἐμφάνιση τῶν ἀγγέλων στή Βηθλεέμ, τὴ μεταφορὰ τοῦ βρέφους Ἰησοῦ στό Ναό, τό γάμο τῆς Κανά τῆς Γαλιλαίας, τὴν παρουσία τῆς Θεοτόκου κάτω ἀπὸ τό σταυρό ἢ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Χριστοῦ στή Μαρία τὴ Μαγδαληνη. Ὁ Ματθαῖος ἐν τούτοις μιά γιὰ πάντα ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου πού ἀργότερα ἀπέβη ἀναντίρρητο ἐπιχείρημα γιὰ τὴν τιμὴ τῆς στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Pružinsky Š. Evanjelium podlá Matúša (1/1). Pravoslavná bohoslovecka fakulta, Prešovska univerzita v Prešově. 2000, page 36.
2. Jan Damssky (sv.) O prave vire (Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως). Pravoslavne nakladatelstvi, 1994, page 36.
3. Ibidem, page 40.
4. Pružinsky Š. Evanjelium podlá Matúša (1/1). Pravoslavná bohoslovecka fakulta, Prešovska univerzita v Prešově. 2000, page 37.
5. Ibidem, page 47.
6. Ibidem, page 335.

Ἐπίδοση στά Ἑλληνικά: ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Δημήτρην Καππαῖν

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ

Ὁ ἄρθρο αὐτό δέν φιλοδοξεῖ νά δώσει κάποια νέα ἐρμηνεῖα στό βιβλίό τῆς Ἀποκάλυψης τοῦ Ἰωάννη οὔτε νά προσθέσει κάτι καινούριο στήν ὅλη βιβλιογραφία. Ἐκεῖνο πού ἐπιδιώκει εἶναι ἡ προβολή τῆς γυναίκας μέσα ἀπό τά κεφάλαια 1-2 καί τó ρόλο πού διαδραμάτισε στή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Πλούσια βιβλιογραφία γιά τó θέμα αὐτό μπορεῖ κάποιος νά βρεῖ εὐκόλα στό βιβλίό τοῦ κ. Χριστοῦ Δερμοσοσιάδη, *Οἱ Προφητεῖες τῆς Ἀποκάλυψης*¹ ἀλλά καί στό τέλος τοῦ ἄρθρου ὅπου προβάλλουμε ἐνδεικτικά μερικά περισπούδαστα ἔργα πού ἀναφέρονται στό ἐν λόγω βιβλίό.

Ἡ Ἀποκάλυψη, τό προφητικό βιβλίό τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τό τελευταῖο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἔχει γραφεῖ ἀπό τό μαθητή τοῦ Χριστοῦ Εὐαγγελιστή Ἰωάννη τό Θεολόγο, τό 95 μ.Χ. μέ τή βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πρόχορου, στό νησί τῆς Πάτμου, στό ὁποῖο ἐξορίστηκε ὁ Ἅγιος ἀπό τούς Ρωμαίους. Τό βιβλίό αὐτό ἀποκαλύπτει - φανερώνει τά μελλούμενα γεγονότα ἀπό τά πρῶτα χρόνια τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τή Δευτέρα Παρουσία².

Μέσα στό βιβλίό τῆς Ἀποκάλυψης ὅπως καί στά ὑπόλοιπα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης (Εὐαγγέλια, Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καί Ἐπιστολές), προβάλλεται ἡ γυναίκα ἡ ὁποία ἔχει τό δικό της ρόλο νά διαδραματίσει³. Τό ὄνομά της ἀναγράφεται ἀρκετές φορές σ' ὀλόκληρο τό βιβλίό⁴. Ἐκεῖ ὅμως πού τονίζεται ἡ παρουσία της ἀλλά καί ἡ μεγάλη της συμβολή στή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων εἶναι στό κεφάλαιο 12.

Στό κεφάλαιο 12 λοιπόν καί στούς στίχους 1-2 γράφει: «*Καί σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ. Γυνή περιβεβλημένη τόν ἥλιον, καί ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καί ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα*». Καί σέ μετάφραση: Ἕνα σημεῖο μεγάλο φάνηκε στόν οὐρανό, μία γυναίκα μέ περιβολή τόν ἥλιο, καί ἡ σελήνη κάτω ἀπό τά πόδια της, καί στό κεφάλι της στεφάνι ἀπό δώδεκα ἀστέρια. Καί ἐγκυμονοῦσε καί ἔκραζε ἀπό πόνους καί ἀγωνία νά γεννήσει.

Στό κεφάλαιο αὐτό φαίνεται ἡ παρουσία τῆς γυναίκας ἡ ὁποία ἐγκυμονεῖ καί περιμένει νά γεννήσει. Εἶναι γνωστό πώς οἱ γυναῖκες στήν Ἁγία Γραφή συχνά συμβολίζουν τόν λαό ἢ τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καί μποροῦν νά εἶναι εἴτε ἀγνές καί ἄγιες⁵ εἴτε διεφθαρμένες καί κακές⁶. Αὐτή ὅμως ἡ γυναίκα ἡ *περιβεβλημένη τόν ἥλιον* συμβολίζει τήν Πανα-

γία, όλόκληρη τήν Χριστιανοσύνη καί πιό πλατιά όλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα⁷.

Στούς ἐπόμενους στίχους (3-4), παρουσιάζεται ὁ δράκοντας ὁ ὁποῖος στάθηκε μπροστά ἀπό τή γυναίκα πού θά γεννοῦσε γιά νά καταβροχθίσει τό παιδί ὅταν θά γεννηθεῖ: ... *Καί ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικός τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκη, τό τέκνον αὐτῆς καταφάγη.* Ἡ περιπέτεια τῆς γυναίκας ὅμως δέν τελειώνει ἐδῶ ἀλλά συνεχίζεται, ὅπως καταγράφεται στούς πιό κάτω στίχους (5-6): *Καί ἔτεκεν υἱόν, ἄρρενα, ὅς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τά ἔθνη ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ. Καί ἠρπάσθη τό τέκνον αὐτῆς πρὸς τόν Θεόν καί πρὸς τόν θρόνον αὐτοῦ.* Τότε, συνεχίζει τό κείμενο, ἡ γυναίκα ἔφυγε στήν ἔρημο, ἐκεῖ ὅπου ἔχει τόπο ἐτοιμασμένο ἀπό τό Θεό, γιά νά τήν συντηροῦν ἐκεῖ χίλιες διακόσιες ἐξήντα ἡμέρες.

Ἡ ἐπόμενη ἀναφορά στή γυναίκα βρίσκεται στούς στίχους (13-17). Στό σημεῖο αὐτό θά δοῦμε τό δράκοντα νά καταδιώκει τή γυναίκα καί τόν τρόπο πού αὐτή ξέφυγε ἀπό τό θηρίο. *Καί ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τήν γῆν, ἐδίωξεν τήν γυναίκα ἥτις ἔτεκε τόν ἄρρενα. Καί ἐδώθησαν τῇ γυναικί δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτιται εἰς τήν ἔρημον εἰς τόν τόπον αὐτῆς... καί ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικός ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτήν ποταμοφόρητον ποιήσει. Καί ἐβροήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καί ἤνοιξεν ἡ γῆ τό στόμα αὐτῆς καί κατέπιε τόν ποταμόν... καί ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καί ἀπῆλθε.*

Πέρα ὅμως ἀπό τό 12ο κεφάλαιο ἡ γυναίκα προβάλλεται καί στά ἐπόμενα κεφάλαια τῆς Ἐποκάλυψης (14-21). Ἐκεῖ ὅμως πού ἀλλάζει ἡ εἰκόνα τῆς γυναικείας παρουσίας μέσα στό βιβλίο εἶναι στά κεφ. 17-18. *Καί εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ τό θηρίον τό κόκκινον ... ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καί κόκκινον καί κεχρυσωμένη χρυσίῳ καί λίθῳ τιμίῳ καί μαργαρίταις... καί ἐπὶ τό μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον μυστήριον Βαβυλῶν ἡ μεγάλη... μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καί ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ... ἡ γυνή ἦν εἶδες ἐστίν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.*

Στό 19ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου καί στό στίχο 7 θά δοῦμε μιὰ ἄλλη ἐντελῶς διαφορετική εἰκόνα τῆς γυναίκας, ἡ ὁποία τώρα ἐτοιμάζεται νά παντρευτεῖ τό νυμφίο. *Χαίρωμεν καί ἀγαλλιώμεθα καί δῶμεν τήν δόξαν αὐτῶ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ Ἄρνιου καί ἡ γυνή αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν. Τέλος, στό 21ο κεφάλαιο καί στό στίχο 9, ἀποκαλύπτεται ἡ νύμφη ἡ γυναίκα τοῦ Ἄρνιου⁸.*

Ἀπό τά πιό πάνω στοιχεῖα φαίνεται ὁ ρόλος τῆς γυναίκας μέσα στό βιβλίο τῆς Ἐποκάλυψης καί εἰδικά τῆς Παναγίας⁹, γιά τόν ὁποῖο κάνουν ἐκτεταμένα σχόλια πολλοί ἐρμηνευτές.

Ἐνδεικτική βιβλιογραφία

1. Ἁγία Γραφή. Ἡ Παλαιά Διαθήκη καί ἡ Καινή Διαθήκη, «Ζωή», Ἀθῆναι 1991.
2. Ἀθανασίου Δελφικωστοπούλου, Ἐποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, Ἀθήνα 1995.
3. Ἀνδρέα ἐπισκόπου Καισαρείας (6ος αἰώνας) Ἐρμηνεία Ἀποκαλύψεως J.P. Migne, PG. 106.
4. Ἀποστόλου Μακράκη, Ἐρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως, 1881. Ἀνατύπωση Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ Συλλόγου «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής», Ἀθήναι 1982.
5. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου Ἀρχιμ. Ἐρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως, Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1991.
6. Ναυκρατίου Τσουλκανάκη Ἀρχιμ., Ἡ Ἀποκάλυψη, Θεσσαλονίκη 1998.
7. Παναγιώτη Μπρατσιώτη, Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, Ἀθῆναι 1950.
8. Σάββα Ἀγουρίδη, Ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη, Ἀθήνα 1978.
9. Χαράλαμπος Βασιλόπουλος Ἀρχιμ. Ἡ Ἀποκάλυψη ἐξηγημένη, τ. 5, Ἀθῆναι 1971-1974.
10. Χρίστου Δερμοσονιάδη, Οἱ προφητεῖες τῆς Ἀποκαλύψεως, ὁ εἰκοστός πρῶτος αἰώνας (2001 - 2100 μ.Χ.) καί ὁ Γ΄ Παγκόσμιος πόλεμος, Λεμεσός 2002.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Χρίστου Δερμοσονιάδη, *Οἱ προφητεῖες τῆς Ἀποκαλύψεως, ὁ εἰκοστός πρῶτος αἰώνας (2001-2100 μ.Χ.) καί ὁ Γ΄ παγκόσμιος πόλεμος*, ἔκδ. Ὁρθόδοξου Πνευματικοῦ Κέντρου Λεμεσοῦ, Λεμεσός 2002.

2. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψή του ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Εὐθυβούλου «μόλις ἐγγίζει ἀκροθιγῶς τό κατώφλι τοῦ καινούριου κόσμου καί ἐπανερχεται στό τί θά προηγηθεῖ τούτου». Περισσ. βλ. «Προλεγόμενα - Εἰσοδικά» στό βιβλίον τοῦ Χρίστου Δερμοσονιάδη, *Οἱ προφητεῖες τῆς Ἀποκαλύψεως...*, σ. 8-9.

3. Ἡ θέσις τῆς γυναίκας ἰδιαίτερα στήν Κ.Δ. εἶναι πολύ σημαντική ἀλλά καί πρωταγωνιστική. Ἐκεῖ ὅμως πού καταξιώνεται εἶναι στό πρόσωπο τῆς Παναγίας. Μέ τήν προσφορά τοῦ ἑαυτοῦ της στό Θεό καί στό θέλημα Του ἡ Παναγία ἀνυψώνει τή θέσις τῆς γυναίκας στήν Καινή Διαθήκη. Ἡ Θεοτόκος τό «φωτεινό μετέωρον τῆς ἀρετῆς» ἐνώνει τά οὐράνια μέ τά ἐπίγεια, ἐνοποιεῖ τόν κόσμο ὅλο γιατί μέ τήν προσωπική της ἀρετή καί ἀγιότητα συνέργησε στό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων καί ὑπερέβη σέ ἀρετή ἀκόμη καί τούς ἀγγέλους καί ἔγινε ἡ τιμιωτέρα τῶν Χερουβείμ καί ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεῖμ.

4. Τό ὄνομα τῆς γυναίκας προβάλλεται 19 φορές μέσα στό κείμενο τῆς Ἀποκαλύψεως. Γι' αὐτό βλ. τά πῶ κατω χωρία: Ἀπ. β΄,20. Ἀπ. θ΄,8. Ἀπ. ιβ΄,1. Ἀπ. ιβ΄,4. Ἀπ. ιβ΄,6. Ἀπ. ιβ΄,13. Ἀπ. ιβ΄,14. Ἀπ. ιβ΄,15. Ἀπ. ιβ΄,16. Ἀπ. ιβ΄,17. Ἀπ. ιδ΄,4. Ἀπ. ιζ΄,3. Ἀπ. ιζ΄,4. Ἀπ. ιζ΄,6. Ἀπ. ιζ΄,7. Ἀπ. ιζ΄,9. Ἀπ. ιζ΄,18. Ἀπ. ιζ΄,7. Ἀπ. κα΄,9.

5. Βλ. Ἱερεμία ζ΄ 2. Ἐφεσίους ε΄ 22-33.

6. Ένα παράδειγμα από την Ἀποκάλυψη βρίσκεται στο κεφ. ιζ'. Βλέπε επίσης Ὡσηπέ α' 1-3.

7. Βλ. Χριστοῦ Δερμοσониάδη, Οἱ προφητεῖες τῆς ἀποκάλυψης..., σ. 143.

8. Πρόκειται γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πού παρουσιάζεται μὲ σύμβολο τὴν πύο ἱερὴ πόλη καὶ μὲ τὰ πύο λαμπρά χαρακτηριστικά. Βλ. Στεργίου Ν. Σάκκου «Ἡ γυνὴ ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιο». Τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας στὴν Ἀποκάλυψη 12/ιβ, *Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου Ἱ. Μητρόπολης Θεσσαλονίκης* «εἰς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου», 15-17 Νοεμβρίου 1989, σ. 366.

9. Μέσα στοῦ κείμενο τῆς Καινῆς Διαθήκης, δέν εἶναι πολλές οἱ μαρτυρίες πού συναντοῦμε γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου. Εἶναι ὅμως ἀρκετές γιὰ νὰ δείξουν τὴ μοναδική της θέση μέσα στοῦ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, νὰ περιγράψουν τὰ πανάγια χαρακτηριστικά της καὶ νὰ ὑπομνήσουν τὴν αἰώνια εὐγνωμοσύνη, τὴν ὁποία τῆς χρεωστοῦμε ὅλοι, διότι μὲ τὴ συνεργασία της ἔγινε ἐφικτὴ ἡ λύτρωση καὶ ἀπολύτρωσή μας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Χ. ΚΑΠΠΑΝΣ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικὸς

Ἱεροδιάκονου Πολύβιου Λαμπρινίδη

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

τούς ἀρχαίους λαούς, στους Πέρσες, στους Ἑβραίους, ἀκόμη καί στους Ἕλληνες ὑπῆρχε μία γενική ὑποτίμηση στό γυναικεῖο φύλο. Ἡ γυναίκα ἦταν «χείρων ἀνδρός εἰς ἅπαντα». Βέβαια, ὑπῆρχαν καί οἱ ἀντίθετες ἀπόψεις, ὅπως γιά παράδειγμα τοῦ Πλάτωνα, πού συνηγοροῦσαν ὑπέρ τῆς πλήρους ἐξισώσεως τῆς γυναίκας μέ τόν ἄνδρα. Παρά τή γενική ὑποτίμηση, ἐντούτοις ἡ ἀνδροκρατία ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ βαθμηδόν καί ἡ θέση τῆς γυναίκας βελτιωνόταν ὄλο καί περισσότερο.

Ἡ Παλαιά Διαθήκη, ὅμως, διακηρύττει θεολογικά τήν ὀντολογική ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων. Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη «ἄρσεν καί θῆλυ». Ὁ Θεός ἐπλάσε τόν Ἀδάμ καί ἀπό τήν πλευρά του ἐπλάσε τήν Εὐά. Ἡ πράξη αὐτή εἶναι πράξη πού δείχνει τήν ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων, ἀφοῦ δέν ἐπλάσε τήν Εὐά ἀπό τό πόδι τοῦ Ἀδάμ, ὡς ἐνδειξῆ ὅτι εἶναι ὑποπόδιό του, οὔτε τήν ἐπλάσε ἀπό τήν κεφαλή του, ὡς ἐνδειξῆ ἀνωτερότητας. Ἀξιοσημείωτο, ἐπίσης, εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑβραία γυναίκα ἦταν πιά σεβαστή σέ σχέση μέ ἄλλους λαούς. Στήν οἰκογενειακή καί κοινωνική ζωή εἶχε ἐνεργό ρόλο. Μάλιστα, αὐτό φαίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁλόκληρα βιβλία στήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι ἀφιερωμένα σέ ἐξέχουσες γυναικεῖες προσωπικότητες, ὅπως, εἶναι, γιά παράδειγμα, ἡ Σάρρα, ἡ Ρεβέκκα, ἡ Ραχὴλ, ἡ Δεββώρα, ἡ Ἰουδίθ, ἡ Ἑσθήρ, ἡ Ρούθ κ.ἄ. Πολλές ἀπό τίς γυναῖκες αὐτές ἀνέπτυξαν οὐσιαστικό ρόλο, ἰσότητα μέ τούς ἄνδρες, ἀφοῦ ἦταν φορεῖς τῆς ἀληθείας καί ὄργανα τοῦ Θεοῦ.

Στήν Καινή Διαθήκη δίνεται στή γυναίκα μία νέα διάσταση. Ἡ ἀπόλυτη ποιμαντική πράξη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐνανθρώπισή Του. Μέ αὐτόν τόν τρόπο, ἔδωσε στόν κάθε ἄνθρωπο τή δυνατότητα τῆς θεώσεως. Σπουδαῖο καί μοναδικό ρόλο στό σωτηριολογικό αὐτό ἔργο τοῦ Θεοῦ ἔπαιξε μία γυναίκα. Μία γυναίκα μοναδική στό εἶδος της καί ξεχωριστή στόν βίο της. Αὐτή ἡ γυναίκα εἶναι ἡ Μαριάμ, ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Διά τῆς Θεοτόκου ὁ Θεός προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, γιά νά μᾶς σώσει. Ἡ Παναγία γίνεται ὁ σύνδεσμος μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀνθρώπου καί γι' αὐτό κατέχει τά δευτερεῖα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Πραγματικά, στήν ἐποχή τῆς πτώσεως ἴσχυε τό «ἐκ γυναικός ἐρρῦντά φαῦλα», στήν ἐποχή δέ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἴσχυει τό «ἐκ γυναικός ἐρρῦντά κρείττω». Μέσω μιᾶς νεαρῆς γυναίκας σώζεται ὁ κόσμος καί ὁ

άνθρωπος, αφού η Παναγία αξιώθηκε να γίνει μητέρα του ένανθρωπίνου Χριστού. Στην Καινή Διαθήκη η γυναίκα καταξιώνεται κυρίως διά της Παναγίας. Η γυναικεία φύση προσφέρει ό,τι καλύτερο είχε στο έργο της σωτηρίας. Γι' αυτό αξίως η Παναγία ονομάστηκε νέα Εύα. Η Θεοτόκος, τό «*φωτεινόν μετέωρον τῆς ἀρετῆς*», ενώνει τά οὐράνια μέ τά ἐπίγεια, ἐνοποιεῖ τόν κόσμον ὅλο, γιατί μέ τήν προσωπική της ἀρετή καί ἀγιότητα συνήργησε στό ἔργο της σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων καί ὑπερέβη σέ ἀρετή ἀκόμη καί τούς ἀγγέλους: «*τήν τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ, καί ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεείμ*». Μέ τήν προσφορά, λοιπόν, τοῦ ἑαυτοῦ της στόν Θεό καί στό θέλημά Του, ἡ Παναγία ἀνυψώνει τή θέση της γυναίκας στήν Καινή Διαθήκη.

Ἐκτός ἀπ' αὐτήν, καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός προβάλλει τήν ἀξία της γυναίκας. Εἶχε στήν ἀκολουθία Του γυναῖκες. Οἱ γυναῖκες αὐτές διακονοῦσαν τόν Κύριο καί τούς Ἀποστόλους μέ τά ὑπάρχοντά τους καί τίς ὑπηρεσίες τους. Χαρακτηριστικά, ὁ Ἀπόστολος Λουκάς στό Εὐαγγέλιό του ἀναφέρει ὅτι τόν Κύριο ἀκολουθοῦσαν οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι «*καί γυναῖκες τινές αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπό νόσων καί μαστίγων καί πνευμάτων πονηρῶν καί ἀσθενειῶν*» (Λουκ. ν' 2). Οἱ γυναῖκες αὐτές ἔμειναν ἀφοσιωμένες στόν Διδάσκαλό τους μέχρι καί τήν πορεία του στόν Γολγοθά. Πρῶτες οἱ μυροφόρες γυναῖκες εἶναι ἐκεῖνες πού εἶδαν τόν Κύριο ἀναστημένο. Τρεῖς μέρες μετά τήν ταφή τοῦ Χριστοῦ, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἡ Μαρία ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου καί ἡ Σαλώμη ἀγόρασαν ἀρώματα καί πῆγαν γιά νά ἀλείψουν τό νεκρό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτή τους ἡ πράξη δείχνει τήν ἀφοσίωση πού εἶχαν στόν Διδάσκαλό τους.

Ἀξιοσημείωτο εἶναι τό γεγονός ὅτι ὁ Χριστός δέν ἔμεινε προσκολλημένος στό γράμμα τοῦ Νόμου καί μέ τή στάση Του προστάτεψε γυναῖκες πού τίς θεωροῦσαν ἁμαρτωλές καί ὁ κόσμος ἀπέφευγε κάθε ἐπαφή μαζί τους. Χαρακτηριστικό περιστατικό εἶναι ἐκεῖνο πού ὁ Ἰησοῦς συγκορῆ τή μοιχαλίδα καί τή γλυτώνει ἀπό τόν λιθοβολισμό (βλ. Ἰωάν. ν' 1-11). Ἄλλο παρόμοιο περιστατικό εἶναι αὐτό πού ὁ Χριστός, καταργώντας τίς συνήθειες καί τίς ἐχθρες τῆς ἐποχῆς, συναντᾷ τή Σαμαρεΐτιδα στό φρέαρ τοῦ Ἰακώβ. Ἀκόμη καί ἡ ἴδια ἡ Σαμαρεΐτιδα ἀπορεῖ πού ἕνας Ἰουδαῖος συνομιλεῖ μαζί της καί της ζητεῖ νερό (βλ. Ἰωάν. δ' 5-42). Γενικά, μέσα ἀπό τό κήρυγμα καί τή διδασκαλία Του φανερώνεται ὅχι μόνο ὁ σεβασμός πρὸς τή γυναίκα, ἀλλά καί ἡ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων.

Ἐρχόμενοι τώρα στόν Ἀπόστολο Παῦλο, θά διαπιστώσουμε ὅτι δέν δίσταζε νά ἔχει γυναῖκες συνεργάτιδες. Στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφέρεται ὡς συνεργάτις τοῦ Ἀπ. Παύλου μία γυναίκα «*ὀνόματι Λυδία, πορφυράπωλις πόλεως Θυατείρων...*» (Πράξ. 1στ' 14). Ἐκτός ἀπό τή Λυδία πού ἦταν ἡ πρώτη Χριστιανή σέ εὐρωπαϊκό ἔδαφος, εἶχε καί ἄλλες συνεργάτιδες, ὅπως ἡ Πρίσκιλλα, τῆς ὁποίας ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶχε στείλει χαιρετίσματα μέ τή Β' Πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολή (βλ. κεφ. δ' 19). Γυναῖκες, ἐπίσης, οἱ ὁποῖες βοηθοῦσαν τόν Ἀπόστο-

λο Παῦλο στό ἔργο του καί στή διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἡ Δάμαρις ἐν Ἀθήναις (βλ. Πράξ. 12' 34) κ.ἄ. Ἡ ἄλλη σημαντική συνεργάτιδα ἦταν ἡ Φοίβη, τῆς ὁποίας ἐμπιστεύτηκε τή μεταφορά τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς. Μάλιστα, στήν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν συστήνει στούς Ρωμαίους τήν ἀδελφή Φοίβη ὡς «διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχραῖς» καί ὅτι εἶχε βοηθήσει πολλούς, ἀκόμα καί τόν ἴδιο τόν Ἀπόστολο (Ρωμ. 16' 1-2). Ὅλες αὐτές οἱ ἀναφορές στίς γυναῖκες πού βοηθοῦσα τόν Ἀπόστολο, δείχνουν ὅτι ὁ ἴδιος εἶχε ἐμπιστοσύνη στό γυναικεῖο φύλο καί ὅτι τίς θεωροῦσε ἄξιες γιά τή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στήν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή φαίνεται ὀλοκάθαρα ἡ ἰσοτιμία τῶν γυναικῶν καί τῶν ἀνδρῶν. Στήν Ἐπιστολή αὐτή τονίζεται ὅτι δέν ὑπάρχουν πλέον διακρίσεις ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, διότι ὅλοι εἴμαστε ἐν Χριστῷ ἓνας ἄνθρωπος. «Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δούλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 28). Ὁ Ἀπόστολος μέ τά λόγια αὐτά παρουσιάζεται ὡς ὑπερασπιστής τοῦ γυναικεῖου φύλου.

Ἡ ἄξιο προσοχῆς εἶναι ἓνα ἀπόσπασμα ἀπό τήν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή. Ὁ Ἀπόστολος μέ πολύ εὐστοχο τρόπο παρομοιάζει τή σχέση ἀνδρῶν καί γυναικῶν μέ τή σχέση Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας. Ἡ γυναίκα πρέπει νά ὑποτάσσεται καί νά σέβεται τόν ἄνδρα, ὅπως ἡ Ἐκκλησία σέβεται καί ὑποτάσσεται στόν Χριστό. Ἀλλά, παράλληλα, καί ὁ ἄνδρας πρέπει νά ἀγαπᾷ τή γυναίκα του, ὅπως καί ὁ Χριστός ἀγάπησε τήν Ἐκκλησία καί πρόσφερε τή ζωή Του γιά χάρη τῆς (βλ. Ἐφεσ. ε' 24-25).

Ἐν κατακλείδι, στήν ἐποχή τῆς ἐπίγειας δράσης τοῦ Κυρίου, καθώς καί στήν ἐποχή τῶν Ἀποστόλων, ὑπάρχει σεβασμός καί ἐκτίμηση πρὸς τό γυναικεῖο φύλο. Ὁ Χριστός ἐλευθερώνει ὀριστικά καί ὀλοκληρωτικά τή γυναίκα ἀπό τίς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ὁποῖες ἤθελαν τή γυναίκα ὑποτιμημένη. Συνομιλεῖ μέ αἰρετικές ἢ ἀμαρτωλές γυναῖκες, θεραπεύει γυναῖκες καί μάλιστα, σέ κάποιες τῶν περιπτώσεων, ἡμέρα Σάββατο. Γιά ὅλα αὐτά ὁ Χριστός κατακρίνεται ἀπό τούς Γραμματεῖς καί τούς Φαρισαίους. Στήν ἐποχή τῆς Καινῆς Διαθήκης ἡ γυναίκα ἀπό τή ἀφάνεια ἔρχεται στήν ἐπιφάνεια, ἀπό τήν ὑποτίμηση στήν ἐκτίμηση.

Ἱεροδιάκονος ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ

Θεολόγος

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

τά ἔσχατα χρόνια τῆς *rax romana*, τό δωδεκάθεο διευρύνθηκε μέ τήν ἀποθέωση τῶν αὐτοκρατόρων καί ὁ κόσμος γνώρισε τόν κοινωνικό καί πολιτιστικό ἐκφυλισμό. Οἱ τελευταῖοι κυδαῖοι αὐτοκράτορες ἔφεραν τά πράγματα στό ἀπροχώρητο ὅπου ἡ θέση τῆς γυναίκα, τοῦ παιδιοῦ, τοῦ δούλου, τοῦ φυλετικά ταπεινοῦ βρισκόταν στήν ἔσχατη ἐξαθλίωση. Στήν κοινωνία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ γυναίκα ζαναγίνεται πράγμα (*res*) καί ἐκτιμᾶται ἀπλά ὡς μιά βιολογική ὄντοτητα χωρίς κανένα προνόμιο ἢ δικαίωμα. Σέ αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐποχή ἐμφανίζεται ὁ Χριστιανισμός εἰσάγοντας μιά νέα, ἀνατρεπτική ἀνθρωπολογία. Μιά νέα ἀντίληψη γιά τόν ἄνθρωπο, πού ἔχει ὡς βάση τήν ἰσοτιμία μεταξύ τῶν ἀνθρώπων μέ τήν προοπτική τῆς κατά χάριν θεώσεως, ἀποκαλύπτοντας ἔτσι τό μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Ἡ Καινή Διαθήκη εἶναι διάσπαρτη ἀπό χωρία πού αἴρουν τίς διαφορές μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, τίς ἀποστάσεις πού εἶχε ἐπιβάλλει ἡ τότε κοινωνική ἠθική καί πού ὀριοθετοῦν μιά νέα, χριστιανική ἠθική. Γιά τόν Χριστό σημασία ἔχει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι φτιαγμένος κατ' εἰκόνα Θεοῦ μέ προοπτική νά φτάσει στό καθ' ὁμοίωση. Γι' αὐτό καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «*ὅσοι γάρ εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε Χριστόν ἐνεδύσασθε. Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δούλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*» (Γαλ. γ' 27).

Ἐνα τέτοιο χωρίο πού ἀφορᾶ τή θέση τῆς γυναίκα, τόν γάμο καί τό διαζύγιο βρίσκουμε στούς πρώτους δώδεκα στίχους τοῦ δέκατου κεφαλαίου στό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιο. Οἱ Φαρισαῖοι, πιστοί στήν τακτική τους, προσπαθοῦν νά ὀδηγήσουν τόν Χριστό σέ τοποθέτηση πού ἐνδεχομένως θά ἦταν ἀντίθετη μέ τίς ἀπόψεις πού ἐπικρατοῦσαν, οὕτως ὥστε νά μπορέσουν νά τόν κατηγορήσουν. Στό συγκεκριμένο χωρίο τόν πλησιάζουν καί τόν ρωτοῦν ἂν ἐπιτρέπεται στόν ἄντρα σύμφωνα μέ τήν μέχρι τότε πρακτική νά «ἀπολύσει» τήν γυναίκα του. Νά τῆς δώσει δηλαδή ἕνα εἶδος πιστοποιητικοῦ, τό βιβλίον ἀποστασίου, μέ τό ὁποῖο ἔδιδωκε τήν γυναίκα του γιά νά νυμφευθεῖ ἄλλη καί μέ αὐτό ἦταν καί ἐκείνη ἐλεύθερη νά συνάψει ἄλλο γάμο. Ὁ Χριστός τότε τούς ἀπαντᾷ ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσῆ, τόν ὁποῖο βέβαια ἔδωσε καί πάλι ὁ Θεός, ἐπέτρεψε στόν ἄνδρα νά γράφει αὐτό τό βιβλίον ἀποστασίου καί νά χωρίζει τήν γυναίκα του, ἄλλα αὐτό ἀποτελοῦσε εὐεργετική παραχώρηση, οικονομία, λόγῳ τῆς σκληροκαρδίας τῶν Ἑβραίων καί γιά νά ἀποφευχθεῖ ὁ ἐνδεχόμενος κίνδυνος ἀπάνθρωπης μεταχείρισης τῆς γυναίκα ἀπό τόν ἄνδρα στόν ὁποῖο ἀνῆκε ὡς ἰδιοκτησία, σύμφωνα μέ τίς ἀπόψεις τῆς ἐποχῆς. Καί στήν συνέχεια, ὁ Χριστός τούς ἐπαναφέρει στήν ἀρχική τά-

ξη τῆς δημιουργίας. Διότι ἐνῶ ἡ παρέκκλιση ἀπό τὴν ἀκρίβεια καὶ ἡ κατάχρηση τῶν κατ' οἰκονομία παραχωρήσεων τοῦ Νόμου εἶχαν γενικευθεῖ καὶ θεωροῦνταν ὡς μιά φυσιολογική κατάσταση, ὁ Ἰησοῦς μέ τὴν ἀναγωγή στὴν ἀρχική δημιουργική τάξη, ἀναδημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ δίδει τὴν δυνατότητα νὰ ἐνταχθεῖ στὸν νέο κόσμο τοῦ Θεοῦ¹.

Ἔτσι λοιπόν, σέ συνέχεια τοῦ ἐρωτήματός τους, τοὺς λέει ὁ Χριστός: «ἀπὸ δέ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ὁ Θεός· ἕνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Ὡστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ· ὃ οὖν ὁ Θεός συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω» (Μάρκ. 1' 6-9). Δημιούργησε ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπο «ἄρσεν καὶ θῆλυ» (Γεν. ε' 2). Καὶ ἐνῶ μεταξύ τους ὑπάρχει μιά ἀμοιβαία ἔλξη πού ὀδηγεῖ σέ ἔνωση, αὐτὴ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἔνωση δέν ἀποτελεῖ ἐκτροπή, ἀλλὰ συμμόρφωση πρὸς τὸ δημιουργικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἔνωση τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας «ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία» ἀποτελεῖ μυστήριο, πού ἀνάγεται στό μυστήριο τῆς ἐνώσεως τοῦ Χριστοῦ μέ τὴν Ἐκκλησία². Τὸ μυστήριο εἶναι πράγματι μεγάλο γιατί ἀγιάζεται μέ τὴν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐπιτελεῖται στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ στὴ δόξα τῆς Ἐκκλησίας. Μέσα λοιπόν ἀπὸ αὐτὸ τὸ μυστήριο, τόσο ὁ ἄντρας ὅσο καὶ ἡ γυναῖκα, ὡς ἰσότιμο πλέον μέλος σέ αὐτὴ τὴν ἔνωση καὶ ὄχι ὡς ἀντικείμενο, καλοῦνται νὰ συμβιώσουν καὶ νὰ πορευθοῦν μιά δυναμικὴ ἐν Χριστῷ πορεία, ἓνα κοινὸ ταξίδι, μέ τελικὸ προορισμὸ τὴν κατὰ χάρη θέωση. Αὐτονόητο εἶναι ὅτι ὅπως σέ ὅλη τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, χρειάζεται ἡ συνεργία τοῦ ἀνθρώπου πού θὰ ἐλκύσει τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἡ θεία συγκατάνευση εἶναι δεδομένη, ὅταν ταυτόχρονα ὑπάρχει ἡ ἀνθρώπινη ὑπέρβαση. Ὅταν δηλαδή τὸ ζευγάρι καταφέρει νὰ ὑπερβεῖ τὰ ἀνθρώπινα πάθη του, ὅταν καὶ τὰ δύο μέρη ἀγωνιστοῦν νὰ συμβιώσουν μέ ὑπομονή, κατανόηση, ἀγάπη, ὑποχωρητικότητα, ταπείνωση. Ἡ συμβίωση σημαίνει κοινή χαρὰ στὶς χαρὲς τῆς ζωῆς. Σημαίνει ὅμως καὶ ἀμοιβαῖες ὑποχωρήσεις καὶ σεβασμὸ στὴν προσωπικότητα τοῦ ἄλλου. Σημαίνει συμπαράσταση καὶ κοινὴ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού θὰ προκύψουν στὴν πορεία. Καὶ μόνο ἔτσι τὸ ζευγάρι μπορεῖ νὰ προχωρήσει ἔχοντας τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ. Παρατηροῦμε λοιπόν ὅτι ὁ γάμος στὴν Καινὴ Διαθήκη παύει νὰ ἔχει τὴν παλαιὰ του μορφή, ὅπου ὁ ἄντρας ἦταν κυρίαρχος καὶ ἡ γυναῖκα δέν εἶχε λόγο. Ὁ γάμος πλέον ἐνώνει δύο ἰσότιμα μέλη πού ἀποφασίζουν νὰ πορευθοῦν στὴν ζωὴ μαζί. Καὶ σέ μιά τέτοια σχέση δέν μπορεῖ πλέον ὁ ἄντρας νὰ διώχνει τὴν γυναῖκα δίδοντάς της ἓνα πιστοποιοτικὸ καὶ νὰ παίρνει ἄλλη.

Ὁ Κύριος ἀπαγορεύει τὸ διαζύγιο, ὄχι τόσο γιατί ὁ ἄντρας καὶ ἡ γυναῖκα γίνονται «σὰρξ μία» ὅσο διότι τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα συνέζευξε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἄλλωστε ἄντρας καὶ γυναῖκα γίνονται «σὰρξ μία» καὶ διὰ τῆς πορνείας, ἀλλὰ ἐκεῖ δέν συνιστᾶται ἡ διατήρηση ἀλλὰ ἡ διάλυση τοῦ δεσμοῦ, γιατί στὴν μὲν περίπτωση τοῦ γάμου τὸν ἄνδρα καὶ

τήν γυναίκα ένώνει ό Θεός ένώ στην περίπτωση τής πορνείας ό Σατανάς. Ός έκ τούτου ένας τέτοιος γάμος πού ό Θεός «συνέzeugen» κηρύσσεται αδιάλυτος λέει ό Χριστός, έκτός τής περιπτώσεως τής μοιχείας.

Δυστυχώς, δέν μπορούμε νά μίν αναφερθούμε έστω και έπιγραμματικά στην σημερινή κατάσταση. Τί μπορούμε νά πούμε σήμερα για τήν καλαρότητα τών ηθών, τούς πολιτικούς γάμους «Όρθοδόξων Χριστιανών» ή ακόμη και για τήν ούτω καλούμενη έλεύθερη συμβίωση; Όπου άνδρας και γυναίκα συγκατοικούν και συζούν χωρίς καμιά δέσμευση. Όπου αποφασίζουν νά δημιουργήσουν οικογένεια χωρίς νά πάνε πρώτα στην Έκκλησία για νά πάρουν τή Χάρη του Θεού. Πού όμως οδηγεί αυτή η συμβίωση; Όταν τά ζευγάρια αρνούνται τή Χάρη του Θεού, ή όταν βλέπουν τό μυστήριο σαν κάτι τό τυπικό πού μπορεί νά ακολουθήσει αργότερα – ίσως και ταυτόχρονα μέ τήν βάπτισή του παιδιού – κάτι περισσότερο σαν κοινωνικό γεγονός παρά σαν απαραίτητη εϋλογία του Θεού για νά στεριώσει ό οικος τους, τότε ποιό μέλλον προδιαγράφεται σε αυτή τήν σχέση; Η απάντηση δέν είναι δυστυχώς κινδυνολογία αλλά στατιστική. Κατακόρυφη αύξηση τών διαζυγίων και τών μονογονικών οικογενειών. Άνθρωποι πού όνειρεύονται μία καλή και ευτυχισμένη «συμβίωση» αλλά πού χωρίς τόν Θεό, γρήγορα απαγοτεύονται, συγκρούονται, δέν υποχωρούν, δέν συμβιβάζονται και αναπόφευκτα απομακρύνονται. Πολλές φορές μάλιστα φτάσαμε στό άλλο άκρο. Και ένώ ό άνδρας έδιδε «βιβλίον άποστασίου» και χώριζε τήν γυναίκα, σήμερα η χειραφετημένη πλέον φεμινίστρια δίδει αυτή τά «παπούτσια στό χέρι» του άνδρα. Πρέπει λοιπόν νά έπισημάνουμε ότι ό Χριστός, ένώ διακήρυξε τήν άπόλυτη ίσοτιμία άνδρός και γυναικός απέναντι στον Θεό, δέν εισηγήθηκε τήν ανατροπή τών σχέσεων πού επικρατούσαν αλλά τίς τοποθέτησε σε μία νέα βάση, σε μία νέα προοπτική. Στην προοπτική τής έν Χριστώ κοινωνίας, όπου δέν δίνει βάρος στην έξωτερική μορφή τών ανθρωπίνων σχέσεων αλλά στην έσωτερική τους ποιότητα. Και εκει πού προηγούμενα η γυναίκα ήταν «αντικείμενο» για τόν άντρα πού μπορούσε νά διώξει όποτε ήθελε, ό Χριστός έφερε τήν ίσορροπία και δημιούργησε ένα γάμο μέ γερές βάσεις, μέ απαραίτητο τόν σεβασμό και τήν αγάπη άμοτέρων τών συζύγων. Και μόνο έτσι, όταν τό ζευγάρι αποφασίζει νά ζήσει έν Χριστώ, μέ σεβασμό στην έλευθερία και τήν προσωπικότητα του άλλου, μέ άμοιβαίες υποχωρήσεις, μόνο τότε μπορεί νά έχει μέλλον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ιωάννη Δ. Καραβιδόπουλου, *Τό κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*, Έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 329.
2. «Τό μυστήριο τουτο μέγα εστιν, εγώ δε λέγω εις Χριστόν και εις τήν Έκκλησίαν». (Έφεσ. ε' 32).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος

Συμεών Πηγαδουλιώτη

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

ς κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὁ Πέτρος, ἀναμφιβόλως ἀσχολεῖται καί μέ τή γυναίκα καί τήν θέση καί τήν παρουσία τῆς σπῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποψη τοῦ ἱεροῦ μαθητοῦ γιά τή γυναίκα μᾶς εἶναι ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρουσα, διότι τά εὐαγγέλια δηλώνουν, ἐμμέσως πλὴν σαφῶς, ὅτι ἦταν ἔγγαμος καί μάλιστα ὁ Χριστός θεράπευσε τήν πενθερά του ἢ ὅποια ἦταν «*συνεχομένη πυρετῶ μεγάλῳ*» (Λουκ. δ' 38-39). Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς διασώζει μάλιστα τήν παράδοση ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Ἀποστόλου ἐμαρτύρησε. Δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι ὁ Ἀπόστολος μόλις τόν κάλεσαν οἱ «*κατοικοῦντες Λύδδαν*» (Πράξ. θ' 36-43) ἔσπευσε ἐκεῖ κι ἀνέστησε τήν ἐλεήμονα Ταβιθά. Κατά παρόμοιο τρόπο ὁ Πέτρος ἐπετίμησε τόσο τόν Ἀνανία ὅσο καί τή σύζυγό του Σαπφείρα, πού συμφώνησαν νά τόν ἐξαπατήσουν ὅταν ἐπώλησαν ἓνα κτῆμα πού εἶχαν στήν Ἱερουσαλήμ (Πράξ. ε' 1-11). Ὁ θάνατος τοῦ Ἀνανία καί τῆς Σαπφείρας δέν ἦταν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων τοῦ Πέτρου. Ἀπλῶς ὁ Ἀπόστολος ἀνήγγειλε τή θεϊκή ἀπόφαση πού εἶχε σάν ἀμεσο ἀποτέλεσμα τό θάνατο ἀμφοτέρων.

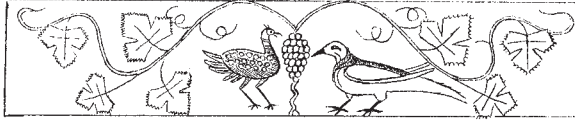
Μέ τό θέμα μας ἀσχολεῖται ὁ Ἀπόστολος στήν Α' Καθολική Ἐπιστολή του. Στήν Ἐπιστολή αὐτή ὁ κορυφαῖος ἀπόστολος ἀρχίζει νά ξεδιπλώνει τή διδασκαλία του μέ τήν ἀκόλουθη προτροπή: «*Ὁμοίως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, ἵνα καί εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διά τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται*» (Α' Πέτρ. γ' 1). Ἄν δοῦμε τήν προτροπή αὐτή χωρίς περίσκεψη μπορεῖ νά ἐκληφθεῖ ὅτι εἶναι ἐναντίον τῶν γυναικῶν. Ὅμως ὁ ἀπόστολος τοῦ Σωτῆρος δέν ζητεῖ ἀπό τίς γυναῖκες δουλική ὑποταγή. Αὐτό μπορεῖ νά φανεῖ κι ἀπό τήν παράλληλη διδασκαλία τοῦ ἀποστόλου Παύλου («*ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ*» Ἐφεσ. ε' 21), («*οὐκ ἐν ἄρσεν καί θήλυ. Πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*» Γαλ. γ' 28). Ἀπό τήν ἄλλη ὑπάρχει στήν πῖό πάνω προτροπή ἱεραποστολική διάσταση. Λέει μέ ἄλλα λόγια στίς χριστιανές γυναῖκες πού ἔχουν ἄπιστους ἄντρες ὅτι ἀντί νά τούς μιλάνε γιά τό Χριστό καί τό λόγο του, νά τούς δείχνουν μέ τίς πράξεις τους καί γενικότερα μέ τή ζωή τους τί σημαίνει χριστιανικός τρόπος ζωῆς. Ὅπως τονίζει ὁ Οἰκουμένιος «ἄφωνον γάρ ἔργον, κρεῖισσον ἀπράκτου λόγου». Παράδειγμα τέτοιας χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς εἶναι ἡ ἐπιστροφή στό Χριστό τοῦ ἄπιστου συζύγου τῆς Ἁγίας Μόνικας, πού ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ ἁγίου βίου τῆς τελευταίας (ἱεροῦ Αὐγουστίνου *Confessiones IX 9*). Παρομοίως καί ὁ ἕτερος τῶν κορυφαίων, ὁ Παῦλος προτρέπει τίς γυναῖκες: «*οὐ γάρ οἶδας*

γύναι ει τόν άνδρα σώσεις»(Α΄ Κορ. 2΄ 16). Στο στίχο 2 μιλά ο Ἀπόστολος γιά τήν «έν φόβω άγνήν άναστροφήν». Ὁ φόβος έν προκειμένω σημαίνει τό σεβασμό πρós τόν άνδρα, ὅπως διακηρύττει καί ὁ Παῦλος: «πλήν καί ύμεῖς οἱ καθ΄ ένα ἕκαστος τήν έαυτοῦ γυναῖκα αγαπάτω ὡς έαυτόν ή δέ γυνή ίνα φοβήται τόν άνδρα» (Ἐφεσ. ε΄ 33). Ἀναστροφή εἶναι ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῆς γυναίκας, πού καλεῖται ἀπό τόν Ἀπόστολο νά εἶναι άγνή, δηλαδή πλήρης άγιότητας. Ἀκολουθῶς ὁ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ, μιλώντας πρακτικά, ἔρχεται νά παροτρύνει τίς γυναῖκες νά στολιστοῦν. Σχετικά μέ τά στολίδια καί τόν καλλωπισμό προβαίνει πρῶτα σέ μία άφαιρετική ένέργεια. Διαπιστώνει, σάν καλός γιατρός τί βλέπει. Δέν ἐπιθυμεῖ νά καλοπιάσει, οὔτε νά κολακεύσει τό γυναικόκοσμο, δέν τόν ενδιαφέρει ποσῶς αὐτό πού καίδεύει τ΄ αὐτιά. Δέν συμπορεύεται μέ τά πάθη τῶν ανθρώπων, ἀλλά ἐπιδιώκει νά τά ξεριζώσει. Ἀγγίζει εὐαίσθητες χορδές τῶν γυναικῶν. Μιλά γιά «ἐμπλοκήν τριχῶν». Αὐτό τό γεγονός στόν ἑλληνορωμαϊκό κόσμο ἀποτελοῦσε τέχνη καί ἦταν περιζήτητο. Ἡ γυναικεία κόμη καί οἱ πολυποίκιλοί της χρωματισμοί, τό μαῦρο, τό ξανθό, τό ξανθοκίτρινο κι ὄχι μόνο, ἀλλά καί τό κτένισμα τῶν μαλλιῶν καί ἡ κομμωτική τέχνη στό σύνολό της ἦταν καί εἶναι ἕνας ἀπό τούς πυλώνες στοῦς ὁποίους στηρίζεται τό «μάταιον κάλλος γυναικός» (Πάρ. κθ΄ 29). Τί νά πεῖ κανεῖς γιά τήν «περίθεσιν χρυσοῦ»; Κοσμήματα ἀπό χρυσό, ἄργυρο, μαργαριτάρια, διαμάντια ἀλλά καί ἡμιπολύτιμοι λίθοι ὑπηρετοῦσαν τότε τή γυναικεία φιλαρέσκεια καί ἀπληστία. Μήπως σήμερα ὑστεροῦμε; Ἐμεῖς ἔχουμε τόσα ἐπαγγέλματα πού ὀφείλουν τήν ὑπαρξή τους στήν «κούφην αὐτήν πομφόλυγα». Ἀπό τούς μεταλλωρύχους πού σκάβουν τά ἔγκατα τῆς γῆς μέχρι τούς τεχνίτες, τούς σχεδιαστές μόδας, τούς κοσμηματοπῶλες καί τούς ταλαίπωρους συζύγους. Κι ἔρχεται ὁ Ἀπόστολος νά τούς καλάσει τήν πιάτσα! Ἀπότοπος ὁ Πέτρος συνεχίζει ἀπασχολούμενος στή συνέχεια μέ τόν «περί ἐνδύσεως καί ἱματίων κόσμον». Ὁ ἀρχαῖος κόσμος εἶχε τά πολυτελῆ του ἐνδύματα, τήν πορφύρα, τόν βύσσο, λινά, βαμβακερά καί μάλλινα ἐνδύματα πολυτελείας πάσης ἀποχρώσεως, πού ἔκαναν τό γυναικόκοσμο νά παραληρεῖ καί νά ὄνειρεύεται νά τά ἀποκτήσει.

Ἀπό τήν ἄλλη ὁ θεοφώτιστος Γαλιλαῖος ψαράς ξέρει ποιός εἶναι ὁ πραγματικός «κόσμος», ποιά εἶναι τά κοσμήματα πού πρέπει νά φέρει ἡ γυναῖκα. Τή θέλει στολισμένη. Ὅχι ἀστόλιστη. Μιλά γιά τόν στολισμό τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι «κρυπτός» γιά δύο λόγους: α) διότι δέν φαίνεται καί δέν ἐντυπωσιάζει τό μάτι καί β) πρέπει ὁ ἀνθρωπος νά τόν κρύβει γιά νά μήν πάθει ζημιά. Ὁ «κόσμος» αὐτός βρίσκεται στήν καρδιά καί ἐν ἀντιθέσει μέ τόν «ἔξωθεν στολισμόν» πού ἀναφέρει πῶς πάνω καί εἶναι ἐπισηφαλής ἡ θέση του, διότι «κλέπται διορύσσουσι καί κλέπτουσι» εἶναι ἄφθαρτος, μένει αἰώνια. Ὅταν πεθαίνει ἢ καταβληθεῖ ἀπό κάποια ἀρρώστεια ἢ τά γηρατειά μία γυναῖκα πού εἶναι τό κάλλος τοῦ σώματός της; Ἀναφέρεται ἐπίσης ὁ Ἀπόστολος στό «πρᾶον καί ἡσύχιον πνεῦμα». Τί σημαίνει πρᾶος; Μά εἶναι αὐτός πού δέν δημιουρ-

γεῖ ταραχή. Ἡσυχίος ἀπό τήν ἄλλη εἶναι αὐτός πού ἀντέχει, πού φέρει μέ ἡσυχία τίς ταραχές πού προκαλοῦνται ἀπό τούς ἄλλους. Καί τό ἕνα καί τό ἄλλο εἶναι ἀληθινά «πολυτελής», ἔχει μεγάλη ἀξία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καί γιά νά μή λιποψυχήσουν οἱ χριστιανές γυναῖκες καί νά ἀναρωτηθῶν ἄν αὐτά εἶναι ἐφικτά καί πραγματοποιήσιμα ἀρχίζει ὁ ἱερός μαθητής καί φέρνει παραδείγματα, ἅγιες γυναῖκες. Αὐτές εἶχαν τήν ἐλπίδα τους στό Θεό καί στόλιζαν τόν ἑαυτό τους (στολισμός εἶναι ἡ ὑποταγή) καί ὑποτάσσονταν στούς ἄντρες τους. Καί γιά νά μή παρεξηγηθεῖ ὅτι ζητᾶ θυσίες μόνο ἀπό τίς γυναῖκες ἀπευθύνεται καί στούς ἄνδρες ζητώντας τους νά ἀποφεύγουν κάθε βιαιότητα πρὸς τή γυναῖκα «ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει» (ἐννοεῖ τή σωματική ρώμη) καί νά ἀπονέμουν σ' αὐτές τιμή, δηλαδή ἐκτίμηση. Γιά νά ξαναγυρίσουμε στά ἅγια παραδείγματα, προβάλλει σάν συγκεκριμένο πρόσωπο τή Σάρρα (Γεν. ιν' 6) τή σύζυγο τοῦ Ἄβραάμ καί τή συμπεριφορά της πρὸς τόν ἄνδρα της. Οἱ χριστιανές γυναῖκες εἶναι πνευματικές θυγατέρες τῆς Σάρρας, ὅπως κι ὁ Ἄβραάμ εἶναι τύπος τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. Ἐν συνεχείᾳ προβάλλει τή λέξη «ἀγαθοποιῶσαι» πού ὑπονοεῖ, κατά τόν Οἰκουμένιο, τήν ἐλεημοσύνη. Αὐτή ἡ κατάσταση, συνεχίζει ὁ ἀλιέας τῶν ἀνθρώπων, δέν πρέπει νά γεμίζει τίς γυναῖκες μέ φόβο, οὔτε νά πτοοῦνται καθόλου ὅταν διαπράττουν τό ἀγαθό. Τό «ὁμοίως» λέγεται γιά τούς ἄνδρες, ἀλλά στοχεύει στήν ἀγάπη. Τό πνεῦμα πού κατέστησε τή σύζυγο γεμάτη πραότητα καί εἶναι ταυτοχρόνως «ἡσυχιον», πρέπει ἀπό τήν ἄλλη νά καθιστᾶ καί τό σύζυγο γεμάτο εὐμένεια καί προσεκτικό. Κατά τό γράφοντα, ἡ λέξη «συγκληρονόμοι» εἶναι κομβικῆς σημασίας καί ξεκαθαρίζει πλήρως τό τοπίο. Παίρνουν τήν ἴδια «κληρονομία». Εἶναι «συγκληρονόμοι χάριτος» Ποῦ εἶναι ἡ ὑπεροχή; Ποῦ ἐντοπίζεται ἡ καταπίεση; Ποῦ ὑφίσταται ἡ καταδυνάστευση τοῦ γυναικείου φύλου; Σέ τί διαφέρει ἡ διακήρυξη αὐτή ἀπό τήν παύλεια ρήση: «οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καί θήλυ. Πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»; Στό τέλος τῆς Α' Ἐπιστολῆς του ὁ Ἀπόστολος διασαφηνίζει περαιτέρω τόν ὄρο «ὑποταγή» δηλώνοντας: «πάντες ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι» (ε' 5).

Φτάνοντας στό τέλος τῆς ἀνάλυσής μας γιά τή διδασκαλία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου γιά τή γυναῖκα καί τήν ἀξία της, μπορούμε νά παραθέσουμε τό ἐξῆς γεγονός: Μιά μέρα ἕνας φίλος τοῦ γνωστοῦ Γάλλου ἐγκυκλοπαιδιστῆ κι ὀνομαστοῦ ἀντίχριστου Ντιντερώ πῆγε νά τόν ἐπισκεφθεῖ στό σπίτι του. Ἐμεινε ὅμως ἐκπληκτος ὅταν τόν εἶδε νά διαβάσει στήν κόρη του ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τή διδασκαλία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου γιά τή γυναῖκα. Καί ἡ ἀπάντηση τοῦ Ντιντερώ: - Φίλε μου αὐτή τή στιγμή εἶμαι πατέρας. Καί σέ διαβεβαιῶ πώς δέν βρῆκα καλύτερο κείμενο γιά τή διαπαιδαγώγηση τῆς κόρης μου ἀπ' αὐτό πού τῆς διαβάζω τώρα.

Παναγιώτη Τελεβάντου

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΣΑΦΗΣ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΤΗΣ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ
ΓΑΜΟ ΤΩΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΩΝ

στάση τῶν ἐπισκόπων τῶν ὀρθόδοξων δικαιοδοσιῶν ἔναντι τοῦ ἐνδεχομένου τῶν γάμων τῶν ὁμοφυλόφιλων εἶναι δε-δομένη. Μέ κοινή ἐπιστολή τους ὅλοι οἱ κανονικοί ἐπίσκοποι τῆς Μεγάλης Βρετανίας καί τῆς Ἰρλανδίας μιλοῦν μέ κα-θαρή φωνή καί ἀπορρίπτουν τό ἐνδεχόμενο.

Αὐτή βεβαίως εἶναι ἡ ἀναμενόμενη στάση ἐκ μέρους τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας καί εἶναι εὐτύχημα ὅτι τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας καί τή διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου ἐκφράζουν οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῆς χώρας.

Ἐκεῖνο πού πρέπει νά μᾶς ἀνησυχήσει εἶναι ὁ βαθμός ἀλλοτριώσης τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ στή Μεγάλη Βρετανία.

Μόνο τό 16% τῶν Ἄγγλων εἶναι ἐναντίον τοῦ γάμου τῶν ὁμοφυλόφιλων!!! Τό 43% ἀποδέχεται τούς γάμους καί τό 32% ἀποδέχεται τήν «πολιτική ἔνωση» τῶν ὁμοφυλόφιλων.!!!

Ποτέ δέν κατάλαβα τί εἶναι αὐτή ἡ «πολιτική ἔνωση» (καί γιά τά ὁμοφυλόφιλα καί γιά τά ἑτεροφυλόφιλα ζευγάρια) καί σέ τί διαφέρει ἀπό τόν «πολιτικό γάμο», ἀφοῦ στήν πραγματικότητα καί οἱ δύο εἶναι πολιτικές - καί ὄχι θρησκευτικές ἐνώσεις - καί παρέχουν τά ἴδια δικαιώματα σέ θέματα κληρονομίας, ἀσφάλειας, υἱείας καί υἱοθεσίας. Δέν ξέρω ἂν σέ ἄλλες χώρες τοῦ κόσμου διαφέρει οὐσιαστικά ὁ «πολιτικός γάμος» ἀπό τήν «πολιτική ἔνωση», ἀλλά στίς ΗΠΑ ἡ διαφορά τους βασικά συνίσταται στή χρήση τοῦ ὅρου γάμος (καί μέ αὐτόν φυσικά ἐννοοῦν τόν «πολιτικό γάμο») καί σέ τίποτε ἄλλο.

Ὡς χριστιανοί δέν ἀποδεχόμεστε τόν «πολιτικό γάμο» ἐπειδή θεωροῦμε τό γάμο μυστήριο. Πολλῶ μάλλον φυσικά δέν μπορούμε νά δεχτοῦμε τόν γάμο ὁμοφυλόφιλων ἀφοῦ βασικός σκοπός τοῦ γάμου εἶναι ἡ τεκνοποιία καί ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ὁμοφυλοφιλία εἶναι ἀναλλοίωτη στήν Παλαιά καί στήν Καινή Διαθήκη, στους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στους βίους τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας καί στους Ἱερούς Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Γι' αὐτό οἱ ἀντιρρήσεις μας γιά τόν «πολιτικό γάμο» ἢ «πολιτική ἔνωση» τῶν ὁμοφυλόφιλων ἀλλά καί ἑτεροφυλόφιλων πρέπει νά εἶναι ἐξί-σου καθαρές. Ὡς χριστιανοί δεχόμεστε μόνον τόν γάμο ἑτεροφυλό-

φυλών πού εὐλογεῖ ἡ Ἐκκλησία μέ τό μυστήριο τοῦ γάμου καί τίποτε ἄλλο. Ὅποιαδήποτε ἄλλη ρύθμιση ἀπό τήν Πολιτεία οὔτε τό Εὐαγγέλιο μπορεῖ νά ἀναιρέσει, οὔτε τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας νά διαφοροποιήσει.

Νά εὐχαριστήσουμε τόν π. Ἀναστάσιο Σαλαπάτα γιά τό ἄρθρο του πού μᾶς ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά ἀντιληφθοῦμε πῶς διαμορφώνεται τό σκηνικό γιά τό θέμα τῶν γάμων τῶν ὁμοφυλοφίλων στήν Ἀγγλία, ἓνα θέμα πού ἀπασχολεῖ ἔντονα καί τήν ἀμερικανική κοινή γνώμη καί τό ὁποῖο καθόρισε στό πρόσφατο παρελθόν (καί ποιός ξέρει; ἴσως καί στό μέλλον) τό ἀποτελεσμα τῶν ἐκλογῶν.

* * *

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΚΟΡΙΤΣΙΑ 10 ἢ 12 ΧΡΟΝΩΝ ΝΑ ΠΑΝΤΡΕΥΟΝΤΑΙ ΕΙΠΕ Ο ΜΟΥΦΤΗΣ ΤΗΣ ΣΑΟΥΔΙΚΗΣ ΑΡΑΒΙΑΣ!!!

Διαβάζουμε στό ἱστολόγιο defencenet. gr:

«Εἶναι ἐπιτρεπτό τά κορίτσια νά παντρεύονται στήν ἡλικία τῶν 10 ἢ 12 χρόνων σύμφωνα μέ τόν πανίσχυρο μουφτί τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας. Ὁ πανίσχυρος μεγάλος μουφτί τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας δήλωσε ὅτι εἶναι ἐπιτρεπτό τά κορίτσια νά παντρεύονται ἀπό τήν ἡλικία τῶν δέκα ἐτῶν, ἀσκώντας κριτική σέ ὅσους ὑποστηρίζουν ὅτι πρέπει νά αὐξηθεῖ τό κατώτατο ὄριο ἡλικίας γάμου.

Ὁ σεΐχης Ἀμπντούλ Ἀζίζ ἀλ Σεΐχ εἶπε ὅτι ἓνα κορίτσι εἶναι ἔτοιμο νά παντρευτεῖ ἤδη ἀπό τά δέκα ἢ 12 χρόνια τῆς ζωῆς του, σύμφωνα μέ τό Ἰσλάμ, ἐνῶ τόνισε ὅτι ὁ ἰσλαμικός νόμος δέν καταπιέζει τίς γυναῖκες. «Ὅλοι ὅσοι καλοῦν γιά αὐξηση τοῦ ὁρίου ἡλικίας γιά γάμο κάνουν μεγάλο λάθος» σχολίασε σέ ὁμιλία του στό Ἰσλαμικό Πανεπιστήμιο τοῦ Ριάντ.

«Οἱ μπτέρες μας καί οἱ γιαγιάδες μας ὅταν παντρεύτηκαν ἦταν δέν ἦταν 12 ἐτῶν. Ἡ καλή ἀνατροφή προετοιμάζει ἓνα κορίτσι προκειμένου νά ἀναλάβει τά συζυγικά του καθήκοντα σέ αὐτή τήν ἡλικία» προσέθεσε. Τά σχόλια τοῦ μουφτί ἀκολούθησαν τήν ἐρώτηση μιᾶς γυναίκας ἀπό τό ἀκροατήριο σχετικά μέ τόν γάμο ἀνηλίκων κοριτσιῶν χωρίς τή συγκατάθεσή τους.

Ἡ Ἐθνική Ἐνωση Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας (NHRA) ἔχει ἐπικρίνει τήν πρακτική αὐτή στή χώρα, χαρακτηρίζοντάς την ὡς παραβίαση τῶν δικαιωμάτων τῶν παιδιῶν.

Τόν περασμένο χρόνο, μία σχετική φάτουα, θρησκευτικό διάταγμα, πού ἐπέτρεπε σέ κορίτσια νά παντρεύονται ἀπό τήν ἡλικία τῶν ἐννέα χρόνων, ἀπορρίφθηκε ἀπό τό Ἀνώτατο Ἐπιστημονικό Συμβούλιο τοῦ Μαρόκου. Τό συμβούλιο ἀπεφάνθη ὅτι τοῦ ἔλειπε ἡ θρησκευτική ἐγκυρότητα καθῶς βασιζόταν σέ μία μόνο περίπτωση – τόν γάμο τοῦ Μωάμεθ μέ τήν Ἀἴσα μπίντ Ἀμποῦ Μπάκρ».

Πῶς εἶπατε;

Σέ τί χρῆσιμῆς οἱ Διαθρησκειακοὶ Διάλογοι;

Καλά, οὔτε τώρα δέν καταλάβατε μετὰ τὴν ἔρμηνεία τοῦ φειβᾶ τοῦ μουφτῆ τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας.

Ἦχι ε;!!!

Περίεργο!!!

Πάντως τὸν Παναγιότατο τὸν παρασημοφοροῦν σέ διεθνή φόρα γιὰ τὴν ἐπίδοσή του στοὺς Διαθρησκειακοὺς Διαλόγους!

Πῶς εἶπατε καὶ πάλιν;

Καλά, ἀφοῦ τὰ καταφέρνει τόσο καλά μέ τοὺς Διαθρησκειακοὺς Διαλόγους ὁ Παναγιότατος, γιατί ἐξακολουθεῖ νά παραμένει κλειστή ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης παρόλον ὅτι 200 μουφτῆδες διορίστηκαν στή Θράκη γιὰ νά μετατρέψουν τοὺς Ἑλληνας μουσουλμάνους σέ Τούρκους;

Δέν σᾶς ἀκούω καλά!

Δέν σᾶς ἐνδιαφέρουν, λέτε, τί λένε οἱ «φονταμενταλιστές»;

Καὶ ἐμᾶς νομίζετε ὅτι μᾶς ἐνδιαφέρει ποιῆς ἀνοησίες ἐκστομίζουν οἱ Οἰκουμενιστές;

Τρῶνε καὶ πίνουν στά πιά χλιδάτα ξενοδοχεῖα τοῦ κόσμου καὶ κάνουν τὰ ψῶνια τους σέ ἐξωτικούς καὶ κοσμοπολίτικους προορισμούς καὶ περιμένουν ὅτι ἔτσι θά κατευνάσουν τό μένος τῶν μουσουλμάνων!!!

Ἦρίστε λοιπόν ἡ ἀπάντησι ἀπὸ τό στόμα τοῦ πιά ἀρμόδιου ἐκπρόσωπου τοῦ Ἰσλάμ.

Ἦ μουφτῆς τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας λέγει ὅτι ὅλοι οἱ ναοὶ τῆς ἀραβικῆς χερσονήσου πρέπει νά καταστραφῶν καὶ τὰ κοριτσάκια τῶν 10 ἢ τῶν 12 χρόνων νά παντρεύονται!!!

Ἀσφαλῶς καὶ ἀποδίδουν οἱ Διαθρησκειακοὶ Διάλογοι!!!

Ποίος νουνεχῆς ἄνθρωπος τολμᾶ νά ἰσχυριστεῖ τό ἀντίθετο;!!!

* * *

*ΑΞΙΟΘΡΗΝΗΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ «ΑΔΑΜΑΝΤΙΝΟ» ΙΩΒΗΛΑΙΟ ΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ*

Μέ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσις τοῦ «ἀδαμάντινου» Ἰωβηλαίου τῆς βασίλισσας τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὁ Σεβασμιότατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριος ἐξαπέλυσε ἐγκύ-

κλιο μέ τήν ὁποία συγχαίρει τή βασίλισσα γιά τό Ἰωβηλαῖο καί καλεῖ τούς ὀρθόδοξους πιστούς νά προσευχηθοῦν γι' αὐτήν.

Μέχρις ἐδῶ κάποιος θά μπορούσε νά δείξει κατανόηση καί νά πεῖ ὅτι ἦταν ἴσως ἀναμενόμενη μιά κίνηση ἀβροφροσύνης ἐκ μέρους τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων.

Τό περιεχόμενο ὅμως τῆς ἐγκυκλίου εἶναι κυριολεκτικά ἀξιοθρήνητο.

Ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ δέν ἀσκεῖ πραγματική ἐξουσία

Καταρχήν ἐπειδή ἀναφέρει ὅτι κατά τήν περίοδο τῆς βασιλείας της ἔγιναν κοσμογονικές ἀλλαγές στόν πλανήτη.

Φυσικά οὐδεὶς διαμφισβητεῖ ὅτι ὄντως ἔγιναν κοσμογονικές ἀλλαγές τά τελευταῖα 60 χρόνια, ἀλλά αὐτό πού δέν μπορούμε νά καταλάβουμε εἶναι πῶς στήν εὐχή ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ συνετέλεσε καθ' οἷονδήποτε τρόπο στίς ἀλλαγές νοουμένου ὅτι - ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε - ὁ ρόλος τῆς Μεγαλειοτάτης - σύμφωνα μέ τό Βρετανικό συνταγμα - εἶναι καθαρά διακοσμητικός.

Εἶναι κυριολεκτικά γιά τά πανηγύρια. Τά ἐθνικά πανηγύρια ἔστω. Οὐδεμία πραγματική ἐξουσία ἀσκεῖ. Ἀκόμη καί τόν λόγο τοῦ Θρόνου πού ἐκφωνεῖ στό ἀγγλικό κοινοβούλιο τόν συντάσσει ὁ ἐκάστοτε πρωθυπουργός.

Ἡ βασιλική οἰκογένεια πηγὴ συνεχῶν σκανδάλων

Τό δεύτερο στοιχεῖο πού καθιστᾷ τήν ἐγκύκλιο τοῦ Σεβασμιότατου ἀξιοθρήνητη εἶναι τό γεγονός ὅτι χαρακτηρίζει τή βασιλική οἰκογένεια καί μάλιστα τήν βασίλισσα Ἐλισάβετ ὡς προσπλωμένη στίς ἀρχές τῆς οἰκογένειας, ἐνῶ - ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε - ὅλα σχεδόν τά μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας ἔχουν κατ' ἐπανάληψη ἀπασχολήσει ἐν ἐκτάσει τά ΜΜΕ μέ τά σκάνδαλά τους.

Ἐπὶ τούτου λόγος ὁ Σεβασμιότατος νά προκαλέσει τή θυμηδία τοῦ κόσμου μέ τήν ἀναφορά σέ τόσο ἐξωπραγματική διάσταση τοῦ ἥθους τῆς Μεγαλειοτάτης καί τῆς οἰκογένειάς της;

Οἰκουμενισμός

Ἀλλά τό ἀποκορύφωμα τῆς ἀξιοθρήνητης ἀναφορᾶς τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἐγκυκλίου ἀφορᾷ τόν Οἰκουμενισμό.

Ἀναφέρει ἐπί λέξει:

«Ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1948 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Οἱ κατὰ τόπους διηρημένες Ἐκκλησίες ἄρχισαν θεολογικούς διαλόγους μεταξύ τους μὲ τελικό σκοπὸ νὰ συμφιλιωθοῦν καὶ νὰ ἐπανενωθοῦν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ».

Ἐκ τίνος νὰ ἀρχίσουμε;

Ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1948 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (γράφει αἵρέσεων) στὸ ὅποιο ἀνήκουν – ὡς μὴ ὄφειλαν – ὡς ἰσότημα μέλη οἱ πλείστες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες;

Ἐκ τίνος νὰ ἀρχίσουμε; Ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1948 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (γράφει αἵρέσεων) στὸ ὅποιο ἀνήκουν – ὡς μὴ ὄφειλαν – ὡς ἰσότημα μέλη οἱ πλείστες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες;

Ἐκ τίνος νὰ ἀρχίσουμε; Ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1948 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (γράφει αἵρέσεων) στὸ ὅποιο ἀνήκουν – ὡς μὴ ὄφειλαν – ὡς ἰσότημα μέλη οἱ πλείστες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες;

Ἐκ τίνος νὰ ἀρχίσουμε; Ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1948 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (γράφει αἵρέσεων) στὸ ὅποιο ἀνήκουν – ὡς μὴ ὄφειλαν – ὡς ἰσότημα μέλη οἱ πλείστες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες;

Μένει ἐκτεθειμένος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος μὲ τὴν ἐγκύκλιο

Θλιβόμαστε βαθύτατα γιὰ τὴν ἀξιοθρήνητη ἐγκύκλιο τοῦ Σεβασμιότατου ἡ ὁποία τὸν ἐξέθεσε πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἴσως ὁ ἴδιος φαντάζεται. Μέχρι στιγμῆς νομίζαμε ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πού τηροῦσε κάποια προσχήματα μὲ τὸν Οἰκουμενισμό. Τώρα ὅμως πού μιλά γιὰ «διηρημένες Ἐκκλησίες» πού πρέπει νὰ ἐπανενωθοῦν ποῖός θὰ τολμήσει νὰ τὸν θεωρήσει παραδοσιακὸ ἱεράρχη;

* * *

*Ο ΣΕΒ. ΓΟΡΤΥΝΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ ΕΛΕΓΧΕΙ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΤΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟ*

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά ὁ Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλουπόλεως κ. Ἱερεμίας – ἕνας ὁμολογητὴς Ἱεράρχης μὲ σπάνια θεολογικὴ κατάρτιση – δείχνει ὅτι εἶναι ποιμένας ἀγρυπνος τῶν ψυχῶν πού τοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Κύριος ἀλλὰ καὶ φωτεινὸ παράδειγμα καὶ πηγὴ ἔμπνευσης γιὰ τοὺς πιστοὺς.

Ἐκ τίνος νὰ ἀρχίσουμε; Ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1948 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (γράφει αἵρέσεων) στὸ ὅποιο ἀνήκουν – ὡς μὴ ὄφειλαν – ὡς ἰσότημα μέλη οἱ πλείστες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες;

νηφαλιότητα, αλλά όμολογιακή παρρησία, έρμηνεύει στους πιστούς τήν αλήθεια του Εὐαγγελίου καί πολεμᾶ γενναίᾳ τήν παναίρεση του Οἴκου-μενισμοῦ καί δῆ τά πρόσφατα ἀτοπήματα του Οἰκουμενιστῆ Μητροπολίτη Γερμανίας Αὐγουστίνου.

Εὐχαριστοῦμε θερμά τόν Σεβασμιότατο γιά τό ὀρθόδοξο ἦθος του, τήν ὀρθόδοξη κατήχηση πού προσφέρει στους πιστούς καί γιά τήν Ὀρθόδοξη ὁμολογία του.

Παραθέτουμε στή συνέχεια ἀποσπάσματα του κηρύγματός του πού μᾶς ἔδωσε τήν ἀφορμή γιά τή σύνταξη του πιά πάνω σχολίου.

*Προδοσία τῆς πίστεως τά συλλειτουργγα καί ἡ θεία κοινωνία μετὰ
τῶν αἰρετικῶν Παπικῶν*

Ἡ θεία Λειτουργία εἶναι Μυστήριον ἐνότιος.

Εἶναι ἔνωση μέ τόν Θεό, ἀλλά καί ἔνωση μεταξύ μας. Γιατί, μέ τήν θεία Κοινωνία πού λαμβάνουμε στήν θεία Λειτουργία, ἔχουμε μέσα μας τό ἴδιο αἷμα, τοῦ Χριστοῦ τό αἷμα, καί εἴμαστε λοιπόν ἀδελφοί.

Γί αὐτό καί πρέπει νά εἴμαστε ἀγαπημένοι μεταξύ μας, ὅπως μᾶς λέει ὁ ἱερέας, «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους», γιά νά γευόμαστε τήν θεία Κοινωνία, πού εἶναι Μυστήριον ἐνότιος.

Μέ τούς αἰρετικούς, καί συγκεκριμένα μέ τούς Παπικούς, δέν εἴμαστε σέ συμφωνία καί διαφέρουμε σέ πολλά.

Ἐφοῦ λοιπόν ἔχουμε διαφορές μ' αὐτούς, καί μάλιστα δογματικές διαφορές, πῶς εἶναι δυνατόν νά προσφέρουμε μαζί τους τό Μυστήριον τῆς ἐνότιος, τήν θεία Λειτουργία;

Ἄν γίνεται κάτι τέτοιο – ὅπως μετά λύπης ἀκοῦμε ὅτι γίνεται – αὐτό εἶναι προδοσία πίστεως, αὐτό εἶναι παράβαση τῶν ἱερῶν Κανόνων τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἄς ἔχουμε τό νοῦ μας, χριστιανοί μου, καί ἐμεῖς οἱ κληρικοί καί ἔσεῖς οἱ λαϊκοί, πού τά ἱερά μας κείμενα σᾶς ὀνομάζουν «φρουρό» καί «φύλακα» τῆς πίστεως μας, ἄς ἔχουμε τό νοῦ μας λέγω, μή συμβοῦν καί στήν πόρτα μας τέτοιες προδοσίες; καί ἄν ἀκούσουμε ἢ δοῦμε, ὅτι συμβαίνουν νά μήν εἴμαστε ἀπαθεῖς, ἀλλά νά διαμαρτυρηθοῦμε γιά τέτοιες παραβάσεις τῶν ἱερῶν Κανόνων, πού εἶναι φοβερές.

Αὐτήν τήν ὥρα πού σᾶς γράφω αὐτά μοῦ εἶπαν καί μοῦ ἔδειξαν ἀπό τό διαδίκτυο καί εἶδα μέ τά μάτια μου τήν ἐξῆς φοβερή εἰκόνα: Ἕνας παπικός ἱερέας χρίει τόν Μητροπολίτη Γερμανίας κ. Αὐγουστίνου στό μέτωπό του. Σημεῖο τῶν καιρῶν αὐτό! Καί νά γίνεται αὐτό τό προδοτικό ἀπό Ἐπίσκοπο!... Φύλαξέ μας, Χριστέ καί Παναγιά, ἀπό χειρότερα!...

Οί άπλοί χριστιανοί

Ἡ θεία λειτουργία γίνεται γιά τήν θεία Κοινωνία. Κανονικά, ὅπως τό ἔλεγε ὁ μακαριστός Γορτύνιος πατήρ Γερβάσιος Παρασκευόπουλος, μαθητής τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, ὁ χριστιανός πρέπει νά εἶναι τόσο πολύ προσεκτικός στή ζωή του, ὥστε νά μπορεῖ νά κοινωνεῖ σέ κάθε θεία λειτουργία.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοί κοινωνοῦσαν συχνά. Ὁ ἅγιος Βασίλειος καυχᾶται ὅτι τά πνευματικά του τέκνα κοινωνοῦσαν τρεῖς φορές τήν ἑβδομάδα! Πρέπει νά ἔχουμε πόθο γιά τή θεία Κοινωνία. Δέν ἐπιτρέπεται τό φαινόμενο νά γίνεται θεία λειτουργία καί νά μή προσέρχεται κανείς στό θεῖο Ποτήρι.

Περί τοῦ αἰρετικοῦ Βαρλαάμ

Ἐπῆρχε, ἀδελφοί μου, στά χρόνια τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ μία διπλή αἵρεση.

Ἀπό τήν μία πλευρά της ἡ αἵρεση αὐτή τόνιζε τά Μυστήρια ἄσχετα μέ τήν ἄσκηση. Δηλαδή, νά πηγαίνουμε νά κοινωνῶμε καί ἄς κάνουμε ὅ,τι θέλουμε. Αὐτό τό δεχόταν καί τό ὑποστήριζε ὁ αἰρετικός Βαρλαάμ.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἡ αἵρεση τόνιζε τήν ἄσκηση ἄσχετα μέ τήν θεία Κοινωνία. Μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν αἰρετικῶν ἄκρων ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, διά τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καί ὄλων τῶν ἁγίων Πατέρων, λέγει ὅτι σωζόμαστε μέ τό Μυστήριο τῆς θείας Κοινωνίας, μέ τήν προϋπόθεση ὅμως νά κάνουμε συγχρόνως καί ἄσκηση μέ ἐξομολόγηση καί μετάνοια γιά τόν καθαρισμό τῆς ψυχῆς μας.

* * *

Ο ΣΕΒ. ΗΛΕΙΑΣ κ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΔΙΝΕΙ ΤΗ ΧΑΡΙΣΤΙΚΗ ΒΟΛΗ ΣΤΟ ΝΕΟΒΑΡΛΑΑΜΙΚΟ ΑΙΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Μιά ἐξαιρετική - ἀπό κάθε ἄποψη - ἀνάλυση τοῦ Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Ἡλείας κ. Γερμανοῦ γραμμένη εἰδικά γιά τόν «*Πυλώνα Ἐκκλησιαστικῶν Εἰδήσεων ΑΜΗΝ*» σφραγίζει τόν τάφο τῆς «*Νεοβαρλααμικῆς*» «*λειτουργικῆς ἀναγέννησης*» ὀριστικά καί ἀμετάκλητα.

Καταρχήν νά εὐχαριστήσουμε τόν Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Ἡλείας κ. Γερμανό - ἕνα παραδοσιακό ἱεράρχη - ἐπειδή βρῖσκει τόν χρόνο νά ἀπαντᾷ μέ τόση θεολογική καί ἐπιστημονική ἐπάρκεια στίς προκλήσεις τῶν «*Νεοβαρλααμιτῶν*».

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Σεβασμιότατου βασισμένη σέ ἐπιστημονικά στοιχεῖα καταρρίπτει τά ἐπιχειρήματα τῶν καλοπροαίρετων εἰσηγητῶν τῶν μεταφράσεων τῶν λειτουργικῶν κειμένων ἐπειδή ἀποδεικνύει μέ ἐπιστημονική μέθοδο τό ἐπιχείρημα ὅτι δῆθεν ἡ μεταγλώττιση ἐπιβάλλεται

ἐπειδή ὁ κόσμος δέν κατανοεῖ τὰ λειτουργικά κείμενα. Ἡ στατιστική ἀνάλυση πού παραθέτει ὁ Σεβασμιότατος ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἰσχυρισμός αὐτός εἶναι ἀνακριβής.

Βέβαια ἐκτός ἀπό ἀγαθούς τῆ προαιρέσει κληρικούς καί λαϊκούς – ὅπως εἶναι λ.χ. ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Νικοπόλεως – ὑπάρχουν καί οἱ συνειδητοί «Νεοβαρλααμίτες» – ὅπως εἶναι ὁ π. Βασίλειος Θερμός καί ἡ ομάδα τῶν Ἐγυπτιακῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης οἱ ὁποῖοι ἀνευθρίαστα ὁμολογοῦν πού ἀποσκοποῦν μέ τίς «λειτουργικές μεταγλωττίσεις».

Στά ἐπιχειρήματα αὐτά ἀπάντησε ἤδη ἀπολύτως τεκμηριωμένα ὁ π. Θεόδωρος Ζήσης, ὁ Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου, ὁ π. Σαράντης Σαράντης, ὁ κ. Φώτης Σχοινᾶς καί πολλοί ἄλλοι.

Ἡ σπουδαιότητα τῆς ἀπάντησης τοῦ Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Ἡλείας στήν εἰσήγηση τῆς γνωστῆς οἰκουμενίστριας καί πρόμαχου κάθε νεωτερισμοῦ Καθηγήτριας κ. Δήμητρας Κούκουρα δίνει τή χαριστική βολή στό θέμα.

Ἀπό ἐδῶ καί ἐμπρός ὅποιος θέσει θέμα ἀνάγκης μεταγλωττίσεως τῶν λατρευτικῶν κειμένων πρέπει νά θεωρεῖται κακοπροαίρετος ἄνθρωπος ἢ ἄνθρωπος μέ συνειδητά κακόδοξο φρόνημα.

Εὐχαριστοῦμε θερμά, Σεβασμιότατε Ἡλείας, γιά τήν καταπελτώδη, νηφάλια, ἐπιστημονική καί ἀπολύτως τεκμηριωμένη ἀπάντηση.

Παραθέτουμε στή συνέχεια τό ἐξαιρετικό κείμενο τοῦ Ἁγίου Ἡλείας πού μᾶς ἔδωσε τήν ἀφορμή γιά τή σύνταξη τοῦ πῶς πάνω σχολίου.

Ἀνάγκη μεταγλωττίσεως ἢ μή τῶν κειμένων τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας μας

Ἐδιάβασα μέ προσοχή στήν ἱστοσελίδα σας τῆς 6-6-2012 τήν εἰσήγηση τῆς κ. Δήμητρας Κούκουρα, Καθηγήτριας τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ ΑΠΘ, στό Γ΄ Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο πού διοργάνωσε ὁ Σύλλογος Μεταπτυχιακῶν Φοιτητῶν καί Ὑποψηφίων Διδασκτόρων Τμήματος Θεολογίας τοῦ ΑΠΘ μέ θέμα «Ἡ δυναμική τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καί ἡ παγιωμένη γλῶσσα τῶν βιβλικῶν καί λειτουργικῶν κειμένων» καί διά νά συμβάλω στήν ἀρτιώτερη ἐξέταση τοῦ θέματος καί διά νά γίνει εὐρύτερη συζήτηση, παρακαλῶ νά δημοσιεύσετε ἔρευνα πού ἔγινε στήν Μητρόπόλῃ μας, ὅπως καί μία δεύτερη πού ἐπραγματοποίησε ἡ εἰδική Ἐταιρεία Δημοσκοπήσεων Κάπα Research, σχετικές μέ τό πόσο κατανοοῦνται τὰ κείμενα τῆς ὀρθοδόξου Λατρείας μας σήμερα ἀπό τούς Ἑλληνες Ὁρθοδόξους Χριστιανούς.

Α΄. Τί ἀπέδειξε ἔρευνα σέ Μαθητές-τριες Σχολείων τῆς Ἡλείας.

1. Διά νά φανεῖ πόσο γίνονται κατανοητά ἢ μή ἀπό τούς ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς τὰ κείμενα τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας μας σήμε-

ρα, παρεκάλεσα Κληρικούς Θεολόγους Καθηγητάς Γυμνασίου καί Λυκείου νά πραγματοποιήσουν έρευνα στίς τάξεις τους διά τό πόσο οί μαθητές τους κατανοοῦν τά κείμενα τῆς θείας Λειτουργίας.

Συγκεκριμένα ἔδωκαν στούς Μαθητές/τριες τους τούς ἐξῆς δύο ὕμνους:

Πρώτον: «*Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον*».

Δεύτερον: «*Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ τῆς δόξης Σου. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις*».

Β'. Ἀποτελέσματα τῆς εἰδικῆς ἐταιρείας δημοσκοπήσεων Κάπα Research

1. Τό *ΒΗΜΑ* Ἀθηνῶν τῆς 23-4-2006 (Κυριακή τοῦ Πάσχα) δημοσίευσε στίς σελίδες 3Α3, Α44 καί 5Α5, ἔρευνα τῆς ἐταιρείας δημοσκοπήσεων Κάπα Research μέ τίτλο: «*Πάσχα, ἡ γιορτή τῶν Ἑλλήνων*». Παραθέτω κατωτέρω τίς ἀπαντήσεις στό ἐρώτημα: «*Τί καταλαβαίνετε μέ τήν φράση «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν» ἀπό τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, πού ἀφορᾶ ἄμεσα τό θέμα μας:*

2. Ἡ Ἐφημερίδα *ΠΡΩΤΗ* Πύργου τῆς 26-4-2008 (Μέγα Σάββατον), σελίδα 16, καταχωρεῖ ἔρευνα τῆς ἴδιας ὡς ἄνω Ἐταιρείας δημοσκοπήσεων μέ τόν τίτλο: «*Πιστοί στά ἥθη καί τίς παραδόσεις τοῦ Πάσχα ἐμφανίζονται οἱ Ἕλληνες*».

Εἰδικώτερα ἡ ἔρευνα αὐτή ἀπέδειξε, ὅτι: «*Τά ἐκκλησιαστικά κείμενα καί τό τελετουργικό τῆς Μ. Ἑβδομάδας εἶναι γνώριμα πολύ (16,4%) ἢ ἀρκετά (39,8%) γιά τήν πλειονότητα τῶν ἐρωτηθέντων, ἐνῶ «λίγο» ἀπαντοῦν 23,1% καί «καθόλου» 20,6%*».

Γ'. Συμπέρασμα

Μέ δεδομένα τά παραπάνω στοιχεῖα, ὅτι δηλαδή οἱ Μαθητές-τριες Γυμνασίου κατανοοῦν τά κείμενα τῆς Λατρίας σέ ποσοστό πλέον τοῦ 80% (πλήρως ἢ λιγότερο), καί ὡς ἐκ τούτου, κατά λογικό συμπέρασμα, αὐτά θά γίνονται πολύ περισσότερον κατανοητά ἀπό τούς Μαθητές-τριες τοῦ Λυκείου, ἀφοῦ ἀσκοῦνται ἐπί πλέον ἄλλα τρία χρόνια στήν ἐκμάθηση τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

β. Μέ δεδομένον ὅτι στήν Πατρίδα μας ἡ ὑποχρεωτική ἐκπαίδευση εἶναι ἐννεαετής, λογικόν εἶναι νά δεχθοῦμε ὅτι καί οἱ ἐνήλικες Ἕλληνες πολίτες θά κατανοοῦν τουλάχιστον στό ἴδιο ποσοστό μέ τούς Μαθητές τοῦ Γυμνασίου τά κείμενα τῆς Λατρίας μας.

γ. Μέ δεδομένον ὅτι σύμφωνα μέ τήν Ἐθνική Στατιστική Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος ἓνα μεγάλο ποσοστό τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν (12,5%) ἔχουν πανεπιστημιακή μόρφωση καί

δ. Ὅσοι Ἕλληνες ἐκκλησιάζονται τακτικά καί ἐπομένως συχνά ἀκούουν τούς ὕμνους, ἀλλά καί ὅσοι δείχνουν εἰδικότερο ἐνδιαφέρον διά συμπροσευχή καί συνδοξολογία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, κατανοοῦν πληρέστερα τούς ὕμνους τῆς θείας Λατρείας, καί τά τελούμενα εἰς αὐτήν,

συμπεραίνεται ὅτι:

Δέν εἶναι ἀναγκαία σήμερα ἡ μεταγλώττισις τῶν κειμένων τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας μας.

Ἐποσημειώσεις:

1. Ὁ ἴδιος Καθηγητής τό 2008 ἔκανε παρόμοια ἔρευνα σέ Μαθητές-τριες (12-15 ἐτῶν) τῆς Α', Β' καί Γ' Τάξεως Γυμνασίου τοῦ Πύργου, δηλαδή σέ πολύ μεγαλύτερο δείγμα ἀπό αὐτό τῶν δύο ὕμνων, διά τό πόσον κατανοοῦν τό κείμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ ἔρευνα αὐτή ἔγινε σέ πρωτότυπο κείμενο τῆς Κ. Διαθήκης 10 στίχων ἀπό τά Εὐαγγέλια καί ἀπό τίς Ἐπιστολές τοῦ Ἀπ. Παύλου.

Τό ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε ὡς κάτωθι:

50% Κατανοτές

19% Λίγο κατανοτές

31% Ἀκατανότες.

Τό γενικό συμπέρασμα τῆς ἔρευνας αὐτῆς κατά τόν Καθηγητήν π. Θεόδωρο Χαμάλη εἶναι:

«Οἱ Μαθητές τῆς Α', Β' καί Γ' Γυμνασίου κατανοοῦν λέξεις χρησιμοποιούμενες στήν καθημερινή ζωή. Ἀντίθετα, λέξεις πού σπανίως χρησιμοποιοῦνται δέν τίς κατανοοῦν βαθύτερα (π.χ. τήν ἀντωνυμία τινές). Σύμφωνα μ' αὐτά τά δεδομένα τά παιδιά κατανοοῦν κατά 50% τό κείμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς».

Ἄς σημειωθῇ ὅτι στά αὐτά περίπου συμπεράσματα καταλήγει καί ὁ Διάκονος Γεώργιος Σταθόπουλος εἰς τήν εἰδικήν του ἔρευνα, ἡ ὁποία παρατίθεται ἀνωτέρω. Γράφει:

«1. Ἀπό αὐτήν τήν μικρή, ἀλλά ἀντιπροσωπευτική ἐργασία μπορεῖ εὐκόλα νά διαπιστώσει κανεῖς, ὅτι ἡ Λειτουργική Γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας μας γίνεται σχεδόν στό σύνολό της κατανοτή ἀπό τούς Μαθητές τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐκπαίδευσης, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα μας ἔχει συνέχεια καί οἱ περισσότερες ἀπό τίς λέξεις τοῦ λειτουργικοῦ μας πλοῦτου εἶναι ἐν χρήσει καί στίς ἡμέρες μας. Ὅπωςδήποτε δέν γίνονται ἀπολύτως κατανοτές λέξεις τοῦ λειτουργικοῦ μας πλοῦτου ἀπό τά παιδιά, ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει καί στους μεγάλους, ὅταν αὐτές εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστες ἢ χρειάζεται νά τίς κατανοήσουν ἀπό τίς συμφραζόμενες τους. Ἄλλες πάλι μποροῦν νά τίς κατανοήσουν ἂν τούς βοηθήσει κάποιος μέ ἄλλες παράγωγες ἢ ὁμόρριζες τους λέξεις, πού αὐτά χρησιμοποιοῦν στό

λεξιλόγιό τους.

Κλείνοντας, Σεβασμιώτατε, θά ήθελα νά καταθέσω καί τήν προσωπική μου ἐμπειρία ἀπό τά λίγα χρόνια πού ήπηρετώ ως Καθηγητής Θεολογίας στήν Μέση Ἐκπαίδευση. Στήν Β΄ Γυμνασίου οἱ Μαθητές-τριες διδάσκονται περικοπές σέ Μεταφρασά ἀπό τήν Κ. Διαθήκη. Ἐγώ ὅλα τά χρόνια πού διακονῶ στά σχολεῖα, διδάσκω αὐτές τίς περικοπές ἀπό τό πρωτότυπο κείμενο τῆς Κ. Διαθήκης, ἀπό ἀντίτυπα τῆς Κ. Διαθήκης πού ἡ Μητρόπολή μας δωρίζει σ' ὅλους τούς Μαθητές τῆς Β΄ Τάξεως Γυμνασίου. Σᾶς πληροφορῶ ὅτι οἱ Μαθητές ἐνθουσιάζονται μέ τό ἀρχαῖο κείμενο τῆς Κ. Διαθήκης, ὅταν μέ τήν βοήθεια τήν δική μου καταφέρνουν νά τό μεταφράσουν καί νά τό κατανοήσουν μέσα στήν τάξη.

Τό ἐρώτημά τους ὁμως ὅλα αὐτά τά χρόνια εἶναι: Γιατί, πάτερ, ὅταν μᾶς τό διαβάζετε ἐσεῖς στήν τάξη καί τό ἔχουμε μπροστά μας τό καταλαβαίνουμε εὐκόλα, ἐνῶ στίς ἐκκλησίες μας ὄχι; Ἴσως ἐδῶ πρέπει νά σταθοῦμε καί νά προσέξουμε ὅλοι μέσα στήν ἐκκλησία, κληρικοί καί ἱεροφάτες».

* * *

*ΕΝΤΕΛΩΣ ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΗ Η ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΓΙΑ
ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ CERN*

Μέ πολύ μεγάλη ἔκπληξη παρακολουθῶ τήν κατακλυσμαία ἐμπλοκή θρησκευτικῶν παραγόντων - ἐπισκόπων, ἄλλων κληρικῶν ἀλλά καί θεολόγων - ἀναφορικά μέ τό πείραμα CERN. Δέν κατανοῶ καθόλου τό λόγο τῆς ἐκδήλωσης τοῦ τόσο ἐνδιαφέροντος. Τό πείραμα παρουσιάζει τρομακτικό ἐνδιαφέρον ἀπό ἐπιστημονικῆς σκοπιᾶς, ἀλλά ἀπό ἐκεῖ καί πέραν δέν κατανοῶ πῶς ἀφορᾶ ἄμεσα τήν Ἐκκλησία καί τή θεολογία γιά νά παρατηρεῖται αὐτή ἡ τεράστια ἐμπλοκή ἐκπροσώπων τους στή συζήτηση.

Δέν ὑπάρχει κανένας φόβος γιά τήν πίστη ἀπό τό πείραμα CERN.

Δηλαδή τί εἶναι πού φοβόμαστε;

Ἦτι τό πείραμα θά ἀποδείξει ὅτι δέν ὑπάρχει Θεός;

Μέ συγχωρεῖτε, πατέρες καί ἀδελφοί, ἀλλά ἄν ὁ Θεός πού πιστεύουμε μπορεῖ νά ἐπαληθευθεῖ ἢ νά διαψευσθεῖ πειραματικά, καλά κάνουμε νά ἀνησυχίσουμε γιά τό εἶδος τῆς πίστεως πού ἔχουμε.

Ἦτι γιά τά ἐπιστημονικά πειράματα.

Ἦ ὁ Θεός εἶναι «ἄκτιστος» (δηλαδή ἀδημιούργητος) ἐμεῖς «κτίσματα» (δηλαδή δημιουργήματα). Ἦ Ἐπιστήμη ἐξετάζει τούς νόμους πού διέπουν τά «κτίσματα». Ἦτι τόν Δημιουργό.

Οί επιστημονικές μέθοδοι μελέτης τῶν φυσικῶν φαινομένων.

Ἐξετάζει τά πράγματα μέ τή μαθηματική ἐπιστήμη, μέ τήν παρατήρηση καί μέ τό πείραμα.

Δέν κατανοῶ ποσῶς τόν φόβο ὅσων χριστιανῶν νομίζουν ὅτι ὑπάρχει ἡ **ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΞΕΙ** ἐπιστημονική θεωρία πού μπορεῖ νά ἀποδείξει τήν ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ ἢ νά καταργήσει τήν πίστη.

Ἡ πίστη δέν εἶναι μέν παράλογη εἶναι ὅμως ὁπωσδήποτε ὑπέρλογη.

Οὔτε μέ τό μικροσκόπιο διακρίνεται, οὔτε μέ τό τηλεσκόπιο ἐντοπίζεται, οὔτε πειραματικά ἐλέγχεται ἀκριβῆς ἢ ἀνακριβῆς, οὔτε μέ τά μαθηματικά εἶναι δυνατόν νά ἀποδειχθεῖ.

Ἄς ἀφήσουμε λοιπόν τούς ἐπιστήμονες – ὡς εἰδικούς – νά κάνουν τά πειράματα πού νομίζουν ὅτι εἶναι χρήσιμα γιά νά ἀποδείξουν κάποιες ἐπιστημονικές θεωρίες καί ἀφοῦ οἱ εἰδικοί καταλήξουν σέ ἀσφαλῆ ἐπιστημονικά συμπεράσματα, τότε ἀσφαλῶς εἶναι δουλειά τῆς Θεολογίας καί τῆς Ἐκκλησίας νά τά ἀξιολογήσουν ἀπό θεολογικῆς σκοπιάς.

Πρός τί ἡ ἀγωνία καί ἡ ἐπιθετικότητα ἔναντι τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνητῶν;

Πιστοί καί ἄπιστοι ἐπιστήμονες.

Βεβαίως ὀρισμένοι ἐπιστήμονες εἶναι ἄθεοι καί ὀρισμένοι μάλιστα ἀπό αὐτούς μαχητικοί ἄθεοι. Ἄς μὴν ξεκνοῦμε ὅμως ὅτι πολλοί κορυφαῖοι ἐπιστήμονες εἶναι πολύ πιστοί ἄνθρωποι καί εἶναι στρατευμένοι στήν ἀπολογητική τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπομένως οὔτε ἀπόδειξη ὅτι ὑπάρχει Θεός, οὔτε ὅτι δέν ὑπάρχει θά μᾶς δώσει ποτέ ἡ ἐπιστήμη, ὅπως δέν θά μᾶς δώσει ἡ πίστη ἢ ἡ ἀθεΐα τῶν ἐπιστημόνων. Ὑπῆρξαν, ὑπάρχουν καί εἶναι πλέον ἢ βέβαιο ὅτι θά ὑπάρχουν καί στό μέλλον πιστοί καί ἄπιστοι ἐπιστήμονες.

Καλό εἶναι νά μιλοῦν γιά τά θέματα ὅσοι τά γνωρίζουν.

Ὅταν ἀκούω κληρικούς – ὅπως λ.χ. τόν Ἅγιο Μεσογαίας – νά ἐκφράζουν γνώμη γιά ἐπιστημονικά θέματα νιώθω ἀνάπαυση ἀπό τή σκοπιά ὅτι τουλάχιστον ξέρουν γιά ποιὰ θέματα μιλοῦν. Τό ἴδιο ἰσχύει γιά ἄλλους κληρικούς ὅπως τόν Ἅγιο Πάφου καί πολλούς ἄλλους πού προέρχονται ἀπό τό κῶρο τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Οἱ ὑπόλοιποι πού στερούμαστε αὐτῶν τῶν γνώσεων γιά ποιό λόγο σπεύδουμε νά ἐκφράσουμε γνώμη γιά θέματα τά ὁποῖα ἐξ ὀρισμοῦ ἀγνοοῦμε;

Κανένα πείραμα δέν βάζει σέ κίνδυνο τήν πίστη.

Ἄν ὁ λόγος τῆς σπουδῆς μας ἀφορᾷ τήν ἀνησυχία μας ὅτι τό πείραμα CERN θά ἀποδείξει ὅτι δέν ὑπάρχει Θεός ἢ ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι

ἀναξιόπιστη μπορούμε νά κοιμόμαστε ἥσυχοι.

Ὁ Θεός, τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ἡ πίστη, τό σωτηριῶδες μήνυμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς κτλ. δέν κινδυνεύουν ποσῶς ἀπό κανένα πείραμα ὁποιουδήποτε ἐπιστήμονα. Ταυτόχρονα ὁμως δέν μπορούμε νά ἐπαναπαυόμαστε ὅτι θά γίνουν ποτέ ἡ πραγματική αἰτία γιά τή μεταστροφή ἀνθρώπων στήν πίστη.

Ἡ πίστη κρίνεται στήν καρδιά μας. Ὁχι σιά ἐπιστημονικά πειράματα!

Ἄλλοῦ κρίνεται ἡ μάχη τῆς πίστεως. Ἐντός ἡμῶν βρίσκεται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Οὔτε στήν κβαντομηχανική, οὔτε στή θεωρία τῆς ἐξελίξεως, οὔτε στό πείραμα CERN, οὔτε στή θεωρία τῆς σχετικότητας, κτλ..

Ὅλες οἱ πιό πάνω ἐπιστημονικές θεωρίες ἢ οἱ νόμοι τῆς ἐπιστήμης ἀφοροῦν τόν τρόπο πού λειτουργοῦν τά φυσικά φαινόμενα. Δέν προσδιορίζουν τή φύση τοῦ Δημιουργοῦ, οὔτε καί ἀναλύουν – ἢ μπορούν ποτέ νά ἀναλύσουν – τίς σωτηριώδεις ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο.

Ἡ προσωπική μαρτυρία μου γιά τήν πίστη.

Μοῦ ἐπιστρέπετε μιά προσωπική μαρτυρία γιά τό θέμα; Ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξη γιά μένα ὅτι ὑπάρχει Θεός εἶναι οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι πού γνώρισα, ὅπως ὁ Γέροντας Πορφύριος, ὁ Γέροντας Ἐπιφάνιος Θεοδώροπουλος, ὁ Γέροντας Παΐσιος, ὁ Γέροντας Ἰάκωβος Τσαλίκης, ὁ Γέροντας Ἀθανάσιος τοῦ Σταυροβουνοῦ, ὁ Γέροντας Γερμανός Σταυροβουνοῦ, ὁ π. Εὐθύμιος τῆς Καλύβης τῆς Ἀναστάσεως στήν Καψάλα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὁ π. Φιλόθεος Ζερβάκος, ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, ὁ Γέρο Παναγῆς τῆς Λύσης κτλ. Καί οἱ σοβαρότερες ἀμφιβολίες μου γιά τήν πίστη προέρχονται καταρχήν καί κυρίως ἀπό τήν προσωπική μου ἀποτυχία νά ἀγαπήσω τό Χριστό καί ἀπό τήν διαπίστωση τῆς ἀποτυχίας ἄλλων πατέρων καί ἀδελφῶν μου ἐν Χριστῷ πού ἐπίσης δέν φαίνεται νά κατορθώνουν νά ζοῦν αὐθεντικά τό Εὐαγγέλιο. Ὅσο γιά τό πείραμα CERN ἀφήστε τούς ἐπιστήμονες νά κάνουν τή δουλειά τους καί μήν ἀνησυχεῖτε: Ὁ Θεός δέν εἶναι «τό κινδυνευόμενον» ἔξαιτίας τοῦ πειράματος.

Ὁ π. Συμεών Κραγιόπουλος καί ἡ μικρή Ἰουλία.

Ὅταν πρῖν εἴκοσι περίπου χρόνια ὁ Ἀρχιμανδρίτης Συμεών Κραγιόπουλος ἐπισκεπτόταν τήν Κύπρο – κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Παγκυπρίου Συλλόγου Ὁρθοδόξου Παραδόσεως «Οἱ Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους», ὁ νεώτερος ἀδελφός μου – εἶναι κληρικός – τόν προσκάλεσε στό σπίτι του γιά φαγητό. Γί' αὐτό καί προετοίμασε τή μεγάλη του κόρη πού ἦταν τότε 2-3 χρόνων γιά τό γεγονός. «Ἰουλίτσα μου», τῆς εἶπε, «ὁ π. Συμεών θά ἔρθει σήμερα στό σπίτι μας νά φᾶμε.» Γιά νά πάρει ἀπό τό

μικρό κοριτσάκι τήν ἐξῆς ἀπίστευτη ἀπάντησι:

- «Εἶναι αὐτός πού πήρε στά χέρια του τόν Χριστούλη ὅταν ἦταν μικρό παιδάκι;» Εἶμαι σίγουρος ὅτι κατανοεῖτε τί ἔγινε! Ἐκεῖνες τίς μέρες τῆς διηγήθηκαν τήν ἱστορία τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου καί ἡ μικρή Ἰουλίτσα πίστεψε τόσο ἀπόλυτα καί χωρίς κρατούμενα τό γεγονός, ὥστε ἀνέμενε ὅτι ὁ Θεοδόχος Συμεών θά ἦταν ὁ συνδαιτημόνας τους στό τραπέζι!!! Ἔχουμε τήν πίστη τῶν μικρῶν παιδιῶν; (Μιλῶ γιά τόν ἑαυτό μου). Οὔτε γιά ἀνέκδοτο! Ἄφου λοιπόν δέν ἔχουμε τήν πίστη τῶν μικρῶν παιδιῶν ἄς μὴν ἀνησυχούμε γιά τό πείραμα CERN πού δέν πρόκειται νά μᾶς κάνει οὔτε πιστούς, οὔτε ἀπιστούς.

* * *

*ΤΑ ΣΑΡΑΝΤΑΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΕΚΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ
ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΝΕΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΤΙΚΟ ΝΤΕΛΙΡΙΟ*

Σαράντα χρόνια πέρασαν ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ἐκδημίας τοῦ ἀείμνηστου Πατριάρχου Ἀθηναγόρα καί οἱ ὅπου γῆς Οἰκουμενιστές μέ ἐπιπεφαλῆς τόν Παναγιότατο Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο βρῆκαν τήν ἀφορμή νά ποῦν τά χιλιοειπωμένα γιά τήν ἀνάγκη τῶν διαλόγων, γιά τό οἰκουμενικό πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, γιά τό ὅτι δέν πρέπει νά κλειστοῦμε αὐτάρεσκα στόν ἑαυτό μας κτλ., κτλ., κτλ..

Διάλογος κωφῶν.

Τό νέο οἰκουμενιστικό ντελίριο ἀποδεικνύει μέ τόν πῖό κατηγορηματικό τρόπο ὅτι ἀφού μεταξύ Οἰκουμενιστῶν καί παραδοσιακῶν πιστῶν διεξάγεται ἕνας διάλογος κωφῶν - πολλῶ μᾶλλον μεταξύ ὀρθοδόξων καί αἰρετικῶν - διεξάγεται ἕνας διάλογος χωρίς προοπτική πού εἶναι καταδικασμένος σέ πλήρη ἀποτυχία. Ἐνα ἑκατομμύριο φορές ἀκούσαμε τούς Οἰκουμενιστές νά μᾶς λένε τά ἴδια παραμύθια γιά τούς διαλόγους. Ἐνα ἑκατομμύριο φορές τούς ἐξηγήσαμε τίς θέσεις μας γιά τούς διαλόγους. Καί οἱ Οἰκουμενιστές; Ἐπανερχονται γιά νά ξαναποῦν τά ἴδια πράγματα, λές καί δέν ἄκουσαν ποτέ αὐτά πού τούς ἔχουμε πει μυριάδες φορές!!!

Ἀγαπητοί Οἰκουμενιστές! Κανείς δέν εἶναι ἐναντίον τῶν διαλόγων, ἂν οἱ διάλογοι διεξάγονται μέσα στά ὀρθόδοξα ἐκκλησιολογικά καί κανονικά πλαίσια.

Οἱ συκοφαντίες ἐπιστρατεύονται γιά νά καλύψουν τήν ἔλλειψη ἐπιχειρημάτων.

Τό ὅτι οἱ Οἰκουμενιστές ἐπανερχονται καί λένε τά ἴδια πράγματα σημαίνει ὅτι δέν ἔχουν ἐπιχειρήματα γιά νά στηρίξουν τίς θέσεις τους. Ἀλλά δέν περιορίζονται νά συκοφαντοῦν τούς παραδοσιακούς πιστούς ὅτι

δῆθεν εἶναι ἐναντίον τοῦ διαλόγου μέ τούς αἵρετικούς, τούς ἀλλόθρησκους καί τούς ἄθεους. Τούς ἀποδίδουν ἐπιπλέον - ἐντελῶς ἀνακριβῶς - τήν εὐθύνη γιά τήν μή πρόοδο τῶν διαλόγων. Ποιά εἶναι ἡ ἀλήθεια;

Ἐθνοφυλετισμός στραγγάλισε τόν οἰκουμενισμό.

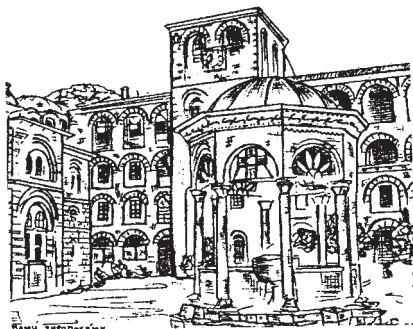
Ὅτι ἡ οἰκουμενιστική ὁλκάδα προσέκρουσε στόν ὕψαλο τῆς Σκύλας καί στό σκόπελο τῆς Χάρυβδος τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ καί βυθίστηκε αὐτανδρῶς στά παγωμένα νερά τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ συγκρητισμοῦ καί ὅτι οἱ ἐλάχιστοι ἐπιβάτες καί τό πλήρωμά της προσπαθοῦν νά περιμαζέψουν ὅ,τι ἀπόμεινε ἀπό τό ναυάγιο.

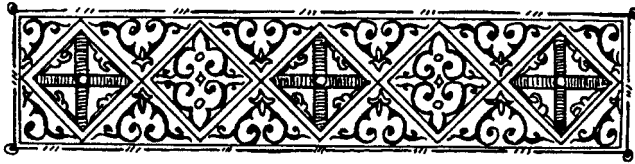
Ὅσο καί νά μᾶς συκοφαντοῦν οἱ Οἰκουμενιστές, ὅσο καί νά μᾶς πικραίνουν μέ τίς ἀναλήθειες πού διαδίδουν ἐναντίον μας, τό ἀπολύτως σίγουρο εἶναι ὅτι οἱ συκοφαντίες τους ἐναντίον τῶν παραδοσιακῶν πιστῶν δέν ἔχουν κανένα ἔρεισμα καί δέν μποροῦν ἔστω καί τό ἐλάχιστον νά ἀνατρέψουν τίς προτεραιότητες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία κρατᾷ κυριολεκτικά στά χέρια της τήν πορεία τῶν διαλόγων.

Τό καλύτερο μνημόσυνο γιά τόν πατριάρχη Ἀθναγόρα.

Τό καλύτερο μνημόσυνο γιά τήν ψυχή τοῦ προκατόχου σας κυροῦ Ἀθναγόρα καί τῶν ἄλλων στενῶν συνεργατῶν του στίς οἰκουμενιστικές ἀσχημίες (Χαλκηδόνης, Μελίτων, Θυατείρων, Ἀθναγόρα, Ἀμερικῆς, Ἰάκωβο, κτλ.), Παναγιότατε, εἶναι ἡ σύγκληση Πανορθόδοξης Συνόδου γιά νά καταδικαστεῖ ὡς αἵρεση ὁ Οἰκουμενισμός. Αὐτή καί μόνον ἡ κατά Θεόν ἐνέργεια εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς ἱκανή νά καταστήσει τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη μας κ. Βαρθολομαῖο τόν σπουδαιότερο Πατριάρχη τῶν δύο τελευταίων αἰῶνων καί γι' αὐτό θά συνεχίσουμε ἀκατάπαυστα νά προσευχόμαστε διακαῶς.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

ωμνίος, Διμηνιαίο Νεανικό περιοδικό του Κέντρου ένότητας και μελέτης των αξιών μας «Ενωμένη Ρωμιοσύνη». Τεύχος 5, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2012, σσ. 48.

Ή ακόμη μιὰ έκδοση του εξαιρετου νεανικού περιοδικού «Ρωμνίος», πού διαθέτει καί θαυμάσια ιστοσελίδα.

Σ' αὐτή τήν έκδοση εἶναι φανερή ἡ πρόοδος τῆς ἐκτυπωτικῆς καλαισθησίας τοῦ περιοδικοῦ, ἐνῶ τά περιεχόμενά του - ὅπως πάντοτε - εἶναι μεγάλου ἐνδιαφέροντος. Ὅχι μόνον γιά τούς νέους πρὸς τούς ὁποίους κυρίως ἀπευθύνεται τό περιοδικό, ἀλλά γιά ὅλους τούς πιστούς.

Περιέχει πολλά σύντομα ἱστορικά, ἀγιολογικά, ἀπολογητικά καί πατερικά κείμενα πού ἔχουν σχέση μέ τήν παράδοσή μας καί τήν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ζωή.

Συχαίρουμε θερμότερα τήν λίαν ἀξιόλογη προσπάθεια καί εὐχόμαστε γόνιμη συνέχεια.

* * *

ΕΡΩ, Ἀπρίλιος - Ἰούνιος 2012, Περιοδικό τοῦ Κέντρου ένότητας καί μελέτης - προβολῆς των αξιών μας, τεύχος 10, Ἐπιστροφή στήν ὑπαιθρο, σσ. 200.

Ἐχω ἀναφέρει σέ προηγούμενες βιβλιοκρισίες πού ἔγραψα γιά τό «Ἐρῶ» καί τόν «Ρωμνίῳ» ὅτι οἱ ἐκδόσεις τοῦ σωματείου «Ενωμένη Ρωμιοσύνη» ἀποτελοῦν ἀπό κάθε ἄποψη ἐκδόσεις πρότυπο γιά ὅλα τά θρησκευτικά περιοδικά.

Ἡ θεματολογία τους πάντοτε πρωτότυπη. Οἱ συνεργάτες τους εξαιρετικοί. Ἐντυπωσιάζει προπαντός ἡ ἀνάδειξη συνεχῶς καί καινούργιων συνεργατῶν σέ κάθε τεύχος.

Τό «Ἐρῶ» καί ὁ «Ρωμνίος» δέν εἶναι θρησκευτικά, μέ τήν αὐστηρή ἔννοια τοῦ ὄρου, περιοδικά. Προβάλλουν τίς ἐθνικοθρησκευτικές μας παραδόσεις καί προσπαθοῦν μέ μεγάλη ἐπιτυχία νά ἐκφράσουν τίς ἀνησυχίες τοῦ λαοῦ μας καί τόν πόθο του νά ζήσει ὀρθόδοξα.

Τό παρόν τεύχος κατεξοχῆν δείχνει πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση. Οἱ 200 τόσες σελίδες του, ἡ ποιότητα καί τό πολὺ ἐνδιαφέρον περιεχόμενο των ἄρθρων του καί ἡ καλλιτεχνική ἐπιμέλεια τοῦ περιοδικοῦ. Ἐκδοσιμὸς σε ἐκδοσιμὸς παρατηρεῖται ἐντυπωσιακά ἀρτιότερη καλλιτεχνική ἐπιμέλεια τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ θεματολογία τοῦ παρόντος τεύχους ἀφορᾷ τήν ἀνάγκη ἐπιστροφῆς στήν ὑπαιθρο καί στήν ἀγροτική ζωή τῆς πατρίδας μας.

Ὅρισμένοι ἀπό τούς συνεργάτες τοῦ τεύχους εἶναι θεολόγοι, ἀλλά οἱ πλεῖστοι εἶναι δημοσιογράφοι, γεωπόνοι καί ἄλλοι εἰδικοί σέ θέματα ἀγροτικῆς ζωῆς. Τά ἄρθρα ὅμως ἀπευθύνο-

---

* Στή στήλη παρουσιάζουμε καί σχολιάζουμε ὅλες τίς δεκάδες περιοδικά ἀπό ὅλες τίς ὀρθόδοξες χώρες πού μᾶς ἀποστέλλονται. Λόγω τοῦ ὄγκου των ἀποστελλομένων ἐκδόσεων εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἱεραρχοῦμε τήν παρουσίαση ἀνάλογα μέ διάφορα κριτήρια. Προτεραιότητα, ὅπως εἶναι φυσικό, δίνουμε στά ἐντυπα πού ἐκδίδονται στήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου καί στόν περιοδικό τύπο πού ἐκδίδεται ἐπί ἐβδομαδιαίας ἢ μηνιαίας βάσεως ὡς πῶς πρόσφορο γιά σχολιασμό. Σταδιακά ὅμως θά παρουσιάσουμε, σὺν Θεῷ, ὅλες τίς ἐκδόσεις πού εὐγνωμόνως λαμβάνουμε ἀπό τούς ἐκδότες τους.

νται σέ όλους. Σύντομα σέ ἔκταση καί πλήρως εὐληπτα ἀπό τό πλατύ κοινό. Συγχαίρουμε ἐκ μέσης καρδίας τήν ὅλη ἀξίεπαινη προσπάθεια κι εὐχόμεστε γόνιμη συνέχεια.

* * *

Ρωμιός, Διμηνιαῖο Νεανικό περιοδικό τοῦ Κέντρου ἐνότιος καί μελέτης - προβολῆς τῶν ἀξιών μας «Ἐνωμένη Ρωμοσύνη», «Ἡ Ρωμοσύνη καί οἱ νέοι», Δ' Σύναξη νεότιος, Ἰωάννινα, 3 Μαρτίου 2012, Τεύχος 6, Ἀπρίλιος - Μάϊος 2012, σσ. 98.

Θαυμάσια τά κείμενα πού περιέχει τό βον τεύχος τοῦ «Ρωμιού». Σ' αὐτό περιλαμβάνονται κυρίως οἱ εἰσηγήσεις πού πραγματοποιοῖσε ἡ νεολαία τοῦ σωματείου «Ἐνωμένη Ρωμοσύνη» στή Δ' σύναξη τῆς στά Ἰωάννινα καί εἶχε σάν τίτλο «Ἡ Ρωμοσύνη καί οἱ νέοι».

Ἰδιαίτερης εὐφημῆς μνείας ἀξίζει ἡ εἰσήγηση τοῦ σεβαστοῦ Καθηγητοῦ π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ «Ἡ Ρωμοσύνη ἀποτελεῖ τήν ἐνόπτια τῆς Ἑλληνικότητας μέ τήν Ὁρθοδοξία», ἐπειδή μέ συγκεκριμένα προσωπικά παραδείγματα ἀναπτύσσει γλαφυρά τό θέμα του καί πείθει τόν ἀναγνώστη.

Ἡ συμβολή τοῦ κ. Νασιοῦ «Ἡ Ρωμαίικη παράδοση τροφή τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος» - ὅπως πάντα τά γραπτά καί οἱ ὁμιλίες τοῦ λαμπροῦ ἐκπαιδευτικοῦ - πολύ ἀξιόλογοι. Ἀξιοπρόσεκτες ἐπίσης οἱ σκέψεις τοῦ κ. Θανάση Σωτηρίου «Σμίλεψε δάσκαλε ψυχές». Θεολογικότατος ὁ χαριεπισμός πρὸς τό Συνέδριο τοῦ κ. Θεόφιλου Παπαδόπουλου - Προέδρου τοῦ σωματείου «Ἐνωμένη Ρωμοσύνη» καί διευθυντῆ τῆς ἐκδόσης «Ρωμιός».

Γιά μιά φορά ἀκόμη ἀπονέμουμε - μέ ὅλη μας τήν καρδιά - τόν πῖο δίκαιο ἔπαινο γιά τίς ἐξαιρετες ἐκδόσεις τοῦ Σωματείου «Ἐνωμένη Ρωμοσύνη», πού ἔχει βάλει ἦδη ἀνεξίτηλη τή σφραγίδα τῆς στίς ἐθνικοθηρησκευτικές ἐκδόσεις τῆς πατρίδας μας.

* * *

«Ὁ Φάρος τῆς Τήνου» ἔτος πεντηκοστόν δεύτερον, Νέα περίοδος, ἀριθμ. φύλλου 85, Ἰδιοκτητῆς - Ἐκδότης - Διευθυντῆς Στυλιανός Λαγουρός, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2011, σσ. 4.

Διμηνιαία ἐφημερίδα τῆς Τήνου πού διευθύνει καί ἐκδίδει ὁ γνωστός ἐκδότης κ. Στυλιανός Λαγουρός. Περιέχει πλῆθος πληροφορίες γιά τό ἁγιασμένο νησί τῆς Τήνου καί πολλά σχόλια, ἐπιστολές καί εἰδήσεις ἐναντίου τοῦ Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Σύρου κ. Δωρόθεου Β' γιά τά πολυαρχιερατικά πανηγύρια - καί ὄχι μόνο - στά ὁποῖα ἀρέσκειται δυστυχῶς συνεχῶς νά ἐπιδίδεται. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ὁ Σεβασμιότατος, τώρα στά ὁποῖα διαπίστωσε τήν καθολικὴ ἀποδοκιμασία τῆς ἐπικοινωνιακῆς τακτικῆς του, νά τερματίσει τά πολυαρχιερατικά καί ἄλλα παρατράγουδα καί νά συμπεριφέρεται μέ περισσότερη σεμνότητα, ὅπως ἀρμόζει σέ ὀρθόδοξο ἐπίσκοπο.

Ὁ κ. Στυλιανός Λαγουρός, ἐκδότης τοῦ ἐξαίρετου περιοδικοῦ «Χριστιανικὴ Βιβλιογραφία» καί ὑπεύθυνος τῶν ἐκδόσεων «Τήνος» προσφέρει πολλά στήν Ἐκκλησία καί τήν πατρίδα μας. Προσευχόμεστε ὁ Κύριος νά τόν φωτίζει καί νά τόν ἐνισχύει σέ κάθε του βῆμα.

* * *

«Φωτεινὴ Γραμμὴ», Τριμηνιαῖον περιοδικόν ἱστορικοῦ, πολιτιστικοῦ, οἰκολογικοῦ καί κοινωνικοῦ περιεχομένου, μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος. Πνευματικὸς σηματοφόρος τοῦ ιδρύματος προασπίσεως πηθικῶν καί πνευματικῶν ἀξιών τοῦ Διορθόδοξου Συνδέσμου «Ἀπόστολος Παῦλος» καί τοῦ σωματείου «Οἱ φίλοι τοῦ Τάματος τοῦ ἔθνους», Τεύχος 50ον, Ἰανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2012, σσ. 89.

Συμπλήρωσε ἦδη 50 τεύχη τό περιοδικό «Φωτεινὴ Γραμμὴ» πού ἐκδίδει τό εὐσεβές καί φιλόνητρο πνεῦμα τοῦ Ἰωάννη καί Αἰκατερίνης Ἀναγνωστοπούλου. Τό περιοδικό περιέχει πλῆθωρα κειμένων πού ἀφοροῦν τήν προσπάθεια γιά τήν ἀνέγερση τοῦ «Τάματος τοῦ ἔθνους», τούς

ἀγῶνες γιά τήν ἐπιβίωση τῶν χριστιανικῶν ἐντύπων ἐξαιτίας τῶν τελῶν κυκλοφορίας πού ἔφερε ἡ νέα νομοθεσία καί πολλά ἄλλα πνευματικά καί ἐθνικά ζητήματα.

Ἐπί τὰ κείμενα τοῦ τεύχους μᾶς ἐντυπωσίασε - ὡς εἰκός - ἰδιαίτερα τό ἄρθρο πού ἐπιγράφεται «Ὁ κουφός βάτραχος». Ἡ ἔκδοση κοσμεῖται μέ ὠραίο πολύχρωμο ἐξώφυλλο πού παρουσιάζει τήν τοιογραφία τοῦ Παντοκράτορος στόν τροῦλο τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου νέου ὁσιομάρτυρος Παύλου εἰς Ἄροσιαν Καλαβρύτων.

Συγχαίρουμε θερμά τό φιλόνητρο ζεῦγος Ἄναγνωστοπούλου γιά τό πολυσιδές καί λίαν φιλόδοξο κατά Θεόν ἔργο πού ἐπιτελοῦν καί εὐχόμαστε γόνιμη συνέχεια καί ὁ Θεός νά τοῦς ἀξιώσει νά δοῦν σύντομα τήν πραγματοποίηση τοῦ δράματός τους γιά τήν ἀνέγερση τοῦ «Τάματος τοῦ ἔθνους».

* * *

Ἱερά Μητρόπολη Κιτίου «Ἁγιος Γεώργιος», Μηνιαῖο φυλλάδιο Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Κοντοῦ Λάρνακας, Τεύχος 90, Μάρτις 2012, σσ. 6.

Ἐξαιρετικά καλαίσθητο φυλλάδιο μέ βυζαντινά ὠραιότατα γράμματα μέ ἀνθολόγιο κειμένων ἀπό τοῦς Ἁγίους Πατέρες καί ἄλλους σύγχρονους ἔγκριτους θεολόγους.

Περιέχει κείμενα - μεταξύ ἄλλων - τοῦ Γέροντος Ἐπιφανίου Θεοδοωροπούλου, τοῦ Ἁγίου Λουκά Ἀρχιεπισκόπου Κριμαίας, τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου κτλ.

Ἄκόμη ἓνα δείγμα τῆς σπουδαίας δουλειᾶς πού γίνεται στή Μητρόπολη Κιτίου.

* * *

Ἱερός Ναός Παναγίας Χρυσοπολίτισσας Λάρνακας, *Χρυσοπολίτισσα*, Τεύχος 6, Ἀπρίλιος - Ἰούνιος 2012, σσ. 32.

Πολύ εὐχάριστη ἐκπληξη τό καλό περιοδικό Χρυσοπολίτισσα τῆς ὁμώνυμης ἐνορίας τῆς Παναγίας τῆς Χρυσοπολίτισσας στή Λάρνακα. Τά θέματά του ἀξιόλογα καί παραδοσιακά, ἐνῶ δέν διαφεύγει τῆς προσοχῆς ὅτι δέν γίνεται καμιά προσπάθεια αὐτοπροβολῆς τῶν ἱερέων τῆς ἐνορίας παρόλον ὅτι - μεταξύ ἄλλων - διαθέτει ἀξιόλογη κίνηση νέων. Σεμνή, τριμηνιαία, καλαίσθητη ἔκδοση. Στήν ἴστοσελίδα τῆς ἔκδοσης www.panagiachrysolitissa.com διάβασα καί τό 6ο καί τό 7ο τεύχος. Ἀξιόλογη δουλειά. Εὐχόμαστε κάθε φωτισμό παρά Θεοῦ καί γόνιμη συνέχεια.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Χριστόδουλου Β. Βασιλειάδη, *Ἡ συμβολή τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς στό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας*, Διδακτορική Διατριβή, Ἐκδόσεις «Ἁγία Ταῖσία» 2012, σσ. 264.

κ. Χριστόδουλος Βασιλειάδης γεννήθηκε στή Λευκωσία τό 1965. Εἶναι διδάκτωρ τῆς θεολογίας καί μουσικός. Ἐχει παρακολουθήσει μαθήματα πιάνου στό Morley College τοῦ Λονδίνου καί εἶναι διπλωματούχος στό πιάνο, βυζαντινὴ μουσική, ἄρμονία, ἀντίστιξη καί ἐνοργάνωση.

Ἐχει διδάξει θρησκευτικά καί μουσική στή μέση ἐκπαίδευση. Διετέλεσε καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς στό Ἑλληνικό Ὦδειο Ἀθηνῶν, ἐξειαστὴς μουσικῆς σέ διάφορα Ὦδεῖα, καλλιτεχνικός διευθυντὴς καί μάεστρος τῆς χορωδίας Συνδέσμων Ἀγωνιστῶν Ε.Ο.Κ.Α. 1955-59 καί τῆς χορωδίας Ἀγωνιστικῆ Κύπρου καί πιάνιστας στή χορωδία τοῦ δήμου Ἀγγλαντιᾶς. Ἐχει παρουσιασθεῖ σέ διάφορες συναυλίες σέ Εὐρώπη, Ρωσία καί Ἀμερική. Διετέλεσε ἀντιπρόσωπος τῶν ἐξετάσεων Guildhall School of Music & Drama καί τῶν Trinity Guildhall γιά τὴν Κύπρο καί Ἑλλάδα, διευθυντὴς τοῦ Λυρικοῦ Ὦδείου Κύπρου καί τῆς σχολῆς παραδοσιακῆς μουσικῆς τοῦ ραδιοτηλεοπτικοῦ σταθμοῦ «ὁ Λόγος» καί παραγωγὸς μουσικῶν, θεολογικῶν καί ἄλλων ἐκπομπῶν στό ραδιοφωνικό σταθμὸ «ὁ Λόγος». Ἐχει συμμετάσχει ὡς ὀμιλητὴς σέ διεθνή συνέδρια στὴν Κύπρο καί τὴν Ἑλλάδα.

Ἐχει ἐκδόσει διάφορα βιβλία γύρω ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία, τὴ βυζαντινὴ καί εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ καί τὴν ὀρθόδοξη εἰκονογραφία. Ἐχει κυκλοφορήσει διάφορους ψηφιακοὺς δίσκους στοὺς ὁποίους συμμετέχει ὡς συνθέτης, ἐκτελεστής καί ἐνορχηστρωτὴς. Ἐχει φιλοτεχνήσει ἐπίσης ἑκατοντάδες ὀρθόδοξες εἰκόνες στὴν Κύπρο καί στό ἐξωτερικό.

Εἶναι Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Παγκυπρίου Συλλόγου Ὀρθοδόξου Παραδόσεως «Οἱ φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους».

Εἶναι λέκτορας στή Μουσικὴ Ἀκαδημία ΑΡΤΕ (τριτοβάθμια ἐκπαίδευση), διευθυντὴς τῶν Ἑλληνικῶν Ἐξετάσεων Μουσικῆς Χ.Β. καθὼς καί τῶν ἐκδόσεων «Ἁγία Ταῖσία», καθηγητὴς στή Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς Ι. Μ. Κύκκου, καθηγητὴς βυζαντινῆς μουσικῆς στό Ὦδειο Ρόδου Καίτη Καστρουνῆ καί μέλος τοῦ βυζαντινοῦ χοροῦ ἱεροψαλτῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου.

Ἡ διδακτορική διατριβὴ τοῦ κ. Βασιλειάδη γιά τὴ συμβολὴ τῆς μουσικῆς στό ποιμαντικό καί ἱεραποστολικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας ἐξεπονήθη στό Τμῆμα Ποιμαντικῆς καί Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἡ διατριβὴ εἶναι καρπὸς τῆς διπλῆς ιδιότητος τοῦ συγγραφέα τῆς. Τυχάνει λίαν ἀξιόλογος μουσικός (βυζαντινῆς καί εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς) μέ ἀναγνώριση πού ξεπερνᾶ κατά πολύ τὰ ὅρια τῆς Κύπρου καί εἶναι ταυτόχρονα ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας καί Θεολόγος μέ παραδοσιακό ὀρθόδοξο φρόνημα. Καλαίσθητη ἔκδοση πού κοσμεῖται μέ ἔγχρωμο ἐξάφυλλο μέ πολλὰ ὄρατα σχέδια τοῦ δόκιμου ἀγιογράφου κ. Κώστα Ξενοπούλου.

Ἡ διδακτορική διατριβὴ τοῦ κ. Βασιλειάδη διακρίνεται γιά τὴν πρωτοτυπία τῆς, τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς ἐγκυρότητα, τὸν πλοῦτο τῆς βιβλιογραφίας ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλήσε τίς πληροφορίες τοῦ ὁ συγγραφέας καί τὴ χρησιμότητά τῆς γιά τό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνῶ οἱ διδακτορικές διατριβές, κατά κανόνα προορίζονται γιά περιορισμένο κοινό, ἡ δια-

---

* Στό παρόν τεῦχος δημοσιεύουμε ὅλα τὰ βιβλία πού μᾶς στάλτησαν μεταξὺ 1ης Ἀπριλίου 2012 καί 31ης Ἰουλίου 2012.

τριβή του κ. Βασιλειάδη κατορθώνει να υπερβεί τα ακαδημαϊκά σύνορα και καθίσταται πολύτιμο εργαλείο της ποιμαντικής της Ἐκκλησίας.

Τό συνιστούμε εκθύμως! Ὅσοι ἐνδιαφέρονται νά τό ἀποκτήσουν μποροῦν νά ἐπικοινωνήσουν μέ τόν ἐκδότη καί συγγραφέα στήν ηλεκτρονική διεύθυνση vas@logos.cy.net

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννη Κωστώφ, *Ἡ Ἐξομολόγηση, Μετάνοια: Τό ἀντικλεῖδι τοῦ Παραδείσου*, Περί μυστηρίου 1, Ἀθήνα 2012, σσ. 359.

Ἄν ἡ ἀπολογητική εἶναι ὁ ἕνας πόλος τῆς διακονίας τοῦ σεβαστοῦ μας π. Ἰωάννη Κωστώφ ἡ ἐξομολόγηση εἶναι ὁ δεύτερος. Χιλιάδες ἄνθρωποι πέρασαν ἀπό τό πετραχίλι τοῦ π. Ἰωάννη πού ἀφιέρωσε – γιά δεκαετίες τώρα ἀτέλειωτες ὥρες – στό ἐξομολογητήριο «*νουθετῶν ἕνα ἕκαστον*». Φυσικό λοιπόν εἶναι νά ἔχει δώσει τόν καλύτερό του ἑαυτό στό παρόν βιβλίο πού ἀφορᾶ καί τούς δύο πόλους τῆς ἱερατικῆς διακονίας του.

Ἡ μέθοδος τοῦ βιβλίου παραμένει ἡ ἴδια πού ἀκολούθησε σέ ὅλα του τά βιβλία. Παραθέτει ταξινομημένα σέ ἐνότιες τά ἑκατοντάδες χωρία πού μάζεψε ἀπό τήν βιβλική, πατερική καί θύραθεν παράδοση μέ μικρά δικά του σχόλια. Τό παρόν βιβλίο εἶναι μέ τήν ὅλη σημασία τοῦ ὄρου ἕνα ὠφέλιμο βιβλίο, ἀπό τήν ἀποψη ὅτι ἀποβλέπει στήν πνευματική ὠφέλεια τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί ἀπό τήν ἀποψη τῆς ἀποτελεσματικότητας τοῦ στόχου πού ἔθεσε ὁ καλός συγγραφέας του.

Ὁ π. Ἰωάννης δέν γράφει γιά νά γράφει. Δέν δημοσιεύει βιβλία γιά νά ἐμπλουτίσει τό βιογραφικό του. Γράφει γιά νά ἀποτυπώσει τούς καρπούς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του καί γιά νά παραθέσει πρὸς ὠφέλεια τά στάχυα τῆς ἀτέλειωτης συστηματικῆς μελέτης του.

Μᾶς συγκίνησε ἰδιαίτερα ἡ ἀναφορά του στή συγκλονιστική ἱστορία πού ἀφορᾶ τόν ἀείμνηστο Ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου Ἀρχιμανδρίτη Γαβριήλ καί τοῦ μοναχοῦ πού δέν εἶχε ἐξομολογηθεῖ κάποιες ἁμαρτίες του μέ ἀποτέλεσμα νά γίνει παίγνιο στά χέρια τοῦ διαβόλου. Συγκλονιστική ἐπίσης ἡ ἱστορία τοῦ ἱερέα τοῦ Λαϊκοῦ Νοσοκομείου π. Ἀναστάσιου Δραπανιώτη.

Τό προσεγγμένο ἀνθολόγιο περί τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως πού ἔκανε ὁ π. Ἰωάννης μελετώντας τό βιβλίο τοῦ ἀείμνηστου Γέροντα Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου: «*Ἐχει ἡ Ἐκκλησία ἐξουσία ἀφέσεως ἁμαρτιῶν*» μᾶς θυμίζει – γιά μιᾶ ἀκόμη φορά – τήν ἀπολογητική δύναμη τοῦ ἀείμνηστου Γέροντα Ἐπιφάνιου, μέγα μέρος τοῦ ἔργου τοῦ ὁποῖου ἐξακολουθεῖ ἀκόμη καί σήμερα 23 σχεδόν χρόνια μετά τήν κοίμησή του νά παραμένει ἀνέκδοτο. Ἄς ἐλπίσουμε ὅχι γιά πολύ ἀκόμη.

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννη Κωστώφ, *Ἡ Προσευχή, Κομποσκοῖνι: Πομπός ἀσυρμάτου*, Διάφορα 3, Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀθήνα 2012, σσ. 220.

Ἄπό ὅ,τι φαίνεται τόν τελευταῖο καιρό ὁ π. Ἰωάννης Κωστώφ ἐκδίδει ἕνα βιβλίο κάθε μῆνα!

Γιά δεκαετίες μάζεψε ὅπως τή μέλισσα τή γύρι ἀπό τά ἄνθη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῶν Ἁγίων Πατέρων καί σύγχρονων Ἁγίων μορφῶν ἀλλά καί διανοήτων τοῦ πνεύματος καί τῆς ἐπιστήμης.

Καί τώρα ξεκύνει γιά τήν ὠφέλεια τῶν πιστῶν ἀπό τούς κρουνοὺς τῆς ἐργάδους πολυετοῦς του προσπάθειας τῆ συνύψη γιά διάφορα θέματα, πού ἀφοροῦν τήν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ π. Ἰωάννης ἀνίκει στοὺς ἀνθρώπους πού βάζουν ἕνα στόχο καί τόν ἀκολουθοῦν μέ ἀξιομίμητη συνέπεια μέχρι τέλους. Στό συγκεκριμένο βιβλίο ὁ ἀγαπητός μας π. Ἰωάννης μιλά γιά τήν προσευχή μέ ἕνα τόσο εὐληπτο τρόπο πού μοιάζει μέ «*παιδιά*» ἡ ἀνάγνωση τοῦ βιβλίου του.

Ὅπως συμβαίνει μέ ὅλα του τά βιβλία, ὁ ἀναγνώστης φτάνει στήν τελευταία σελίδα χωρίς νά νιώσει πλήξη ἢ δυσφορία. Ἄνετη γραφή, διανθισμένη μέ σοφά γνωμικά καί μέ συναρπαστικές ἱστορίες. Ὅλα ὅσα λέγει ὁ καλός συγγραφέας «*to the point*» ὅπως λένε οἱ Ἀμερικανοί.

Ἄντί νά κάνει τόν ἀναγνώστη μέ πολύπλοκους καί σπουδαιοφανεῖς προλόγους πού συνηθίζουν πολλοί καί οἱ ὁποῖοι συνήθως δέν ἔχουν κανένα ἀξιόλογο περιεχόμενο, ὁ π. Ἰωάννης περνᾶ ἀπλά καί πειστικά τὰ μνημότά του. Πολύ ὠραῖο βιβλίο πού βοηθᾷ τόν πιστό νά νιώσει τό μεγαλεῖο καί τή σωτηριώδη ἀξία τῆς προσευχῆς.

Διερωτόμαστε! Σκέφτηκε κανεῖς νά ἀξιοποιήσει τόν ἐξαιρετο αὐτό κληρικό ὡς ἀρχιερέα, ἐπειδή βέβαια, ὁ ἴδιος ἔχει πολλά ἀποθέματα ἀξιοπρέπειας καί χριστιανικοῦ ἥθους πού δέν τοῦ ἐπιτρέπουν νά ἐκλιπαρήσει κανένα γιά νά προαχθεῖ.

Ἄλλά αὐτούς τούς κληρικούς δέν εἶναι πού πρέπει νά ἀξιοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία;

* * *

Μοναχοῦ Δαμασκηνοῦ Γρηγοριάτου, *Ἡ δράση τῆς μαγείας στήν Ἀφρική*, Β΄ ἔκδοση βελτιωμένη, Ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 2009, σσ. 211.

Συνιστῶ θερμᾶ σέ ὄσους δέν διάβασαν τό βιβλίο τοῦ ὀσιολογιότατου μοναχοῦ Δαμασκηνοῦ Γρηγοριάτη «Ἡ δράσις τῆς μαγείας στήν Ἀφρική» νά μῖν ὀλιγωρήσουν νά τό διαβάσουν. Πρόκειται γιά ἕνα ἀποκαλυπτικό – ἀπό πολλές ἀπόψεις – βιβλίο. Ὁ π. Δαμασκηνός εἶναι ἀνθρώπος θυσίας μέ ὅλη τή σημασία τοῦ ὄρου. Στό μοναστήρι, στήν ἱεραποστολή, στίς ὀμιλίες πού κάνει, ὅπου κι ἄν πάει ἐκπροσωπεῖ τήν καλύτερη εἰκόνα τοῦ Ἁγιορείτη μοναχοῦ.

Τό παρόν βιβλίο του εἶναι ἀπολύτως ἔγκυρο, ἐπειδή καταθέτει σ' αὐτό τήν προσωπική του μαρτυρία, τή μαρτυρία τοῦ ἐπισκόπου Κατάγκας κ. Μελετίου καί τοῦ ἀειμνηστοῦ π. Κοσμᾶ Γρηγοριάτη. Ὁ συγγραφέας ἀρχίζει μέ μιᾶ ἱστορική ἀναδρομή καί γεωγραφική ὀριοθέτηση τῆς Ἀφρικῆς καί στή συνέχεια δίνει στοιχεῖα γιά τήν ὀρθόδοξη ἱεραποστολή. Ἀκολουθῶς περιγράφει τίς δαιμονικές ἐμπειρίες – πού ἔζησαν οἱ πῖο πάνω πατέρες – μέ συγκεκριμένα περιστατικά.

Εἶχα ἀκούσει πρῖν χρόνια σέ ὀμιλία του στήν Κύπρο τόν Θεοφιλέστατο Κατάγκας κ. Μελέτιο νά ἀναφέρεται μέ συγκεκριμένα παραδείγματα στήν ἐπίδραση τῆς μαγείας στήν Ἀφρική, ἀλλά μέ τό παρόν βιβλίο τοῦ ὀσιολογιότατου μοναχοῦ Δαμασκηνοῦ ἀποκαλύπτεται σέ ὄλο της τό δαιμονικό μεγαλεῖο ἡ δύναμη τοῦ διαβόλου μέσω τῆς ἄσκησης τῆς μαγείας.

Ἡ πῖο δυσάρεστη ἐκπλήξη τοῦ ἀναγνώστη τοῦ βιβλίου εἶναι ὅταν μαθαίνει τήν ἔκταση τῆς ἐπίδρασης πού ἄσκει ἡ μαγεία, ὅχι μόνο στήν εἰδωλολατρική Ἀφρική, ἀλλά ἐπίσης στήν ὀρθόδοξη πατρίδα μας. Θλίβεται κανεῖς ὅταν πληροφορεῖται τό μέγεθος τῆς πλάνης ἀνθρώπων βαπτισμένων στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος νά προστρέχουν σέ μάγους ἀντί στήν Ἐκκλησία καί τὰ μυστήριά της.

Στό τέλος ὁ ὀσιολογιότατος συγγραφέας παραθέτει τρόπους γιά ν' ἀπεμπλακεῖ ὁ ἀνθρώπος ἀπό τήν ἐπίρεια τῆς μαγείας. Ἐνα ἄκρως ἐνδιαφέρον, καταποτιστικό καί ψυχοφέλιμο βιβλίο πού διαβάζει ὁ ἀναγνώστης ἀπό τήν πρώτη μέχρι τήν τελευταία σελίδα.

* * *

Γεωργίου Κουγιουμτζόγλου, Πρεσβυτέρου – ταξιάρχου ἐν ἀποστρατεία, *Ἠγέτες καί ἡγεσία*, *Μιά ὀρθόδοξη προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη 2012, σσ. 252.

Καρπός τῆς διπλῆς ιδιότητάς του ὡς ἱερέως καί ἀνωτέρου στρατιωτικοῦ ἐν ἀποστρατεία εἶναι τό παρόν πόνημα τοῦ λίαν σεβαστοῦ μας π. Γεωργίου Κουγιουμτζόγλου. Εὐσεβέστατος πολύτεκνος κληρικός, ὁ αἰδεσιμολογιότατος π. Γεώργιος ἀνῆλθε παράλληλα σέ ἀνώτατη θέση τῆς ἡγεσίας τοῦ στρατοῦ. Τί τό πῖο φυσικό ἐπομένως νά τόν προβληματίζει ἡ κατά Χριστόν ἔννοια τοῦ ἡγέτη;

Ὁ π. Γεώργιος ἀναπτύσσει τό θέμα συστηματικά μέ πνευματικά κριτήρια καί χρησιμοποιεῖ ὡς παράδειγμα τό Μέγα Κωνσταντῖνο, τόν πρῶτο κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννη Καποδίστρια καί τόν μιτροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο. Στόχος τοῦ βιβλίου νά διδάξει ὅτι ἕνας ἡγέτης πρέπει νά ἐμπνέει καί νά καθοδηγεῖ μέ τήν ἀρετή καί τό ἀνύστακτο θυσιαστικό του παράδειγμα τούς ἀρχόμενους. Ἡ ἔκδοση εἶναι λίαν καλαίσθητη καί τό βιβλίο εὐανάγνωστο, ὀρθά ὀργανωμένο καί βοηθᾷ τόν ἀναγνώστη νά καταλήξει σέ ἐποικοδομητικά συμπεράσματα. Συγ-

καίρουμε θερμά και υϊκά τόν εϋλαβή συγγραφέα.

Ἄς μή παραλείψουμε νά ἀναφέρουμε ὅτι ὁ π. Γεώργιος ἀσχολεῖται συστηματικά καί μέ τό θέμα τοῦ γάμου σέ μιά ἐποχή πού ἡ πολυτεκνία καί ἡ τεκνογονία βάλλονται πανταχόθεν. Ὅχι μόνο ἀπό κοσμικούς ἀνθρώπους ἀλλά καί ἀπό θεολόγους, μοναχούς καί κληρικούς, οἱ ὁποῖοι καθοδηγοῦν τό λαό τοῦ Θεοῦ σέ ἀντιασκητικές καί ἀντιορθόδοξες πρακτικές.

* * *

Γέροντος Παΐσιου Ἁγιορείτου, *Λόγοι Στ', Περὶ Προσευχῆς*, Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον «Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος», Σουρωτή, Θεσσαλονίκη, 2012, σσ. 309.

Εἶναι ἓνα πράγμα νά μιλάς γιά τό Θεό ὅταν εἶσαι ἅγιος καί διαφορετικό πράγμα νά μιλάς γιά τό Θεό ἐπειδή διαβάεις τήν Ἁγία Γραφή ἢ τά βιβλία τῶν Ἁγίων ἢ ἀκόμη χειρότερα ἐπειδή δίνεις διέξοδο στά ἁμαρτωλά πάθη σου γιά νά προβάλλουν τό εἶδωλο τοῦ Θεοῦ πού σχηματίσες τή ψυχή σου. Αὐτό σκέφτηκε ὅταν διάβασα τόν ἐξαιρετικό τόμο - τόν ἔκτο τῆς σειρᾶς - τοῦ Γέροντος Παΐσιου πού ἐξέδωσε τό Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον «Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος», πού ἔχει ὡς κύριο θέμα τήν προσευχή, ἓνα θέμα γιά τό ὁποῖο ὁ μακαριστός Γέροντας ἦταν καί' ἐξοχὴν ἱκανός νά μιλήσει «ὡς ἐξουσίαν ἔχων».

Τό βιβλίον εἶναι μιά ἀποκάλυψη ἑνὸς ἁγνώστου κόσμου, ἑνὸς κόσμου ἀγιότητας πού δέν μπορεῖ νά πλησιάσει τό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι αἰχμαλωτισμένος στοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς. Γιά ν' ἀντιληφθεῖ ὁ ἀναγνώστης τήν ἀξία τοῦ βιβλίου μεταφέρω μόνο ἓνα - ἀπὸ τὰ πολλὰ μέ ὅλη τή σημασία τῆς λέξεως ἀξιόλογα - πού ἀναφέρει: «Μπορεῖ νὰ περάσω ὀλόκληρη μέρα κάνοντας ἐργόχειρο καί λέγοντας «Δόξα σοι ὁ Θεός. Δόξα σοι ὁ Θεός γιατί ζῶ. Δόξα σοι ὁ Θεός γιατί θά πεθάνω καί θά πάω κοντά στό Θεό. Δόξα σοι ὁ Θεός, ἀκόμη καί νά μέ βάλει στήν Κόλαση καί νά πάρει ἓνα κολασμένο στόν Παράδεισο. Καί ἂν θέλῃ νά μή μέ θυμᾶται καί λυπᾶται στήν Κόλαση, ἄς πάρει πολλούς κολασμένους στόν Παράδεισο, ὥστε ἡ Χαρά Του γι' αὐτούς νά εἶναι περισσότερη καί νά λιγοστεύει ἡ στενοχώρια του γιά μένα».

Εἶδατε πνευματική ἀρχοντία καί κατάσταση πνευματική; Ἐνα ἐξαιρετικό βιβλίον πού ἔρχεται νά προσθέσει ἓνα ἔγκυρο - τονίζω καί ὑπογραμμίζω τό ὄρο ἔγκυρο - βιβλίον γιά τό μακαριστό Γέροντα Παῖσιο, ἐπειδή πολλά ἀπὸ τὰ βιβλία πού κυκλοφοροῦν γιά τό μακαριστό Γέροντα ἀποτελοῦν προσπάθεια εὐσεβῶν ἀνθρώπων νά σκιαγραφήσουν τό μακαριστό καί ἐν Ἁγίοις ἀλιζόμενον Γέροντα, πού δέν ἔχουν ὅμως πάντοτε καί' ἀνάγκη τή δυνατότητα νά συλλάβουν τήν ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Ἁγίου Γέροντα καί ἔτσι τοῦ ἀποδίδουν αὐθαίρετα πράγματα πού δέν εἶπε στήν πραγματικότητα.

Ἐγκυρα βιβλία γιά τόν π. Παῖσιο εἶναι καί' ἀρκύν τὰ βιβλία πού ὁ ἴδιος συνέγραψε καί στή συνέχεια οἱ ἐκδόσεις τοῦ Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου «Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος» τῆς Σουρωτῆς καί ὁ βίος τοῦ Γέροντα Παΐσιου πού συνέγραψε ὁ ἱερομόναχος Εὐθύμιος, Γέροντας τῆς Καλύβης τῆς Ἀναστάσεως στήν Καψάλα, τόν ὁποῖο ἀποδίδει στό μακαριστό του Γέροντα παπα - Ἰσαάκ.

Ὅλα τὰ ἄλλα βιβλία πού γράφτηκαν γιά τόν π. Παῖσιο ἄς τὰ διαβάζουμε περνώντας τα ἀπὸ τήν κρισάρα τῶν ἔγκυρων βιβλίων τοῦ Γέροντα. Ἰδιαίτερη προσοχή χρειάζονται τὰ βιβλία πού μιλοῦν γιά προφητείες καταστροφῆς κτλ.

* * *

Πρεσβυτέρου Γεωργίου Σ. Κουγιουμτζόγλου, *Πῶς θά βελτιώσουμε τίς σχέσεις μας μέ τό Θεό*; Θεσσαλονίκη 2009, σσ. 32.

Τό περιεχόμενο τοῦ σύντομου τεύχους τοῦ π. Γεωργίου Κουγιουμτζόγλου - ταξιάρχου ἐν ἀποστρατεία - «Πῶς θά βελτιώσουμε τίς σχέσεις μας μέ τό Θεό» συνιστᾷ ἐξαιρετὴ σύνοψη τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καί τοῦ ἀγώνα τοῦ ἀνθρώπου νά καθαρθεῖ ἀπὸ τὰ πάθη καί νά γνωρίσει τόν Χριστό διὰ τῆς Ἐκκλησίας μέ τὰ ἱερά μυστήρια καί τίς εὐαγγελικές ἀρετές.

Συνιστᾷ ἓνα εἶδος σύνοψης τοῦ «Ἀοράτου Πολέμου» τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Συγχαίρουμε θερμά καί υϊκά τόν ἀγαπῆτο καί σεβαστό πρεσβύτερο Γεώργιο καί ἐλπί-

ζουμε νάς μās δώσει κι άλλα τόσο καλογραμμένα επί τής ουσίας έργα πού αναφέρονται στήν εν Χριστῷ ζωήν.

* * *

Τό μαρτυρικό τέλος τῶν νεομαρτύρων παρθένων Κυράννας τῆς Ὑσσης καί Ἀκυλίνας τῆς Ζαγκλιβερινῆς, Προσφορά στό λαό τοῦ Θεοῦ ἀπό τίς ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξη Κυψέλη» σσ. 24.

Τό ἔργο προλογίζει μέ πολύ θερμό πρόλογο ὁ σεβασμιότατος Μητροπολίτης Λαγκαδά, Ληπῆς καί Ρεντίνης κ. Ἰωάννης. Τό βιβλίο περιέχει τό βίο δύο νεομαρτύρων γυναικῶν τῆς Ἁγίας Κυράννας τῆς Ὑσσης καί τῆς Ἁγίας Ἀκυλίνας τῆς Ζαγκλιβερινῆς, πού μαρτύρησαν τή φρικτή περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας.

Πραγματικά συγκλονιστικός ὁ βίος καί τῶν δύο νεομαρτύρων γυναικῶν. Ἀπίστευτα τά μαρτύρια πού ὑπέστησαν ἀπό τούς Ἀγαρηνούς καί ἐκπληκτική ἡ ὁμολογία τους παρόλο τό νεαρό τῆς ἡλικίας τους. Εὐχαριστοῦμε τόν εὐλαβέστατο ἐκδότη κ. Στυλιανό Κεμεντζετζίδη γιά τήν προσφορά του στήν Ἐκκλησία μας.

* * *

Ἐπισκόπου Καρπασίας Χριστοφόρου, Ἡ φαντασία ὡς ψυχική - πνευματική ἀσθένεια καί ἡ θεραπεία τῆς, Σειρά: Συζητώντας μέ τούς Πατέρες. Ἐκδοση Ἱερᾶς Μονῆς Τροοδιτίσσης 2012, σσ. 72.

Εἶναι ἐκπληκτικός ὁ ὄγκος τῆς παραγωγῆς ἀλλά καί ἡ ποιότητα καί ἡ ποικιλία τοῦ ἔργου τοῦ Θεοφιλέστατου Ἐπισκόπου Καρπασίας κ. Χριστοφόρου. Τό ποιμαντικό του ἔργο εἶναι πολυεπίπεδο καί ἀποτελεσματικό. Ὁ ὄγκος τῆς συγγραφικῆς του παραγωγῆς εἶναι ἐντυπωσιακός σέ ποιότητα καί σέ ποσότητα. Στό παρόν πόνημα ὁ Θεοφιλέστατος ἀσχολεῖται μέ τό θέμα τῆς φαντασίας, πού αἰχμαλωτίζει τό νοῦ καί τόν ὀδηγεῖ σέ ἀτραπούς μακριά ἀπό τό Θεό.

Μέ βάση τή διδασκαλία τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὁ Θεοφιλέστατος προχωρεῖ στή διάγνωση τοῦ φαινομένου τῆς φαντασίας καί προπαντός στόν τρόπο ἀπεγκλωβισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό βασίλειο τῆς φαντασίας, τό ὁποῖο ἀν δέν ἐλεχθεῖ κατὰ Θεόν ἀπό τόν ἀνθρώπο μέ τίς κατάλληλες μεθόδους, τόν ὀδηγεῖ σέ καταστάσεις ἐξωπραγματικές ἢ καί παθολογικές, οἱ ὁποῖες ὅμως δέν θεραπεύονται μέ ψυχοφάρμακα, ἐπειδή τά αἰτία τους δέν εἶναι ψυχοπαθολογικά βιολογικά.

Ὁ Θεοφιλέστατος καθιστᾷ σαφές ὅτι δέν μιλά γιά τήν ἐξ ὀρισμοῦ ἄρρωστη φαντασία τῶν ἀνθρώπων πού πάσχουν ἀπό ψυχοπαθολογικές διαταραχές καί οἱ ὁποῖοι φυσικά δέν μποροῦν νά θεραπευτοῦν παρά μόνον μέ τή βοήθεια τῶν ψυχιάτρων.

Τό καλαίσθητο βιβλίο τοῦ Θεοφιλεστάτου εἶναι καρπός τῆς λιπαρῆς γνώσης τῆς πατερικῆς γραμματείας πού διακρίνει τόν συντάκτη του. Πολύ ὠραῖο καί πολύ καλαίσθητο βιβλίο.

* * *

Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κροστάνδης, Ἐκκλησία, ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας καί ἡ μακαριότητα τῶν Ἁγίων, Μετάφραση ἐπιμέλεια Πέτρου Μπότση, Ἀθήνα 2012, σσ. 127.

Ὁ ἀκάματος κ. Πέτρος Μπότσης συνεχίζει νά μās προσφέρει τόν βίο καί τά συγγράμματα τῶν Σλάβων Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Δεκάδες Ρῶσοι Ἁγιοί, μοναστικά κέντρα καί διδασκᾶς τους ἔγιναν γνωστοί στό πλατύ κοινό ἐξαιτίας τοῦ τεράστιου μεταφραστικοῦ ἔργου τοῦ κ. Μπότση. Αὐτή τή φορά ἀποδίδει στά ἑλληνικά τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης γιά τήν Ἐκκλησία, τήν κιβωτό τῆς σωτηρίας. Τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης δέν εἶναι συστηματικό δογματικό σύγγραμμα, ἀλλά μάλλον κηρύγματα τῆς ἁγίας ψυχῆς του γιά τό θεσμό τῆς Ἐκκλησίας.

Βαθύτατα κατανοητικός εἶναι ὁ ἐπικήδειος τοῦ π. Φιλοσόφου Ὁρνάσκου - ἑνός φλογεροῦ κληρικοῦ - ὁ ὁποῖος ἀργότερα κατὰ τήν Ὀκτωβριανή ἐπανάσταση εἶχε μαρτυρικό τέλος μαζί μέ τούς δύο γιούς του. Στόν ἐπικήδειο αὐτό ὁ ἱερομάρτυρας Φιλόσοφος διηγεῖται σέ συντομία τό θαυμαστό βίο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη καί ἀναπτύσσει συνοπτικά τό εὖρος τῆς ἐπίδρασης πού εἶχε ἡ ἄγια του προσωπικότητα γιά τήν ἀναμόρφωση τῶν ἀνθρώπων καί τή δόξα τοῦ Χριστοῦ καί τῆς

Ἐκκλησίας του.

Νά εὐχαριστήσουμε θερμά τόν κ. Μπότση γιά τόν ἀκάματο ζῆλο του νά μᾶς μεταφέρει στά ἑλληνικά ὅλους τούς θησαυρούς τῶν Ὁρθόδοξων Ρώσων καί Σέρβων Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας καί νά τόν παρακαλέσουμε νά συνεχίσει μέ τόν ἴδιο ζῆλο τό ὠφελιμώτατο ἔργο του.

* * *

Παναγία Ζωοδόχος Πηγὴ - Στάζουσα, Μετόχιο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ἱερά Μητρόπολις Κιτίου, Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ἰανουάριος 2012, σσ. 48.

Ἀκόμη μιά προσφορά τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, τῆς ἀκρόπολης τῆς Κυπριακῆς Ὁρθοδοξίας. Τό Μετόχιο τῆς Μονῆς ἡ Παναγία ἡ Στάζουσα ἀνακαινίστηκε ἀπό τόν ἅγιο καθηγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, τό μεγάλο Γέροντα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου Ἀρχιμανδρίτη Ἀθανάσιο.

Ὁ φιλόπονος ἐρευνητής κ. Κωστής Κοκκινόφτας ἔγραψε τό ἱστορικό τοῦ Μετοχίου, ἐνῶ τὰ ἐξαιρετικά ἐμβόλιμα καί συνοδευτικά κείμενα φωτογραφιῶν καί εἰκόνων συντάχθηκαν ἀπὸ τὴν Ἱερά Μονὴ Σταυροβουνίου. Ἐντυπωσιάζει, ὅχι μόνο ἡ θεολογικὴ ἐπάρκεια τῶν κειμένων, ἀλλὰ καί ἡ ποιητικὴ δύναμη μέ τὴν ὁποία ἔχουν γραφεῖ. Τὰ κείμενα «Ἡ πετρωμένη ὥρα», «Ἡ πληγωμένη Παναγία» καί τό «Ψηφιδωτὰ τοξωτὰ ὑπέρθυρα» διακρίνονται γιὰ σπάνια ποιητικὴ δύναμη.

Ἐνα σχόλιο μόνον στὴν πραγματικὰ ἐξαιρετὴ αὐτὴ ἔκδοσι: Εὐτυχῶς πού ἡ Κύπρος διαθέτει ἕνα Γέροντα ὅπως τόν π. Ἀθανάσιο καί ἕνα μοναστήρι - ἀληθινὸ προπύργιο τῆς Ὁρθοδοξίας - ὅπως ἡ Ἱερά Μονὴ Σταυροβουνίου.

* * *

Ἀθανασίου Ἱερομονάχου Σιμωνοπεριτίου, Ὑμνογράφου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, *Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Ζαφειρίου* (ἐορταζομένου τὴν 11ην Ἰουνίου), Ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξος Κυψέλη» σσ. 32.

Οἱ ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξος Κυψέλη» προσφέρουν στοὺς ἀναγνώστες τους ὄντως ψυχαφέλιμα βιβλία. Στὸ παρόν τεύχος ὁ Ὑμνογράφος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Σιμωνοπεριτὴς μᾶς παρουσιάζει τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου νεομάρτυρος Ζαφειρίου. Ὁ Ἅγιος Ζαφείριος μαρτύρησε τό 1821 στὴ Θεσσαλονίκη ἐπειδὴ ἀρνήθηκε νὰ ἐξιλαμισθεῖ. Ἦταν μόλις ἔφηβος στὴν ἡλικία καί συνελήφθη στό Ἅγιον Ὄρος ὅπου εἰργάζετο. Τό μαρτύριό του πραγματοποιήθηκε στὴς 11 Ἰουνίου 1821.

Ὁ ὀσιολογιώτατος Ἀθανάσιος Σιμωνοπεριτὴς μέ τὴ δόκιμη ὕμνογραφικὴ πένα του συμβάλλει οὐσιαστικά στὴν καθιέρωση τῆς τιμῆς πολλῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Παράλληλα - ὅπως ὅλοι οἱ σύγχρονοι ὕμνογράφοι - συντελεῖ στὴν ἔμμεση ἀλλὰ οὐσιαστικὴ καταδίκη τῆς προσπάθειας μεταγλωττίσεως τῶν ἱερῶν κειμένων τῆς λατρείας μας. Κάθε Ἀκολουθία πού συντίθεται στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα καί ἐγκρίνεται ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο ἀποτελεῖ πλῆγμα κατὰ τοῦ Νεοβαρλαμισμοῦ.

* * *

Δρος Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρῶν Ἐκκλησίας, *Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὸν διὰ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως καί πτωχεύσεως παιδαγωγοῦντα ἡμᾶς εὐσυμπάθητον Κριτὴν Ἰησοῦν*, Ἀνάτυπον Ἐγκολπίου Ἡμερολογίου 2012 Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κύκκου καί Τηλλυρίας, Ἀθῆναι 2011, σσ. 48.

Μετά ἀπὸ ἕνα ἐμπνευσμένο πρόλογο τοῦ Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Κύκκου καί Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου ὁ Μεγάλος Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρῶν Ἐκκλησίας, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Χαραλάμπης Μ. Μπούσιας, σέ μία ὄντως θεολογικὴ του εἰσαγωγὴ ἀναπτύσσει τό θέμα τῆς οἰκονομικῆς κρίσης σέ συνάρτηση μέ τὴν πνευματικὴ κρίση πού βιώνει ἡ πατρίδα μας. Τό κείμενο ἐπιγράφεται: «Ποῖός εὐθύνεται γιὰ τὴν κρίση στὴ ζωὴ μας καί γιὰ τὴν κρίση τῶν λαῶν;»

Στή συνέχεια παρατίθεται ὁ Κανόνας πού συνέθεσε ὁ δόκιμος ὕμνογράφος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας πού στόχο ἔχει νά ἐγείρει τή συνείδηση ὄλων μας γιά μετάνοια, ὡς τή μόνη ὁδὸ πού θά ὀδηγήσει στὴν ἀνάσταση τῆς πατρίδας μας. Ἡ ἐκδοση συνιστᾷ πρότυπο καλλιτεχνικῆς δουλειᾶς. Συγχαίρουμε θερμὰ καὶ τὸν πονήσαντα καὶ τὸν ἐκδότη.

* * *

Ἅγιου Νικολάου Βελιμίροβιτς, Ὁμιλίε Δ΄, Κυριακοδόξιο, Ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων ὡς τὴν ἐνδεκάτη Κυριακὴ μετὰ τὴν Πεντηκοστή, Μετάφραση - Ἐπιμέλεια Πέτρου Μπότση, Ἀθήνα 2012, σσ. 238.

Ὁ κ. Μπότσης συνεχίζει νά μᾶς χαρίζει σέ ἑλληνικὴ μετάφραση τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς - τοῦ προσφωῶς ἀποκληθέντος «Χρυσόστομου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας». Ἡ διεισδυτικὴ πνευματικὴ ἀνάλυση τοῦ μεγάλου Σέρβου Ἁγίου ἔχει ἤδη καταστῆ ἰδιαίτερα ἀγαπητὴ μεταξὺ τῶν ὀρθόδοξων πιστῶν στὴν Ἑλλάδα, οἱ ὅποιοι διαβάζουν μὲ πολλή χαρὰ τὰ βιβλία τοῦ Ἁγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς καθὼς καὶ ὅσα ἄρθρα του ἀναρτοῦνται στὸν ἴστοχώρο. Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας ξεπερνοῦν τὰ ἔθνικα σύνορα καὶ ἡ ἀγάπη τῶν πιστῶν πρὸς τὸ πρόσωπο καὶ τοὺς ἐν Χριστῷ ἀγῶνες τους ἐνώνει τοὺς ὀρθόδοξους πέραν ἀπὸ ἔθνοφυλετικὰ κριτήρια. Ὁ κ. Μπότσης σκοπεύει νά μεταφέρει ὅλες τὶς εὐαγγελικὲς ὁμιλίε τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἀχριδῶν στὰ ἑλληνικὰ. Γιά τὴν ὥρα μετέφρασε καὶ ἐξέδωσε σέ ἕνα τόμο τὶς ὁμιλίε του γιά τὸν Εὐαγγελισμό καὶ τὰ Χριστούγεννα, σ' ἕνα ἄλλο τόμο τὶς ὁμιλίε ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση μέχρι τὴν Ἀνάληψη καὶ τὴν Πεντηκοστή καὶ σ' ἕνα τρίτο τόμο τὶς ὁμιλίε πού σχετίζονται μὲ τὶς Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Μέ τὸν παρόντα τόμο ἔχουμε ἔντεκα ὁμιλίε πού ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων καὶ ἐφεξῆς, ἐνῶ σέ δύο ἄλλους ὑπὸ ἐκδοση τόμους σκοπεύει νά ἐκδώσει στὰ ἑλληνικὰ τὶς ὁμιλίε τοῦ Ἁγίου γιά τὶς ὑπόλοιπε Κυριακὲς τοῦ χρόνου. Ἄξιος ὁ μισθὸς τοῦ καλοῦ μεταφραστῆ κ. Μπότση. Πολύ μεγάλη ἡ προσφορὰ του στὴν Ἐκκλησία μας.

* * *

Παῦλος ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνων, Ἐπίσημοι λόγοι ἐορτῆς Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν, Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κ. Παπαθανασίου, Δρ. Νομικῆς & Θεολογίας, Ἱεροκλήρικας Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Ἀθηνῶν, Ἐκδόσεις «Γρηγόρη», Ἀθήνα 2012, σσ. 495.

Ἐπὶ τῶν πολλῶν ἀντιρρήσει γιά τοὺς περισσότερους συνεργάτες τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου ἀλλὰ οὐδεὶς διαμφισβητεῖ τὸ ἦθος, τὴν παιδεία καὶ τὸ ὀρθόδοξο φρόνημα τοῦ Πανοσιολογιότατου Ἀρχιμανδρίτη Χρυσόστομου Κ. Παπαθανασίου, διευθυντῆ τοῦ προσωπικοῦ γραφείου τοῦ Μακαριότατου.

Τὸ ὀγκῶδες βιβλίον «Παῦλος ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνων» περιλαμβάνει ὅλες τὶς ὁμιλίε πού ἐκφωνήθηκαν κατὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴν Πνύκα ἀπὸ τὸ 1925 μέχρι τὸ 2011.

Γίνεται ἀναφορὰ στὸν ὁμιλητὴ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἐκφωνήθηκε ὁ λόγος. Ἡ πρακτικὴ τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τῆς ὁμιλίε στὴν Πνύκα ἄρχισε ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Α΄ (Παπαδοπούλου) καὶ οὐδέποτε διεκόπη ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς κατοχῆς. Οἱ κατὰ καιροὺς ὁμιλητὲς στὴν Πνύκα προσεγγίζουν τὸ ἔργο καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ πολλῆς σκοπιῆς καὶ ἔτσι ἐμπλουτίζουν τὴν ἐρμηνευτικὴ παράδοση.

* * *

Ἱεροῦ Κελλίου Ἁγίου Νικολάου Μπουρατζέρη, Ἁγίου Ὁρους, *Γιατὶ ἀρνοῦμαι νά παραλάβω τὴν «Κάρτα τοῦ πολίτη»*, Ἐκδόσεις Ἱεροῦ Κελλίου Ἁγίου Νικολάου Μπουρατζέρη, Ἄγιον Ὅρος 2011, σσ. 272.

Εἶναι τὸ δεύτερο βιβλίον πού ἐκδίδει τὸ Κελλίον τοῦ Ἁγίου Νικολάου στό Μπουρατζέρη

αναφορικά με τό ηλεκτρονικό φακέλλωμα. Καί τά δύο βιβλία πού εξέδωσε κινούνται πρός τήν ὀρθή γραμμή αναφορικά μέ τό θέμα: Καλοῦν σέ αντίσταση ἐναντίον ὅσων ἐπιδιώκουν νά υποδουλώσουν τήν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων μέ τήν ηλεκτρονική φυλακή καί προκρίνουν τήν μετάνοια – καί ὄχι τί φοβία – ὡς ἀποτελεσματικό τρόπο ἀντιμετώπισής της.

Ἐπισημαίνουν τούς κινδύνους πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ηλεκτρονική φυλακή πλήν ὅμως δέν ὀδηγοῦν τούς πιστούς σέ ἐφάμαρτη περιέργεια ἢ σέ παρανοϊκή φοβία ἀλλά σέ βαθύτερο σύνδεσμο μέ τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία Του. Αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ ὀρθή στάση στό θέμα τῆς ηλεκτρονικῆς φυλακῆς. Τό αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου δέν κινδυνεύει ἀπό τίποτα. Ἄφου ὁ ἴδιος ὁ Θεός δέν τό παραβιάζει θά ἐπιτρέψει ποτέ νά τό παραβιάσει ὁ διάβολος ἢ ὁ Ἀντίχριστος; Μόνον ἀπό τά δικά μας πάθη κινδυνεύει τό αὐτεξούσιον.

Ἄν δέν ἀμαυρώσουμε τό καί' εἰκόνα, ἄν δέν ἔχουμε μετάνοια γιά τίς ἁμαρτίες μας, ἄν δέν ὑποτάξουμε τόν ἑαυτό μας στά πάθη μας, κανένας ΑΛΛΟΣ δέν μπορεῖ νά μᾶς ἀφαιρέσει τό αὐτεξούσιον, τό θεόδοτο δῶρο τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου. Ἄν ὅμως γίνουμε δούλοι τῆς ἁμαρτίας καί ἄν ὑποδεχόμαστε εὐχαρίστως τούς πειρασμούς τοῦ διαβόλου, ἡ ἐλευθερία μας διέρχεται ἔσχατον κίνδυνο, εἴτε ζοῦμε εἴτε δέν ζοῦμε ἡμέρες Ἀντιχριστοῦ. Τά θερμὰ μας συγχαρητήρια, λοιπόν, στούς καλοῦς πατέρες τοῦ Κελλίου Ἅγιος Νικόλαος στό Μπουρατζέρη γιά τήν εὐστοχη τοποθέτηση τοῦ θέματος.

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Τό ὄργωμα τῶν δοκιμασιῶν κι ὁ θερισμός τους, No pain, no gain*, Περί Δοκιμασιῶν 2, Ἀθήνα 2012, σσ. 323.

Ὁ π. Ἰωάννης Κωστώφ συνεχίζει νά ἐπεξεργάζεται, μέ πλούσιο ἀπολογητικό ἀρχαιακό ὕλικό, τό θέμα τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀνάστασης. Τό παρόν βιβλίο του ἀποτελεῖ τρόπο τινά συνέχεια τοῦ βιβλίου *«Οἱ θλίψεις καί τό ὄφελός τους»*. Γί' αὐτό ἀκριβῶς καί ὁ ὑπότιλος τοῦ παρόντος βιβλίου – *«Τό ὄργωμα τῶν δοκιμασιῶν καί ὁ θερισμός τους»* – εἶναι *«Περί δοκιμασιῶν 2»*.

Στό βιβλίο αὐτό ὁ π. Ἰωάννης δουλεῖ πρῶτιστα μέ ἀρχαιακό ὕλικό ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τούς Ἁγίους Πατέρες, ἐνῶ στό βιβλίο του *«Οἱ θλίψεις καί τό ὄφελός τους»* ἀντιεῖ πρωταρχικά ἀπό τό ἀρχεῖο του ἀπό τί θύραθεν Γραμματεία, τήν Ἱστορία, σύγχρονους ἀπολογητές κτλ..

Καί τά δύο βιβλία εἶναι γραμμένα σέ στρωτή εὐανάγνωστη γλώσσα, ἐντυπωσιάζουν τόν ἀναγνώστη μέ τόν πλοῦτο τοῦ ἀρχαιακοῦ ὕλικου πού ἔχει ἀποθησαυρίσει ὁ καλός συγγραφέας καί δίνουν ἀπαντήσεις σέ ἐρωτήματα πού οἱ θεολόγοι, οἱ ἱερεῖς, οἱ κατηχητές κτλ. καλοῦνται τακτικά νά ἀπαντήσουν.

Συγχαίρουμε τόν καλό συγγραφέα γιά τόν ἀπίστευτα μεγάλο ὄγκο τῆς παραγωγῆς καί γιά τήν ἔκδοση τόσων πολλῶν καί ἀξιόλογων βιβλίων, σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα καί ἐν μέσῳ τῆς πρωτοφανοῦς οικονομικῆς κρίσης πού ἐπληξε τήν πατρίδα μας.

Τό ἔργο εἶναι καρπός τῆς συλλογικῆς προσπάθειας μιᾶς ὁμάδας πνευματικῶν τέκνων τοῦ π. Ἰωάννη πού ἀνιχνεύουν καί δακτυλογραφοῦν τό ὕλικό πού στή συνέχεια ἐπεξεργάζεται ὁ π. Ἰωάννης. Θερμὰ συγχαρητήρια σέ ὅλη τήν ὁμάδα.

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Οἱ θλίψεις καί τό ὄφελός τους*, Περί Δοκιμασιῶν 1, Bonus γιά Πόνους, Ἀθήνα 2012, σσ. 333.

Τό πρόβλημα τῆς θεοδικίας καί τῆς ἀνάγκης ὁ ἀνθρώπος νά σηκώνει τόν σταυρό του χωρίς μεμψιμοιρία ὡς τό μόνον μέσο γιά τή σωτηρία του πραγματεύεται ὁ Πανοσιολογιότατος Ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Κωστώφ μέ τό νέο του βιβλίο.

Ἔσοι ἐλπίζουν σέ δικαιοσύνη σ' αὐτόν τόν κόσμο δέν διάβασαν τό Εὐαγγέλιο. Δέν ξέρουν τίποτα ἀπό τή ζωή τῶν Ἁγίων. Δέν γεύτηκαν ποτέ τή χάρη τοῦ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ἀγώνα

στήν Ἐκκλησία. Τό ἐρώτημα τῆς θεοδικίας κατανοεῖται μόνον ἐσχατολογικά. Δέν ὑπάρχει καμιά πιθανότητα κατανόησής του μέ τά ἀνθρώπινα μέτρα. Ὁ Χριστός πουθενά καί ποτέ δέν μᾶς ὑποσχέθηκε ὅτι στόν κόσμο τούτον δέν θά ἔχουμε θλίψη. Πουθενά δέν μᾶς εἶπε ὅτι ὁ διάβολος ὅτι δέν εἶναι «ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου» τούτου. Πουθενά δέν μίλησε γιά τήν ἐγκόσμια Βασιλεία του, ἀλλά γιά τήν «ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Πουθενά δέν μᾶς εἶπε ὅτι μᾶς στέλλει σάν τούς λύκους στόν κόσμο, ἀλλά σάν τά ἀρνιά. Ὅχι βέβαια γιά νά μᾶς καιδέψουν ἀλλά γιά νά μᾶς κατασπαράξουν.

Μᾶς προόρισε γιά Σταυρό, γιά τό Γολγοθᾶ καί μᾶς ἔδωσε πρῶτος τό παράδειγμα, ἄν καί ἀναμάρτητος. Ποτέ οἱ Ἅγιοι μετά Χριστόν δέν παραπονέθηκαν γιά τά πάθη τους. Ξέρουν ὅτι δέν ὑπάρχει Ἄνάστασις χωρίς τή Μεγάλη Παρασκευή. Γνωρίζουν, ἀπό τήν πείρα τοῦ προσωπικοῦ τους ἀγώνα, ὅτι ὅταν ἀναιρέσεις τούς πειρασμούς, τίς θλίψεις, τίς δοκιμασίες, τό σταυρό, τό θάνατο ὅλοι κάνονται.

«Γιατί ἐγώ;» «Γιατί τό παιδί μου;» «Γιατί ἡ μητέρα μου;» Γιά τόν χριστιανό ἡ ἀπάντησις εἶναι σαφέστατη. Ἐπειδή ἔτσι θέλει ὁ Κύριος, ἐπειδή ἔτσι οἰκονομεῖ τή σωτηρία μας, ἐπειδή μέ αὐτόν τόν τρόπο μᾶς καθοδηγεῖ εἰς νομάς σωτηρίας. Οἱ ἄθλιοι ἔχουν τήν πολυτέλεια νά ρωτοῦν ὅτι θέλουν. «Ἐξεστίν αὐτοῖς». Οἱ χριστιανοί γνωρίζουν. Τό ἐρώτημα αὐτό δέν τούς ἀπασχολεῖ στήν οὐσία του. Ἀπλά τήν ὥρα τῆς δοκιμασίας ρωτοῦν ἄν εἶναι δυνατόν νά «παρέλθῃ τό ποτήριον» καί τελικά ἀναγνωρίζουν ὅτι πρέπει νά γίνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τό δικό τους

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ.

* * *

Δημητρίου Χ. Καππαῖ, Ὁδοιπορικό στά μοναστήρια τῆς Λεμεσοῦ, ἔκδ. Ἱ. Μητροπόλεως Λεμεσοῦ, Λεμεσός - Κύπρος 2006, σσ. 205.

Στό βιβλίον προτάσσεται Χαιρετισμός τοῦ ἐπιχωρίου ἐπισκόπου μητροπολίτου Ἀθνασίου, ὁ ὁποῖος ἐπανεῖ τό συγγραφέα διότι «μέ ἐκκλησιαστικό φρόνημα, μέ ἀπόλυτο σεβασμό στήν ἐπιστημονική ἀλήθεια, μέ καλαισθησία καί μέ σαφῆ καί κατανοητή γλώσσα καταγράφει ὅλα τά στοιχεῖα» πού σχετίζονται μέ τό θέμα. Ἀκολουθεῖ Πρόλογος τοῦ ἡγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ Νικολάου (νῦν ἐπισκόπου Ἀμαθούντος) πού ὑποβοηθεῖ τόν ἀναγνώστη νά ἐνταχθεῖ στό κλίμα τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ.

Ὁ καλός συγγραφέας, πού ἔχει στό ἐνεργητικό του δεκάδες βιβλίων καί ἐκπονεῖ διδακτορική διατριβή γιά τούς λεγομένους «ἀλαμάνους» Ἀγίους τῆς Κύπρου, εἶναι δεινός χειριστής τοῦ καλάμου καί ἐνταυτῶ ἐγκρατής τοῦ θέματος. Τό βιβλίον εἶναι γραμμένο σέ στρωτή γλώσσα στό παραδοσιακό πολυτονικό σύστημα καί κοσμεῖται μέ ὀραιότητες ἐγχρωμες φωτογραφίες. Κοντολογίς παίρνει ἐκδοτικά τά εὖσημα.

Ἄν θελήσουμε νά μιλήσουμε γιά τό περιεχόμενο, τό πρῶτο πού γεμίζει μέ ἐκπληξη τόν ἀναγνώστη εἶναι τό πλῆθος τῶν μονῶν πού ἀνθησαν στήν περιφέρεια Λεμεσοῦ. Μετά τήν κατατοπιστική Εἰσαγωγή, πού βοηθεῖ τόν ἀναγνώστη νά ἀντιληφθεῖ τί ἐστὶ κυριακός μοναχισμός, στό α΄ Μέρος παρουσιάζονται οἱ μονές πού βρίσκονται σήμερα σέ λειτουργία, τόσο οἱ ἀνδρῶδες ὅσο καί οἱ γυναικεῖες. Δέν πρέπει νά μᾶς διαφευγεῖ ὅτι μονές σάν αὐτή τῆς Παναγίας τῆς Ἀμασοῦ, τοῦ Μέσα Ποταμοῦ, τῆς Ἀμυροῦς κι ὄχι μόνο, ἦταν ἐγκαταλελειμμένες ἐνῶ σήμερα, Θεοῦ εὐδοκίαντος, σφίζουν ἀπό ζωή.

Τό β΄ Μέρος ὑποδιαιρεῖται σέ δύο τμήματα: α΄ Τά παλαιά μοναστήρια τῆς Μητροπόλεως μας πού σώζουν τό καθολικό τους. Ἐδῶ διακρίνουμε μονές σάν αὐτή τῆς Ἁγίας Μαύρης στό Κοιλάνι, τῆς Ἁγίας Νάπας στό Καντοῦ, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό Ἀκρωτήρι κι ἄλλες πολλές. Ἀληθινὸ κομποτέχνημα ἀποτελεῖ ὁ νεόκτιστος ναός τῆς Παναγίας τοῦ Βαλανᾶ, πού ἀπονέει λιπὴ ὁμορφιά. Τό β΄ τμήμα περιλαμβάνει παλαιά μοναστήρια τῆς Μητροπόλεως μας πού σήμερα ἔχουν μετατραπῆ σέ ἐρείπια. Ἐδῶ ἐπιτρέψτε μου νά σταθῶ στήν ἄγνωστη στόν γράφοντα μονή τοῦ Μεγάλου Ἀθνασίου στήν Ἐπισκοπή ὅπου «φύλακες τοῦ μοναστηριοῦ παραμένουν μέχρι σήμερα οἱ δύο μορφές τῶν ἁγίων μας πού φυλάνε τό μοναστήρι, μέχρι νά ἔρθεῖ ἡ ὥρα νά ἀνοικοδομηθεῖ ὁλόκληρος» ὁ ναός.

Ὁ φιλόπonos καί φιλομόναχος συγγραφέας κλείνει τό πόνημά του μέ Παράρτημα ὅπου ὑπάρχει Κατάλογος μέ τά γνωστά μοναστήρια τῆς Κύπρου καθώς καί χρήσιμο γλωσσάρι γιά τόν ἀναγνώστη πού εἶναι ἀμύπητος στή μοναστηριακή ὀρολογία. Γι' αὐτόν πού ἐπιθυμεῖ νά ἀσχοληθεῖ πιά ἐπισταμένα μέ τό θέμα παρατίθεται πλούσια βιβλιογραφία.

Δέν νομίζω ὅτι ὁ συγγραφέας ἔχει ἀνάγκη ἀπό τά συχαρητήρια μας, ὅταν μιλοῦν ἀπό μόνα τους τά γεγονότα. Ἐντί νά ἀσχολεῖται μέ οἰκουμενιστικές κορῶνες καί νά παπαγαλίζει μεταπατερικές θεολογίες ἢ νά ἐτρυφεῖ σέ «λειτουργικές ἀναγεννήσεις» ἔχει ὡς ἐργόχειρο τή συγγραφὴ βιβλίων γιά Ἁγίους καί μοναστήρια. Εὐχόμαστε γόνιμη καί κατά Θεόν συνέχεια.

* * *

Δημητρίου Χ. Καππαῖ, *Ἡ ἱστορική καί ἀρχαία ἱερά Μονή Τιμίου Σταυροῦ Κουκᾶς*, Ἔκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ, Λεμεσός 2009, σσ. 48.

Ὁ συγγραφέας τοῦ παρόντος βιβλίου συνεχίζει τήν κατά Θεόν ἐνασχόλησίν του μέ τίς Μονές τῆς Νήσου. Στό βιβλίό πού βρίσκεται ἐνώπιόν μας ἐπικεντρώνει τό ἐνδιαφέρον του στή Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Κουκᾶς, πού βρίσκεται στούς νότιους πρόποδες τοῦ Τροόδου. Ἐκδοτική ἀριότητα εἶναι τό πρῶτο πού χαρακτηρίζει τό μετά χείρας πόνημα. Τό χαρτί, ὁ διαχωρισμός τῶν χρωμάτων, οἱ ἐγχρωμες φωτογραφίες ἀποπνέουν ἀριότητα καί κεντρίζουν τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Ὁ φιλόπonos συγγραφέας ἀσχολεῖται πρωταρχικά μέ τό κῶρο. Ἐρευνᾷ τήν ἱστορία τοῦ κωριῦ τῆς Κουκᾶς, καταποζίζοντας ὅσο τοῦ ἐπιτρέπουν οἱ πηγές, γιά τά γεγονότα πού σχετίζονται μέ τό κωριό, παραθέτοντας καί τήν τοπική παράδοση γιά τήν ἐπίσκεψη τῆς Ἁγίας Ἐλένης.

Στή συνέχεια ἀναλαμβάνει νά μᾶς μιλήσει γιά τήν ἐκκλησία, τό μοναδικό ἀπομεινάρει τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Φυλλομετρώντας τό βιβλίό μαθαίνουμε ὅτι ἡ Ἁγία Ἐλένη εἶχε δωρίσει στήν ἐκκλησία αὐτή τά «τρίμματα» τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (τρίμματα εἶναι τά πριονίδια πού ἄφησε ὁ τεμαχισμός τοῦ Τιμίου Ξύλου). Μαθαίνουμε ὅτι ὁ Σταυρός μέ τά «τρίμματα» τοῦ Τιμίου Ξύλου φυλάσσεται στή δεξιά μεριά τῆς εἰσόδου τῆς νότιας πλευρᾶς τοῦ ναοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τίς τοικογραφίες ὁ ναός ἦταν κατάγραφος ἀλλά ὁ χρόνος καί οἱ ἀντίξοες συνθήκες ἄφησαν ἔκδηλα τά ἴχνη τους σ' αὐτές. Λίγες ἔχουν διασωθεῖ μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ Δευτέρα Παρουσία, σκηνές ἀπό τή Μεγάλη Ἑβδομάδα καί μερικές εἰκόνες Ἁγίων. Δυστυχῶς οἱ περισσότερες σκηνές εἶναι ἀποσπασματικές λόγῳ τῶν πολλαπλῶν φθορῶν.

Οἱ μονογραφίες αὐτοῦ τοῦ εἴδους βοηθοῦν τόν φιλόχριστο ἀναγνώστη νά πλησιάσει τήν ἐκκλησιαστική μας κληρονομιά. Ὁ δίκαιος ἔπαινος ἀνήκει στό συγγραφέα, τόν ὁποῖο καί παρακαλοῦμε καί προτιρόουμε νά συνεχίσει τό φιλόθεον ἔργο του μέ τό ἴδιο μεράκι καί τήν ἴδια ἐπάρκεια.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

